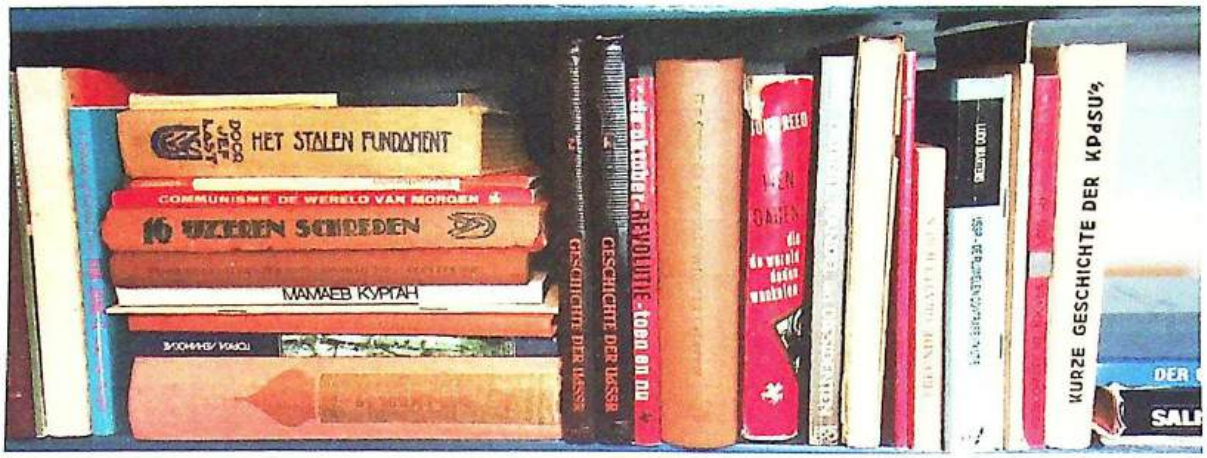

MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavie

Map 2-f

Publicatie : de Telegraaf
Datum : 10/04/1999
Pagina : 3

Regio : landelijk
Oplage : 802500
Frequentie : dagelijks

69

Gezellig

door **Rob Hoogland**

Kringen

Nog slechts een paar weken terug haalde ik 'Smiley's wereld' van John le Carré uit de boekenkast. Het was een drieluik van dik twaalfhonderd pagina's waarin de Britse spion/antiheld George Smiley de hoofdrol speelde en daarom zette ik het maar weer terug.

De dikte van het boek had met die beslissing niets van doen. Niets heerlijkers, herinnerde ik mij, dan in volledige afzondering zo'n pil van Le Carré te consumeren. Maar Smiley, de oude grootmeester van de Engelse geheime dienst, bevocht nu eenmaal slechts de Russen.

Met andere woorden: de verhalen (achtereenvolgens 'Edelman, bedelman, schutter, spion', 'Spion van nobel bloed' en 'Smiley's prooi') waren gedateerd. Het IJzeren Gordijn was opengetrokken. Wij gingen inmiddels op vriendschappelijke voet met het oostblok om. De Koude Oorlog lag achter de rug.

Krijgt het boek nu toch weer actualiteit?

Zou kunnen.

Gisteren zag ik Boris Jeltsin op de tv. Hij ging ouderwets tekeer, dat wil zeggen: op de manier die Leonid Breznjev zich ooit had toegeëigend. Daar sprak geen hervormer, maar een orthodoxe Russische ijzervreter, die niet terugdeinsde voor gespierde taal richting het westen.

„Wij zijn niet op oorlog uit", zei Jeltsin — ik kon m niet aan de indruk onttrekken dat zijn dreigende taal richting het buitenland in d eerste plaats diende om binnenlands te overleven — in zijn zoveelste reactie op de NAVO-bombardementen in Joegoslavië. „Maar als de Amerikanen ons daartoe dwingen, rest ons weinig ar ders."

Nog geen uur later verscheen op Teletekst het onbevestigde bericht dat de president opdracht had gegeven kernraketten op de NAVO-landen te richten, da Milosevic aansluiting bij de Russisch/Wit-Russische Unie nastreefde en dat Doema-voorzitter Selesjnov troepen naar Joegoslavië wilde sturen als die aansluiting een feit was.

Is dat huiveringwekkend?

Misschien wel.

Maar aan de andere kant heeft het ook iets gezelligs. Iets van de jaren vijftig en zestig, zeg maar, toen we tenminste nog wisten wie onze vijand was. Ik voelde de warmte van de kolenkachel alweer. Ik hoorde mijn vader en moeder weer discussiëren over de vraag o er moest worden gehamsterd. En ik zag de berichter opnieuw in de krant staan over Russische spionnen die waren overgelopen naar het westen.

Gaan wij nu ook het plan opvatten om kruisraketten op het oosten te richten?

In Woensdrecht, bijvoorbeeld?

Ja, jottum!

Dolgraag zou ik dan de reactie van Mient-Jan Faber willen vernemen, destijds zc hartstochtelijk tegen, maar nu voorstander van het inzetten van grondtroepen om het zo geplaagde Kosovo var de Joegoslavische terreur te bevrijden.

John le Carré is 67 jaar. Jong genoeg dus om George Smiley weer van stal te halen, teneinde hem onder de huidige omstandigheden weer de strijd te laten aanbinden met zijn Russische alter ego en eeuwige tegenstrever Karla.

Tot de verschijning van dat boek neem ik genoegen met 'Smiley's wereld'.

Oude tijden herleven!

Publicatie : de Volkskrant
Datum : 08/04/1999
Pagina : 5

Regio : landelijk
Oplage : 350850
Frequentie : dagelijks

60

KOSOVO-DEBAT IN FRANKRIJK

VOOR één keer verbleekt de Franse publieke opinie bij het *va-t-en-guerre* dat uit Nederland opstijgt. Daar hoorde ik tijdens de paasdagen eerst Hylke Tromp en toen Mient-Jan Faber voor de radio hartstochtelijk pleiten voor het sturen van grondtroepen naar Kosovo. 'Vier dagen', schatte Tromp de tijd die nodig is om korte metten te maken met het Joegoslavische leger.

Zoveel kunde heeft tot nu toe geen enkele Franse polemoloog, filosoof, schrijver of psycho-analyticus tentoongespreid. Voor de rest houden de Kosovo-manifesten in Parijs gelijke tred met de uitbottende lentebloesem. Een van de redenen voor de bloei van het ingezondenstukkendom is dat Frankrijk zich tot dusver meer dan loyaal heeft opgesteld in deze Kosovo-crisis.

Geen spoor van gevaarlijke flirts met het bondgenootschappelijke verleden met Servië, geen stiekeme kruipdoor-sluipdoortjes van Franse officieren met Belgrado. De Franse luchtmacht opereert vlekkeloos onder Amerikaans bevel, de Franse verklaringen stemmen volstrekt overeen met die uit Londen en Washington. Het enige dat ontbreekt aan het volledige Franse lidmaatschap van de NAVO is feitelijk de handtekening van Chirac.

Maar een flink deel van politiek-intellectueel Parijs is daarmee helemaal niet blij. Oude anti-Amerikaanse reflexen voeren de boventoon bij de talrijke tegenstanders van de Franse bijdrage aan de aanvallen op Milosevic. Tekenend is een gezamenlijke artikel in *Le Monde* van schrijver Max Gallo en politicus Charles Pasqua. Dit tweetal schrijft dat 'Frankrijk in deze affaire alle initiatief uit handen heeft gegeven'.

Uiteraard aan Amerika, dat zich bezondigt aan 'B-52-diplomatie' in een oorlog die 'elke legale basis ontbeert'. Onder generaal De Gaulle was zoiets ondenkbaar, en zijn boodschap is 'voor gaullisten en andere republikeinen' nog altijd actueel: er gaat niets boven soevereiniteit.

Het meest opzienbarend aan het stuk is dat het een gezamenlijk product is van de ouderwets linkse Gallo en zijn even ouderwets rechtse tegenpool Pasqua. Een ongelooflijke combinatie, maar als de Republiek in het geding is, komen lam en leeuw samen in het geweer.

Soortgelijke monsterverbonden waren vorige week ook op straat te zien, waar de communisten van de vakbond CGT demonstreerden met Servische buttons op hun borst, zij aan zij met de extreem-rechtse aanhangers van de Action Française. Spandoektekst: 'Geen bommen, geen etnische zuiveringen.' Linkse en rechtse nationalisten, communisten, aanhangers van het volkenrecht, *bien étonnés* onder de noemer: tegen de NAVO, tegen het Europa van de Unie, tegen de globalisering, tegen de VS. Het lange geheugen van de coalitie is goed ontwikkeld. Dat herinnert aan het Franse

Links en rechts tegen de NAVO

bondgenootschap met Servië uit de Eerste Wereldoorlog, en aan het feit dat nu de Duitse Luftwaffe weer boven Servië vliegt. Aan de Duitse erkenning van Kroatië en Slovenië in 1991, die het wankele Joegoslavische evenwicht verstoorde. Want als het de Amerikanen niet zijn, dan wel de Duitsers die hun invloedssfeer naar het oosten willen uitbreiden. Ten koste van de 'legale' oude grenzen.

Het lange geheugen mag goed zijn, aan het korte lijkt wel wat te mankeren. Vergeten is dat Rambouillet een Frans-Brits initiatief was, waarop de Amerikanen aanvankelijk helemaal niet happig waren. Dat er eindeloos met Milosevic is gepalaverd voordat met lange tanden is besloten bommen te gaan gooien. Vergeten is ook – met name door de VN-liefhebbers – dat de oorlog in Bosnië pas aan zijn eind kwam toen het rampzalige dubbelmandaat van VN en NAVO werd opgedoekt en de NAVO zijn gang kon gaan om Karadzic mores te leren.

De informele aanvoerder van de soevereinistische stroming is minister van Binnenlandse Zaken Chevènement. Tijdens de kabinetsvergadering van vorige week deelde hij aan zijn collega's een papier uit. Het was een lang citaat van de Duitse intellectueel Hans Magnus Enzensberger, die schreef dat mensenrechten geen basis kunnen zijn voor praktische politiek. Mensenrechten tot politiek verheffen, dat kan alleen maar leiden tot teleurstellingen en dus tot hypocrisie, schreef Enzensberger, en Chevènement schreef het hem na.

Inderdaad verdedigde NAVO-secretaris-generaal Solana de eerste NAVO-actie buiten het verdragsgebied door te wijzen op de 'morele plicht' in te grijpen. En de Franse premier Jospin zei vorige week in het parlement dat 'accepteren dat deze waarden (de mensenrechten, red.) aan de poort van de Europese Unie met voeten worden getreden, verraad aan onszelf zou betekenen'. Het papier van Chevènement was dan ook een indirecte aanval op zijn baas.

Tegenover de soevereinisten-nationalisten-legalisten tekent zich een tweede bondgenootschap af: dat van de interventionisten-internationalisten-humanisten-droits-de-l'hommisten. Le Monde ziet in deze oorlog hun doorbraak. 'Als uitvloeisel van de verzwakking van de soevereiniteit, wordt het ingrijpen om humanitaire redenen een hogere waarde dan het respect voor de grenzen. Het is een nieuw Europa dat zich aftekent.'

Of dat nieuwe Europa een stevige basis heeft, is de vraag. Het geëtaleerde morele imperatief is inderdaad kwetsbaar voor het verwijt van schijnheiligheid: waarom niet ingegrepen voor de Koerden, de Tsjetsjenen, de Tibetanen, anders dan om het feit dat het hemd nader dan de rok is? Maar de televisiebeelden lijken het debat in het voordeel van de nieuwe moralisten te gaan beslissen. Die grondtroepen van Hylke Tromp komen er wel.

Martin Sommer

Onderwerp: **MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV**

Albright Misjudged Milosevic on Kosovo

7-4-99

Newsweek.com

Albright Misjudged Milosevic on Kosovo

Algemeen Dagblad

KOSOVO

EU adopteert Kosovaren op afstand

Door onze correspondent
Frans Boogaard

LUXEMBURG - Europa wil de 460.000 vluchtelingen uit Kosovo bij nader inzien zoveel mogelijk op de Balkan houden. In plaats van er 100.000 tijdelijk op te nemen, zoals eerst de bedoeling was, wil het er nu 100.000 op afstand 'adopteren'. Nederland neemt er daarvan vier- tot vijfduizeend voor zijn rekening.

Vooral Frankrijk en Groot-Brittannië verzetten zich gisteren op een ingelaste vergadering van de EU-ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken in Luxemburg tegen de opname van grote aantallen vluchtelingen. Alleen als de VN-vluchtelingenorganisatie

Ministers huiverig om vluchtelingen op te nemen

UNHCR erom vraagt of als er een sterke medische noodzaak is, wil Europa mondjesmaat en op basis van tijdelijkheid Kosovaren opnemen. Behalve angst voor een te grote toevloed van vluchtelingen speelt daarbij ook mee, dat Europa op geen enkele wijze wil meewerken aan de etnische zuivering in Kosovo.

„We hebben snel en adequaat gehandeld", aldus minister Korthals (Justitie) na afloop. „We zijn ons volledig bewust van de haast die geboden is. Daarom zijn we in sneltreinvaart bezig. Maar we kunnen alles niet van de ene op de andere minuut oplossen.' Zijn Belgische collega Vanden Bossche (Binnenlandse Zaken) daarentegen sprak van 'een mislukking op menselijk vlak'. De EU-ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie konden het immers niet eens worden over een gezamenlijke opvang en een verdeling per lidstaat. Ook de hoop dat deze noodsituatie de aanzet zou geven tot een Europees asielbeleid, bleek ijdel. Slechts vijf landen noemden concrete aantallen tot een totaal van 21.000. Daarvan zouden er 10.000 naar EU-voorzitter Duitsland gaan. Eerdere beloften om er in totaal zo'n 100.000 op te nemen, zijn daarmee van de baan. „Dat was voordat Albanië aanbood de vluchtelingen in de regio op te vangen", aldus de Duitse minister Schily (Binnenlandse Zaken). Hij dreigde dat, wanneer andere landen blijven weigeren concrete aantallen te noemen, ook Duitsland dat niet meer zal doen. Korthals zei nog geen concreet aantal te hebben genoemd omdat hij daarover eerst nader beraad in Nederland wil. Hij zei dat Nederland bereid is 'een evenredig aandeel' te nemen in de vluchtelingenopvang. Precieze aantallen noemt hij wellicht vandaag in een brief aan de Tweede Kamer. Minister Peper (Binnenlandse Zaken) herinnerde eraan dat namens de 15 ook Brussel al met stevige bedragen over de brug komt. De Commissie stelde gisteren voor 330 miljoen gulden uit te trekken voor aanvullende humanitaire hulp en 220 miljoen om Albanië, Macedonië en Montenegro schadeloos te stellen. Die plannen krijgen vandaag het fiat van de EU-ministers van Buitenlandse Zaken.

UCK werft onder vluchtelingen

Door onze correspondente
Anne Branbergen

ROME - Het UCK, het Albanese Bevrijdingsleger voor Kosovo, zoekt versterking onder de Albanezen die Kosovo ontvluchten. Een roze papiertje met een oproep aan 'alle Albanezen die in staat zijn wapens te gebruiken' hangt aan de hekken van de vluchtelingenkampen in Macedonië en Albanië. „Broeders, dit is het moment om persoonlijk deel te nemen aan de strijd. Nu of nooit meer", aldus de oproep.

Het hoofdkwartier van het UCK is een verlaten hotel in het plaatsje Hekurudha, vlakbij de Albanese havenstad Dürres. Een Italiaanse journalist van de krant La Repubblica kwam daar in contact met mannen van het UCK. De journalist: „Ieder half uur stopt voor het hotel een jeep, waar jonge mannen uitstappen. Het zijn vluchtelingen uit de kampen, die vragen of ze mee mogen strijden met het UCK."

De oproep geldt ook voor geestverwanten in het buitenland. Duizenden Albanese emigranten zijn teruggekeerd uit Canada, Zwitserland, Duitsland en Frankrijk om het UCK bij te staan. Ook uit Italië, waar veruit de meeste Albanese emigranten verblijven, keert men terug naar het vaderland om te strijden. De draagvleugelboot die 's nachts vanuit het Italiaanse Bari naar Dürres koerst, brengt de Albanezen terug naar het land waaruit ze kort geleden zijn gevlucht.

Ook de vluchtelingen uit Kosovo, die met hun laatste krachten tijdelijk een toevluchtsoord in Albanië hebben gevonden, melden zich in groten getale aan. Velen van hen zijn al clandestien teruggebracht naar Kosovo. „Hoeveel het er precies zijn, kunnen we niet vertellen", zei een van de 'kolonels' van het UCK tegen de krant. „Maar het gaat om duizenden en duizenden." Wie zich aanmeldt, wordt nauwkeurig op betrouwbaarheid gecontroleerd, omdat het UCK weet dat Servische vijanden proberen het bevrijdingsleger te infiltreren.

Gevluchte vrouwen uit Kosovo wassen hun haar in een bouwvallige fabriekshal in de Albanese stad Kukes. Een paar honderduizend Albanese Kosovaren hebben hun toevlucht gezocht in Albanië. *Foto David Brauchli/AP*

Door Bert Huisjes

Macedonië stuurt

worden ontwricht. In een paar

Serviërs markeren

ken uit de enige nog lege grafkuil in het weilandje op de grens tussen Kosovo en Macedonië. Ernaast liggen drie verse graven. Nazif Lejza overleefde, getuige het in de grond gestoken plankje, een week in niemandsland niet. De namen van de andere doden zijn onbekend. Verderop liggen nog 28 graven, voornamelijk van kinderen en ouderen.

Na dagen is het dal van Blace leeg. Met uitzondering van de graven herinneren tienduizenden plastic afdakjes, rokende hopen vuilnis en een verstikkende stank aan een periode waarin 50.000 mensen vastzaten. „Elke dag zijn er tussen de tien en 15 mensen overleden, meer dan 50 in totaal", zegt een hulpverlener. „Sommige lichamen zijn weggehaald maar dat lukte niet in alle gevallen. Ons geloof gebiedt ons dat we onze dierbaren binnen 24 uur begraven, vandaar deze geïmproviseerde graven. Vooral veel baby's hebben het niet gered door onderkoeling en het ontbreken van water en voedsel."

Minister Herfkens (Ontwikkelingssamenwerking) is van deze tragedies niet op de hoogte, zo bleek tijdens haar bliksembezoek aan Macedonië, gisteren. Zij maakte een ronde langs de Nederlandse militairen, bezocht een gloednieuw, vrijwel leeg opvangkamp en sprak met enkele vluchtelingen en met alle verantwoordelijke ministers in Macedonië. „Zijn er doden gevallen? O, dat wist ik niet. Ik heb de laatste 24 uur geen televisiebeelden gezien", excuseerde zij zich.

De meer dan 50.000 etnische Albanezen uit Kosovo zijn bevrijd uit het niemandsland, waar zij bijna een week niet uit mochten van Macedonië. Het land liet de vluchtelingen pas binnenkomen, na harde garanties van de Europese Unie. Macedonië, dat naar eigen zeggen al vol zit met Albanezen, hoeft niet alle vluchtelingen op te vangen. Het effect is verbluffend. Binnen een etmaal kan de zieltogende menigte naar opvangkampen worden vervoerd, aangelegd door NAVO-militairen. Daar krijgen de mensen eten, onderdak en verzorging. De belofte is nu dat tienduizenden zo gauw mogelijk naar andere landen worden getransporteerd.

Het land heeft een ernstige vergissing gemaakt, vindt Herfkens. 'Een verkeerde inschatting', noemt zij het. Maar zij heeft er toch wel begrip voor dat Macedonië de vluchtelingen niet doorliet of voorzag van eten en drinken. „Dit land is een van de armste in Europa, en kan gemakkelijk economisch en politiek de regering is al wankel. Het land heeft lang op de deur moeten kloppen voor hulp van andere landen. „Een kat in het nauw maakt gekke sprongen, zeg ik maar."

Tijdens haar 24 uur durende toernee, is haar, zo zegt Herfkens met klem, vele malen excuses aangeboden. „Ze erkennen dat ze een fout hebben gemaakt", zegt zij. „Er is iets ergs gebeurd, maar dat zal niet weer voorkomen. Dat is ons gegarandeerd. Vluchtelingen kunnen er nu gewoon door. Belangrijk is nu dat we Macedonië steunen. Milosevic zal niet stoppen en als dit land uiteenvalt dreigt een oorlog die duizendmaal erger en omvangrijker is."

Aan het eind van de middag wil de minister eerst een borrel en dan naar huis. Bij grensovergang Jankovic komen rond die tijd ruim 150 Kosovaren over de spoorlijn naar Kosovo gelopen. Vrouwen, ouderen, kinderen. Het Macedonische leger is snel en grijpt in. Met het geweer in de aanslag worden de vluchtelingen teruggedreven, terug naar Kosovo. De enkele journalisten op de grens, die alles zien, worden weggejaagd door de politie.

De belofte aan Herfkens dat de vluchtelingen er door mogen gaat vandaag, zo was duidelijk, nog niet in. Een telefoontje naar de ambassadeur die de minister wegbrengt naar het vliegveld, levert niets op. Terwijl de Kosovaarse families weer het oorlogsgebied in worden gejaagd, is zij net veilig opgestegen, op weg naar huis.

Herfkens met loze belofte naar huis

Een Nederlandse soldaat begeleidt minister Herfkens tijdens haar bezoek aan het vluchtelingenkamp Neprostino. *Foto EPA*

huis met een 'S'

Vervolg van pagina 1

NAVO

Het massale terugsturen van Kosovaren door de Serviërs werd door de 19 NAVO-ambassadeurs unaniem als 'bizar' en 'obsceen' betiteld. „Juist nu wij steeds beter in staat zijn de vluchtelingen op te vangen, haalt Joegoslavië ze terug. Ik hoop niet dat Belgrado poker gaat spelen met mensenlevens", aldus NAVO-woordvoerder Shea.

Volgens Shea zijn de 260.000 ontheemden het slachtoffer van voortdurende terreur. Het Joegoslavische leger en de militaire politie hebben sinds begin april in Kosovo al 50 dorpen platgebrand. Serviërs in Kosovo markeren hun voordeur met een 'S', om hun woning voor brandstichting te behoeden.

De NAVO, die andermaal onderstreepte dat zij haar bombardementen alleen zal stopzetten in ruil voor tegemoetkoming van Belgrado aan alle eisen uit het vredesakkoord van Rambouillet, heeft dankzij het mooie weer gisteren een recordaantal vluchten kunnen uitvoeren. Voor het eerst werden ook rijdende konvooien aangevallen.

Volgens air commodore David Wilby, die sprak van 'een robuuste dag', zijn 7 à 12 voertuigen uitgeschakeld. Wilby maakte ook melding van schotenwisselingen bij de Pagarusa-vallei en op 27 andere plaatsen. Hij ontkende dat de afgelopen nacht bombardementen op doelen in Montenegro waren uitgevoerd.

Bij de aanvallen stuitten NAVO-vliegtuigen op de Joegoslavische luchtafweer. Twee SAM-luchtafweerinstallaties probeerden NAVO-toestellen uit te schakelen. Op de grond zouden drie MiG-gevechtsvliegtuigen zijn vernietigd.

NAVO-bevelhebber Clark wil nog meer toestellen inzetten voor de acties boven Joegoslavië. Hij denkt vooral aan extra verkenningstoestellen en vliegtuigen die voor grondaanvallen kunnen worden ingezet.

Rusland blijft intussen aansturen op een politieke oplossing voor de crisis in Joegoslavië. President Jeltsin heeft er in een brief aan de overige leiders van de G-8 op aangedrongen de initiatieven van Joegoslavische zijde tot een staakt-het-vuren niet zonder meer van de hand te wijzen.

Hoewel Rusland formeel alle contacten met de NAVO heeft verbroken, vindt achter de schermen geregeld diplomatiek overleg plaats. Het standpunt van de Russen blijft daarbij ongewijzigd: onmiddellijke stopzetting van de bombardementen.

Rusland heeft Joegoslavië steun toegezegd, maar beperkt zich tot het verlenen van humanitaire hulp. Moskou wenst zelf niet betrokken te raken bij de oorlog en sluit militaire hulp daarom uit.

Dringen voor een warm plekje

Honderdduizenden Albanese Kosovaren zijn op de vlucht geslagen. Ook de familie Halil zoekt een veilig heenkomen. Uit de mond van de 89-jarige Mazrek Halil, hoofd van een 28 leden tellende familie, tekent verslaggever Bert Huisjes het dagboek van diens vlucht naar Albanië op.

"OM DRIE UUR vannacht konden we eindelijk de bus uit. In een sporthal was een verzamelpunt voor vluchtelingen ingericht, maar ook daar was alles vol. Op één matras lagen soms wel tien mensen. Voor de kinderen vonden we nog een plekje, maar ik ben buiten gaan zitten. Ik blijf maar denken: wij hadden ons kunnen verdedigen als wij wapens hadden gehad. Een Servische buurman bezat drie maanden geleden ineens wel een wapen. In Kukes hoorde ik van een dorpsgenoot dat hij direct na ons vertrek het wapen heeft leeggeschoten op ons huis. Als dat waar is...

„'s Nachts vonden wij bij de sporthal een plekje op de tribune. We zijn maar op de plastic stoeltjes gaan zitten. Hulpverleners deelden biscuits en water uit. De hele nacht bleven we wakker. Hoe konden we zo slapen? Een Amerikaan kwam rond vier uur naar ons toe, hij had opvang voor 50 mensen, zei hij. Wij zijn met 28 personen, vertelde ik. 'Blijf hier wachten tot ik terugkom om jullie te halen', zei hij. We hebben uren gewacht, maar hij kwam niet terug.

„Het is al middag als we vanuit het verzamelpunt weg kunnen. Wij worden naar een tentenkamp gebracht. Het kamp valt me niet tegen. Grote groene legertenten staan in rijen opgesteld. Er liggen matrassen in. „Buiten wordt eten uitgedeeld, witte broden. Maar 's avonds begint het te regenen, steeds harder en harder. De tent is redelijk dicht, maar doordat we op een helling staan stroomt er een riviertje tussen de matrassen door. Het is koud, alles wordt nat. Vrouwen en kinderen liggen op een stukje plastic bij elkaar. Af en toe kunnen we even wegdutten. Midden in de nacht gaan mijn zoons naar buiten om een greppel om de tent te graven. Dat helpt iets, maar alles is al doorweekt. We kruipen dicht tegen elkaar om warm te blijven."

Morgen deel vier

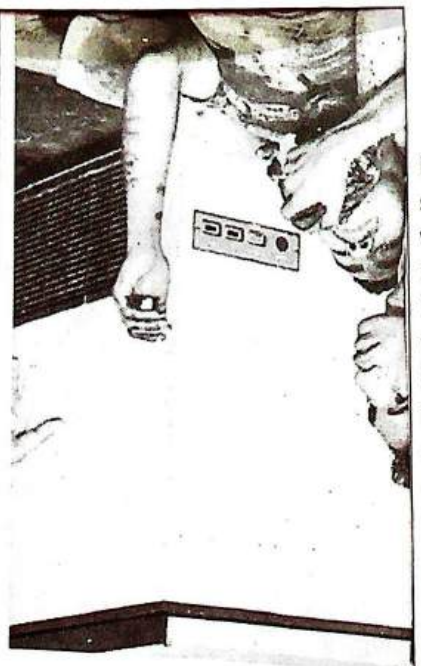

Politie New York moet met twee woorden spreken

New York - 'Goedendag, jongeman. Wilt u alstublieft uw pistool laten vallen?' In een poging het beschonden image van zijn politiekorps op te poetsen laat de burgemeester van New York, Rudy Giuliani, de bijna 40.000 agenten een beleefdheidscursus volgen. "Onze mensen dienen het publiek met

Voor de grootste collectie topmerken o.a.

BAUME & MERCIER GENEVE · CORUM Artisans d'Horlogerie Fine · S.T. Dupont PARIS · must de Cartier · AUDEMARS PIGUET · EBEL · Paul Picot GENEVE

DISTRIBUTEUR AGRÉÉ

Juwelier Horloger

Bob Langendam

Stadhoudersweg 105 - 107, Rotterdam-Blijdorp
Telefoon: 010 - 465.00.56 en 465.34.00

ichten waren ikkelijk'

waard te zijn. Ze hebben gewacht op een telefoontje uit Belgrado. Pas daarna ben ik, samen met twee Spaanse journalisten, vrijgelaten."

De terugreis naar de grens was alles behalve een plezierritje. „In een uitgeleefde Lada reden twee agenten ons met 140 kilometer per uur richting Macedonië. Onderweg stopten we bij een politiepost en de douane. Dat waren penibele momenten. Je der steeds dat ze je alsnog iets aa doen." Vlak voor de grens sto den volgens Kievit honderd vernielde en verlaten auto's v vluchtelingen. „Die zijn terugg gaan, omdat ze Macedonië ni inkwamen. Hun achtergelat voertuigen zijn door Serviërs g mold."

Kievit blijft nog een paar dage in Macedonië, mede omdat zij vliegticket is verlopen. „Ik w voorlopig nog niet terug na Nederland. Ik heb een afko lingsperiode nodig. Het is voo mij te vroeg om over te gaan t de orde van de dag."

exquisit

Hoogstraat 200, Rotterdam (elke zondag geopend)

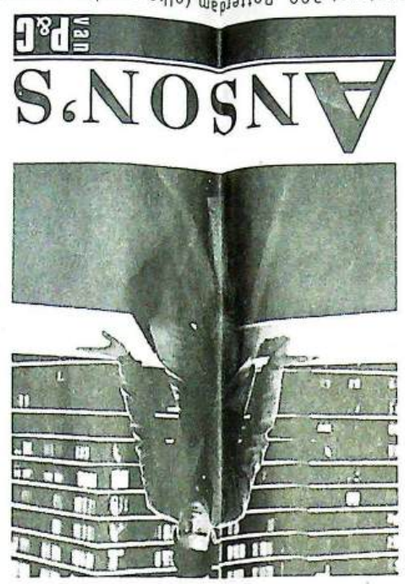

De traditie van de Italiaanse kleermakerskunst past Nino Cerruti toe in zijn eigen stijl, afgestemd op de mode van vandaag. Daardoor slaagt hij erin een uitstekende pasvorm te combineren met een perfecte afwerking. Niet alleen de herencollectie voldoet aan de hoogste normen, ook de damescollectie getuigt van de eigentijdse Italiaanse elegantie en exclusiviteit. Beleef de nieuwe collectie van Nino Cerruti op de dames en heren Exquisit-afdeling.

NT VAN | NTERNATIONALE MERKEN EN MODE-ONTWERPERS.

Gisteren werd in Ermelo begonnen met de bouw van een reusachtige partytent voor vluchtelingen uit Kosovo. Foto Cor de Koc

De revanche van Ermelo

Van een onzer verslaggevers

ERMELO - Het zal de vluchtelingen uit Kosovo in Ermelo aan niets elementairs ontbreken. De tijdelijke partytenten op het terrein van strand Nulde zijn droog, warm en hygiënisch en waarborgen zelfs enige privacy.

Justitie wil, voor het oog van de wereld, goede sier maken met de opvang van - voorlopig - 1000 Kosovaren en zich revancheren voor

van die ervaring geleerd", zegt een woordvoerder van Justitie. In de weken na de gebeurtenissen in Ermelo revancheerde Justitie zich door in Heumensoord en Mill tochtvrije tenten neer te zetten met een houten ondergrond.

Gisteren begon de bouw van een reusachtige partytent, bestaande uit zeven compartimenten, uitgerust met voldoende wc's

Apaches nog niet

maakt zich zorgen en pijnigt de hersenen over de vraag op welke wijze de onvermijdelijke luchtaanvallen effectiever kunnen worden voortgezet."

Kleine eenheden kunnen bijvoorbeeld de Amerikaanse Apache-gevechtshelikopters bijstaan. Ook kunnen ze worden ingezet om onder meer mensen in concentratiekampen in Kosovo te bevrijden. Als het zo ver komt, en dat staat volgens Kok nog geenszins vast, zal de Kamer 'tijdig en grondig' — maar waarschijnlijk achter gesloten deuren — worden ingelicht.

Kok verschafte gisteren duidelijkheid, nadat er door de uitspraken van de VVD-ministers Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) en De Grave (Defensie) in de Kamer grote verwarring was ontstaan. Van Aartsen wekte de indruk de inzet van grondtroepen ten enenmale uit te sluiten, terwijl De Grave dat nu juist niet deed. Aanleiding was de vraag van een derde prominente VVD'er, fractieleider Dijkstal. Hij wilde weten of 'intensivering van de luchtacties nog voldoende is of dat er additionele, militaire modaliteiten moeten komen om de luchtacties effectiever te maken?'

De Grave bestreed dat zijn standpunt afweek van dat Van Aartsen. Assistentie voor het

het CDA, maakte zich boos over vermeende tweespalt tussen de ministers. „Het kabinet spreekt wel met één mond, maar luistert met verschillende oren."

Kabinet en Kamer bleken het er uiteindelijk over eens dat grootschalige acties van NAVO-grondtroepen om de Joegoslavische regering op de knieën te krijgen, uitgesloten zijn. Volgens premier Kok en minister Van Aartsen bestaat daarover in de NAVO geen overeenstemming en stuit de inzet van grondtroepen bovendien op groot verzet van Rusland: „Met die gevoelens moeten we rekening houden."

Van Aartsen hamerde erop dat de inzet van de landstrijdkrachten tot een totale Balkan-oorlog kan leiden. „Dan zet je de hele Balkan in vuur." De suggestie van D66-fractieleider De Graaf om al te beginnen met de 'opbouw' van grondtroepen die ingezet kunnen worden, ging Van Aartsen al veel te ver.

Rosenmöller pleitte vergeefs voor een tijdelijke stopzetting van de bombardementen als Milosovic ernst maakt met zijn aangekondigde eenzijdige staakt-het-vuren en ook ophoudt met etnische zuiveringen. Volgens het kabinet en de andere partijen is dat echter onvoldoende.

Leer Kiezen

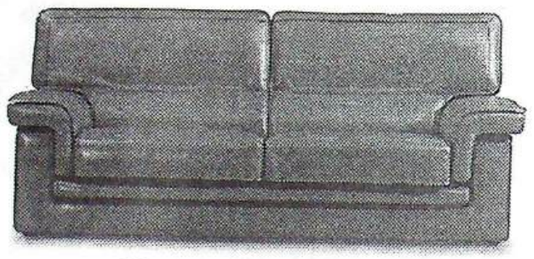

Kies voor ons klasse model 'Boston'.
Een stijlvolle bank met originele interieurvering voor perfect zitcomfort.
2-zits bank v.a. fl. 4.995,-

Meer dan 100 modellen, 250 leersoorten en kleuren

BEVERWIJK* Meubelboulevard 120a (0251) 217 425
BREDA* Woonboulevard (076) 53 00 678
EINDHOVEN/SON** Meubelplein Ekkersrijt (0499) 474 671
LEIDERDORP* Meubelplein (071) 54 16 395
ROTTERDAM** Woonmall Alexandrium III (010) 45 51 104
UTRECHT*** Meubelboulevard Kanaleneiland (030) 28 95 388
Koopavond: donderdag*, vrijdag**, donderdag en vrijdag***

LEDERLAND
leer genieten

operationeel

WASHINGTON - De 24 Apache gevechtshelikopters die de VS beschikbaar heeft gesteld voor acties tegen Servische troepen in Kosovo zijn pas over twee weken operationeel, aldus het Amerikaanse ministerie van Defensie.

Het gaat niet alleen om het sturen van 24 toestellen, maar ook om de inzet van ondersteunend personeel, in totaal 2000 militairen.

De toestellen moeten eerst per vliegtuig uit Duitsland naar de Albanese hoofdstad Tirana worden gebracht, voordat ze vlakbij de grens met Joegoslavië kunnen worden gestationeerd. De helikopters worden begeleid door een bataljon dat MLRS-raketten met grote aantallen afzonderlijke granaten afschiet om terreinen rijp te maken voor aanvallen door de Apache, en een bataljon gemechaniseerde infanterie om de Apaches op de grond te beschermen en diverse andere eenheden, zoals voor communicatie en inlichtingen.

De Washington Post hekelde gisteren de 'slapheid' om niet snel te voldoen aan het verzoek van NAVO-opperbevelhebber Clark, om Apaches te zenden. Het lijkt erop dat de NAVO zich erbij heeft neergelegd dat zij de etnische zuivering niet kan tegenhouden, aldus het blad.

AP, REUTERS

Krijgsgevangenen mogelijk vandaag vrij

WASHINGTON - De drie Amerikaanse militairen die door de Serviërs worden vastgehouden, komen mogelijk vandaag vrij. Waarnemend president Kyprianou van Cyprus bezoekt Belgrado op uitnodiging van president Milosevic en zal naar verwachting het drietal mee terug nemen.

Kyprianou wilde aanvankelijk gisteren al naar Joegoslavië vliegen, maar heeft op aandringen van de Amerikanen een tussenstop gemaakt in Athene. De NAVO had voor 's avonds nieuwe aanvallen op Servië gepland en kon daardoor de veiligheid van de vice-president niet waarborgen.

Het bezoek van Kyprianou komt daags na het Joegoslavische voorstel de drie Amerikaanse militairen over te dragen aan Nicosia.

REUTERS

Efficiënt hulp verlenen niet mogelijk

Van een onzer verslaggevers

ROTTERDAM - Bij de hulpacties in Albanië en Macedonië gaat veel mis doordat er weinig coördinatie is. Daardoor weten internationale organisaties niet waar de nood het hoogst is en gaan ze allen naar eigen inzicht te werk. Dat zegt R. Huurman, die namens Artsen zonder Grenzen in Macedonië zit. „De lokale autoriteiten hebben de zaak niet goed geleid. Ze hebben bijvoorbeeld niet geregistreerd waar alle vluchtelingen naartoe zijn gebracht, terwijl in de chaos hele families uit elkaar zijn gehaald. Als de UNHCR de boel zou coördineren, was er niets aan de hand geweest."

Albanië wordt het vestje gespuugd omdat daar een deel van de hulpgoederen voor de eerste opvang op grote schaal verdwijnen. De regering van premier Majko heeft inmiddels beloofd onmiddelijk in te grijpen. Volgens Italiaanse bronnen zit de Albanese maffia achter de diefstal. Staatssecretaris Barberi (Burgerbescherming) 'betreurde de beslissing' van de Albanese regering om de hulpgoederen te laten verdelen door de Albanese autoriteiten. Ook zou hij de diefstal hebben gezien als een teken dat de Albanezen niet zo solidair zijn met de Kosovaren als altijd wordt gedacht.

Ook Artsen zonder Grenzen, dat deel uitmaakt van de samenwerkende hulporganisaties SHO, uit te zoeken waar de vraag om hulp het grootst is. „We hebben daar geen zicht op. Als we ergens gaten zien, vullen we ze op."

„Voor een beter overzicht zou alle hulp door professionele instellingen moeten worden gedaan", vindt E. de Groot van de SHO. „Als mensen iets willen doen, kunnen ze echt het beste geld storten op giro 555. Wij weten welke hulpgoederen nodig zijn. Dekens moeten bijvoorbeeld aan speciale voorwaarden voldoen: ze moeten licht zijn en goed isolerend. Ook niet elke vorm van voedsel is geschikt. Ik begrijp wel dat heel veel mensen van goede wil zijn, maar de beste hulp is momenteel echt het storten van geld. Bovendien stuiten niet-professionele initiatieven op logistieke problemen. Ze worden vaak tegengehouden door autoriteiten." Dat de grote diversiteit aan hulporganisaties ook bij het publiek tot verwarring kan leiden, bewijst het gironummer dat ZOA-vluchtelingenzorg hanteert. Wie de Christelijke organisatie wil doneren, kan dat doen via giro 550. Woordvoerder E. Fokkema is zich ervan bewust dat het SHO-nummer kan zorgen voor misverstanden. „Bij de giro zelf is ook ooit eens verwarring geweest. Een aantal mensen had op ons nummer geld gestort, maar de persoon die dat moest verwerken dacht dat het 555 moest zijn. Ik begrijp dat mensen door de bomen het bos niet zien, maar wij hebben ons nummer al 12 of 13 jaar."

Fokkema ziet zijn organisatie zich niet snel aansluiten bij de SHO. „Er zijn wel gesprekken geweest. De tien organisaties die daarin zitten, verdelen het binnengekomen geld naar grootte. Dat zou voor ons verlies kunnen betekenen, want we halen zelf ook veel op. Bovendien hebben wij een hele trouwe achterban die zijn geld het liefst aan ons geeft. Dan kunnen we beter los van de SHO verdergaan. Ach, uiteindelijk helpen we allemaal, daar gaat toch het om?"

Advertentie

De Meeuw Bouwsystemen • Creatief en eigentijds
de meeuw
De Meeuw Oirschot B.V., Tel. 0499-572024. De Meeuw Zwolle B.V., Tel. 038-4773155.
Internet-site: http://www.demeeuw.com E-mailadres: demeeuw@wxs.nl

'Deportatie was door niemand voorzien'

Vervolg van pagina 1

UNHCR

Bijleveld gelooft niet dat het Westen te laks heeft gereageerd op de problemen in Kosovo. „Onze ervaring is dat, zodra er echt problemen zijn, de fondsen wel binnenstromen. Voor Kosovo hebben we nu geen problemen meer."

Was u er, als UNHCR, wel op tijd bij?

„Wij waren redelijk voorbereid. Bijvoorbeeld op 50.000 vluchtelingen die naar Albanië zouden gaan. (Het zijn er nu bijna 300.000, red.) Maar niemand weet natuurlijk van tevoren wat er precies waar en wanneer zal gebeuren.

De deportatie zoals die nu plaatsvindt was door niemand voorzien. Je weet nooit hoe conflicten lopen. Bovendien, als we nog meer voorzorgsmaatregelen hadden genomen zouden we er weer van beschuldigd zijn 'alarmisten' te zijn en bepaald gedrag uit te lokken.

„Kijk, we doen natuurlijk altijd te weinig. We zijn er aan gewend dat je altijd te laat bent. Bij een crisis moet je je aanpassen. Wij gingen er bijvoorbeeld van uit dat noord-Albanië geen toevluchtsoord zou zijn, vanwege de winter, de mogelijke sneeuw. Dat bleek onjuist. Dan moet je staf een andere oplossing zoeken door mensen te verplaatsen. Je kunt nooit 100 procent paraat zijn."

Wat gaat u zelf doen in de Macedonische hoofdstad Skopje.

„Kijken hoe we de vluchtelingen kunnen verdelen over andere landen. We moeten in kaart brengen hoe dat precies kan gebeuren. Hoe gaan we ze bijvoorbeeld registeren voor ze op het vliegtuig stappen? En hoe kunnen we ervoor zorgen dat ze, zodra het kan, ook zo snel mogelijk weer terug naar huis kunnen?"

In Nederland was de discussie erg gericht op de komst van Kosovaren naar Nederland. De kreet 'grenzen dicht' viel daarbij, om te benadrukken dat mensen eerst in de regio moeten worden opgevangen.

„Grenzen dicht, daar zijn wij het nooit mee eens. Uit principe niet. De mensen waar we het hier over hebben zijn échte vluchtelingen, vluchtelingen in de klassieke zin van het woord. Ik geloof niet dat Nederland, met z'n tradities, een principieel probleem heeft met de opvang van deze mensen."

Nederlanders staan achter NAVO-acties

Van een onzer verslaggevers

HILVERSUM - Nederlanders staan achter de luchtaanvallen van de NAVO op Servische doelen, maar staan huiverig tegenover een grondoorlog in Kosovo. Dat blijkt uit een opinieonderzoek dat het NIPO heeft gehouden in opdracht van het televisieprogramma 2Vandaag.

Een meerderheid van de bevolking (67 procent) staat achter de oorspronkelijke luchtaanvallen. Ook is er een meerderheid (57 procent) voor de inmiddels verhevigde inzet van de NAVO. Het zenden van grondtroepen roept meer reserves op: 47 procent is voor, maar 44 procent is tegen. Maar als de internationale politiek kiest voor een grondoorlog, moet ook Nederland daar manschappen voor leveren, meent 58 procent.

Advertentie

Algemeen Dagblad

Je dag begint met het AD.

Introductieaanbod: Vier weken voor slechts f 16,95.

☐ Ja, graag maak ik van dit aanbod gebruik en ontvang Algemeen Dagblad vier weken voor slechts f 16,95.
☐ Ik wil Algemeen Dagblad twee weken gratis ontvangen en neem aansluitend een kwartaalabonnement:
☐ van f 94,50 bij automatische betaling van bank-/girorekening
☐ van f 98,25 bij betaling per acceptgiro.
Ik betaal nog niet, maar wacht op uw bericht.

INGANGSDATUM:
NAAM: M/V
ADRES:
POSTCODE/PLAATS:
TELEFOON: (i.v.m. controle bezorging)
HANDTEKENING:

Stuur de bon in een ongefrankeerde envelop naar: Algemeen Dagblad, Afdeling Abonnementen, Antwoordnr. 92300, 3009 XD Rotterdam.

D252

Kabinet bang voor totale Balkan-oorlog

8-4-99

Kamerdebat

redactie politiek

DEN HAAG – Minister Van Aartsen (buitenlandse zaken) vreest een 'totale Balkan-oorlog' als de Navo zou besluiten tot een interventie in Kosovo met een grondleger. In zo'n oorlog kunnen ook de Russen betrokken raken, waarschuwde hij gisteren in de Kamer.

De reële kans dat Moskou een Navo-grondoorlog tegen Milosevic niet zal accepteren, maakt de grootschalige inzet van grondtroepen onmogelijk, meent Van Aartsen. Elke schijn dat het die kant uitgaat, moet worden vermeden.

De VVD-minister had het weekeinde telefonisch contact met zijn Russische collega Ivanov. Maar hij wilde niet duidelijk maken of in dat gesprek concrete dreigementen door Moskou zijn geuit.

De inzet van grondtroepen als aanvulling op de luchtvallen wordt bepleit door veel militaire deskundigen, maar wordt door de Navo niet als een realistische optie beschouwd. Tot nu toe werd daarbij steeds gewezen op puur militair-technische problemen: de opbouw van een grondleger met meer dan 100 000 militairen aan de grens van Kosovo zou vele weken vergen. Van Aartsen kwam echter voor het eerst met een scherp politiek argument: zo'n massale offensieve Navo-actie op de grond is alleen al onmogelijk door de houding van de Russische Federatie.

Van Aartsen: „Het inzetten van grondtroepen in deze crisis zou een enorme stap zijn. Dat kan het begin zijn van een totale Balkanoorlog. Het is duidelijk dat de Russische Federatie het opereren van Navo-landen met grondtroepen in de Federale Republiek Joegoslavië zeker niet zomaar zal accepteren." Zelfs de opbouw van grondtroepen aan de grenzen van Kosovo, zonder die te gebruiken, kan al verkeerd door Moskou worden verstaan, waarschuwde hij. Daarom moet elke suggestie in die richting worden vermeden. „Het oplossen van dit conflict door de hele Balkan in vuur en vlam te zetten, kan nooit de oplossing zijn", zei Van Aartsen verder.

Zijn analyse over een dreigende Russische reactie zorgde voor verwarring in de Kamer. CDA en D66 zeiden ronduit de vrees van Van Aartsen niet te delen. Volgens deze fracties krijgt Moskou anders een verkapt 'vetorecht' bij de vraag of de Navo alsnog grondtroepen moet inzetten.

Ondanks de waarschuwing van Van Aartsen meent de regering wel dat de Navo voorzichtig moet overwegen naast de luchtaanvallen kleinere militaire grondoperaties uit te voeren, om in Kosovo vluchtelingen in nood te hulp te schieten. Ook de Kamer dringt erop aan met behulp van commando's of andere kleine speciale troepen iets te doen voor de Kosovaren die te maken hebben met etnisch geweld in Kosovo.

VVD-leider Dijkstal bepleitte een uitbreiding van het huidige mandaat om met kleinschalige, gerichte acties de Albanezen in het gebied te hulp te schieten. „Het gaat om meer dan 100 000 mannen in Kosovo, van wie wij niet weten of zij al zijn vermoord. Er zijn berichten dat een aantal van hen nog in leven is, bijeengejaagd in kampen." Dijkstal vindt dat de Navo acties moet overwegen om 'levensreddend' op te treden voor deze mannen.

Minister De Grave van defensie liet doorschemeren dat zulke kleinere operaties op de grond worden overwogen. „Maar dat is heel wat anders dan de inzet van massale grondtroepen die tot doel hebben het totale gebied te veroveren." Premier Kok beloofde dat de Kamer tevoren vertrouwelijk op de hoogte zal worden gebracht van zulke kleinere grondacties met een puur humanitair doel.

De ministers van buitenlandse zaken van de 19 Navo-lidstaten komen maandag in Brussel bijeen. Of de inzet van grondtroepen daarmee dichterbij komt, wilden woordvoerders niet bevestigen. „Grondtroepen zijn echt nog niet aan de orde", zei een hoge Navo-diplomaat. „Maar als ik militair was zou ik daar toch eens over nadenken", voegde hij daaraan toe. De Amerikaanse defensieminister William Cohen, op bezoek in Brussel, ontweek de vraag. „We gaan door met de luchtacties", zei hij.

MEER NIEUWS OVER KOSOVO OP DE PAGINA'S 4, 5 en 17

EU-hulp voor Albanezen

'Financiële adoptie' Nederland van duizenden Kosovaren

Vluchtelingen

redactie buitenland

AMSTERDAM – De Europese Unie maakt extra geld vrij voor de vluchtelingen uit Kosovo en de landen in de regio. De lidstaten werden het ook eens over een groot 'adoptieplan', dat de opvang van 100 000 vluchtelingen in Albanië regelt. Nederland zal 4000 tot 5000 vluchtelingen 'adopteren'.

In Luxemburg bespreken de ministers van buitenlandse zaken van de EU vandaag een voorstel van de Europese Commissie om 250 miljoen euro (550 miljoen gulden) uit de reserves te halen. Daarvan is 150 miljoen bestemd voor directe hulpverlening en 100 miljoen voor Macedonië, Albanië en Montenegro.

De commissie blijft erbij dat de vluchtelingen in de regio opgevangen moeten worden. Uiteindelijk moeten de lidstaten de deuren openen, als opvang in de buurlanden van Kosovo niet langer mogelijk is.

De coalitiepartijen in de Tweede Kamer reageren verdeeld op de afspraken van de Europese ministers van binnenlandse zaken en justitie over de opvang van Kosovaren in Albanië. VVD'er Kamp vindt financiële adoptie een 'mooie oplossing'. Dat het Centraal orgaan opvang asielzoekers zich voorbereidt op de komst van vluchtelingen noemt hij 'logisch'. De PvdA is teleurgesteld over de afspraken. „Een rare zijsprong", meent PvdA-kamerlid Albayrak. D66-kamerlid Dittrich vindt het 'prima' hulp te bieden bij de opvang in de regio. Maar hij wil de mogelijkheid openlaten dat ze hierheen komen en ruimhartig worden opgevangen.

Servië en Macedonië maakten gisteren overigens hardhandig een einde aan het samenstromen van vluchtelingen aan hun grenzen. Servië sloot alle overgangen naar zowel Macedonië als Albanië, en liet zo'n 40 000 ontheemde etnische Albanezen aan de grens met Macedonië rechtsomkeert maken. Macedonië zette 20 000 Kosovaren in een kamp op transport met bussen. Zij gingen naar de kampen die de Navo verder in het binnenland heeft ingericht, naar het zuiden van Albanië of op vliegtuigen naar het Westen.

Joegoslavië werpt postzegel in strijd

BELGRADO – Terwijl de bommen blijven vallen hebben de Servische autoriteiten postzegels uitgegeven om het verzet tegen de Navo-acties te sterken. Er staan zwart-witte cirkels van een doelwit op, een symbool dat populair is geworden onder de bevolking. Volgens de Servische staatstelevisie komen er meer anti-Navo-postzegels.

Geen beelden buiten politie om

PODGORICA – Joegoslavië eist van buitenlandse media in Montenegro dat ze vragen om politiebegeleiding. „Voor hun eigen bescherming, de situatie is heel erg moeilijk", lichtte het Joegoslavische ministerie voor informatie het besluit toe. Hoewel de Joegoslavische deelrepubliek Montenegro, anders dan Servië, buitenlandse media zonder visum of speciale voorwaarden toelaat, doet het Joegoslavische leger moeilijk. Cameraploegen, fotografen en radioverslaggevers worden opgepakt en hun materiaal wordt in beslag genomen door militaire patrouilles. Het tweede Joegoslavische legerkorps, dat in Montenegro is gelegerd, krijgt zijn opdrachten rechtstreeks uit Belgrado.

Annan: mogelijk genocide in Kosovo

GENÈVE, BRUSSEL – VN-secretaris-generaal Kofi Annan zegt dat Joegoslavische troepen in Kosovo zich mogelijk schuldig maken aan genocide. Westerse landen beweren steeds meer bewijzen te hebben van oorlogsmisdaden tegen Albanezen.

Annan sprak gisteren in Genève van een „afschuwelijke campagne van systematische etnische schoonmaak die de Servische autoriteiten in Kosovo uitvoeren." Volgens hem heeft Belgrado maar 'één doel': „Zo veel mogelijk Albanezen doden of verjagen van het grondgebied van Kosovo. De meest fundamentele rechten van leven, vrijheid en veiligheid worden geschonden." Hoewel geen onafhankelijke waarnemers ter plekke zijn, wijst volgens Annan alles erop dat genocide plaatsheeft. Nog niet eerder liet Annan zo'n duidelijke veroordeling van de Joegoslavische acties horen.

De Verenigde Staten zeggen over de namen te beschikken van negen officieren van het Joegoslavische leger en speciale veiligheidstroepen die in Kosovo verantwoordelijk zijn voor gruweldaden. Woordvoerder Rubin kondigde aan de namen en bewijzen over te zullen dragen aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Eerder verklaarden Navo-woordvoerders zekerheid te hebben over het bestaan van minimaal drie massagraven. Inmiddels is het aantal verdreven Albanezen opgelopen tot meer dan 900 000. Bij de etnische schoonmaak zijn volgens de Navo sinds 3 april circa vijftig dorpen verwoest. Servische bewoners worden gespaard als er een grote 'S' op hun huis of bedrijf is aangebracht.

Navo-vliegtuigen vielen gisteren voor het eerst een militair konvooi aan van het Joegoslavische leger in Kosovo. De aanval zou 'gedeeltelijk' zijn geslaagd. Volgens de Amerikaanse minister van defensie Cohen zal de Navo zich steeds meer op de grondtroepen in Kosovo richten. Gisteren werden daarnaast nog eens tenminste drie MiG's op de grond uitgeschakeld.

Belgrado heeft intussen nog geen antwoord gegeven op de eisen die de Navo stelt als voorwaarde voor stopzetting van de aanvallen. De alliantie wil onder meer terugtrekking van troepen, een veilige terugkeer van de vluchtelingen en de komst van een Navo-troepenmacht in Kosovo. De Russische president Jeltsin riep gisteren de leiders van de G-7 – de zeven grootstee industrielanden – op alsnog in te gaan op het paasbestand van Milosevic.

De drie Amerikaanse militairen die sinds afgelopen week door de Serviërs worden vastgehouden, komen mogelijk vandaag al vrij. Waarnemend president Kyprianou van Cyprus gaat vandaag naar Belgrado, op uitnodiging van Milosevic, en zegt de drie dan mee terug te kunnen nemen. Kyprianou wilde gisteren al gaan, maar bleef vanwege nieuwe Navo-aanvallen nog een nacht in de Griekse hoofdstad Athene. In de VS overheerst scepsis over de bemiddeling van Kyprianou.

Spookstad Pristina

Een lijk ligt te midden van het puin in het centrum van de stad Pristina. De Navo voerde gisteren aanvallen uit op de hoofdstad van de regio Kosovo, waarbij volgens Joegoslavische media minstens tien doden zijn gevallen – onder wie vijf mensen uit een gezin van etnische Turken. Acht mensen raakten zwaargewond. Onder meer het postkantoor, brandstoftanks, een gebouw van de nationale bank, het stadhuis en verscheidene andere overheidsgebouwen zijn zwaar beschadigd. Westerse media, waaronder de Amerikaanse televisiezender CNN, zijn voor het eerst sinds de luchtaanvallen begonnen, in Pristina toegelaten. Voor de oorlog woonden er 25 000 mensen; nu is het een spookstad. FOTO AP

EU tobt over Albanezen

Vluchtelingen

redactie buitenland

AMSTERDAM – De landen van de Europese Unie, die zich het hoofd breken over het Kosovaarse vluchtelingendrama, staan voor het dilemma waarachter bijvoorbeeld Frankrijk zich verschuilt om vluchtelingen buiten de deur te houden.

„Vluchtelingen hier opvangen, zou een impliciete erkenning zijn van het echec van de acties tegen Milosevic, en medewerking aan etnische zuivering aldaar", zegt Parijs. Maar zelfs binnen eigen socialistische regeringskring klinkt kritiek. „Hen niet opvangen zou betekenen dat je ze laat verrotten", is het argument vanuit de omgeving van de Franse minister van binnenlandse zaken. En waar blijft de 'eretitel' van *terre d'asile* waarmee Parijs zo graag schermt?, vroeg de voorzitter van het Franse Rode Kruis. Hij vond het beschamend voor Frankrijk, het 'thuisland van de mensenrechten'.

Toch vindt het officiële Franse standpunt weerklank in West-Europa. De Duitse sociaal-democratische regering, die opvang voor zeker veertigduizend Kosovaren had toegezegd, schroefde dat drastisch terug naar tienduizend. „Onze prioriteit is humanitaire hulp in de regio", zegt een woordvoerder van binnenlandse zaken, met hetzelfde argument als de Fransen: niet Milosevic in de kaart spelen door mee te werken aan diens etnische zuivering.

Ook de Europese Commissie staat *grosso modo* op dat standpunt. „Het is eenvoudiger opvang in de regio te organiseren als we humanitaire instanties ter plekke kunnen steunen", echoot Eurocommissaris Hans van den Broek de visies van Parijs en Bonn. Hij beschouwt een andere aanpak als een 'verkeerd signaal' aan zowel Milosevic als de Kosovaren zelf. De grote landen van de Europese Unie verzetten zich tegen voorstellen van Denemarken en Nederland om het aantal vluchtelingen te laten afhangen van de grootte van de eigen bevolking. „Dat soort quota zou alleen maar een aanmoediging zijn om meer vluchtelingen te sturen", sprak een Franse diplomaat gisteren.

Toch hebben verscheidene westerse landen toegezegd hun grenzen te zullen openen, soms ruimhartig, soms mondjesmaat. Zo biedt Turkije – toch niet één van de welvarendste landen – aan om twintigduizend Kosovaren op te nemen. De eerste 1400 zijn daar al gearriveerd, overigens niet geheel uit vrije wil. Een functionaris op het vliegveld van Skopje drukte de journalisten daar op het hart de vluchtelingen niet te vertellen dat ze naar Turkije zouden vliegen. Ze zouden immers kunnen weigeren, zei de functionaris, want de meesten denken dat ze naar Duitsland gaan.

Noorwegen, dat net als Denemarken en Roemenië opvang biedt aan zesduizend vluchtelingen, heeft de eerste Kosovaren ontvangen. Met 1500 vluchtelingen levert Portugal een bescheiden bijdrage, buurland Spanje daarentegen is bereid tienduizend Kosovaren op te nemen.

Oostenrijk, Griekenland, Zweden houden het op vijfduizend, Canada op zesduizend terwijl Groot-Brittannië vaag spreekt over 'duizenden'. Australië beperkt zich tot vierduizend.

De Verenigde Staten blijven bij hun gastvrijheid voor twintigduizend vluchtelingen. Een deel van hen zou terecht komen op Guantanamo, de Amerikaanse militaire basis op Cuba, of op het eiland Guam in de Stille Oceaan.

Menig gevluchte Kosovaar wil niet wachten op wat wordt aangeboden en de gevreesde clandestiene vluchtelingenstroom naar Zuid-Italië al begonnen. In de badplaats Mattinata zijn de eerste tientallen Kosovaren al neergestreken, na betaling van 2000 mark per volwassene aan mensensmokkelaars. 'De aderlating is begonnen', kopte de regionale krant Il Quotidiano di Foggia.

Herfkens mild over Macedonië

Opvang vluchtelingen

Frank Kools

SKOPJE – De Servische regering stuurt alle Kosovaarse vluchtelingen terug die nog onderweg waren naar Macedonië of Albanië. Kosovo is weer veilig, beweert president Milosevic sinds hij er eenzijdig een bestand afgekondigde. Hij heeft de grens met de twee buurlanden afgegrendeld.

Volgens voorzichtige schattingen werden alleen al bij de Macedonische grens veertigduizend mensen gedwongen om te keren. Na een dagenlange vlucht moeten zij nu terug naar hun huizen die vaak geplunderd en in brand gestoken is.

De Nederlandse minister Herfkens voor ontwikkelingssamenwerking, die gisteren een tweedaags bezoek aan Macedonië afsloot, zei zich „gruwelijke zorgen te maken over wat er met hen gebeurt". „Ik zie een nachtmerrie voor me." In haar ogen gijzelt Milosevic de vluchtelingen.

De grensovergang bij het Macedonische plaatsje Blace was gisteren volkomen leeg. Alleen bergen afval herinnerden nog aan de tachtigduizend Albanese Kosovaren die er een kleine week klem hadden gezeten. Ze hadden Servische soldaten in hun rug en voor zich Macedonische troepen die hen niet doorlieten – en zelfs op hen insloegen als zij probeerden er door te komen.

In een chaotische operatie voerden de Macedonische regering gisteren tienduizenden af naar kampen. Tegelijkertijd begon ze in een luchtbrug groepjes naar Turkije, Duitsland en Noorwegen af te voeren. Maar zij die aan de Servische kant wachtten, moesten terug Kosovo in.

Wat er met de tienduizenden die wel Macedonië binnenkwamen gebeurde, is evenmin duidelijk. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR was gisteren vele duizenden vluchtelingen 'kwijt'. Zij waren geteld aan de grens maar niet geregistreerd en ook niet in een kamp ondergebracht. De UNHCR zei zich zorgen te maken over hun lot.

'Vertaal het naar Nederland, dan gutsen er ineens twee miljoen mensen het land binnen'

Onnodig, verklaarde de Macedonische vice-president Radmila Kiprijanova. De 'vermisten' zaten volgens haar in een doorvoerkamp nabij Blace. Daar werkte men nog aan hun registratie. Als die gereed is, kunnen zij naar een kamp of een derde land.

Maar veel Kosovaren duiken liever onder bij Macedonische Albanezen. „Vluchtelingen schrijven zich in bij de ingang en lopen meteen door naar achteren en kruipen onder het gaas door. Weg zijn ze", bevestigde de Nederlandse majoor Venekamp. Zij zoeken onderdak in de nabijgelegen stad Tetovo, waar vooral Albanezen wonen. Zestig– tot tachtigduizend mensen uit Kosovo zijn bij gezinnen ingetrokken, meldde vice-president Kiprijanova.

Vluchtelingen die wel in de snikhete legertenten getrokken waren, klaagden hun nood bij Herfkens. „Waarom bezet ik een plaats voor iemand anders?, vroeg een man. „Ik weet waar ik heen wil: Turkije. Gisteren hebben ze daar al een deel van mijn familie naar toe gebracht."

Een vijfjarige jongen werd bij Herfkens gebracht. Hij ziet amper zonder een bril, maar Servische grenswachters hadden die afgepakt en stukgetrapt. Herfkens ontstak in woede: „Wat een beesten om zo'n kleine jongen dat aan te doen." Voor haar was hij het „voorbeeld van de gruwelijkheden". Zij kritiseerde de Macedonische regering omdat die mensen aan de grens had tegengehouden. „Ze hebben rare sprongen gemaakt. Maar ik zie nu dat het één grote schreeuw om hulp was. Het land zag een vloedgolf aankomen. Vertaal het naar Nederland, dan gutsen er ineens twee miljoen mensen het land binnen. Nergens vond Macedonië gehoor." Ze ontkende daarmee de brute behandeling aan de grens goed te praten, die volgens hulpverleners tientallen doden tot gevolg had. „Niemand had dit verwacht. De internationale gemeenschap heeft evenzeer gefaald en te laat hulp geboden. En laten we goed in het oog houden dat de ware moordenaars aan de andere kans van de grens zitten."

De bewindsvrouw toonde zich verheugd dat de Macedonische regering schuld had bekend. Minister Miljana Danveska van ontwikkeling beloofde dat haar land „nooit meer een Blace zou laten voorkomen". Ook gisteravond stuurde het Macedonische leger echter weer Albanezen terug Kosovo in.

Naast 20 miljoen gulden hulp schonk Herfkens het land tien miljoen om haar begroting overeind te houden. De oorlog heeft de toch al moeizame economie in één keer onderuitgehaald. Herfkens bleef mild voor Macedonië omdat ze volgens eigen zeggen „begrip heeft voor een land dat tegen de klippen op werk maakt van de multiculturele samenleving. Toen het land onafhankelijk werd zijn ze elkaar niet gaan uitmoorden, wat wel in Bosnië en Kroatië gebeurde. Al die tijd kwam er niet één internationale organisatie langs."

De minister is bezorgd over de fragiele balans tussen de Macedonische meerderheid en de Albanese minderheid. „Het lijkt erop alsof Milosevic met de vluchtelingenstroom die balans wilde verstoren en zo het land wilde ontwrichten." De wereldgemeenschap moet tot elke prijs voorkomen dat dat gebeurt, zei de minister. Anders vliegt de hele Balkan in brand. „Dan wordt de klap verduizendvoudigd."

Spookbeeld speelt op

Macedonië

Jan Bezemer

AMSTERDAM – Macedonië lijkt met zijn twee miljoen inwoners op een oppervlakte half zo groot als Nederland, ruimte genoeg te hebben voor een stroom vluchtelingen. Toch probeert Macedonië met alle macht de boot af te houden. En de internationale gemeenschap haast zich vele tienduizenden vluchtelingen naar alle uithoeken van de wereld te vliegen. Vanwaar die nervositeit?

De paniek komt vooral voort uit de vrees dat het fragiele Macedonië uit balans raakt en er een tweede brandhaard naast Kosovo ontstaat. Het nachtmerriescenario is ineens weer actueel. De theorie is net zo oud als de bewering dat Kosovo het kruitvat van de Balkan is. Nu dat akelig reëel is geworden, jaagt het nachtmerrie-scenario West-Europa en Amerika schrik aan. De theorie is dat als Kosovo ontploft, stromen van Albanezen de regio zo zullen destabiliseren dat de hele Balkan in brand komt te staan.

De theorie kan waarheid worden in Albanië waar de zuiderlingen (de Tosks) het bergvolk van het noorden (de Gegs) en dus ook de Albanezen uit Kosovo niet lusten. Ook de Montenegrijnen zien een toename van hun Albanese minderheid absoluut niet zitten. Maar voor Macedonië is het schrikbeeld nog groter.

Macedonië is in 1991 onafhankelijk geworden. Het belangrijkste motief was dat de Macedonische bevolking bedacht was voor de heerszuchtige Serviërs als het met Montenegro en Servië lid zou blijven van de Federale Republiek Joegoslavië. De Slavische meerderheid van Macedonië (met 1,3 miljoen ongeveer 65 procent) heeft echter met de Serviërs gemeen dat ze orthodox zijn en dat ze Albanezen haten. Op zijn best mijden ze de Albanese minderheid als de pest.

Een kwart van de bevolking in Macedonië (omstreeks een half miljoen) is Albanees. Ze leven in een eigen subcultuur en moeten genoegen nemen met de laagste baantjes. De Macedonische politie bestaat voor 99 procent uit Slavische Macedoniërs, die de Albanezen lelijk dwarszitten.

Hoewel de samenleving trekken vertoont,van apartheid is de situatie nooit zo schrijnend geworden als in Kosovo. Zowel de Albanezen als de Macedoniërs zetten de zaak niet op scherp. De president en oud-communist Kiro Gligorof wist met de evenwichtskunst de lieve vrede te bewaren en hoewel de nationalisten het afgelopen najaar de verkiezingen wonnen, boekten vooral de bruggenbouwers winst.

Maar het evenwicht tussen de twee bevolkingsgroepen is snel verstoord. Het idee dat er honderdduizenden Albanezen toestromen, maakt de Slavische bevolking zo bang dat incidenten gemakkelijk uit de hand kunnen lopen. Zelfs als de Macedoniërs het hoofd koel houden, staan er altijd nog agitatoren uit buurlanden als Servië, Bulgarije en Griekenland klaar om de zaak op te hitsen. De Macedoniërs voelen zich ingesloten door vijanden, die allemaal iets tegen het jonge landje hebben.

Macedonië voelt zich door de wereld verlaten. De economie holt achteruit. Het land ziet al jaren hulp en investeringen naar andere landen gaan. De verarmde bevolking moet op een houtje bijten. Als West-Europa en Amerika het land omarmen en ruimhartig helpen bij de opvang van vluchtelingen, zouden de Macedoniërs weleens blij kunnen zijn met de economische impuls door de (tijdelijke) opvang van Albanezen. Het geld is daar beter op zijn plaats dan in West-Europa of Amerika.

DE ONDERKRANT

NIEUWSMAKERS / *Baton Haxhiu blijkt nog in leven*

Baton Haxhiu

„Ik hoorde op de radio van mijn dood, terwijl ik me in een kelder in Pristina verborgen hield." Veel kranten wijdden vorige week een necrologie aan de doodgewaande hoofdredacteur van de belangrijkste Albaneestalige krant in Kosovo, maar opeens dook Baton Haxhiu levend en wel op in Engeland.

Hij had zich verborgen gehouden tot hij donderdag de bergen in het grensgebied tussen Kosovo en Macedonië in kon vluchten. Daar is hij vier dagen gebleven, waarna hij de grens met Macedonië overstak. Vrienden hadden hem daarbij geholpen. Haxhiu kwam dinsdag in Londen aan. „Ik kon niemand vertellen dat het niet waar was, mijn vrouw en kind niet en mijn ouders niet. Ik maakte me grote zorgen over hoe ze zich zouden voelen", zegt Haxhiu tegen de Britse krant *The Independent*.

Maandag 29 maart liet een woordvoerder van de Navo weten dat de 32-jarige hoofdredacteur van de *Koha Ditore*, Dagblad de Tijd, door Servische eenheden was geëxecuteerd in de Kosovaarse hoofdstad Pristina. „Hij was belezen, kosmopoliet en scherpzinnig", schreef *The Independent* toen in het in memoriam voor Haxhiu. „Hij was een voorbeeld van de typisch Kosovo-Albanese intellectueel."

Haxhiu studeerde sociologie in Pristina, maar werd daarin onderbroken doordat de Servische regering in 1991 zijn faculteit sloot. Hij vervolgde zijn academische carrière aan de 'ondergrondse' Albanese universiteit van Pristina.

Hij is voorstander van dialoog, onderhandelingen en wederzijds begrip. Door deze reputatie was hij voor veel journalisten en diplomaten die Pristina bezochten een welingelichte en betrouwbare bron. Zijn zogenaamde dood zorgde dan ook voor een schok in de internationale gemeenschap. „Het was vrij aannemelijk", zegt Haxhiu hierover. „Ik was namelijk tot vijf uur 's middags samen met Bajram Kelmendi (een mensenrechtenadvocaat, red.), die die dag met zijn twee zoons werd vermoord. Mijn naam stond zeker op een lijst."

Koha Ditore werd gedrukt met primitieve machines en de Servische autoriteiten vielen de redacteuren altijd lastig. Toch wist Haxhiu van de krant dè leidende Albaneestalige bron van informatie in Kosovo te maken, met kritisch commentaar.

Haxhiu staat te boek als een actieve journalist die er wars van is te schrijven vanuit zijn veilige kantoor op de redactie. Hij is altijd op reis, op bezoek in conflictzones, en in gesprek met militaire en politieke leiders. Hij wil zo snel mogelijk terug naar Kosovo. „Misschien kunnen we niet elke dag publiceren, maar er is een grote noodzaak het werk te doen." In Londen had hij gisteren een gesprek met minister Cook van buitenlandse zaken. De verwachting is dat Cook hem zal helpen bij het uitgeven van *Koha Ditore* in ballingschap.

Mirjan Hagen

advertentie

Deze week in HN-magazine

Wereldraad collaboreert

Oostlander (CDA): Wereldraad van kerken 'fout' in Kosovo-oorlog / Breytenbach somber over Zuid-Afrika / De actualiteit van Bonhoeffer / *Girls:* meiden van de toekomst / Evangelisch mannenontbijt / Friese literatuur / Mgr Sol, oud-bisschop van de Molukken

Maak kennis: 8 weken HN voor ƒ 15,-

Naam: .....

Adres: .....

Bon sturen naar Antwoordnr. 84016, 2508 VB Den Haag (in open envelop, geen postzegel). Of bel: 06-02.24.222

Weekblad HN (Hervormd Nederland). In de losse verkoop ƒ 5,75

HN

Stop oorlog tegen Joegoslavië!

Vijftig jaar bestaat de NAVO deze maand. Met een topconferentie in Washington over de nieuwe NAVO-strategie en een - inmiddels geannuleerd - feestje op 8 april wilde het bondgenootschap dit jubileum luister bijzetten. Met de bombardementen op Joegoslavië geeft het Noord Atlantisch Verdrag van Oorlogsvoerenden aanschouwelijk onderwijs in wat die nieuwe strategie inhoudt: massaal geweld voor wie zich niet wenst neer te leggen bij NAVO-dictaten die de westerse belangen moeten veiligstellen.

Joegoslavië weigerde zich neer te leggen bij het NAVO-dictaat van Rambouillet. De NAVO stelde de soevereine staat Joegoslavië in Rambouillet voor de onaanvaardbare keuze: instemming met het zogenaamde akkoord van Rambouillet dat de bijna onafhankelijkheid van Kosovo en de legering van NAVO-troepen op Joegoslavisch grondgebied inhield, dus feitelijk de instelling van een NAVO-protectoraat in het gebied, of bombardementen. Feitelijk vonden er in Rambouillet geen onderhandelingen plaats. Het zogenaamde akkoord over autonomie voor Kosovo werd voor het begin van de onderhandelingen al gepubliceerd in de Albanees-Kosovaarse krant Koha Ditore. In een brief van 23 maart, na de eerste dag van bombardementen op Joegoslavië, stelt de Joegoslavische president Milosevic: "Jullie spreken over de 'opgeschorte' onderhandelingen van Parijs. Er hebben in Parijs nooit onderhandelingen plaatsgehad. De afvaardiging van de Servische Republiek heeft de vertegenwoordigers van de Albanese separatisten nooit ontmoet. In Parijs werden twee documenten ondertekend, het ene door de vertegenwoordigers van alle nationale gemeenschappen van Kosovo. Zij zijn de wettelijke vertegenwoordigers. Het tweede document door de Albanese separatisten. Zij zijn natuurlijk niet de wettelijke vertegenwoordigers van Kosovo. Dit laatste document noemen jullie de 'Akkoorden van Rambouillet'. Dat is natuurlijk volledig vals. Noch in Rambouillet, noch in Parijs waren er gesprekken tussen de twee partijen. Hoe zou er dan een gemeenschappelijk document kunnen zijn dat kon verworpen of aanvaard worden?"

Lees verder op pagina 4

Verder in dit nummer:

NAVO-oorlog tegen Joegoslavië 4
Congresresolutie *8*
Van conferentie naar congres *11*
CAO Hoogovens en Gemeente *3*
Tweedeling in Nederland *3*
Gevaar nieuw-rechts *12*
Strijd witte 'illegalen' *12*
Clabecq: strijd voor werk *14*
Med-tv uit de lucht gehaald *13*

Acties voor de vrede ondanks staat van beleg te Brussel.

Op 3 april, trotseerden verscheidene honderden betogers, waaronder enkele kameraden van de NCPN, honderden rijkswachters en politiemannen, een helikopter, waterkanonnen, traangas en pepperspray, ingezet op bevel van de Belgische minister van Binnenlandse Zaken (de SP-er Vanden Bossche) en de Brusselse burgemeester. De vredesactivisten hadden de oproep beantwoord van de Anti-imperialistische Bond om te protesteren tegen de NAVO-oorlog in Joegoslavië en de vijftigste verjaardag van deNAVO. Het kapitalisme toont steeds meer haar ware ondemocratische, en onderdrukkende karakter!.

Foto: Éva Strausz

gen in Joegoslavië leeft onder grote lagen van de bevolking. De deelnemende organisaties vinden het de hoogste tijd om een mogelijkheid te bieden om deze afschuw ook gezamenlijk en demonstratief te kunnen uiten.

De deelnemende organisaties zijn het erover eens dat er geen militaire oplossing voor de problemen in Joegoslavië bestaat. Dit geweld lost niets op, integendeel het aantal slachtoffers onder de bevolking in Kosovo en de rest van Joegoslavië neemt er alleen maar door toe. Alleen nieuwe onderhandelingen kunnen een oplossing bieden. Die onderhandelingen zijn slechts mogelijk als de oorlogshandelingen van alle partijen onmiddellijk worden gestaakt. De betrokken organisaties zijn het er verder over eens dat de Nederlandse betrokkenheid bij deze 'onverklaarde' oorlog tegen de soevereine staat Joegoslavië onrechtmatig is en dus moet worden beëindigd. Het NAVO-optreden kan geen oplossingen bieden voor humanitaire rampen, zoals in Kosovo. De betrokken organisaties wijzen het buitenspel zetten van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties af. Dit is in strijd met het VN-handvest.

Op 10 april om 12.00 uur begin van de manifestatie op de Dam.
Daar zullen sprekers van verschillende organisaties - kort - ingaan op de situatie in Joegoslavië. De - voorlopige - sprekerslijst ziet er als volgt uit: Wil van der Klift, namens de initiatiefgroep, Hans Wiebinga, Roline Woldinga-Veldkamp (Franciskaanse Vredeswacht), Adrienne van Melle-Hermans (Vrouwen voor Vrede), Ton Pitstra (Eerste Kamerfractie GroenLinks), AMOK, Bond van Joegoslavische Clubs en Verenigingen in Nederland en DIDF. Met verschillende andere organisaties vinden nog gesprekken plaats over inleiders. Om 13.00 uur wordt een minuut stilte in acht genomen voor alle slachtoffers in Joegoslavië. Vanaf 13.00 vertrekt de demonstratieve optocht naar het nieuwe stadhuis de Stopera. Daar wordt een slotwoord gehouden.

Voorlopige lijst van deelnemende organisaties: AMOK, Amsterdam Catholic Workers, Amsterdamse Vredeswacht, Anti-interventiecomité, Bond van Joegoslavische Clubs en verenigingen in Nederland, Centrum Internationale Samenwerking, DIDF (Federatie van Democratische Verenigingen van Arbeiders uit Turkije in Nederland), Enschede voor Vrede, Franciskaanse Vredeswacht, Haags Vredesplatform, Stg. HELP! (ex) Joegoslavië, HTIF (Federatie van Turkse Arbeiders Verenigingen uit Turkije in Nederland), LBVO, Marokkaanse Unie Noord, Migrante Europe, Nieuwe Communistische Partij - NCPN, PAIS, Socialistische Arbeiders Partij/Rebel, S.O.U.L., Comité Stop Starwars, Vrouwen voor Vrede.

Voor meer informatie:
070-3603676 (Wil v/d Klift),
020-6259272 (Ron Blom) of
020-6164684 (Martin Broek).

Een financiële bijdrage kunt u storten op gironummer 3691653, van de Franciskaanse Vredeswacht in Utrecht, o.v.v. 'demonstratie 10 april'.

De kranten staan bol van Kosovo en de ellende van de Albanese Kosovaren ter rechtvaardiging van de militaire agressie tegen Joegoslavië.
Washington en Co stellen zich voor als redders van nationale minderheden. Hypocrieter kan niet, dezelfde NAVO steunt en bewapent de Turkse fascisten om de Koerden te onderdrukken. Koerden worden met westerse steun uitgemoord, datzelfde Westen bewapent de Kosovaarse separatisten.

Wat zijn de echte belangen achter deze militaire agressie tegen Joegoslavië? De Balkan controleren, een strategische zone voor de olieroutes uit het Midden-Oosten én uit de ex-Sovjet-republieken. Rusland elke bondgenoot in de Balkan ontnemen en elke toegang tot de Middellandse Zee.
NAVO-basissen inplanten om de komende sociale revoltes in Oost-Europa, het onvermijdelijk gevolg van het verdwijnen van het socialisme en de daardoor ontstane misère, neer te slaan.
Het Westen bereidt zich voor op een oorlog tegen Rusland, om dat land nog meer te kunnen gaan leegplunderen.
Het is altijd in naam van de vrede of democratie, dat het Westen een opstandig land bombardeert. Na Vietnam en Irak, nu Joegoslavië. Morgen Noord-Korea, het Congo van Kabila of misschien Cuba?
De eerste keer werd Belgrado gebombardeerd in 1941 door Hitler. Met een Groene minister van Buitenlandse Zaken in Duitsland schenden Duitse militairen opnieuw hun landsgrenzen. Datzelfde Duitsland dat aan de basis heeft gelegen van het uiteenspatten van Joegoslavië en alle etnische ellende!

Luk Brusselaers
Kuitaart

Het is er aardedonker
ze slapen op hun poederbed
dagen door
wachten tot de maan in het juiste
venster staat en de zon achter
de horizon is verdwenen

's nachts schieten zij als tomahawks naar buiten
groeten de maan, aan de zon daar
hebben zij een hekel aan

In Kosovo slaan zij gaten en kraters
bloedaders hakken zij los
splijtend in zakken gedaan

Het rovershol, infrarood
de gedachte aan goud
grommend de brokstukken tellend
stapelen Holbroekers, zakken inhoud
richting Wall Street berg

Op zijn poederbed legt
Bill de Holbroeker zich weer te ruste,
denkend aan de volgende nacht.

Rudy Musters

Meer hierover op pagina 15

Joegoslaven demonstreren overal tegen oorlog

Van de redactie

Overal in Europa demonstreren Joegoslaven tegen de NAVO-agressie. Overal is de woede tegen de NAVO enorm groot. In Belgrado wonen tienduizenden, tussen de bombardementen door, rockconcerten bij op het Plein van de Republiek, midden in het centrum, om hun vastbeslotenheid tot uitdrukking te brengen, om te laten zien dat men zich niet wil laten intimideren door de NAVO-bombardementen. De Joegoslavische student Miroslav: "Ik studeer in Belgrado en ga over veel dingen absoluut niet akkoord met onze president Milosevic, ik steun het verzet van mijn land. Maar niemand in Joegoslavië aanvaardt het ultimatum van de NAVO.

Wat zou de Amerikaanse regering zeggen als Joegoslavië een ultimatum zou lanceren: teken dit akkoord en laat Texas zich afscheuren en zich bij Mexico voegen, anders bombarderen wij u!?"(1)

Ook elders in Europa demonstreren Joegoslaven (en anderen) tegen de NAVO-agressie, zoals bijvoorbeeld in Rotterdam en Den Haag, waar op 27 maart bij het Vredespaleis ongeveer 2000 demonstranten aanwezig waren en op zaterdag 3 april in Den Haag wederom vele honderden, tijdens felle manifestaties en demonstraties tegen de bombardementen.

In verscheidene steden, zoals Den Haag, Groningen en Enschede, zijn door vredesorganisaties initiatieven genomen voor dagelijkse picketlines tegen de NAVO-agressie.

1. Solidair, 31 maart 1999

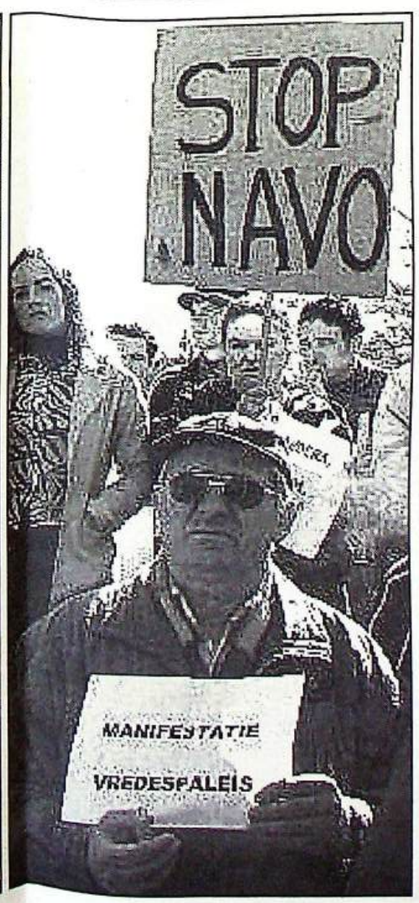

Burgerdoelen doelwit

De NAVO stelt dagelijks op haar persconferenties dat alleen militaire doelen en voor de Joegoslavische verdediging belangrijke communicatiecentra het doelwit zijn van de aanvallen. Videobeelden - vanuit de cockpit - van 'precisie-bombardementen' moeten het beeld versterken van een cleane NAVO die, in tegenstelling tot de 'oorlogszuchtige Serviërs', de Joegoslavische bevolking ontziet.

Tegenover deze NAVO-propaganda staan de berichten uit het oorlogsgebied zelf. Alleen al tijdens de eerste dag van de bombardementen werden de volgende 'militaire' doelen bestookt: het weeshuis van Nis (35 doden), de arme mijnwerkerswijk van Kosovska Mitrovica (Kosovo), een woonwijk in Sremska, communicatie- en woonblokken in Arandjelovac, het dorp Kursumlija (Kosovo), de automobielfabriek van Zastava in Kragujevac, een fabriek van landbouwproducten in Pancevo, de tractorenfabriek Zmaj in Belgrado, de wagonfabriek en woonwijken in Smederevska Palanka, het winkelcentrum in de stad Leskovac, bescheiden sociale woningen in Danilovgrad (Montenegro), het kuuroord Herceg Novi, enz.

Svetlana: "Ik belde mijn familie in Belgrado op. De NAVO bombardeerde voedselsilo's in het noordoosten van de stad en tevens de belangrijkste farmaceutische fabriek van het land, Galenika. Er kwam giftige rook vrij. Er was chemisch alarm." (1)

Predrag: "Ik ben er zeker van, ze bombardeerden met opzet de telecommunicatiecentra. Nu zit ik zonder nieuws van mijn moeder en mijn familie. Ik weet niet of ze gebombardeerd zijn, hoe het met ze is. Wat een wreedheid."(1)

De orthodoxe pater Sava in Kosovo meldt op 27 maart 1999: "De NAVO-verantwoordelijken zeggen dat ze alleen militaire doelwitten aanvallen. Dat is niet waar. We vernamen van verschillende geloofwaardige bronnen dat de burgerlijke infrastructuur van onderwijs, telecommunicatie, milieu en verkeer door de NAVO-luchtmacht aangevallen en vernield wordt. Steeds meer mensen raken verwond en verminkt. Onder hen ook Bosnische en Kroatische vluchtelingen. Bij een NAVO-aanval op een vluchtelingenkamp nabij Kursumlija werden tien vrouwen en kinderen verwond of gedood. Verschillende scholen zijn vernield en vele andere beschadigd waardoor kinderen geen les meer kunnen volgen.

Maar ook belangrijke culturele en religieuze monumenten vormen een doelwit. Goddank is er slechts beperkte schade aan onze abdij maar er zijn wel verschillende huizen in vlammen opgegaan.

Vorige nacht kwam een kruisraket neer op het oude stadje Djakovica, waar vooral Albanezen wonen. Er ontstond een enorme brand waarbij verschillende Albanese huizen vernield werden en verscheidene inwoners ernstig gewond raakten.

Deze NAVO-aanvallen raken vooral onschuldige burgers, zowel Servische als Albanese. Ze zullen het vastberaden verzet tegen de Tomahawk-democratie, die 'vrede' wil opleggen via misdaden tegen de mensheid, alleen maar verhogen."(1)

1. Solidair, 31 maart 1999

Van conferentie naar congres

Van het partijbestuur

De inleiding van Sison kon niet in zijn geheel vóór het congres worden geplaatst, maar de boodschap is toch helder. Een communistische partij moet heldere politiek-ideologische beginselen en een helder program hebben. Daarvoor is het nodig om politiek-economische analyses te maken van de wereldontwikkelingen en van de situatie in eigen land, in hun onderlinge samenhang. Ook hier geldt de onverbrekelijke band tussen onder- en bovenbouw. De artikelenreeks 'van conferentie naar congres' beoogde om te tonen dat er gezocht moet worden naar eenheid op een reeks van punten en terreinen. Een aantal van die vraagstukken wordt op evenwichtige wijze in de concept-resolutie "Voor versterking van de NCPN en de strijd van de arbeidersklasse", beschreven.

Het nieuwe partijbestuur zal antwoorden moeten vinden op een reeks uitdagingen, zoals:

- -versterking van partij en krant, zowel door uitbreiding van leden en lezers als door kwaliteitsverbetering;
- - versterking van praktijk en theorie, in hun onderlinge samenhang;
- - toepassing van de 'klassieke kennis en ervaringen', zonder in dogmatisme en sektarisme te vervallen;
- - versterking van het 'proletarische element' in de partij op basis van eenheid van handelen van alle leden van de partij, ongeacht hun maatschappelijke positie of opleiding;
- - een juiste balans tussen internationale solidariteit (proletariërs aller landen, verenigt u) en de klassenstrijd in eigen land;
- - het scheppen van een cultuur van kameraadschappelijkheid, waarin de noodzakelijke partijdebatten op een vruchtbare wijze kunnen plaatsvinden;
- - zorgen dat jongere - veelal politiek onervaren - mensen tot de partij toetreden en het vinden van een vruchtbaar evenwicht tussen de ervaring van de oudere partijgenoten en het élan van de jongeren;
- - afrekenen met ongedisciplineerd optreden, zonder te vervallen in 'centralisme' en commanderen. Afrekenen ook met allerlei vormen van opportunisme en individualisme, zonder de persoonlijke creativiteit van mensen in de weg te zitten;
- - de scholingsgraad in de partij over de hele linie omhoog te brengen, zonder het belang van ervaringsdeskundigheid (klassenstrijd) en klassengevoel (rechtsgevoel, rechtvaardigheid, eerlijkheid) uit het oog te verliezen;
- - toename van de 'professionaliteit' in de partij, zonder uit het oog te verliezen dat alle werk wordt gedaan door 'gemotiveerde vrijwilligers'.

Deze reeks van uitdagingen kan gemakkelijk worden aangevuld, maar de genoemde vraagstukken zijn actueel, vroegen bij voortduring aandacht van het huidige en zullen dat ook doen van het nieuwe partijbestuur.

Het partijbestuur vraagt daarom aan alle congresgangers om vooral naar die zaken te kijken die ons verbinden, zonder een kritische, opbouwende en kameraadschappelijke discussie uit de weg te gaan. Als het nieuwe partijbestuur zal bestaan uit partijgenoten die respect voor elkaar kunnen opbrengen, zullen veel zaken waar nu nog verschillen van mening over bestaan, op (korte) termijn worden opgelost. Op naar een inspirerend, besluitvaardig congres. Leve de NCPN!

Resolutie "Voor versterking van de NCPN en de strijd van de arbeidersklasse"

Het derde congres van de Nieuwe Communistische Partij-NCPN vindt plaats in een periode dat het internationale monopolie-kapitaal verhevigde aanvallen heeft ondernomen en onderneemt op de positie van de gehele arbeidersklasse in de wereld. Onder de noemer van wat wel de globalisering van het kapitalistische systeem wordt genoemd, verscherpen zich de aanvallen op het levenspeil van de wereldbevolking, terwijl onze aarde en haar leefmilieu steeds meer ten prooi dreigt te vallen aan de onverzadigbare winsthonger van de imperialisten.

Deze onmenselijke ontwikkeling die enerzijds het ware karakter van dit systeem blootlegt, gaat anderzijds gepaard met verhevigde onderdrukking van de volkeren en het ontketenen van steeds nieuwe oorlogsdreiging en feitelijke oorlogsvoering.

Elke weerstand daartegen wordt indien nodig in bloed gesmoord. Volkeren worden daarbij tegen elkaar uitgespeeld, zoals te zien is in veel Afrikaanse landen, in Zuidoost-Azië waaronder Indonesië, in het Midden-Oosten, in Centraal Europa op de Balkan, waar op dit moment de federatie Joegoslavië in puin wordt gegooid, enz.

Landen met anti-kapitalistische of socialistische systemen, zoals Angola, de Democratische Volksrepubliek Korea en niet in de laatste plaats Cuba, worden met verdachtmakingen, provocaties, politieke en economische boycotten, direct en al jarenlang in hun bestaan bedreigd. Maar ook landen die een eigen soevereine koers willen varen, zoals Irak en Joegoslavië worden, indien de imperialistische machten dat wenselijk achten, aangevallen.

Ondanks de grote bestaande meningsverschillen tussen de mondiale machthebbers onderling, zijn het vooral de VS die zich als machtigste politie-apparaat voor de wereld opwerpen, gebruikmakend van uiterst agressieve middelen als de NAVO, het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en andere internationale westerse organisaties. De Verenigde Naties en de Veiligheidsraad spelen daarbij steeds meer een meewerkende en aan de VS ondergeschikte rol.

Ook in de hoog-ontwikkelde Europese landen, waaronder Nederland, worden deze ontwikkelingen met de dag scherper doorgevoerd. *Nooit teveel kan in dit kader worden gewezen op de manier waarop alle West-Europese regeringen binnen het bastion Europa, omspringen met asielzoekers die vanwege fascistische en andere onderdrukkende regimes of imperialistische uitbuiting hun land moesten en moeten ontvluchten.* Het weigeren van een veilige plek in ons land voor mannen, vrouwen en kinderen, komt dan feitelijk neer op het toestaan van martelingen, gevangenschap en het ter dood brengen van mensen die het wagen om voor een betere toekomst op te komen. De politiek van de Nederlandse regering draagt hiertoe steeds meer haar steentje bij! Mensen terugsturen naar gebieden waar door imperialistische uitbuiting geen toekomstperspectief is, wijst de NCPN eveneens af.

Het derde Congres van de Nieuwe Communistische Partij-NCPN spreekt dan ook haar afschuw uit over de weigering om de Koerdische leider Öcelan in ons land toe te laten. De Nederlandse communisten zien deze daad als verraad aan het Koerdische volk. Deze stellingname geldt ook voor andere soortgelijke gevallen van aanvragen voor politiek asiel. De weigering van de regering om de internationale verdragen, die politiek asiel mogelijk maken feitelijk toe te passen treft ook vele anderen, zoals ondermeer de Filippijnse kameraden en de vele honderden politieke vluchtelingen uit landen als Turkije, Iran, Afghanistan, Soedan en andere landen. Daarmee verleent de Nederlandse regering feitelijk steun aan fascistische regeringen, waaronder die van NAVO-partner Turkije. De Nederlandse regering, met aan het hoofd de zich sociaal-democraat noemende Kok, dient zich daarvoor tegenover onze bevolking te verantwoorden. Een groot deel van de leiding van de PvdA heeft zich inmiddels volledig vervreemd van vroegere sociaal-democratische opvattingen en vaart mee in de neoliberale koers van de VVD. In die kringen staat de winst centraal, niet de menselijkheid.

De NCPN erkent de door oorlogen, armoede en perspectiefloosheid gedreven en na de socialistische nederlagen toegenomen mondiale verplaatsingen van mensen als een wereldpro-

Stop de oorlog tegen Joegoslavië!

Door Hans de Ruijter

Vervolg van pagina 1

In een interview met het Duitse blad Junge Welt stelt de Joegoslavische ambassadeur in Duitsland, Zoran Jeremic: "Allereerst, wat werd besproken was geen akkoord, maar een dictaat dat de VS hadden uitgewerkt, samen met de Albanese kant. Het kwam niet overeen met de 10 principes van de Contact Groep en het schond het principe van de territoriale integriteit en soevereiniteit van Servië en Joegoslavië. Bovendien erkende het niet de gelijke rechten van alle etnische groepen die in Kosovo wonen, maar begunstigde het alleen het Albanese deel van de bevolking. Het was een poging om een multiculturele, multi-etnische en multi-religieuze samenleving in een nationalistische te veranderen onder heerschappij van de Albanese gemeenschap. Er leven zo'n 250.000 Serviërs, 150.000 moslims, 150.000 Roma, en Turken, Zigeuners en anderen in Kosovo. Zij beschouwen zich allen niet als Albanees." In verklaringen stellen vertegenwoordigers van de Joegoslavische regering dat zij niet tegen autonomie op zich zijn, als wordt voldaan aan de rechten van alle nationaliteiten in het gebied en de integriteit van het Joegoslavische grondgebied wordt gegarandeerd. Ook een internationaal toezicht zou daarbij bespreekbaar kunnen worden gemaakt, zolang het maar niet om (uitsluitend) NAVO-troepen en een NAVO-commando gaat. Alles lijkt er op dat het de VS er om te doen was de Serviërs een dictaat op te leggen en Rusland in de onderhandelingen buitenspel te zetten.

Humanitaire argumenten excuus voor verdere expansie

De NAVO-generaals en politici schermen ter rechtvaardiging van hun bombardementen en het verhevigen daarvan met humanitaire argumenten. Men deed deze keer zelfs geen moeite om een mandaat van de VN te krijgen om te interveniëren. Het was de NAVO die bepaalde wat humanitair is en wat een oplossing is voor het conflict in Kosovo.

Maar het gaat bij hun politiek op de Balkan noch om mensenrechten of het afwenden van een humanitaire catastrofe. Met hun bombardementen op militaire én burgerdoelen maken ze zo'n catastrofe alleen maar groter en bedreigen ze de vrede in de gehele regio.

De VS en Europese grootmachten als Duitsland en Frankrijk zijn sinds het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in een wedren verwikkeld over wie de belangrijkste markten en grondstoffen in Oost-Europa en Centraal-Azië in handen krijgt. Onlangs verklaarde Clinton tegenover een vakbondsdelegatie dat "Europa een sleutelrol vervult" bij het vrijwaren van de mogelijkheden voor Amerikaanse bedrijven om wereldwijd zaken te doen. "We hebben een Europa nodig dat veilig, vrij en eendrachtig is; een goede handelspartner", aldus Clinton, waarbij een overheersing van de door VS gedomineerde NAVO onontbeerlijk is.

Joegoslavië is, buiten Rusland, het enige land in Oost- en Zuid-oost-Europa dat zich blijft verzetten tegen uitbreiding van de invloed van de NAVO. Polen, Hongarije en Tsjechië werden onlangs bij de NAVO ingelijfd. Tal van andere landen heeft de NAVO aan zich gebonden door middel van verdragen, de zgn. Partnerships for Peace, in het kader waarvan gezamenlijke oefeningen plaatsvinden en faciliteiten worden verleend als het gebruik van militaire vliegvelden e.d. Bosnië is bezet door een omvangrijke NAVO-troepenmacht die daar de dienst uitmaakt. In Macedonië en Albanië heeft de NAVO troepen gelegerd.

Kosovo uitkomst voor de NAVO

De publiciste Diana Johnstone stelt dat het conflict in Kosovo de NAVO goed uitkwam. "Kosovo wordt gepresenteerd als een probleem en de NAVO als de oplossing. In werkelijkheid is de NAVO het probleem en Kosovo de oplossing" (2). Het conflict in Kosovo wordt door de VS gebruikt om de positie van Joegoslavië nog verder aan te vallen. Dankzij Kosovo kunnen de VS hun militaire macht in de regio opvoeren om zo uiteindelijk de Kaspische oliepijplijn tussen de Zwarte en de Adriatische Zee te kunnen beheersen. James Hooper van het Balkan Action Council, een Amerikaanse denktank die zich tot doel stelt de omvorming van het voormalige Joegoslavië in een reeks NAVO-protectoraten, zei op 23 februari in het Holocaust Museum in Washington: "Accepteer dat de Balkan een regio is die van strategisch belang is voor de Verenigde Staten, het nieuwe Berlijn zo men wil, het testgebied voor de vastbeslotenheid van de NAVO en het VS-leiderschap." (2)

Tot voor kort ontving de UCK vooral steun vanuit Duitsland. De Duitse geheime dienst BND leverde al in 1990 wapens aan de Albanese seperatisten in Kosovo, die daarnaast de drugshandel als een belangrijke financieringsbron voor wapens hebben. De Amerikanen trokken tot dan toe hoofdzakelijk nog een andere kaart. Begin vorig jaar nog bestempelde de Amerikaanse ambassadeur in Macedonië de UCK als een bende terroristen. Sindsdien kan de UCK rekenen op omvangrijke, heimelijke steun van de VS, die daarmee hun Duitse rivaal de voet dwars zetten. Het opstoken van het Kosovaarse conflict paste binnen het Amerikaanse beleid om de Joegoslavische Federatie en daarbinnen met name Servië nog verder onder druk te zetten.

De bombardementen op Joegoslavië hebben geleid tot een humanitaire ramp van ongekende omvang. Steeds duidelijker wordt dat naast militaire doelen ook tal van civiele doelen worden aangevallen. Er zijn geen officiële cijfers over het aantal slachtoffers dat de luchtaanvallen tot nu toe hebben gekost. Volgens niet bevestigde mededelingen zouden er al honderden burgers zijn omgekomen in de Joegolavische gebiedsdelen buiten Kosovo. In de provincie Kosovo zelf is het dodental als direct gevolg van de bombardementen waarschijnlijk groter. Duizenden mensen in Kosovo zijn op de vlucht geslagen als gevolg van de bombardementen en de oplaaiende strijd tussen het Servische leger en de UCK. De televisie toont vooral de beelden van de vluchtelingen aan de Albanese en Macedonische grens, gezwegen wordt over de vluchtelingen naar Servië, die zich daar kunnen voegen bij de honderdduizenden die in de voorgaande jaren uit de Krajina in Kroatië en Bosnië werden verdreven.

Ondertussen voert de NAVO een helse propaganda-oorlog waarbij leugens en halve waarheden de bevolking in de NAVO-lidstaten moeten voorbereiden op de volgende fase in de oorlog. De NAVO stevent daarmee doelbewust af op een verdere escalatie van het conflict.

De Nederlandse regering en de overgrote meerderheid van het parlement scharen zich slaafs achter de NAVO-oorlogspolitiek, waarbij de enige bezorgdheid voor sommigen niet verder rijkt dan de hypocriete angst voor de komst van een vluchtelingenstroom uit Kosovo.

Ondertussen groeit onder de bevolking de weerzin tegen de NAVO-bombardementen.

Het wordt tijd dat die weerzin wordt omgezet in de duidelijke eis van onmiddelijke stopzetting van de bombardementen en een terugtrekking van alle troepen uit de Balkan.

1. Junge Welt 20-21 maart.

2. Diana Johnstone, NATO's Humanitarian Trigger, Special (extra) ZNet Commentary, 24-3-99

• Vluchtelingen zoek • EU: opvang in regio • Annan: genocide

NAVO stelt vijf eisen

BELGRADO/SKOPJE/BRUSSEL, 8 APRIL. De NAVO heeft Joegoslavië vijf voorwaarden gesteld voor een stopzetting van de bombardementen. Vannacht heeft de NAVO opnieuw het centrum van Belgrado getroffen.

In Kosovo trof de NAVO een Servische militaire colonne . NAVO-woordvoerder Jamie Shea somde vijf voorwaarden op waaraan president Milošević moet voldoen voordat de NAVO de luchtacties staakt: hij moet „alle gevechtshandelingen en het moorden" staken, de politie, het leger en de milities uit Kosovo terugtrekken, de vluchtelingen laten terugkeren, instemmen met een internationale troepenmacht en meewerken aan de opstelling van „een politiek raamwerk op basis van het akkoord van Rambouillet".

Macedonië heeft gisteren 14.000 vluchtelingen uit Kosovo uit het modderkamp Blace in het grensgebied van Macedonië en Kosovo tegen hun wil naar Albanië geëvacueerd; 25.000 anderen werden in door de NAVO ingerichte kampen in Macedonië zelf ondergebracht. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR is nog op zoek naar tienduizend Kosovaren die uit Blace zijn weggehaald en naar een onbekende bestemming zijn gebracht.

De Amerikaanse regering meldde gisteren te beschikken over informatie over oorlogsmisdaden, in Kosovo gepleegd door negen met name bekende Servische commandanten. De informatie is doorgegeven aan het Haagse VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden. Het Kosovo Bevrijdingsleger zegt te beschikken over informatie over massamoorden door de Serviërs in Kosovo. Daarbij zouden driehonderd met naam en leeftijd bekende Kosovaren zijn vermoord. VN-chef Kofi Annan beschuldigde de Serviërs gisteren van 'genocide'.

De Joegoslavische president Milošević gaf gisteren toe dat zich in Kosovo een humanitair drama afspeelt, maar dat is volgens hem het werk van „de NAVO-agressor".

Hulporganisaties maken zich nog steeds zorgen over het lot van 70.000 Kosovaren die gisternacht aan de grenzen met Macedonië en Albanië, wachtend op toelating tot die buurlanden, verdwenen. Volgens hulporganisaties werden ze gedwongen om te keren, maar de Serviërs houden vol dat ze vrijwillig naar huis zijn gegaan. NAVO-chef Solana en de Duitse minister van Defensie, Scharping, hebben gezegd dat de Serviërs Kosovaren gebruiken als 'menselijk schild' tegen de NAVO-acties.

De Amerikanen verloren vannacht een tweemotorig onbemand spionagevliegtuig boven Kosovo. Of het is neergeschoten dan wel door een technisch mankement is neergestort, is niet duidelijk. [• *Vervolg* BOMBARDEMENTEN: pagina 4]

Beperkte grondacties mogelijk

Door onze diplomatiek redacteur

DEN HAAG, 8 APRIL. Het kabinet is bereid Nederlandse militairen te laten meedoen aan „kleinschalige grondoperaties" van de NAVO in Kosovo.

De beperkte operaties kunnen dienen om de effectiviteit van luchtacties daar te vergroten. Voordat de in het grensgebied met Macedonië gelegerde militairen dit gaan doen, zou de Tweede Kamer hierover „al dan niet vertrouwelijk" worden ingelicht. Want „in het geniep of sluipenderwijs" mag dat niet gebeuren.

Dit heeft premier Kok gisteren in de Tweede Kamer gezegd in een debat met de fractievoorzitters over de Kosovo-crisis. Een verbetering van de effectiviteit van de al aanwezige troepen op de grond wordt mogelijk door de geplande inzet van Amerikaanse Apache-helikopters tegen Servische militaire doelen in Kosovo. De premier, die onderstreepte dat grootschalige grondoperaties „niet aan de orde" zijn, maakte met zijn opmerking een einde aan de verwarring die in de Kamer was ontstaan doordat de ministers Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) en De Grave (Defensie) elkaar leken tegen te spreken over de inzet van grondtroepen.

De Graaf (D66) had gesuggereerd om in Kosovo op beperkte schaal grondtroepen in te zetten voor beveiliging van vluchtelingen, zoals GroenLinks-leider Rosenmöller vorige week ook had gedaan. Dijkstal (VVD) had gevraagd na te denken over een vergroting van het bestaande mandaat om de in Macedonië gelegerde militairen op kleine schaal te kunnen inzetten. De Grave wilde de uitvoering van zulke suggesties „niet bij voorbaat uitsluiten". Maar Van Aartsen waarschuwde dat de komst van NAVO-grondtroepen in Kosovo voor Rusland onaanvaardbaar zou zijn, de „Balkan in vuur" zou kunnen zetten en zelfs het risico van een Derde Wereldoorlog zou kunnen inhouden.

Kok zei daarop dat hij het eens was met De Hoop Scheffer (CDA) en de SGP'er Van den Berg dat „wij vandaag niet met verkeerde gevoelens uit elkaar mogen gaan". Hij kwam vervolgens met zijn verduidelijking over de „verbetering van de militaire effectiviteit van het luchtwapen en de betere benutting van de humanitaire effectiviteit" van de troepen in Macedonië.

In Luxemburg hebben de EU-ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie gisteren besloten om niet 100.000 vluchtelingen uit Kosovo op te nemen, zoals EU-voorzitter Duitsland had voorgesteld, maar hen op afstand te „adopteren". Volgens dit plan zou Nederland 4.000 tot 5.000 Kosovaren voor zijn rekening nemen.

• VRAAGGESPREK DE GRAVE: pagina 3
• ADOPTEREN: pagina 5

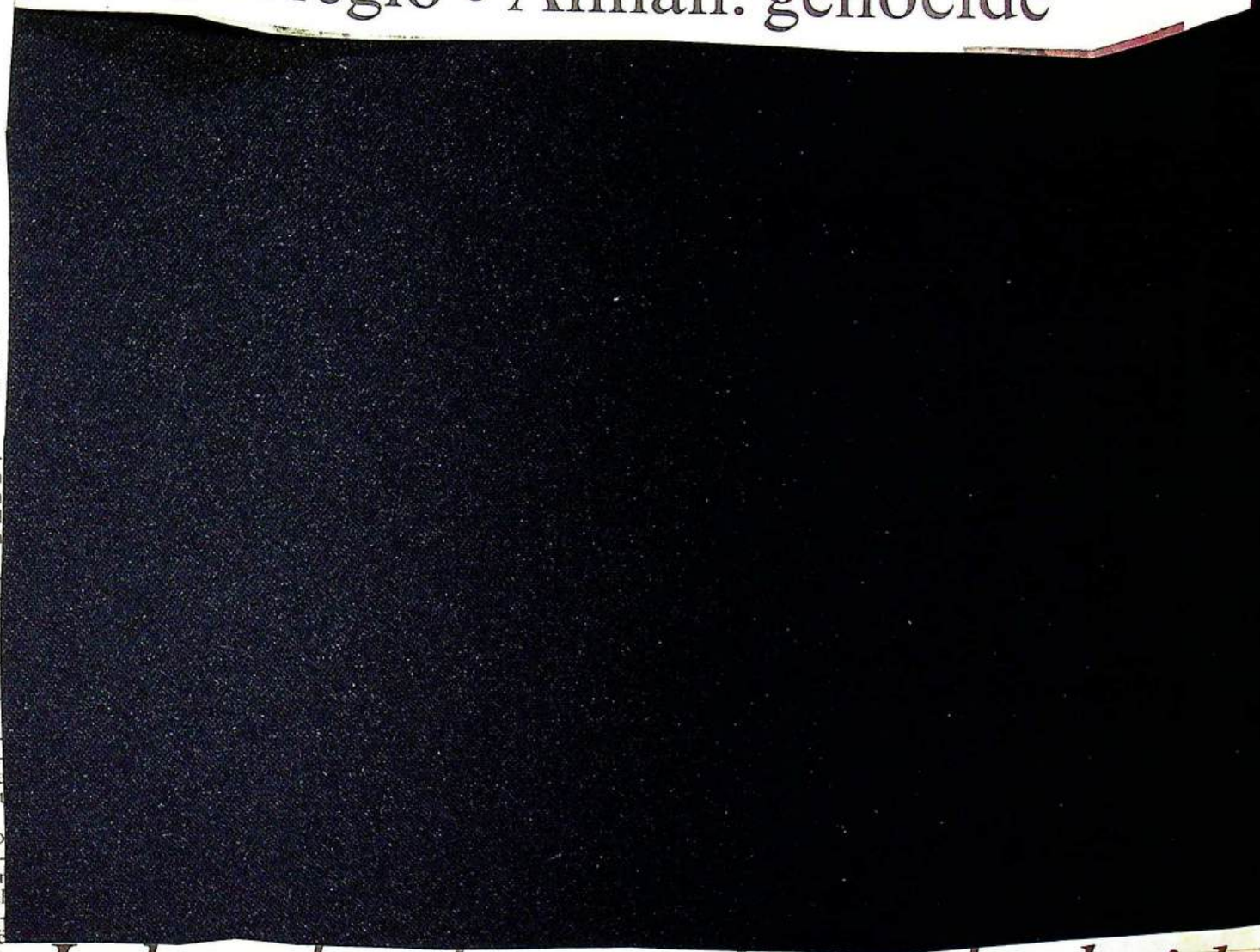

In buurlanden groeit onzekerheid

De luchtacties van de NAVO leiden in Oost-Europa tot onzekerheid. Oude reflexen leven op.

Door onze correspondent
RENÉE POSTMA

BOEDAPEST, 8 APRIL. Naarmate de NAVO-acties voortduren, begint men zich in Oost-Europa steeds ongemakkelijker te voelen. De regeringen steunen de NAVO-acties unaniem. Maar onder de bevolking groeien de vragen. Is dit wat wij willen? Worden we weer speelbal van de grote mogendheden? Waar staan we?

Macedonië bijvoorbeeld, dat letterlijk onder het vluchtelingenprobleem lijkt te bezwijken. Net was het land begonnen aan een democratisch experiment in de vorm van een coalitieregering waarin zowel Macedonische nationalisten als leden van de Albanese minderheid zitten. Het begin van een voorzichtige toenadering in een land dat alleen maar onafhankelijk werd omdat het na de afscheiding van Slovenië en Kroatië in 1991 niet anders kon. Een land dat je eigenlijk nog geen land zou mogen noemen. Waar de inkt waarmee de democratische structuren waren ingetekend nog nat was toen de eerste Amerikaanse militairen al verschenen om in VN-kader toe te zien op 'stabiele grenzen'. Een land dat door jan en alleman gebruikt is, en wordt, als uitkijkpost, wachtruimte, voorportaal, achtertuin. Een land dat nu onder druk staat om tienduizenden vluchtelingen op zijn grondgebied toe te laten, zodat de vluchtelingen in de regio kunnen blijven. Dat is wat de buitenwereld wil. Maar de ervaring leert dat vluchtelingen blijven. Ze zullen de etnische verhoudingen (waarin de Albanezen nu ongeveer een kwart van de bevolking uitmaken) ernstig in de war sturen.

Bulgarije wil het zover niet laten komen en neemt er geen Albanees meer bij. Premier Ivan Kostov heeft uitgerekend dat het land de financiële middelen heeft om vijfduizend vluchtelingen een week lang te onderhouden. Meer geld is er gewoon niet, aldus de premier. Van die vijfduizend zijn er al zo'n drieduizend. De overige plaatsen worden opengehouden voor etnische Bulgaren uit Joegoslavië. Kostov waarschuwt nadrukkelijk voor een 'export van het conflict door de export van vluchtelingen'.

Intussen krijgt Sofia de ene Westerse hoogwaardigheidsbekleder na de andere op bezoek die komt verzekeren dat Bulgarije toch echt bij het Westers bondgenootschap hoort, ook al is het geen lid van de NAVO. Mooie woorden met weinig gevoel voor de Bulgaarse (of Kosovaarse) werkelijkheid. Want terwijl de regering al haar kaarten op de NAVO zet, zaagt de oppositie van oud-communisten gestaag de poten onder dat beleid uit. [• *Vervolg* ONZEKERHEID: pagina 4]

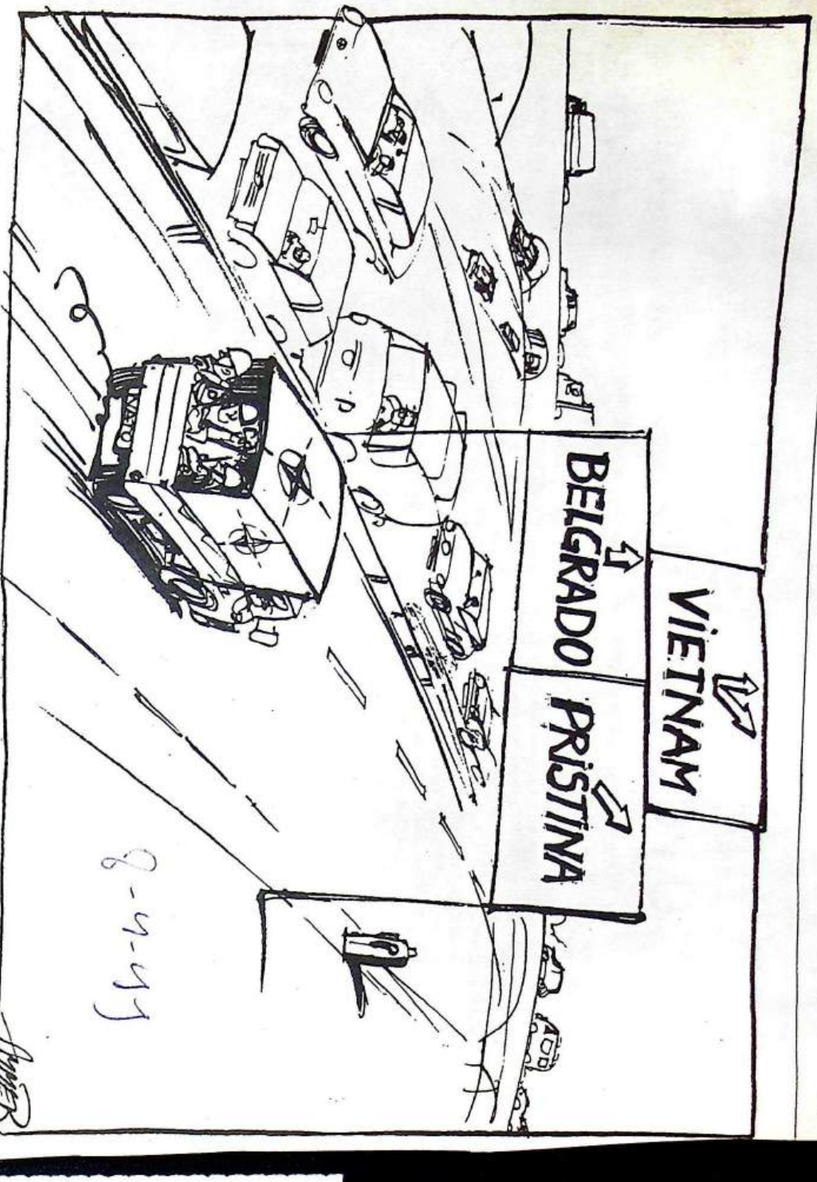

Snelle terugkeer vluchtelingen naar Kosovo is een illusie

Een veilige terugkeer van de Kosovaarse vluchtelingen in Albanië en Macedonië is uitgesloten, vindt **Gert van Wijland**. *In plaats van een NAVO-protectoraat in Kosovo te overwegen, kan het Westen zich beter inzetten om de buurlanden van Servië buiten het conflict te houden.*

Een Albanees en een Montenegrijn komen elkaar in Kosovo tegen. Vraagt de Albanees: „Jullie zijn met 600.000 mensen, wij met 2 miljoen. Waarom hebben jullie een eigen republiek binnen Joegoslavië en wij niet?" De Montenegrijn antwoordt: „Wacht maar tot jullie ook nog maar met 600.000 over zijn, dan geeft Milošević je zo een eigen staat." Deze mop deed vorig jaar de ronde in café's van Priština, de hoofdstad van Kosovo.

Een onafhankelijk Kosovo is echter verder weg dan ooit. Maar de voorspelde decimering van de etnische Albanezen lijkt inmiddels bewaarheid. Marcus Tanner, voormalig correspondent in Belgrado voor de Britse krant *The Independent*, voorzag het drama bijna 10 jaar geleden al. Als het conflict in Kosovo tot uitbarsting komt, schreef hij, dan rest Milošević slechts één tactiek: „changing the numbers." Alleen door in zo kort mogelijke tijd zoveel mogelijk Albanezen in een zo groot mogelijk gebied chaos naar de buurlanden te jagen, kunnen de Servièrs hopen Kosovo voor hun vaderland te behouden. Dat het tot een gewelddadige escalatie zou komen, stond voor Tanner toen al vast. Net zoals het voor velen met hem duidelijk was dat Milošević geen moment zou aarzelen de voorspelde tactiek van de verschroeide aarde toe te passen. Had de mateloos populaire Milošević niet juist daarvoor zijn machtsbasis gevonden in het spelen van de nationalistische kaart, had hij niet beloofd dat niemand de Serviërs in Kosovo ooit nog zou slaan, reden niet de eerste Servische doodseskaders door het heilige moederland?

Dat het oorlog is in Kosovo, kan dus nauwelijks een verrassing worden genoemd. Des te verbijsterender zijn de blindheid en het onbegrip waarmee het Westen Milošević de kans geeft zijn scenario uit te voeren en Kosovo te ontvolken. Hebben de strategen dan geen enkele les getrokken uit de voorgaande oorlogen? Dachten de NAVO-adviseurs echt dat zij Milošević naar de onderhandelingstafel terug konden bombarderen?

Het afgelopen decennium heeft geleerd dat de Westerse diplomatie niet die van de Balkan is. Heeft niemand bedacht dat onze oorlog van intelligente wapens, beeldschermen en onzichtbare vliegtuigen eeuw geleden, maar gerusts lend is het niet: beelden van ge porteerde mensen dachten we v envijftig jaar na de Tweede W reldoorlog ook nooit meer te h ven zien.

Alle inspanningen zouden er gericht moeten zijn de buurlanden buiten het conflict te houden. B hun desnoods – zo ze dat nog w len – het lidmaatschap van de N vo aan. Ondertussen voelt Ma donië zich eerder door het Wes in het defensief gedrongen dan het zich gesteund weet door N en internationale hulpverleni Verwijten over gebrekkige o vang, zoals verwoord door mi ter van Ontwikkelingssamenw king Herfkens, moeten wijk voor grootschalige hulp en het richten van een bijvende int structuur. Europa kan de straat me en uit zijn etnische voegen b stende regio eenvoudig niet b vend opzadelen met vluchtel genkampen langs de grenzen v wat eens Kosovo was.

Een uitweg, waarbij de schade beperkt zal blijven, lijkt niet vo handen. Als de NAVO blijft wei ren grondtroepen te sturen, c moet de alliantie onvermijde zijn verlies nemen en Kosovo a de Serviërs laten. Hoewel mor volstrekt onaanvaardbaar, kan wel eens de uitkomst zijn van onbezonnen bombardement Natuurlijk zal Milošević dan papier moeten buigen, instemm met een symbolische buitenlan macht en terugkeer van de vluch lingen, maar de praktijk van B nië leert dat mensen op de vlu jagen makkelijker is dan hen te ten terugkeren. Gebeurt dat r heel snel, dan gaat het jaren dur Toch willen de Westerse lan slechts van tijdelijke opvang we en wel voormalig in de reg De vluchtelingen massaal ov brengen naar veiliger en comfor beler oorden geeft immers 'e verkeerd signaal' aan Miloše die dan al gauw zal denken dat gewonnen heeft. Aan hen die c de komende nacht weer in kruiw gens, op boerenkarren en on plastic zeiltjes in de modder s pen, gaat die redenering volstr voorbij: in hun ogen is de gelo waardigheid van de NAVO al tot absolute nulpunt gedaald.

Gert van Wijland was tussen 198 en 1993 correspondent in Belgra voor Radio 1 en de VNU-bladen.

Het is makkelijker mensen op de vlucht te jagen dan hen te laten terugkeren

handelden als het onvoorstelbare zou gebeuren en Milošević niet na een paar bommetjes zou buigen? Het lijkt er voorshands niet op.

Voorlopig weet de NAVO niet beter te doen dan de bombardementen te verhevigen. Televisiebeelden van de onbeschrijfelijke ellende langs de grenzen van Macedonië, Albanië en Montenegro doen de roep om landstrijdkrachten toenemen. Maar stationering daarvan gaat nog weken, zo niet maanden duren. Als het al zover komt, maakt de NAVO mogelijk opnieuw de fout zijn besluitvorming meer te richten op de eigen gewetensnood en geloofwaardigheid dan op de situatie in Kosovo.

Had de Westerse defensieorganisatie beter naar de Balkan gekeken, dan was het dreigen met luchtaanvallen achterwege gebleven: hij die als eerste zijn geweer trekt, zet zijn geloofwaardigheid op het spel en moet durven schieten, ongeacht de consequenties voor de mensen die hij geacht wordt te beschermen.

Misschien moet de NAVO nu inderdaad wel zijn geweten volgen, de Serviërs met infanterie terugagen tot achter Pristina en een protectoraat instellen. Alleen dan zullen de vluchtelingen terug kunnen en willen keren. Hoe moet worden voorkomen dat zij op hun beurt de exodus alleen nog met een 'bezettingsmacht' is te stoppen. Leg de wantrouwige Russen – en Chinezen – maar eens uit dat het opdelen van Servië niet van meet af aan het doel is geweest van de hele actie.

Behalve deze dreiging en de onvermijdelijke doden aan Westerse zijde, kleeft nog een derde bezwaar aan het binnentrekken van Kosovo. Door zo nadrukkelijk partij te kiezen creëert het Westen precies wat het niet wil: een zelfstandig Kosovo. Of het nu een autonome status zal krijgen, een protectoraat of mandaatsgebied zal heten, deze vrijstaat zal een grote zuigende werking hebben op de Albanezen in de omringende landen.

De kans dat Macedonië uiteenvalt, waarna mogelijk Bulgarije en zelfs NAVO-landen als Griekenland en Turkije betrokken raken bij een ordinaire uitbreidingsoorlog, is zo nadrukkelijk aanwezig dat zelfs de NAVO-bureaucratie ervan gehoord moet hebben. Ambtenaren kunnen in de dossiers nalezen hoe hoog de vijandige emoties in Griekenland opliepen toen de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië zelfstandig werd. Bulgarije heeft pas zeer recent toegegeven dat het Macedoons niet slechts een Bulgaars dialect is. Er zijn al twee Balkanoorlogen begonnen in Macedonië. Dat was

TREFPUNT

Europa kon niet anders dan ingrijpen in Kosovo

Door Robin Cook
minister Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië

TERWIJL ik dit schrijf, voeren Servische legereenheden en paramilitairen een afschuwelijke terreuractie uit tegen de Kosovaren. Mannen worden gescheiden van vrouw en kinderen en geëxecuteerd. Dorpen worden platgebrand. Honderdduizenden zijn uit hun huizen verdreven en op de vlucht geslagen.

In de Tweede Wereldoorlog betaalde Europa de prijs voor tirannie en racisme. Na die oorlog zeiden we tegen elkaar: Dat nooit weer. Maar de Servische tactieken herinneren aan die donkere dagen. Op systematische wijze gebruiken strijdkrachten van president Milosevic geweld tegen burgers, uitsluitend op grond van hun etnische afkomst. Ze proberen een land van de meerderheid van zijn bewoners te ontdoen.

De acties van Milosevic zijn flagrante schendingen van de mensenrechten. Zij veroorzaken ongelooflijk veel menselijk leed. Bovendien zijn zij een belediging voor alles waar het moderne Europa voor staat. Zelf stam ik van een generatie die de littekens

De ontmanteling van dat boosaardige syteem is een van de grote overwinningen van de afgelopen jaren. We zullen niet tolereren dat racisme zich ontwikkelt op onze drempel. Daarom treden we op in Kosovo. Daarom zetten we door.

Overigens is de campagne van Milosevic niet nieuw. De repressie van Albanezen begon niet toen de NAVO met haar luchtaanvallen begon. Het afgelopen jaar, dus ruim vóór de eerste NAVO-bommen vielen, hebben de troepen van Milosevic al 400.000 mensen van huis en haard verdreven. De jongste, gewelddadige acties hebben het aantal vluchtelingen tot onvoorstelbare hoogte opgestuwd.

Achter de barre cijfers gaan even zovele drama's schuil. Elk getal betekent een verwoest leven; een huis dat verloren ging; een jeugd die aan scherven ligt; een bestaan dat moest worden opgegeven. Elk getal staat voor een flagrante schending van mensenrechten, is een smet voor ons con-

de verschrikkelijke oorlogsdagen.

Er zijn mensen die beweren dat de NAVO de zaak heeft verergerd. Die zitten er goed naast. We wisten al een tijdje dat Milosevic een lenteoffensief voorbereidde tegen de Kosovaren. Daarom hebben we in de Contactgroep voor het voormalige Joegoslavië er alles aan gedaan om het vredesproces gaande te houden. Daarom hebben we Milosevic herhaaldelijk een handreiking gedaan. Even zoveel keren heeft hij die uitgestoken hand afgeslagen.

Het is nu toch wel volstrekt duidelijk dat hij als onderhandelaar niet te goeder trouw was. Milosevic heeft nooit belang gesteld in vrede. Terwijl we onderhandelden in Rambouillet en Parijs bereidde hij een nieuwe golf van etnische zuiveringen voor. Die campagne voert hij nu en we zien de verschrikkelijke gevolgen.

De tactiek van Milosevic is nu wel duidelijk: hij probeert met terreur zo [illegible] oelijk zoveel

Kosovo te verjagen. Die tactiek gebruikten de Serviërs al tijdens het Bosnische conflict. Het is geen toeval dat de mensen die in die oorlog de gruwelijkste misdaden pleegden, zoals de beruchte Servische paramilitaire leider Arkan, nu opnieuw tekeer gaan in Kosovo.

We laten niet toe dat Milosevic zijn zin krijgt. Dat kunnen we ook niet, willen we de hoop op een vreedzaam, tolerant en een geschakeerd Europa niet opgeven. Daarom hebben we besloten in actie te komen. En daarom stoppen we pas als Milosevic niet meer in staat is zijn repressieve acties te voeren. En als het zo ver is, moet er een regeling komen die garandeert dat de Kosovaarse Albanezen veilig kunnen terugkeren om hun verwoeste bestaan weer op te bouwen.

Er zijn mensen die zeggen dat we een vreedzame oplossing hadden moeten kiezen. Was die er maar... We hebben werkelijk alles gedaan die oplossing te vinden.

een dialoog tot in de verste uithoeken beproefd. We hebben smeekbeden en beloften van Milosevic aanvaard, met als enig resultaat dat hij ze herriep. Zo beloofde hij in oktober dat hij de repressie in Kosovo zou stoppen en zijn troepen zou terugtrekken. Het bleken ijdele beloften.

Door zijn acties liet Milosevic ons geen keuze. Als we niets hadden gedaan, was hij er ongetwijfeld in geslaagd om de Albanezen uit Kosovo te verdrijven. We konden niet afzijdig blijven en de landen in de regio het beste wensen, terwijl Milosevic een etnisch conflict voerde in het hart van Europa. We konden niet afzijdig blijven toen hij terugkwam van zijn afspraken met de internationale gemeenschap en een niets ontziende actie voerde tegen de Kosovaren. We konden niet toestaan dat zich onder onze ogen een menselijke catastrofe voltrok.

Het was ons liever geweest als we niet hadden hoeven optreden. Maar we hadden geen alternatief. Bij niets doen zou de prijs niet alleen voor de Kosovaren, maar ook voor de andere volkeren in Europa, een stuk hoger zijn geweest. Door in actie te komen hebben wij de Albanezen en onszelf de kans gegeven te ontsnappen aan het donkere verleden van Europa. We hebben de Kosovaren hoop

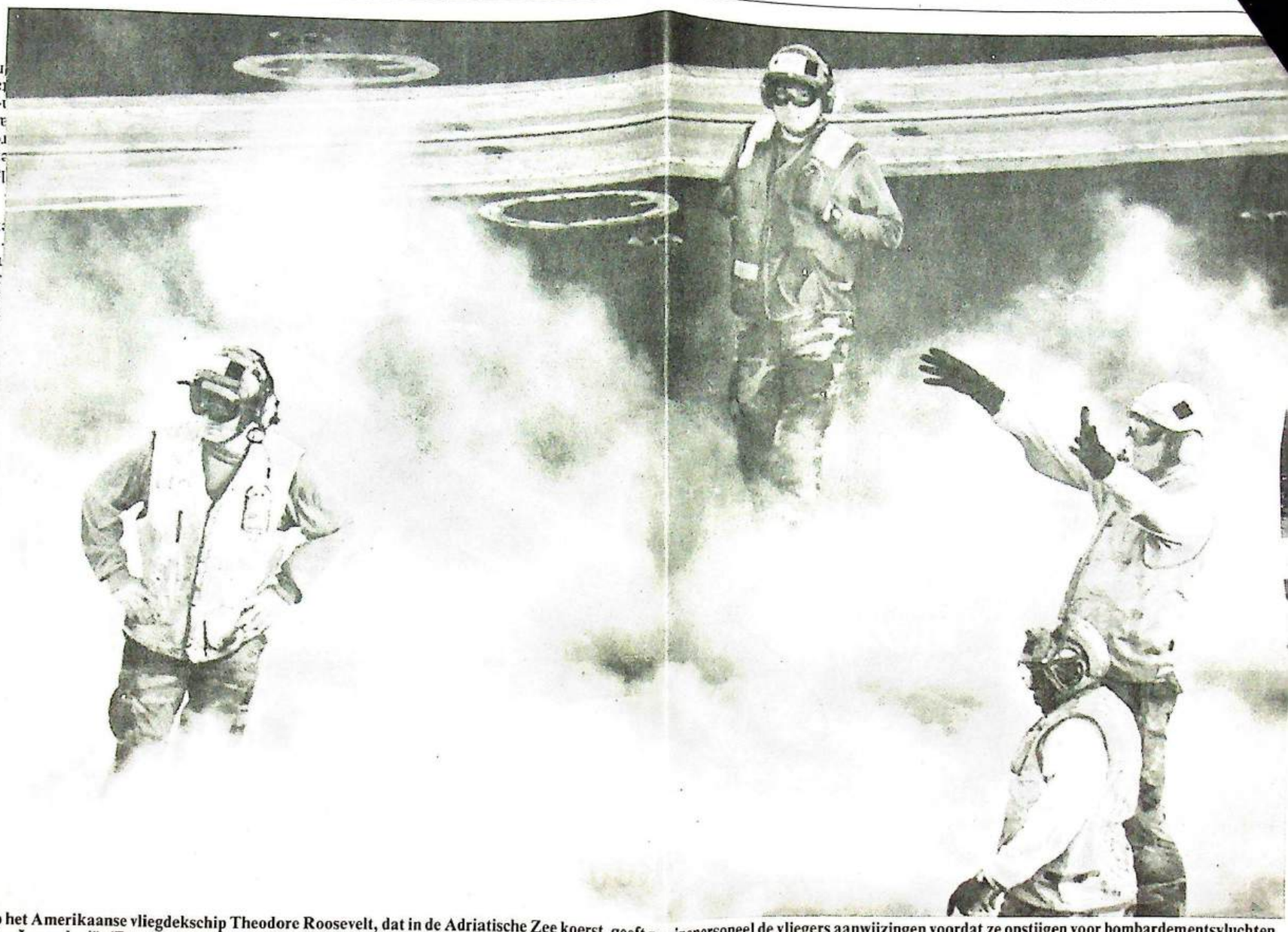

Op het Amerikaanse vliegdekschip Theodore Roosevelt, dat in de Adriatische Zee koerst, geeft marinepersoneel de vliegers aanwijzingen voordat ze opstijgen voor bombardementsvluchten naar Joegoslavië. (Foto Reuters)

Macedonië: lof èn kritiek

Rond tienduizend Kosovaren zoek

Door onze redacteur HARM VAN DEN BERG

SKOPJE, 8 APRIL. De UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de VN, is op zoek naar rond tienduizend vluchtelingen uit Kosovo. Ze worden vermist sinds de ontruiming van het kamp in het niemandsland bij Blace tussen Macedonië en Kosovo gisternacht uit de hand liep. Veel families werden tijdens deze operatie van elkaar gescheiden.

De UNHCR maakt zich ook grote zorgen over de 70.000 Albanezen

opzetten van dergelijke kampen toch meer faciliteiten en man-

nische regering verweten dat de opvang van

Europese Unie wil Kosovaren 'adopteren'

Van het voornemen van de EU om 100.000 vluchtelingen uit Kosovo op te nemen, bleef gisteren weinig over. Een 'Foster Parentsplan' voor 100.000 extra Kosovaren in Albanië bleek het hoogst haalbare.

Door onze redacteur EGBERT KALSE

LUXEMBURG, 8 APRIL. Hon-

dan waarschijnlijk om zieken en andere hulpbehoevenden die uit humanitair oogpunt niet in de regio kunnen blijven.

Afgelopen weekeinde nog kondigde diezelfde Ogata aan dat de Europese Unie 100.000 Kosovaren zou opvangen die niet in de directe omgeving van het oorlogsgebied terecht konden. Omdat vooral Frankrijk en Duitsland zich verzetten tegen een opvang buiten de regio - dat zou de Servische leider Slobodan Miloševi

ting tot Macedonië en Albanië, door Servische troepen zijn teruggestuurd uit het grensgebied. Volgens de Serviërs zijn ze vrijwillig teruggegaan.

Tussen de EU en de UNHCR tekent zich een verschil van mening af over de eindbestemming van de vluchtelingen: de EU wil ze in de eigen regio laten, de UNHCR is voor evacuatie, zij het op voorwaarde van vrijwilligheid. De UNHCR heeft onvrijwillige evacuatie van Kosovaren, zoals eerder deze week naar Turkije, scherp veroordeeld. Ze vreest destabilisatie van landen als Macedonië, maar is het volgens een woordvoerder in Genève wel eens met het EU-argument dat de Kosovaren zelf terug willen naar eigen land „zodra er een vredesregeling komt".

UNHCR-woordvoerder Paula Ghedini vertelde gisteravond dat de grootscheepse ontruiming van het modderkamp bij Blace dinsdagmiddag volgens plan zou beginnen, naar kampen die door NAVO-eenheden zijn ingericht, dit in samenwerking met de Macedonische regering. Over die samenwerking was de UNHCR volgens Ghedini aanvankelijk zeer te spreken: „Het leger heeft voor het

Toen het overbrengen van de rond 45.000 Kosovaren op gang gekomen was, namen de Macedonische autoriteiten echter volgens Ghedini onverwacht het besluit dat het sneller moest. „Ze waren al die media-aandacht voor de verschrikkelijke plek bij Blace meer dan zat." Plotseling reden er in de loop van de avond veel meer bussen naar het kamp en de politie dwong de mensen om mee te gaan. Volgens ooggetuigen werden de vluchtelingen ruw gedwongen om in te stappen. „Er zijn mensen die er flink wat blauwe plekken hebben opgelopen, anderen raakten zo geëmotioneerd dat ze flauw vielen, we maken ons grote zorgen over hun gezondheidstoestand", aldus Ghedini. Aan de chauffeurs werd volgens de UNHCR-woordvoerder overgelaten waar hij zijn passagiers heen bracht. „Deze transporten waren niet georganiseerd, er is niet met ons over gecommuniceerd en ook de vluchtelingen is niet verteld waar ze naar toe zouden worden gebracht", zei Ghedini. Van diverse organisaties hoorde ze dat een aantal bussen naar de Griekse grens was gegaan om de vluchtelingen vandaar naar Turkije te krijgen.

De UNHCR heeft de Macedo-

lopen. „Wij hebben steeds gezegd, laat het aan ons over, we kunnen 20.000 mensen per dag onderbrengen, maar het is ons geweigerd". Volgens de UNHCR zijn nu 40- tot 50.000 Kosovaren in Macedonië ondergebracht bij particulieren. Daarnaast zitten er 45.000 in kampen, 14.000 vertrokken naar Albanië en nog eens 10.000 naar andere landen. „Naast alle kritiek die we hebben, verdient Macedonië ook applaus dat het zoveel mensen onderdak heeft gegeven."

De Macedonische vice-premier Radmila Kiprijanova trok het boetekleed aan: „Blace mag nooit meer gebeuren, hier niet en nergens meer. Ik wil iedereen daartoe oproepen." De UNHCR is bezorgd over de mensen die nog aan de Kosovo-zijde van de grens wachtten op toelating tot Macedonië. Ze zag gisteren veel bewijzen van overhaast vertrek: babyvoeding was achtergelaten, documenten, zelfs paspoorten zijn er gevonden. Toch verschillen de berichten over deze groep. De UNHCR heeft ook berichten gekregen van mensen dat ze uit Kosovo te horen hebben gekregen dat hun familieleden het lange en vooral koude wachten bij de grens moe waren en naar huis zijn teruggekeerd.

of dat nou in de Europese Unie of in Albanië is. De EU 'adopteerde' gisteren om die reden 100.000 extra Kosovaren in Albanië, in plaats van ze tijdelijke opvang te verschaffen binnen de grenzen van de Unie. Op een speciaal ingelaste Vluchtelingenraad van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken bleek slechts een handjevol landen bereid om direct al concrete aantallen Kosovaren op te nemen.

Albanië redde de vergadering door aan te bieden 100.000 extra vluchtelingen op te nemen, mits de EU daarvoor zou betalen. En daarmee was het Europese 'Foster Parentsplan' voor gevluchte Kosovaren geboren. Nederland zal zich op afstand ontfermen over 4.000 tot 5.000 vluchtelingen.

De inzet van de vergadering van gisteren was: vluchtelingen verdelen over de lidstaten van de EU. Maar vooralsnog bestaat het optreden van de Unie uit een financiële en materiële bijdrage van 150 tot 200 miljoen ecu (zo'n 400 miljoen gulden). Pas als VN-Hoge Commissaris voor vluchtelingen Ogata expliciet vraagt om vluchtelingen op te nemen, willen de lidstaten „proportioneel" een aantal Kosovaren ontvangen. Het gaat

een verdeelsleutel maar tot een adoptieregeling gekomen.

In de conclusies van het voorzitterschap na de Raad dankte de Duitse voorzitter de Albanezen. De extra opvang in de regio werd in de verklaring omschreven als een „tijdelijk uitstel om buiten de regio voor extra opvang te zorgen".

Nederland was de bijeenkomst ingegaan met een geheel andere intentie dan wat er uiteindelijk is uitgekomen. In een brief aan de Tweede Kamer hadden de ministers van Justitie, Buitenlandse Zaken en Defensie het dinsdag op een rijtje gezet: een EU-brede aanpak van tijdelijke bescherming van de Kosovaren; besluitvorming over financiering en spreidingsregistratie van de vluchtelingen in de regio; coördinatie en toewijzing aan EU-lidstaten door UNHCR en besluitvorming over een Europees terugkeerbeleid. Van deze punten is alleen de registratie van de vluchtelingen door de UNHCR geregeld. Over de andere punten kon geen compromis worden bereikt. Sommige werden in het geheel niet behandeld. „Het is een enorm probleem en je moet dat niet in korte tijd willen oplossen", verklaarde minister van Justitie Korthals.

Stap naar grondtroepen is 'al half gezet'

Het debat over de inzet van grondtroepen in Kosovo wordt intensiever. Maar de consensus ontbreekt nog. En als die er is, duurt het nog weken voordat de troepenmacht ter plaatse kan zijn.

Door onze correspondent
BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 8 APRIL. De NAVO praat niet èn wel over grondtroepen voor Kosovo. Formeel is het standpunt nog steeds: er worden geen troepen gestuurd vóór er een vredesakkoord is. Tegelijkertijd is het besef gegroeid dat aanvallen met kruisraketten en vliegtuigen weinig uithalen tegen Servische tanks en troepen.

Daarom worden binnenkort 24 Amerikaanse Apache-helikopters ingezet, wat al een stap richting grondtroepen betekent. De helikopters vliegen laag en zijn kwetsbaarder dan jachtvliegtuigen, waardoor de oorlog 'intiemer' wordt. „Zeker in de Amerikaanse regering is met het zenden van Apaches de stap naar grondtroepen al half gezet", zegt een functionaris op het hoofdkwartier.

Ook is duidelijk dat de Kosovaarse vluchtelingen enkel zullen terugkeren als er een militaire garantie op veiligheid is. De hoop is nog steeds dat de luchtaanvallen de Joegoslavische president Milošević zullen dwingen tot het instemmen met een door de NAVO geleide vredesmacht die de veiligheid van de Kosovaren moet garanderen.

De NAVO-militairen hebben geen formele opdracht gekregen om plannen uit te werken voor het zenden van grondtroepen naar vijandelijk gebied. „Maar ze worden

'Luchtacties plezieriger dan sturen leger'

er voor betaald om een vooruitziende blik te hebben", aldus een diplomaat. Toch wordt een politiek besluit over het zenden van NAVO-grondtroepen voorlopig niet verwacht. Er is geen politieke consensus onder de lidstaten. „Het is te vroeg", zegt een diplomaat. „De luchtcampagne begint pas goed te gaan en is misschien wel voldoende. Dat is veel plezieriger dan er met een heel leger naar toe sjouwen."

Het zenden van grondtroepen betekent ongetwijfeld doden in de eigen rangen. De publieke opinie is volgens peilingen de afgelopen weken steeds positiever geworden over het zenden van grondtroepen. „Maar dat kan heel snel omslaan mochten de eerste doden vallen", wordt op het NAVO-hoofdkwartier gezegd.

Sluipenderwijs gaan er wel steeds meer NAVO-soldaten richting Kosovo. In Macedonië is al sinds begin dit jaar een troepenmacht van twaalfduizend man gelegerd. Aanvankelijk was deze interventiemacht bedoeld om in problemen geraakte OVSE-waarnemers te ontzetten, daarna zou het de vredesmacht worden die moest toezien op de naleving van het vredesakkoord van Rambouillet, inmiddels wordt de helft ingezet voor de opvang van vluchtelingen. Deze week werd besloten zesduizend Italiaanse soldaten te sturen naar het eveneens aan Kosovo grenzende Albanië. Ook zij moeten zich inzetten voor hulpverlening aan de vluchtelingen. Dan zijn er nog de ruim tweeduizend Amerikaanse soldaten die de 24 Apache-helikopters zullen begeleiden en die eveneens in Albanië gelegerd zullen worden. In totaal dus ruim twintigduizend NAVO-soldaten in de regio.

Maar volgens NAVO-functionarissen zijn deze troepen niet getraind en geëquipeerd voor operaties in vijandelijk gebied. En het zal een moeilijk begaanbaar gebied zijn. Moeilijker dan de woestijnen van Koeweit, moeilijker zelfs dan Bosnië. En met troepen alleen ben je er niet. Er zullen ook tanks nodig zijn, wat helemaal

Grootste obstakel: de politieke consensus

moeizaam is op de bergpaden richting Kosovo. „In Albanië is het lastig met een tank te rijden."

Het zou zes tot acht weken duren voor een troepenmacht van rond zeventigduizend man op de been is. Als die er naar toe gaan, is het ongetwijfeld voor lange tijd. Dat betekent dat drie keer zo veel soldaten nodig zijn, omdat ze elkaar moeten kunnen afwisselen. Bijkomend probleem is dat Macedonië niet wil dienen als uitvalsbasis. Morgen komt overigens een afgevaardigde uit Macedonië voor overleg naar het NAVO-hoofdkwartier.

Het grootste obstakel voor het zenden van grondtroepen is echter het ontbreken van politieke consensus. Op het moment dat die er wel is, moet nog een aantal stappen worden genomen. Eerst moet de militairen formeel worden gevraagd om een 'concept of operation' met verschillende opties en het aantal middelen dat daarvoor nodig is. Dat plan moet dan door de NAVO-ambassadeurs worden bekeken en vervolgens eventueel worden aangepast door de militairen. Daarop wordt een 'operation plan' opgesteld. Op basis daarvan kan de opperbevelhebber Wesley Clark de NAVO-lidstaten vragen wie hoeveel troepen wil leveren. Voordat het bevel over de troepen daadwerkelijk wordt overgedragen aan Clark, de zogeheten activation order, moeten de meeste regeringen hun parlement raadplegen. „Grondtroepen kosten bloed, zweet en tra
voor 2
ming
hebben
tionaris
totaal z
spellen.

Ingezonden mededeling

DE GROENE AMSTERDAMMER

HET KERKHOF OP DE BALKAN
Het wankele evenwicht in **BOSNIË**
JAAP VAN GINNEKEN verslaat de mediaoorlog
MIENT-JAN FABER wil liever toch maar geen kruisraketten
Ariel Dorfman over de kwestie-**PINOCHET**
Is **JACKSON POLLOCK** de grootste schilder van deze eeuw?
DIT NUMMER PLUS NOG 10 OP PROEF *f*35,- Bel gratis: 0800-0224222

Buurlanden: oude reflexen leven op

ONZEKERHEID

ronselen prostituees

Door een onzer redacteuren

ZUTPHEN, 8 APRIL. Voor de rechtbank in Zutphen is tien jaar gevangenisstraf geëist tegen één van de drie hoofdverdachten van een omvangrijke handel in minderjarige asielzoeksters. In de strafzaken tegen beide andere hoofdverdachten acht de rechtbank nader onderzoek nodig.

Volgens de rechtbank moeten de vertalingen van belastende afgetapte telefoontjes opnieuw worden beoordeeld. De telefoontjes die de politie sinds september 1998 aftapte, zijn merendeels gevoerd in de taal Edo. De advocaten van de verdachten interpreteren de gesprekken anders dan het openbaar ministerie. Zij drongen met succes aan op een nieuwe beoordeling.

De drie mannen uit Soedan en Nigeria (31, 33 en 34 jaar) die gisteren en dinsdag terechtstonden is mensenhandel, mensenroof en deelname aan een criminele organisatie ten laste gelegd. De organisatie zou onder valse voorwendselen meisjes uit Nigeria naar Nederland hebben gelokt. De meisjes moesten zich bij aankomst als minderjarige asielzoeker aanmelden. Een Nigeriaans contactpersoon haalde ze vervolgens uit de opvangcentra en zorgde dat ze in de prostitutie terechtkwamen. De meisjes moesten een geldbedrag van 50.000 gulden aflossen, zogenaamd de kosten voor de reis van Nigeria naar Nederland.

De officier van justitie A. Schut sprak van moderne slavernij. Hij eiste tien jaar cel tegen een van de drie hoofdverdachten (31), en zes jaar gevangenisstraf tegen twee medeverdachten uit Nigeria (32) en Liberia (26) die een minder grote rol in de organisatie zouden hebben gespeeld. Volgens de officier beschouwden zij de meisjes als „handelswaar."

De zaak kwam aan het licht toen uit de opvangcentra in Nunspeet en Lochem dikwijls minderjarige meisjes uit Nigeria verdwenen.

De verdachten zouden van de meisjes pakketjes hebben samengesteld bestaande uit hoofd- en schaamhaar, bloed, nagels en huidschilfers. Hiermee zouden priesters van het Nigeriaanse voodoo-geloof macht over hen kunnen uitoefenen. Als de meisjes niet gehoorzaamden dan werden ze zelf of hun familie in Nigeria mishandeld, zo zouden de verdachten hebben gedreigd.

Tussen 1996 en 1998 verdwenen volgens de officier in totaal 31 meisjes. Tien van hen vond de politie terug in de prostitutie.

Uitspraak 20 april.

Ingezonden mededeling

ARBO

ZIEKTE VOORKOMEN, BEPERKEN, BEHEERSEN

(zie pagina 34)

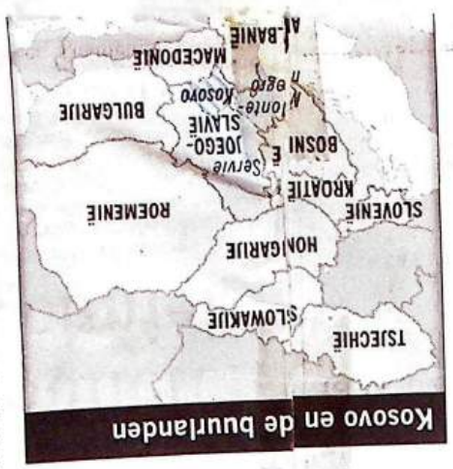

Kosovo en de buurlanden

minderheden in dit deel van de wereld achter grenzen die na de Eerste Wereldoorlog, in hun gevolg, willekeurig zijn getrokken door de grote mogendheden. Alle verdragen over de onschendbaarheid van grenzen ten spijt hoopt iedere Roemeense Hongaar nog eens op aansluiting bij het moederland.

Dat moederland Hongarije, net lid van de NAVO en op de nominatie om als een van de eerste lid te worden van de Europese Unie, zit niet op dergelijke uitspraken te wachten. Maar het NAVO-lidmaatschap plaatst het land ook in een lastige positie, tegenover de buurlanden met grote Hongaarse minderheden en tegenover de bevolking die niet helemaal kan begrijpen waarom ook de Hongaarse minderheid in Joegoslavië doelwit is van de aanvallen. De oorlog in Kosovo is voor Hongarije een moeilijke test. Verwarring ook in Tsjechië, waar het NAVO-bombardement geleid heeft tot hetzelfde gekrakeel. De regering-Zeman bestond het om meteen na de eerste bombardementen te verklaren dat het besluit om te bombarderen al voor het Tsjechische NAVO-lidmaatschap was genomen, voor 12 maart dus. Een lafle opstelling die inmiddels herroepen is, maar zijn uitwerking niet heeft gemist. Het politieke peil, dat toch al geen erg hoogstaand karakter had, is nog verder gezakt en iedereen maakt iedereen uit voor rotte vis. Tot dusver is president Havel de enige gewoest die het NAVO-ingrijpen in het perspectief van de Europese stabiliteit heeft durven plaatsen.

[• *Vervolg* van pagina 1] Als president Stojanov bezwoert dat de NAVO-vliegtuigen geen gebruik maken van het Bulgaarse luchtruim, weet de opposite wel een oude generaal tevoorschijn te toveren die 'zeker weet' dat de NAVO wel vanuit Bulgarije bombardeert. Volgens de regering is dat propaganda van 'Servische spionnen'. Angstige taal van een onzekere regering die moet aanzien hoe de orthodoxe bevolking van Bulgarije steeds massaler achter de Serviërs gaat staan.

Dat geldt ook voor de Roemenen. Zij tonen steeds meer begrip voor hun orthodoxe broeders in Servië die genadeloos van de kaart gebombardeerd lijken te worden. Bulgaren en Roemenen hebben in tegenstelling tot de Joegoslaven toegang tot on-

Ongemak over Kosovo

De Tweede Kamer voerde gisteren een debat over Kosovo met minister De Grave (Defensie) in een ongemakkelijke hoofdrol.

Door onze redacteuren

DEN HAAG, 8 APRIL. Minister De Grave van Defensie praat snel en veel. Gisteren, in een Kamerdebat over de Kosovo-crisis met de fractieleiders, werd hij op de vingers getikt door voorzitter Van Nieuwenhoven: of hij af en toe een punt wilde zetten in zijn woordenstroom, zodat de Kamer ook iets kon terugzeggen.

Vorige week moest hij de NAVO-partners officieel excuus aanbieden, omdat hij op de televisie voor zijn beurt had gepraat over een neergestort Amerikaans toestel. Daarmee had hij de reddingsactie voor de piloot in gevaar kunnen brengen. Afgelopen zondag, voor de radio, sprak hij opnieuw woorden die wenkbrauwen deden fronsen: dat er „onvoldoende voorbereidingen" waren getroffen om de enorme vluchtelingenstromen aan te kunnen en dat dat „misschien naïef" was geweest.

De woorden van de minister roepen eerder vragen op dan dat hij daarmee vragen beantwoordt. Dat was gisteren in de Kamer ook zijn voornaamste probleem. Op een steil betoog van zijn collega van Buitenlandse Zaken Van Aartsen (een grootschalig grondoffensief zal „de Balkan in vuur zetten") liet De Grave een langdurig exposé volgen over mogelijke, beperkte grondoperaties ter ondersteuning van luchtacties. Meer zei hij niet, samengevat. Maar de opwinding onder de fractieleiders De Hoop Scheffer (CDA), De Graaf (D66) en Rosenmöller (GroenLinks) was groot. Zat er licht tussen de opvattingen van de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie? Had de minister van Defensie nieuwe mobilisatieplannen, en zo ja: zou een dergelijk voornemen dan niet expliciet aan de Kamer moeten worden voorgelegd?

Het was, na lang heen en weer praten, de SGP'er Van den Berg die het debat weer op koers bracht. De minister van Defensie had „niet verhelderend gesproken", zo stelde hij vast. Hoe moest hij de minister nu begrijpen? Is een groot offensief van grondtroepen inderdaad niet aan de orde? En moeten minister en Kamer er niet voor waken te vrijmoedig te spreken over militair-tactische opties? De minister knikte instemmend.

Premier Kok voltooide de reddingsoperatie van de minister. Wat zou het jammer zijn als het Kamerdebat zou eindigen in „gevoelens van ongemak". Waarna de premier een volzin uitsprak die de verhoudingen in het kabinet helder weergeeft: „De minister van Buitenlandse Zaken heeft aangegeven – en de minister van Defensie voegt zich daarin, omdat dit kabinetsbeleid is – dat de optie van een zeer grootschalige voorbereiding [...] van grondtroepen niet aan de orde is."

Twee weken geleden was minister Van Aartsen snel met een 'wereldprimeur' door in de Kamer het begin van *Operation Allied Force* aan te kondigen. Collega De Grave was enkele dagen later te snel met het nieuws over de neergehaalde Amerikaanse *Stealth*. En opnieuw bevond Nederland zich gisteren in de voorste linies door een parlementair debat over Kosovo te laten uitmonden in een gedachtewisseling over grondtroepen, waarover binnen de NAVO nog absoluut geen overeenstemming bestaat.

Minister De Grave waardeerde dit na afloop als kenmerkend voor de charme van de Nederlandse verhoudingen, waarin kabinet en Kamer gezamenlijk optrekken en in alle openheid met elkaar debatteren. PvdA-fractieleider Melkert, die het grootste deel van het debat had gezwegen, zag het anders: „We kunnen elkaar hele middagen bezighouden met alle vragen die we kunnen bedenken", sprak hij, maar ministers moeten zich „niet laten verleiden" uitvoerig te spreken over allerlei militaire eventualiteiten die vervolgens „reden geven voor te veel interpretaties".

Het NAVO-evenwicht is wankel, de publieke opinie is broos en de vijand luistert mee, tenslotte.

staakt-het-vuren, al was het zeer onvoldoende, kan heel goed een eerste signaal zijn geweest dat zijn positie minder sterk is dan hij ons wil doen geloven."

Volgens critici is de NAVO met één hand op de rug gebonden aan de acties begonnen,

ment."

Nogmaals: het doel is duidelijk. Maar wat is het effect van het gebruikte middel? Verhevigde Servische terreur. Een miljoen vluchtelingen op drift.

„We wisten natuurlijk dat ons optreden

grond in Kosovo ir
denkbaar zijn, ter
tensiveerde luchta
kopters bijvoorbee

In het Kamerdebat
warring. Het leek a

Omstreden prietmijn weer open

Door onze correspondent

MADRID, 8 APRIL. De prietmijn van Azna'collar, die vorig jaar zorgden voor een verrui-

USIEF

decoding

wilt
. een . . .

ging nabij het natuurpark

Mobiel bellen maakt juist heel alert'

Door onze correspondent

LONDEN, 8 APRIL. Is mobiel bellen slecht voor het, eh, kortetermijngeheugen? Britse geleerden van de universiteit van Bristol geloven van niet. Integendeel, de reactiesnelheid van mobiele telefoongebruikers blijkt juist toe te nemen, zo blijkt uit proeven, mogelijk omdat de microgolven de hersenen plaatselijk zeer licht verwarmen.

Sommige onderzoekers geloven dat langdurige blootstelling aan de straling van mobiele telefoons gehelpen- en concentratieverlies kan veroorzaken, stress of zelfs kanker. Als kleine magnetronovenlijes zouden ze het brein langzaam koken. Maar daarvoor bestaat geen onderbouwing bewijs.

Tijdens het met overheidsgeld gefinancierde onderzoek door het kankercentrum van het universitair ziekenhuis van Bristol werden achttien vrijwilligers blootgesteld aan doses microgolfstraling met een intensiteit en duur gelijk aan die van mobiele telefoons. Een andere groep van achttien kreeg wel een telefoon op ja-nee-vragen die op een beldag een de proef gaf hetzelfde resultaat. De 36 proefkonijnen wisten niet in welke groep ze zaten.

Verder onderzoek moet uitwijzen of de hersenen inderdaad lokaal opwarmen. En zo ja, welke effecten dat heeft op lange termijn, schrijft Alan Preece, leider van de proeven, vandaag in het *International Journal of Radiation Biology*. In theorie kan warmte de eiwitstructuur veranderen. In een vraaggesprek met de BBC liep Preece alvast op zijn conclusies vooruit. „Van mobiel bellen worden je hersens vast niet warmer dan van snel een trap oplopen of in de zon liggen", zei hij, telefonisch.

Tijdens het overleggen
r gezorgd dat veroordelingen
maatbazen in cassatie onge-
n werden gemaakt.
n het proces hebben verklarin-
van mafiosi die zijn gaan sa-
werken met de justitie, een be-
grijke rol gespeeld. Andreotti
ft deze zogeheten *pentiti* (spijtlanten) afgeschilderd als leuge-
Sicilië well heeft samengewerkt
ort gezien zijn politieke steun
ucht, maar vermoeden dat An-
ifelen aan die specifieke recon-
derrijds respect. Veel Italianen
hebben begroet, als teken van
ge zouden elkaar toen met een
tio Rinna, de baas der bazen. De
nad met de gevreesde peetvader
eting die Andreotti zou hebben
volgens de aanklagers, een ontKenmerkend voor de aanklacht
angrijke getuigen.
beschermingsprogramma voor
nden, in ruil voor opname in
eluisterd door zijn politieke
rs die alles nazeggen wat hen is
anten) afgeschilderd als leugefi deze zogeheten *pentiti* (spijt-
ngrijke rol gespeeld. Andreotti
n Sicilië well heeft samengewerkt
t geezien zijn politieke steun
ucht, maar vermoeden dat An-
ifelen aan die specifieke recon-
derrijds respect. Veel Italianen
hebben begroet, als teken van
ge zouden elkaar toen met een
tio Rinna, de baas der bazen. De
nad met de gevreesde peetvader
eting die Andreotti zou hebben
volgens de aanklagers, een ontKenmerkend voor de aanklacht
angrijke getuigen.
beschermingsprogramma voor
nden, in ruil voor opname in
eluisterd door zijn politieke
rs die alles nazeggen wat hen is
anten) afgeschilderd als leugefi deze zogeheten *pentiti* (spijt

rsvest 111,
. EE Schiedam.
oon: 010 - 426 03 99.

JDER
EN EN SLAPEN
MOOISTE
EN IS .....
n een kwestie van een smaakvolle

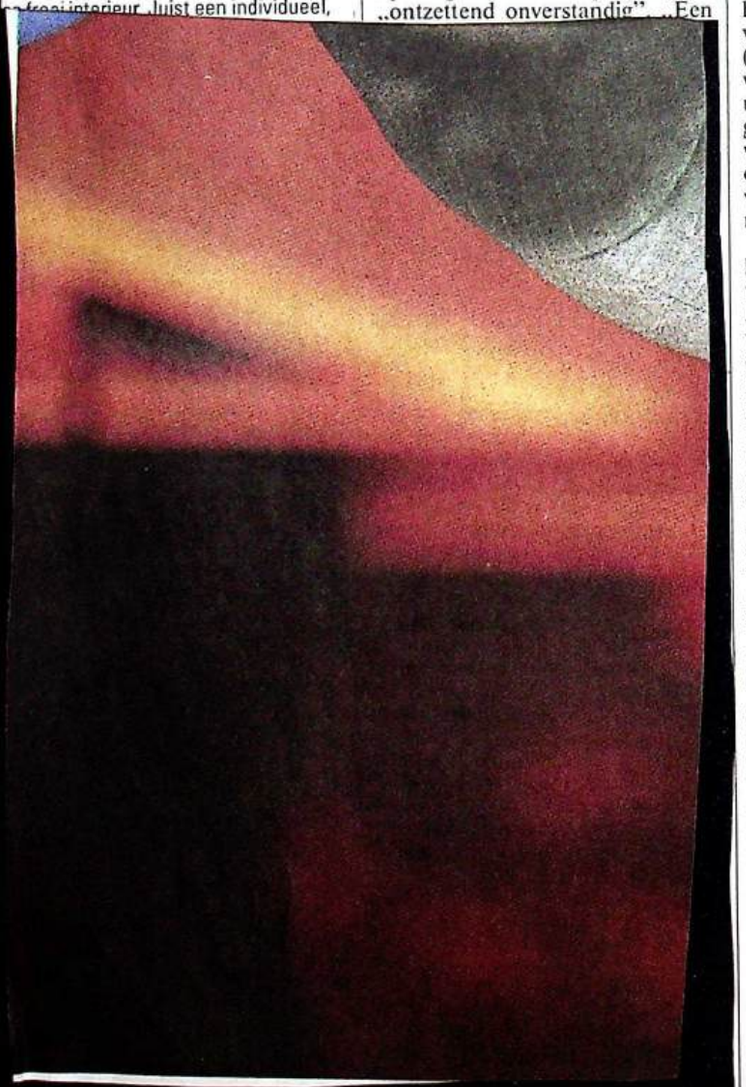

i Oliana in Zuid-Spanje, zijn vandaag weer in gebruik genomen, ondanks felle protesten van wetenschappers en natuurbeschermers die zeggen dat de situatie rond de mijnen nog steeds onveilig is.

Door een plotselinge breuk in de damwand rond een stuwmeer met afvalwater kwam vorig jaar een vloedgolf van miljoenen tonnen vervuilde modder terecht in de omgeving. Gevreesd wordt dat vooral trekvogels zijn besmet met giftige zware metalen.

De pirietmijnen kregen afgelopen week toestemming van de regionale overheid om het werk te hervatten. De circa vijfhonderd werknemers van de mijn moesten de afgelopen maanden het werk neerleggen als gevolg van de herstelwerkzaamheden aan het stuwmeer. Van de zijde van natuurbeschermers worden grote vraagtekens gezet bij het aanhouden van het vervuilde stuwmeer in de buurt van Doñana. Dit natuurpark geldt als een van de belangrijkste pleisterplaatsen van Europese trekvogels.

De Nederlandse Vogelbescherming noemt het besluit tot heropening van de pirietmijnen „ontzettend onverstandig". „Een

hun kijk op het geheel nauwelijks. Oude reflexen – 'natuurlijk flikken die Amerikanen ons een kunstje' – leven op onder de bevolking, ondanks alle welgemeende pogingen van de regering om het NAVO-beleid te verdedigen.

De gevolgen van de crisis rond Kosovo missen hun uitwerking niet in dit deel van Europa. In Roemenië komt daar nog een zeer verontrustend aspect bij: dat van de ruim anderhalf miljoen etnische Hongaren die daar wonen. Hun leider, Béla Marko, kwam meteen na de eerste bombardementen onomwonden tot de conclusie dat „Kosovo ons één ding leert, namelijk dat grenzen niet onveranderbaar zijn". De Roemeense Hongaren leven net als vele andere

een NAVO-kruisraket bezweek, was nog aangelegd in de tijd dat de Hongaren er de dienst uitmaakten. Verwarring dus en onzekerheid: ruim driekwart van de Hongaren is bang dat het conflict in Kosovo de hele regio in vlam zal zetten. Maar Hongarije heeft iets dat Roemenië, Bulgarije en Macedonië niet hebben: de NAVO. Het geloof in het bondgenootschap houdt gelijke pas met de onzekerheid: hoe dichter bij de Joegoslavische grens, hoe standvastiger het geloof onder de Hongaarse burgers dat de NAVO zal ingrijpen als Hongarije betrokken zou raken.

De twee andere nieuwe NAVO-lidstaten Polen en Tsjechië liggen ver van de Balkan, maar ook daar is de verwarring groot. In

Polen roepen de
stromen vluchtel
het eigen oorlogs
len nog verder gaa
die het NAVO-l
steunt. De roep
gelopen weeken
door Marek Eder
leider van de opst
schau in 1943. „I

hulpeloze beelden van de
ingen associaties op met
sverleden. Veel Polen wil-
an dan hun eigen regering,
beleid van harte onder-
m grondtroepen werd af-
de indringend verwoord
nan, de enige nog levende
and in het getto van War-
weet dat er slachtoffers

peanen aan een nieuwe, democratische toekomst te beginnen. Van Polen tot en met Macedonië veranderde alles. Het Westen werd omarmd, de vrije markt ingevoerd, de grenzen gingen open en er werden nieuwe bondgenootschappen aangegaan. Maar kort na de euforie kwamen de vragen. Het bleek een proces van zeer lange adem en de inwoners hebben hun levenspeil alleen maar achteruit zien gaan. De Balkan-crisis treft dit deel van Europa in volle overgang. Politiek, economisch en strategisch is het werk nog lang niet af. Nieuwe zekerheden zijn er niet. Alleen oude: dat grote mogendheden niet deugen en dat je je buren niet moet vertrouwen.

Volgens veel Grieken voert de NAVO „oorlog tegen de orthodoxie". Ze begrijpen het Servische Kosovo-sentiment.

Griekse steun voor Servisch broedervolk

Door F.G. VAN HASSELT

ATHENE, 8 APRIL. De voetbalwedstrijd tussen de Joegoslavische club Partizan en het Griekse AEK, die gistermiddag in Belgrado werd gespeeld, zal voortleven als een heel merkwaardige in de annalen van de sport. De scheidsrechter (terwijl dat toch altijd zo zwaar weegt in beide landen), noch de uitslag telden. Er was trouwens geen uitslag, want de wedstrijd werd afgebroken bij de stand 1-1 omdat de Griekse spelers nog in veiligheid naar hun land terug moesten via Boedapest.

Enig doel was nog eens te tonen hoe absoluut de verbroedering is tussen beide volken in de huidige fase. Het was een wedstrijd voor de vrede, maar ook voor de orthodoxie, die Serviërs en Grieken bindt. De Grieken die waren meegekomen, zag men weliswaar nog niet het orthodoxe teken maken – drie vingers in de lucht, de drieëenheid symboliserend – maar het Servische publiek des te meer. Dit publiek vulde overigens het stadion slechts gedeeltelijk: van de 40.000 toeschouwers, die de Atheense kranten hadden voorspeld, was geen sprake.

Het was 'Grote Woensdag' voor beide volken, de woensdag in de 'Grote Week' vóór orthodox pasen, en alle Griekse kranten komen met toespelingen en tekeningen over de lijdensweg die het broedervolk moet aflopen. Als de bombardementen tot en met pasen, het grootste orthodoxe feest, doorgaan, zal de solidariteit ongetwijfeld nog verpletterender worden. Volgens de Atheense aartsbisschop Christodoulos, die Clinton reeds een „werktuig van de satan" heeft genoemd, gaat het om een „oorlog tegen de orthodoxie".

De Grieken kunnen zich ook goed vinden in het Servische Kosovo-sentiment, waarin een hoofdrol wordt gespeeld door de slag bij het Merelveld van 1389 die het

ers trekken parallellen met Jeruzalem, maar ook met Constantinopel, met de Byzantijnse hoofdkerk Aya Sofia, die in 1453 voor de Griekse Byzantijnen verloren ging. „Eens, na jaren en tijden, zal zij weer van ons zijn", leren alle Griekse kinderen nog steeds, en toen een aantal monniken onlangs een hymne in deze geest zong, trommelde Christodoulos instemmend de maat. In Istanbul is het aantal Grieken de laatste 75 jaar teruggelopen van ruim 200.000 tot iets meer dan 2.000 – ja, men kan hier de Serviërs goed aanvoelen als ze jammeren over het slinkende aantal hunner in Kosovo. En AEK (dat Sportunie van Constantinopel betekent) is na 1923 opgericht door Grieken die afkomstig waren uit de stad aan de Bosporus. Op haar vlag prijkt de dubbele adelaar van het Byzantijnse Rijk.

De Griekse nieuwsberichten op televisie beginnen steevast met de 'barbaarse' bombardementen op Joegoslavië – pas daarna, en dat betekent een kwartier later, komen de vluchtelingen, met weer andere zware achtergrondmuziek. Hoewel sommige vluchtelingen wel aan het woord worden gelaten over de gruwelen die Serviërs hun hebben aangedaan, wordt op de meeste media de indruk nagestreefd dat ook die vluchtelingenstroom een product is van de NA-

Cyprus 'stunt' in Kosovo-crisis

ATHENE, 8 APRIL. De bemiddeling van de Cyprische parlementsvoorzitter en fungerend president Spyros Kyprianou bij de mogelijke uitlevering van de drie Amerikaanse krijgsgevangenen door Servië heeft ook de Grieken verbaasd. Hij was de man die bij de presidentsverkiezingen van februari 1997 op het eiland een wonderlijk figuur sloeg door in een laat stadium de samenwerking met president Kliridis te verbreken en tegenkandidaat Jakovou te gaan steunen. Het was een publiek geheim dat hij teleurgesteld was omdat zijn zoon Markos geen garantie kreeg voor een ministerszetel in het na de verkiezingen te vormen kabinet.

Nadat Kliridis was herkozen, vertoonde – en vertoont nog steeds – de door Kyprianou opgerichte Democratische Partij tekenen van leegloop en wordt hij, hoewel nog steeds parlementsvoorzitter, door weinigen meer serieus genomen. De laatste twee weken was er echter ook kritiek op de 80-jarige Kliridis omdat hij met vakantie ging op de dag dat de Kosovo-crisis uitbrak en vervolgens een grote demonstratie tegen de bombardementen ontraadde. De Grieks-Cyprioten zijn, net als de Grieken, uitgesproken pro-Servisch. Was het een stunt en zag Kyprianou zijn kans een comeback te maken mede ten koste van zijn rivaal? Of heeft Kyprianou werkelijk aanwijzingen dat er wat gewrikt kan worden in de situatie op de Balkan, waar zijn eiland feitelijk net niet bij hoort?

VO en haar moet worden aangerekend.

Aartsbisschop Christodoulos zei deze week heel christelijk: „Het vluchtelingenprobleem moet maar worden opgelost door hen die het hebben aangericht", en hij doelde op de NAVO. Griekenland, dat eerder zei alles klaar te hebben voor 15.000 vluchtelingen, heeft in Luxemburg te kennen gegeven voorlopig ook de aangekondigde 5.000 vluchtelingen niet op te zullen nemen, uit onvrede over de verdeelsleutel.

De Grieken die Clinton met Hitler vergelijken lopen in de miljoenen, zij die Milošević met hem vergelijken in de tientallen. Toch is de formule 'nationale schoonmaak' deze week door premier Simitis afkeurend gebruikt in een boodschap aan de natie; minister van Defensie Tsochatzópoulos die dat enkele dagen tevoren deed en Milošević de hoofdschuldige noemde van het drama, verwekte enige sensatie.

Een deel van de rechtse oppositie is inmiddels nog anti-Amerikaanser dan links geworden. Zij protesteert ook het felst tegen de handtekeningen die de regering-Simitis onder de NAVO-projecten heeft laten zetten, en misschien nog zal zetten als het komt tot een landoorlog waarin het gebruik van de havenstad Thessaloniki onontbeerlijk zal zijn.

De zowat unanieme protesten tegen de bombardementen gaan bijna altijd samen met waarschuwingen tegen de komst van nog meer 'Albanees-sprekenden' naar Griekenland, dat zich reeds overspoeld voelt door de criminele elementen onder de 400.000 gastarbeiders uit Albanië. Daarnaast is er de vrees dat de vluchtelingen de bevolkingssamenstelling in Zuid-Albanië ('Noord-Epirus') gaan veranderen, waar een grote Griekse minderheid woont.

Kunstenaars uit Griekenland, Bulgarije en Roemenië, onder wie componist Theodorakis en filmmaker Angelopoulos, ondertekenden dezer dagen een oproep waarin om beëindiging van de bombardementen wordt gevraagd. Pas op de tweede plaats komt „het stopzetten van de oorlogshandelingen in Kosovo" – bizar eufemisme voor de etnische zuivering – en terugkeer van alle vluchtelingen.

BOMBARDEMENTEN

NAVO: konvooi geraakt

[• *Vervolg* van pagina 1] Bij de bombardementen van vannacht werd in het centrum van Belgrado een voormalig commandocentrum van het leger verwoest. In Kosovo bombardeerde de NAVO een konvooi van vrachtwagens en pantserwagens, „de eerste doorbraak tegen strijdkrachten in het veld", zoals een NAVO-woordvoerder het later uitdrukte.

De Serviërs toonden binnen- en buitenlandse journalisten voor het eerst de aanzienlijke verwoestingen die bombardementen hebben aangericht in Priština. Gisteren zouden in Priština tien burgers zijn omgekomen. Ook elders zouden burgers zijn gedood.

De interim-president van Cyprus, Spyros Kyprianou, hoopt vandaag van Athene naar Belgrado te reizen om er de drie door de Serviërs gevangen genomen Amerikaanse soldaten op te halen. Hij zei dat president Milošević hem gisteren „enkele voorwaarden" had gesteld voor de vrijlating van de drie. Welke dat zijn, wilde hij niet zeggen. De NAVO liet later weten niet bereid te zijn tot welke concessie dan ook in ruil voor de vrijlating. Vanochtend meldden de Cyprioten dat Belgrado „hindernissen" opwerpt uit boosheid over de NAVO-bombardementen van vannacht.

Rusland, fel criticus van het NAVO-optreden, heeft een conferentie van de leiders van „de belangrijkste landen" in de wereld voorgesteld om de crisis te bespreken. Duitsland stelde vandaag op een bijeenkomst van ministers van Buitenlandse Zaken van de EU een 'Stabiliteitspact voor Zuidoost-Europa' voor onder auspiciën van de OVSE en met deelname van de betrokken landen, met als doel bilaterale en multilaterale akkoorden over lopende problemen. (Reuters, AP)

De eenmansguerrilla van Mient-Jan Faber

Met de oorlog in Kosovo staat Mient-Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad, weer volop in de belangstelling. Een dagje lobbyen voor de vrede. 'Wat doet ú aan Kosovo?'

Mient-Jan Faber in gesprek met de Macedonische ambassadeur Petre Mitev: 'Rambouillet is finished'. (Foto NRC Handelsblad, Leo van Velzen)

Door onze redacteur
MARGRIET OOSTVEEN

DEN HAAG, 9 APRIL. Petre Mitev lucht zijn hart. „Het is niet wáár dat we de vluchtelingen dwongen ons land te verlaten", zegt de ambassadeur van Macedonië. „Allemaal sensatiezoekerij van CNN en de BBC!" Mient-Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV), luistert, knikt, humt instemmend. Dan toch weer een puntje van kritiek: „Waarom zeggen de vluchtelingen die ik spreek dat Albanezen meer doen dan Macedoniërs?"

Gisteravond, even voor zevenen. Faber, vredeslobbyist van beroep, is nog lang niet klaar. Straks nog opnames voor de ontbijttelevisie van morgen, dan naar de NCRV-radio, daarna zijn vrienden op de Balkan bellen. Vroeg begonnen, even na enen 's nachts zit het erop – het normale schema. Topdrukte in de oorlog tegen Kosovo.

Twintig medewerkers heeft het IKV-hoofdkantoor in Den Haag. Van daaruit worden radio- en televisieprogramma's van informatie over Kosovo voorzien. Die komt via contacten in het Europese platform van mensenrechten- en vredesbewegingen Helsinki Citizens' Assembly, waarvan Faber eveneens secretaris is. En zo komen de uitnodigingen voor media-optredens vanzelf. Faber, permanent onderweg per fiets en trein, krijgt instructies per mobiele telefoon. De ambassadeur kan je om vijf uur ontvangen. Vergeet het ANP niet te bellen. En de burgemeester van Tuzla wil minister Herfkens spreken, regel je dat even? (Faber, in een fietsenstalling: „Even Eveline bellen.") „Nog altijd" zijn er zo'n honderdvijftig lokale IKV-afdelingen in het land, zegt Faber. Maar zij zijn dezer dagen vrijwel onhoorbaar. Mient-Jan Faber komt in persoon.

Een eenmansguerrilla voor vrede is overal te voeren. Donderdagmiddag, even voor enen op de stoep voor de Tweede Kamer, bijvoorbeeld. Korte ontmoeting met Kamerlid Gerrit Valk, PvdA-woordvoerder Defensie. Faber: „Gerrit? Je bent er zaterdag, neem ik aan?" Valk, betrapt-geïrriteerd: „Nee ik ben er niet. Ik heb namelijk ook andere afspraken." Faber, dwingend: „En wie komt er in jouw plaats?" Valk mompelt een groet en schiet het gebouw in. Zaterdag discussieren de Jonge Socialisten over Kosovo, vertelt Faber. „Maar Valk moet zeker bridgen." Dan springt hij weer op de fiets. Op naar de Amsterdamse televisiezender AT5.

Alles is anders sinds de antikernwapenacties van de jaren '80, bromt hij in de trein. Tweedeklas kaartje, zakje boterhammen uit zijn aktentas, Mient-Jan Faber verschijnt overal om niet en declareert ook geen reiskosten. „Toen trok ik ook van 's ochtends tot 's avonds het land door, maar dan om in gehuchten met IKV-groepen te discussiëren." Hij kreeg er honderdduizenden de straat mee op. Nu hij vrijwel alleen nog met de media praat, zucht hij, lukt het niet meer de samenleving te *engageren*. „Van Sittard tot Stadskanaal moeten mensen hun lokale bestuurders aan hun jasje trekken: Wat doet ú aan vrede in Kosovo?" Maar dat gebeurt niet meer.

Neem de PvdA, zegt hij. Twee uur eerder was hij bij Kamerlid Bert Koenders, woordvoerder buitenlandse zaken van de PvdA. „Bert", zegt Faber, „we hebben altijd onze bezorgdheid geuit over een onstabiel Macedonië. Nu wordt het land overspoeld met vluchtelingen en blijft onze grens zo goed als dicht! Dat is toch minnetjes? Neem tienduizend Kosovaren op!" Koenders belooft een *taskforce'je* „om de kwestie vanmiddag opnieuw te bespreken". Maar Faber is na afloop niet hoopvol: „De PvdA durft geen discussie meer te voeren. Die is overgenomen door GroenLinks."

GroenLinks, in verwarring over de eigen steun aan de NAVO-bombardementen, liet zich vorige week al door hem voorlichten. Faber: „Kamerleden heb ik al het hele jaar bewerkt, en ik dacht dat we op één lijn hadden ingezet over Kosovo. Maar op het moment dat het fout gaat, dan is het moeilijk praten met ze. Bij politici lijk je het eens, maar uiteindelijk beslissen ze anders." Wie luistert nog naar Mient-Jan Faber? „Ik kan nu beter overweg met militairen. Die staan tenminste voor wat ze zeggen."

Vorige week nog dreef hij het VVD-Kamerlid Dirk Jan Blaauw voor televisiecamera's van Den Haag Vandaag tot woede door hardnekkig de inzet van grondtroepen te blijven eisen. Of moesten alle Kosovaren soms eerst worden vermoord? Demagogie, gromde Blaauw. Deze week [illegible] wijze: „Grondtroepen zijn zinloos, alle Europese landen moeten vluchtelingen opnemen." Maakt hij zich zo niet wat ongeloofwaardig? Faber: „Helemaal niet. Grondtroepen waren nodig toen er nog Albaniërs in Kosovo waren. Om ze te beschermen. Nu ze zijn weggezuiverd kan een grondoorlog alleen maar leiden tot het innemen van Belgrado. Dan krijg je een tweede Vietnam." Om de Balkan nog enigszins stabiel te houden, vindt hij nu, moeten de vluchtelingen over Europa worden verspreid. „Etnisch gezuiverd is Kosovo al."

De Macedonische ambassadeur Mitev vertelt over de „ruim 135.000" Albanese vluchtelingen in zijn land. „Onze minister heeft de ene na de andere brief om hulp gestuurd. Maar de VN gaven pas na twaalf dagen antwoord." Macedonië wil zo snel mogelijk lid van de EU en de NAVO worden. „De Serven zijn woedend op ons", zegt de ambassadeur. Hij „Rambouillet is *finished*."

Dan wordt gemeld dat een cameraploeg is gearriveerd. Ambassadeur Mitev trekt zijn stropdas recht. Mient-Jan Faber, voorzichtig: „I'm afraid they came for me." Dat klopt.

Hi, had de cameraman van AT5 's middags gezegd. „Jij bent zeker Mient-Jan? Nina zocht je al." Op weg naar de Dam legde presentatrice Nina Jurda uit wat de bedoeling was. „U gaat gewoon effe daar staan, en dan vragen wij de mensen of ze vluchtelingen willen hebben." Dat duurt een uurtje. Als Faber het vraagt zegt men ja. Laat maar komen hoor, die Albanezen. „En schrijft u dat ook even in een brief aan de minister?", vraagt Faber steeds. Het is zijn toon. Uiteindelijk knikt iedereen. Ja, hoor. Mij best.

„Goh" had Nina Jurda gezegd. En Faber doceerde: „Ja Nina, het draagvlak in de samenleving is toch breder dan je denkt. En dan de politiek je wijs wil ma-

Op naar Italië, 'er zit

SMOKKEL

Een rubberen smokkelboot maakt voor de kust van Albanië bij Vlorë een proefvaart. (Foto NRC Handelsblad,

[• Vervolg van pagina 1] Zes dagen gelden is ze met de kinderen en haar vader gevlucht, nadat het gezin van de onderwijzer in het dorp door de Serviërs was vermoord. Een van haar zoons heeft het zelf gezien. Nu zitten ze in het huis van een Albanees die twaalf Kosovaren heeft opgenomen.

Vjollca's man werkt in Italië, of werkte, want na een ongeluk in de landbouw is hij afgekeurd en ontvangt hij een uitkering. Lilj verbrak zes jaar geleden vanuit Vlorë naar Italië, maar is sinds twee dagen weer terug om zijn gezin op te halen. „De procedure voor gezinshereniging duurt te lang", zegt Vjollca en strijkt de tweeling aan haar voeten nog eens over de haren.

Ze liggen in de haven van Durrës: hardrubberen bootjes met enorme motoren. De oversteek naar Brindisi, zo'n zeventig kilometer, leggen ze in drie uur af.

kunnen tot ontdekking leiden. „Natuurlijk heb ik gewiegerd", zegt Vjollca en strijkt de tweeling aan haar voeten nog eens over de haren.

Ze liggen in de haven van Durrës: hardrubberen bootjes met enorme motoren. De overzeek naar Brindisi, zo'n zeventig kilometer, leggen ze in drie uur af.

Als de bootjes botsen, spoelen later de lijken aan

perfecte nacht om mensen te smokkelen. Soms varen de smokkelaars wel twee keer op en neer, dan is het zo druk in de doorgang naar zee dat de bootjes tegen elkaar botsen. Laatst gebeurde dat nog, weet Joshua. „De lijken spoelden twee dagen later aan."

Mensensmokkelaars hebben de macht in Vlorë – geen politie- macht. De bevolking profiteert mee. Joshua somt op: boten moeten worden besteld, immigranten worden bij elkaar gebracht en ondergebracht in huizen, mensen worden bewaakt. Immers, al te vaak zijn er ripp-offs, dan steelt een mensensmokkelende onde

MiG neerhalen kost een kleine miljoen gulden

De NAVO-lidstaten die deelnemen aan Allied Force betalen hun bijdrage uit eigen zak. Nederland draait dus zelf op voor de kosten van de inzet van de zestien F16's vanaf Amendola.

Door onze redacteur
STEVEN DERIX

ROTTERDAM, 9 APRIL. „Three Serbian MiG 29's coming your way" waarschuwde vorige week woensdag het AWACS-radarvliegtuig de vier Nederlandse F16's, die kort daarvoor vanaf de Italiaanse luchtmachtbasis Amendola waren opgestegen. Even later, om vijf over half acht, kreeg een Nederlandse piloot een *lock* op zijn eigen radarsysteem en meteen nadat hij toestemming had gekregen om het vuur te openen, drukte hij een van de drie grijze knopjes op zijn joystick in. In een oogwenk was de AMRAAM (Advanced Medium Range Air to Air Missile)-raket niet meer dan een vurig stipje in de verte. Precies dertig seconden later bevestigde de boordradar de lichtflits die de piloot aan de donkere horizon had gezien: de raket had doel getroffen. Kosten voor het neerhalen van de MiG: 950.000 gulden.

Mensenlevens aan eigen zijde heeft het NAVO-luchtoffensief tot nu toe niet gekost, maar verder is de prijs die de NAVO-landen betalen voor de deelname aan Allied Force hoog. Volgens een raming van het Amerikaanse Center for Strategic and Budgetary Assessments bedragen de totale kosten van de luchtoperaties tot nu toe meer dan 1,2 miljard dollar. Grootste post vormt de inzet van de kruisraket, die afhankelijk van de versie twee tot vier miljoen gulden kost. Daarvan zijn er tot nu toe ongeveer honderdvijftig afgevuurd.

Met de intensivering van de luchtaanvallen, niet alleen op strategische doelen maar ook op Servische troepen en materieel, zullen de kosten van Allied Force snel oplopen. Een 'Maverick' AGM-65 Air to Ground Missile (zeer geschikt tegen tanks) kost ongeveer 400.000 gulden. Een GBU-12 'Paveway' clusterprojectiel (goed tegen verspreide groepen, materieel en manschappen) kost ruim een ton. Zelfs voor een 'domme' MK 82 bom, het goedkoopste wapen uit het NAVO-arsenaal, moet toch snel zesduizend gulden worden neergeteld. De NAVO-lidstaten die deelnemen aan Allied Force betalen hun bijdrage uit eigen zak. Nederland draait dus zelf op voor de kosten van de inzet van de zestien F16's vanaf Amendola. Die kosten worden niet alleen veroorzaakt door de inzet van wapensystemen. Een moderne jachtbommenwerper als de F16 verbrandt binnen enkele uren duizenden kilo's brandstof.

Ook moet het toestel worden onderhouden. Een uurtje vliegen met een F16 kost daarom in vredestijd al ongeveer 52.000 gulden. Om veilig terug te kunnen keren van een oorlogsmissie boven Joegoslavisch grondgebied moeten de toestellen in de lucht bovendien worden bijgetankt. Extra inzet van het materieel vergt extra onderhoud. Verder betaalt Defensie de piloten en het grondpersoneel tijdens hun inzet in het buitenland een extra maandelijkse toelage van 3.800 gulden bruto. Tot nu toe heeft de NAVO ongeveer 3.500 'sorties' uitgevoerd. De Nederlandse F16's hebben hiervan 210 vluchten voor hun rekening genomen. De Nederlandse bijdrage aan Allied Force wordt cynisch genoeg betaald uit de post 'vredesoperaties' van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS), de verzamelde som van uitgaven die Nederland doet voor het maken van buitenlands beleid. De hoofdmoot van het HGIS-geld bestaat uit de volledige begroting van het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking, dat jaarlijks 0,8 procent van het bruto nationaal product uitgeeft aan 'zuivere hulp'. De rest wordt uitgegeven door Buitenlandse Zaken en door het ministerie van Defensie, dat voor het uitvoeren van vredesmissies in 1999 270 miljoen gulden ter beschikking heeft. De besteding van dit bedrag is al grotendeels vastgelegd: 50 miljoen contributie aan de VN in New York, 124,4 miljoen voor de Nederlandse bijdrage aan SFOR in Bosnië, 8,7 miljoen voor de VN-missie op Cyprus en 33,8 miljoen gulden voor de operatie Deny Flight boven Bosnië vanaf de Italiaanse vliegbasis Villafranca – de zestien Nederlandse F16's die nu vanaf Amendola meedoen aan Allied Force.

Nederland betaalt bijdrage uit post 'vredesoperaties'

Voor de extra kosten die de operatie met zich meebrengt is binnen de begroting voor vredesoperaties een post 'onvoorzien' van 53,5 miljoen gulden ingeruimd. Daarvan moet echter niet alleen de inzet van de F16's worden betaald. Ook de inzet van de 230 Nederlandse militairen die naar Macedonië zijn gestuurd wordt uit de post 'onvoorzien' gefinancierd. Vorige week gaf het ministerie van Defensie daarom al in een brief aan minister Zalm (Financiën) aan dat de begroting voor vredesoperaties voor 1999 naar alle waarschijnlijkheid zwaar overschreden zal worden.

Eigenlijk schrijft de begrotingsdoctrine van Paars-II voor dat ministeries tegenvallers binnen hun begroting zelf oplossen. Dick Zandee, onderzoeker van Clingendael, acht het niet onwaarschijnlijk dat Defensie het geld dat nodig is voor Allied Force uit de eigen begroting kan 'persen'. „Gedurende het jaar doen zich altijd kleine verschuivingen voor, bijvoorbeeld doordat betalingen voor nieuw materieel worden uitgesteld."

Desondanks denkt Zandee niet dat de bereidheid van Defensie om de broekriem na alle bezuinigingen opnieuw aan te halen, groot zal zijn. „Defensie heeft al in de brief aan Zalm duidelijk gemaakt dat voor deze dure operatie extra geld nodig is."

Dat er binnen de HGIS extra fondsen kunnen worden aangeboord, lijkt ook onwaarschijnlijk. Gisteren maakte minister Herfkens (Ontwikkelingssamenwerking) bijvoorbeeld bekend dat ze 30 miljoen gulden zal uittrekken voor de opvang van Albanese vluchtelingen uit Kosovo. Dat geld is voorlopig nog te vinden binnen het fonds voor noodhulp, vertelt een woordvoerder. Bij een grotere Nederlandse inspanning komen de financiële grenzen van de Homogene Groep Internationale Samenwerking echter snel in zicht.

Afgelopen woensdag nam premier Kok in een debat in de Tweede Kamer daarom alvast een voorschot op de behandeling van de Voorjaarsnota. Als Nederland meer wil doen in Kosovo, zowel op het gebied van defensie als op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, dan zal het bereid moeten zijn dit te betalen uit de algemene middelen, zei Kok. „Dan moeten we maar met z'n allen lappen."

SPD worstelt met Kosovo

9-4-99

Duitsland

Co Welgraven

BERLIJN – Nadat een deel van de achterban van de Duitse Groenen krachtig in verzet is gekomen tegen de Navo-aanvallen op Joegoslavië, begint nu ook de linkervleugel van de SPD van bondskanselier Gerhard Schröder zich te roeren.

Enkele afdelingen van de grootste regeringspartij eisen een onmiddellijke stopzetting van de bombardementen. Zij zullen maandag, op een speciaal SPD-congres in Bonn, een motie van die strekking indienen. Hermann Scheer, lid van het partijbestuur: „De gruwelijke beelden van de stromen vluchtelingen die we elke dag op tv zien, moeten ons er niet toe aanzetten de luchtaanvallen op te voeren. Integendeel, we moeten ze zo snel mogelijk beëindigen."

De motie is zo goed als kansloos, want de meeste SPD'ers steunen bondskanselier Schröder en partijgenoot Rudolf Scharping, minister van defensie, die pal achter het Navo-optreden staan en die elke dag harde taal jegens de Joegoslavische president Slobodan Milosevic bezigen. Blijkens opiniepeilingen is het vertrouwen van de Duitsers in de bondskanselier de afgelopen weken fors gestegen.

Toch gaat Schröder maandag een zwaar dagje tegemoet. Het SPD-congres is, weken geleden al, belegd om hem tot voorzitter van de partij te benoemen, als opvolger van Oskar Lafontaine die half maart plotseling aftrad. Schröder zal echter al zijn politieke kwaliteiten moeten aanspreken om de eenheid in zijn partij te bewaren over de oorlog om Kosovo.

De linkervleugel van de SPD eist behalve snelle beëindiging van de bombardementen, ook dat er een conferentie wordt be-

Geen greintje twijfel bij ministers over acties van de Navo

legd met alle Balkanstaten over een vreedzame oplossing van het Kosovo-conflict.

Schröder, Scharping en ook minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer (lid van de Groenen) zitten op een ander spoor. Zij steunen van harte het Navo-standpunt dat er pas gepraat kan worden als Milosevic aan een reeks voorwaarden voldoet. Zo moet hij zijn troepen uit Kosovo weghalen en moeten alle vluchtelingen onder internationale bescherming terug kunnen keren.

De bondskanselier en de twee ministers hebben geen greintje twijfel over de militaire acties van de Navo. Vooral minister Scharping neemt gespierde taal in de mond. Op zijn dagelijkse persconferenties beschuldigt hij Milosevic voortdurend van oorlogsmisdaden. Vorige week zei hij dat de Serviërs concentratiekampen in Kosovo inrichten, deze week onthulde de SPD'er dat Albanese inwoners gebruikt worden als schild tegen Navo-aanvallen.

Ook minister Fischer kan fel van zich afbijten. Volgens hem bedrijft Milosevic 'een barbaars fascisme'. De bewindsman neemt ook linkse partijgenoten, de zogeheten *fundi's*, op de korrel die hem hebben bestempeld tot een *Kriegstreiber*, iemand die tot oorlog opstookt. Terwijl Fischer, lid van wat in Duitsland de 'generatie-68' heet, vroeger uitbundig heeft gedemonstreerd tegen de oorlog in Vietnam en tegen de Chileense dictator Pinochet. Maar, zegt Fischer nu: „Ik heb niet alleen geleerd: Nooit meer oorlog, maar ook: Nooit meer Auschwitz." De Navo-aanvallen zijn bedoeld om erger te voorkomen. De minister kan zich hevig opwinden over het causale verband dat sommige Groenen leggen tussen de luchtacties en de vlucht van honderdduizenden Kosovo-Albanezen. Niet de Navo is daar verantwoordelijk voor, maar Milosevic.

Op het partijbureau van de Groenen in Bonn was gisteren een gesprek tussen verontruste kaderleden en vertegenwoordigers van het partijbestuur. *Besluiten zijn daar niet gevallen, de bijeenkomst was vooral bedoeld om stoom af te blazen.* Minister Fischer was wegens 'agenda-verplichtingen' niet aanwezig. Met andere woorden: de minister heeft het te druk met de oorlog en heeft geen tijd voor perikelen in zijn partij.

DE ONDERKRANT

FEITEN / *Albanezen in Guantánamo tussen prikkeldraad en moeras*

9-4-99

De vrolijke klanken van de Cubaanse hit 'Guantánamera' – mooie vrouw uit Guantánamo – doen denken aan vakantie. Maar het valt te betwijfelen of de 20 000 vluchtelingen uit Kosovo die door de VS tijdelijk op hun marinebasis in de Cubaanse Baai van Guantánamo gehuisvest zullen worden, het lied zullen aanheffen.

De overgang is groot voor de Albanezen. Het regent misschien twintig keer per jaar in Guantánamo, in het zuiden van Cuba. De Albanezen uit Kosovo komen van het vochtige en koude Europa terecht op een stuk land van 110 vierkante kilometer vol dichte struiken en metershoge cactussen, waar de temperatuur schommelt tussen de 33 en 37 graden. De helft van de basis bestaat uit moeras en water. Mijnenvelden, prikkeldraad en wachttorens scheiden de post van de rest van Cuba.

Op de Amerikaanse basis zijn de afgelopen dagen al druk voorbereidingen getroffen. Er worden tentenkampen opgezet, sanitaire voorzieningen aangelegd en er is voedsel besteld. Er zal geen werk of contact met de bevolking buiten de basis zijn voor de Albanezen.

De Verenigde Staten herbergden begin jaren negentig tienduizenden vluchtelingen uit Haïti en Cuba op de basis. Ze woonden in tot steden uitgegroeide tentenkampen, wat regelmatig voor ongeregeldheden zorgde. De bewoners vergeleken het kampement wel met een gevangenis.

Een lid van de Cubaanse regering heeft het plan van de Amerikanen verworpen. Volgens staatssecretaris Raul Taladrid hebben de VS geen recht om deze mensen naar Cuba te brengen. „Het is een Europees probleem", vindt hij.

Bij het Verdrag van Parijs uit 1899, dat de vrede tussen Spanje, de Verenigde Staten en Cuba regelde, verwierven de VS het recht om tot 1999 in het zuidelijk deel van de baai een marinebasis in te richten. Sinds 1903 betalen de VS huur, maar Fidel Castro, die het verdrag na de Cubaanse revolutie in 1959 verwierp, weigert consequent de jaarlijkse cheque van circa 4 000 dollar te verzilveren. De Amerikanen hebben daardoor officieel geen partner om mee te onderhandelen over verlenging van het huurcontract en blijven, ook in 1999, gewoon op de basis zitten.

WOORDEN / *Grondtroepen, grondoorlog*

9-4-99

Het woord grondtroepen, of in oorspronkelijker Nederlands: grondstrijdkrachten, is zelden zo vaak gebruikt als nu. Ooit voerde je oorlog altijd op de grond en hoefde je dus ook niet van 'grondoorlog' of 'grondtroepen' te spreken; de woorden troepen en oorlog zeiden voldoende.

Ook nadat de zeeoorlog en in deze eeuw de luchtoorlog belangrijk werden, bleef het woord grondoorlog uit beeld. Een luchtoorlog gold als voorbereiding op de komst van grondstrijdkrachten. 'Oorlog' impliceerde altijd 'grondoorlog'.

Pas nu het Westen bij conflicten alleen vanuit de lucht toeslaat en de inzet van strijdkrachten op de grond uitsluit, ontstaat behoefte aan onderscheidende woorden. Naast kruisraketten ook grondtroepen, naast luchtoorlog ook grondoorlog.

Het plotseling veelvuldig gebruik van deze woorden weerspiegelt dat een hoogtechnologische samenleving, waarin elk leven telt, moeite heeft met de ouderwetse, op moed en wreedheid berustende oorlog op de grond. Liever sturen we van een veilige afstand een kruisraket. Dat kan voor de Serviërs weliswaar wreed uitpakken, maar vergt van onze kant niet zo veel moed; de kans dat geallieerde militairen sneuvelen is gering.

Los van de vraag of de Kosovo-Albanezen nu met de westerse aanpak gediend zijn, is het opeens zo frequente gebruik van de relatief nieuwe woorden grondtroepen en grondoorlog een indicatie dat onze gedachten over oorlog veranderen. In zo'n nieuwe situatie schept de samenleving nuttige want veelzeggende modewoorden.

Vroeger waren we bang voor oorlog. Nu zijn we alleen bang voor een grondoorlog.

Gerbert van Loenen

Weerstation Pristina werkt nog

door Jan Visser

MONNICKENDAM – Als ergens de wapens kletteren loopt ook de meteorologie meestal ernstige schade op. Maar de Serviërs weten de weerberichten aardig overeind te houden, ondanks de Navo-bombardementen.

In oorlogstijd kunnen weerwaarnemingen vaak niet of nauwelijks worden gedaan, laat staan dat ze naar de internationale weercentra worden doorgezonden. Ook worden de waarnemingen vaak achtergehouden. De vijand zou er baat bij kunnen hebben.

Zo bereikten ons tijdens de Golfoorlog en het Bosnische conflict nauwelijks waarnemingen. Maar in Servië en Kosovo blijft het meteorologisch netwerk werken. Uit de dagelijkse Servische rapporten blijkt dat het de laatste dagen fraai lenteweer is geweest. Zelfs de zwaargetroffen hoofdstad van Kosovo, Pristina, geeft af en toe rapporten door. Het weerstation op de luchthaven, die zwaar onder vuur heeft gelegen, meldde gistermiddag 20 graden. Ook vanuit de volgens geruchten nagenoeg ontvolkte stad Pec komen nog waarnemingen.

Vanwege het fraaie weer heeft de Navo de afgelopen dagen stevig kunnen bombarderen. Vanaf vandaag geen 'bommenweer' meer want storingen geven de komende dagen meer wolken dan zon.

vertentie

Menselijk schild

Navo-topman: Milosevic schermt leger af met Kosovo-Albanezen

BRUSSEL, SKOPJE – Navo-secretaris-generaal Javier Solana vreest dat Albanezen in Kosovo als 'menselijk schild' worden gebruikt tegen bomaanvallen. Volgens de Navo zijn tienduizenden vluchtelingen met geweld Kosovo weer in gedreven.

De Albanezen stonden woensdag aan de Joegoslavische kant te wachten bij de grenzen met Macedonië en Albanië toen die werden gesloten. Volgens Solana maakt Milosevic zich zorgen over de Navo-aanvallen op zijn grondtroepen in Kosovo, en wil hij de vluchtelingen inzetten om zijn leger en strategische punten te beschermen. Bewijzen heeft de Navo echter niet over het lot van de Kosovo-Albanezen die bij de grens zijn weggehaald.

Ondertussen verweert Macedonië zich heftig tegen kritiek op zijn behandeling van de vluchtelingen. Volgens de VN-organisatie UNHCR zijn ongeveer tienduizend Albanezen 'zoekgeraakt' bij de ontruiming, woensdag, van het niemandsland bij Blace tussen Macedonië en Servië. Maar Skopje zegt dat de 'verdwenen' Kosovaren onderdak hebben gevonden bij hun volksgenoten in Macedonië en later zullen worden geregistreerd.

Macedonië zegt in totaal 140 000 Albanezen te hebben opgevangen. Hiervan zijn 100 000 ondergebracht in vluchtelingenkampen en zo'n 40 000 naar het buitenland verscheept of ondergebracht bij etnische Albanezen in Macedonië. Volgens Albanië zijn daarbij vluchtelingen van Macedonië naar Albanië vervoerd zonder dat regering in Tirana op de hoogte was. Gisteren opende Joegoslavië overigens bij Jazince weer de grens met Macedonië, waarna zich onmiddellijk opnieuw een rij vormde.

In Albanië kwam vrijwel niemand meer vanuit Kosovo de grens over. In totaal 8000 militairen uit veertien Navo- en partnerlanden gaan de komende dagen naar het land om de opvang beter te regelen. Volgens de UNHCR bevinden zich ruim 300 000 vluchtelingen in Albanië.

Angst tijdens vlucht

Duitse stewardessen dragen uit angst voor infecties monddoekjes tijdens de vlucht van Albanezen naar Duitsland. Een enkeling heeft ook plastic handschoenen aan. Duizenden vluchtelingen worden sinds dinsdag vanuit Skopje naar andere landen gevlogen, om het met Kosovo-Albanezen overstroomde Macedonië enigszins te ontlasten. FOTO REUTERS

Poging Amerikanen vrij te krijgen lukt nog niet

BELGRADO – De waarnemend president Kyprianou van Cyprus is er nog niet is geslaagd drie Amerikaanse soldaten vrij te krijgen die in Belgrado gevangen worden gehouden. De extreemnationalistische Servische vicepremier Seselj achtte het gistermiddag zelfs uitgesloten dat ze worden vrijgelaten. Kyprianou hoopt vandaag in Belgrado met Milosevic te spreken.

Jeltsin: Rusland zal niet in Balkan vechten

MOSKOU – De Russische president Jeltsin heeft herhaald dat Rusland geen wapens zal leveren aan Joegoslavië en zich ook niet zal laten betrekken in het conflict op de Balkan. Hij pleitte voor een bijeenkomst over Kosovo door de ministers van buitenlandse zaken van de G-8, de zeven voornaamste industrielanden in de wereld plus Rusland. Washington wees het voorstel vorige week van de hand, maar Japan, Duitsland mogelijk Italië lijken toch voor het plan.

'Prodi geen kandidaat bij Euroverkiezingen'

BRUSSEL – Romano Prodi, beoogd voorzitter van de Europese Commissie, mag van het Europarlement geen kandidaat zijn bij de Europese verkiezingen. Prodi staat op een onafhankelijke lijst. In Brussel zei hij gisteren dat hij het verzoek van het Europarlement in overweging neemt. Prodi had zich in eigen land verkiesbaar gesteld voor het Europees parlement. Socialisten en christen-democraten vinden dat Prodi als kandidaat-commissievoorzitter onafhankelijk moet zijn.

Zelfmoordaanslag op Turkse gouverneur

HAKKARI – Bij een zelfmoordbomaanslag op de gouverneur van de overwegend Koerdische stad Hakkari zijn twee mensen om het leven gekomen: naast de dader ook de chauffeur van de auto waarin gouverneur Nihat Canpolat zich verplaatste. De gouverneur zelf raakte gewond. De aanslag vond plaats in het stadje ...ksekova, bij de grens met Irak ... Iran.

NAVO dwingt Rusland tot ander veiligheidsbeleid

Michail Gorbatsjov

De NAVO-raketaanvallen en bombardementen op Joegoslavië zijn niets minder dan een oorlog tegen een soevereine staat. Het Handvest van de Verenigde Naties keurt zulke acties alleen goed uit zelfverdediging of na instemming van de VN-Veiligheidsraad. In Joegoslavië is geen van beide het geval.

Zeker, Joegoslavië is verwikkeld in gecompliceerde ontwikkelingen die hebben geleid tot een intern conflict. Maar er zijn in de wereld tientallen van zulke conflicten, sommige smeulend, andere in vuur en vlam. Als de NAVO bij al die conflicten dezelfde houding zou aannemen als tegenover Joegoslavië, zou de wereld opnieuw afglijden naar een Koude Oorlog met alle immense gevaren vandien.

De landen die hun vastberadenheid willen tonen in hun aanpak van het Joegoslavische conflict, moeten wel bedenken dat vastberadenheid in de eerste plaats visie en verantwoordelijkheid betekent. En het huidige beleid van de NAVO inzake Joegoslavië ontbreekt het nu juist aan die twee elementen – oftewel aan strategisch denken.

Degenen in het Witte Huis en in Brussel – en in bredere zin in Europa – die tot de bombardementen op Joegoslavië hebben besloten,

Bombardementen bedreigen de wereldvrede

menen ten onrechte dat zij straffeloos soevereine staten kunnen aanvallen. Dat kan namelijk resulteren in een impasse waaruit het zeer moeilijk zal zijn een uitweg te vinden. Generaal McKenzie, bevelhebber van de vredesmacht in Bosnië, heeft het gebruik van geweld in het Joegoslavische geschil als zinloos betiteld. En hij kent Joegoslavië èn de Serviërs.

De bombardementen en raketaanvallen van de NAVO op Joegoslavië zijn in drie opzichten gevaarlijk, omdat ze onvoorspelbare gevolgen zullen hebben voor Joegoslavië, voor Europa en voor de gehele internationale gemeenschap.

Uit de Amerikaanse pogingen de wereld ervan te overtuigen dat de NAVO-operatie tegen Joegoslavië noodzakelijk is, blijkt duidelijk dat de Verenigde Staten broddronken zijn gemaakt door hun status als overwinnaar in de Koude Oorlog. Dit is een hoogst gevaarlijke gemoedstoestand.

Wat zijn tegenwoordige positie ook mag zijn, Rusland is het verleden niet vergeten en is zich bewust van zijn huidige rol in de wereld. En dan heb ik het niet over imperialistische ambities maar over de rijkdom aan ervaring en potentieel die het land bezit.

Ik heb dikwijls kritiek gehad op het Russische buitenlandse beleid, vooral de afgelopen jaren. Maar ik steun premier Jevgeni Primakov, omdat hij de situatie in het land in de hand houdt. Het standpunt van Rusland over de Joegoslavische crisis is constructief en brengt niet alleen de belangen van Rusland maar ook die van Europa en de rest van de wereld tot uitdrukking.

Rusland moet Primakovs vredesmissie voortzetten en contact houden met de permanente leden van de VN-Veiligheidsraad, en met de politieke leiders en staatshoofden van de Europese NAVO-lidstaten. Het moet een energieke dialoog blijven nastreven met de hoofdverantwoordelijken voor het nemen van de juiste beslissingen in Joegoslavië.

Wij mogen Europa en de wereld niet in gevaar brengen door toe te staan dat Joegoslavië wordt gebombardeerd, uitsluitend omdat men Milošević of zijn regime onwelgevallig acht.

Het is van essentieel belang dat de betrokken landen thans niet zo optreden als wij deden tijdens de Koude Oorlog. Een dergelijk optreden zou zowel onverantwoordelijk als onzinnig zijn. Moskou heeft vele jaren gedaan over het oplossen van conflicten die aanzienlijk minder belangrijk waren dan dat in Joegoslavië, waarbij het zelfbeheersing en geduld heeft getoond en zocht naar een politieke oplossing.

De NAVO heeft besloten geweld te gebruiken. Rusland moet de internationale gemeenschap duidelijk maken welk gevaar dit oplevert. Waar het om gaat is niet alleen de Slavische broederschap maar heel Europa. Waar het om gaat is de vrede.

Als Joegoslavië Rusland om hulp vraagt in een crisissituatie, moet Rusland de mogelijkheid overwegen die hulp te bieden. De aard van die hulp zal afhangen van de situatie en van het verzoek dat Joegoslavië doet. Een mogelijkheid zou bijvoorbeeld de levering van wapens zijn.

De NAVO-acties in Joegoslavië tonen aan wat de feitelijke filosofie achter haar militaire doctrine en beleid is. Om die reden heeft Rusland behoefte aan een heroverweging van zijn eigen strategie en defensie, met inbegrip van alle bestaande verdragen. Als de partners van Rusland het ene zeggen en het andere doen, wanneer zij lichtvaardig besluiten soevereine staten te bombarderen, dan moeten wij onszelf de vraag stellen wat Rusland heeft bereikt met zijn beleid van mondiale samenwerking en eensgezindheid? Het antwoord is dat we het uiteenvallen van de Sovjet-Unie hebben bereikt.

Wat zou er gebeuren als in de wereldpolitiek het wantrouwen de overhand kreeg en alle overeenkomsten zouden worden opgezegd? In de tegenwoordige mondiale orde hangt alles met alles samen. Als de bestaande verbanden gaan scheuren, zijn de mogelijke gevolgen niet te overzien.

Rusland heeft zijn standpunt niet veranderd. Wij willen samenwerken en blijven streven naar het herstel van Rusland in het belang van Rusland, Europa en de wereld.

Michail Gorbatsjov was president van de voormalige Sovjet-Unie van september 1988 tot eind 1991.
© IPS

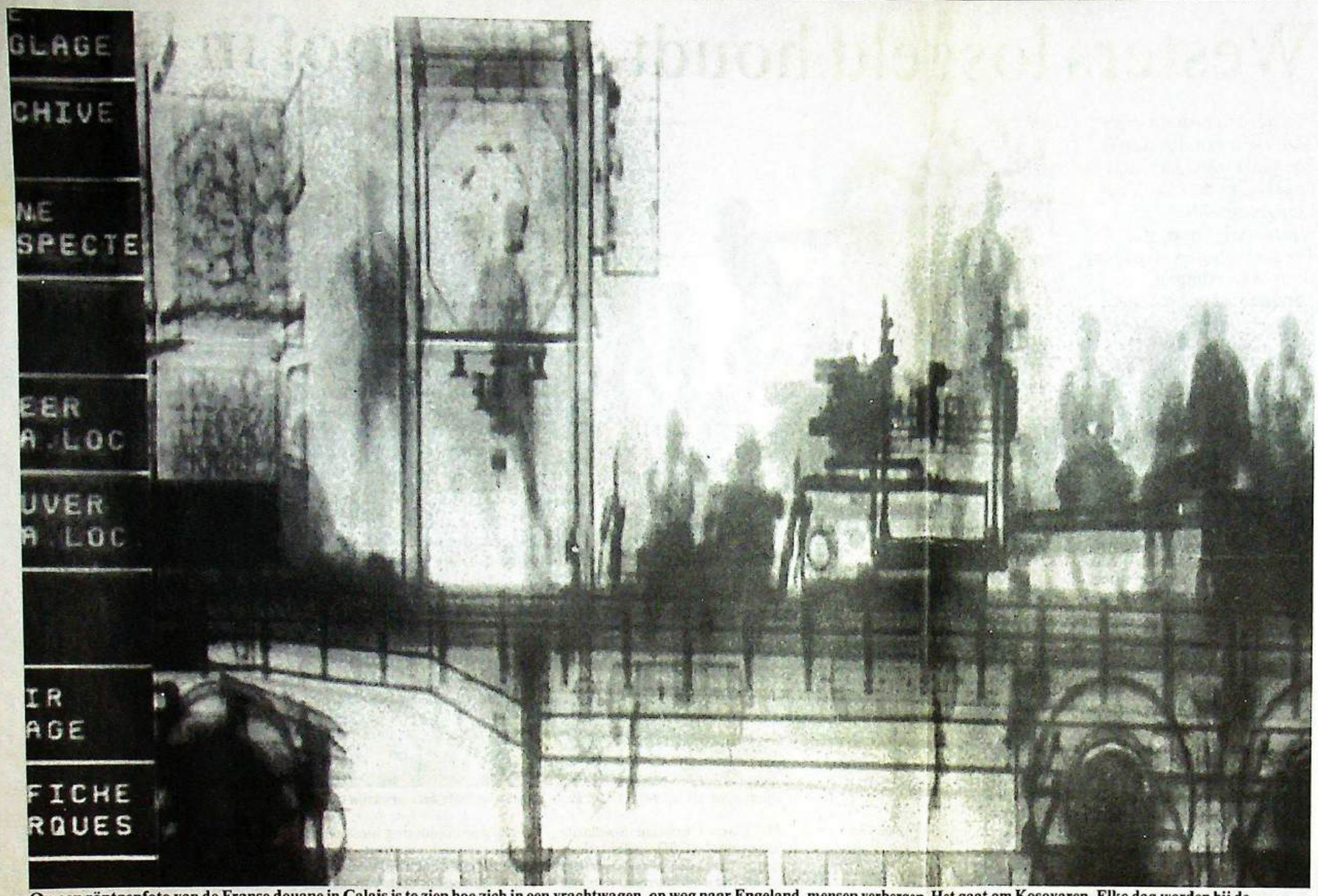

Op een röntgenfoto van de Franse douane in Calais is te zien hoe zich in een vrachtwagen, op weg naar Engeland, mensen verbergen. Het gaat om Kosovaren. Elke dag worden bij de Kanaaltunnel rond veertig Kosovaren onderschept. (Foto AP)

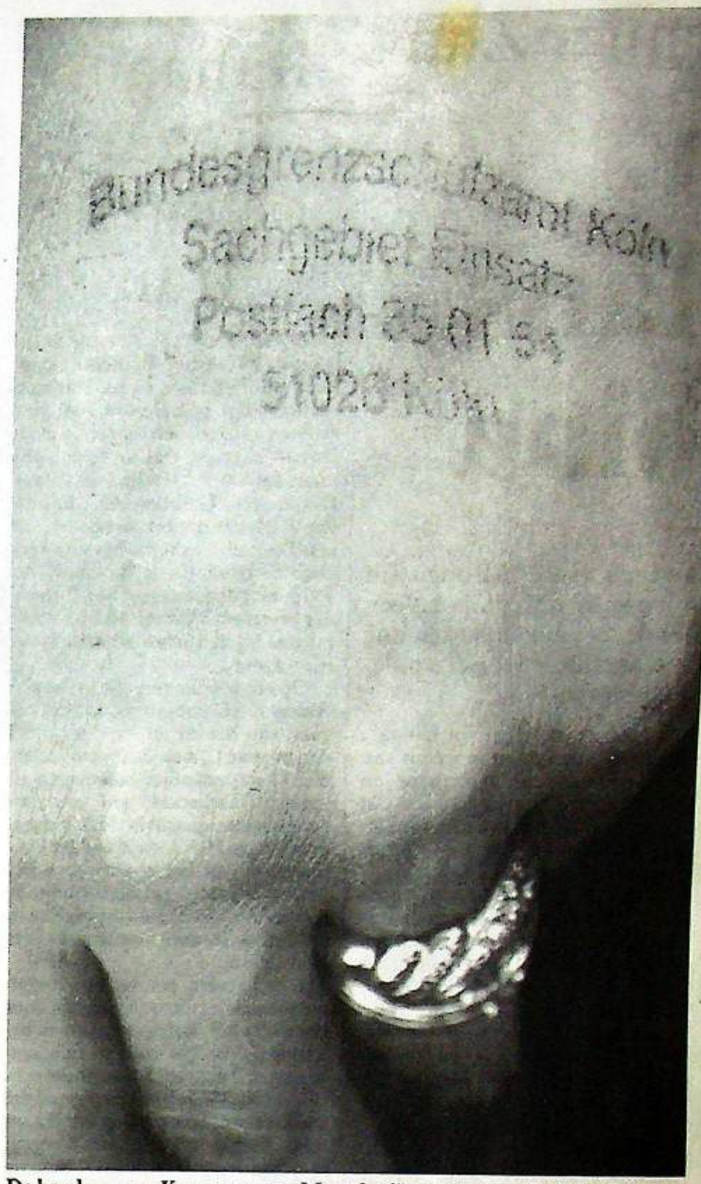

De hand van een Kosovaar, van Macedonië op weg naar Duitsland: met een stempel geeft de grenspolitie aan dat de Kosovaar in kwestie de Bondsrepubliek binnen mag. (Foto Reuters)

Publieke opinie NAVO-landen

Minder afwijzend over grondtroepen

Door onze correspondenten

ROTTERDAM, 9 APRIL. In NAVO-landen staat de publieke opinie minder afwijzend tegenover een grondoffensief in Kosovo dan de politieke leiders. Terwijl uit opiniepeilingen blijkt dat een toenemend deel van de bevolking voor de inzet van grondtroepen is, blijven regeringsleiders uiterst voorzichtig.

Het meest stellig in zijn afwijzing was gisteren de Britse premier Tony Blair, die het zenden van grondtroepen zonder een vredesregeling Kosovo uitsloot. Blair zei te ge-

schalige militaire operaties op de grond in Kosovo.

Canada is het eerste NAVO-land dat heeft toegegeven dat de NAVO rekening houdt met het in-

levisiebeelden van wanhopige vluchtelingen lijken de Amerikaanse publieke opinie te hebben wakker gemaakt. Dat drie Ameri-

kaanse militairen in

'NAVO brengt in Kosovo eigen toekomst in gevaar'

De NAVO is in Kosovo op de verkeerde weg, zegt veiligheidsspecialist Michael E. Brown. „Het offensief in Kosovo is een volslagen ramp, voor de Kosovaren, maar ook voor de NAVO."

Door onze correspondent
JUURD EIJSVOOGEL

WASHINGTON, 9 APRIL. Al lang voor de crisis over Kosovo uitbrak, had de geloofwaardigheid van de

Gesprek met Amerikaanse veiligheidsexpert M. Brown

„De NAVO heeft een kolossale fout gemaakt toen ze in 1991 plechtig vastlegde dat het oplossen van dit soort conflicten voortaan één van haar kerntaken is. We wilden de stabiliteit garanderen van Europa, ook buiten het gebied van de NAVO-landen. Het bondgenootschap moest zich gaan bezighouden met etnische rivaliteiten, met

we zullen het niet snel en doortastend doen, en we zullen het waarschijnlijk ook niet erg goed doen. De NAVO heeft de genocide in Bosnië niet kunnen voorkomen, en de oorlog in Kosovo evenmin. Met andere etnische conflicten zal het net zo lopen en zal het bondgenootschap het er ook niet goed vanaf brengen. Daarom is het ge-

heid van de NAVO-landen, een belofte die we kunnen waarmaken."

Kan de NAVO alsnog kiezen voor zo'n meer bescheiden doelstelling?

„Op de NAVO-top in Washington, over twee weken, zullen de lidstaten een nieuw zogeheten 'strategisch concept' aannemen. Dat zal naar verwachting nauw aansluiten bij de manier waarop de NAVO haar missie in 1991 formuleerde. De regering-Clinton is er nu eenmaal een voorstander van dat de NAVO zowel haar rol uitbreidt

loven dat de bommencampagne „succesvol" zal zijn, al gaat die volgens hem nog lang duren. Ook de Amerikaanse regering blijft herhalen niet van plan te zijn om grondtroepen in Kosovo in te zetten.

In Italië zou de inzet van grondtroepen tot politieke spanningen en mogelijk de val van het kabinet leiden. Leiders van de regerende centrum-linkse coalitie onderstrepen dat grondtroepen niet aan de orde zijn. „Italië zegt neen tegen een hypothese die nooit in overweging is genomen", aldus minister van Defensie Carlo Scognamiglio.

De rood-groene regering in Duitsland wijst het sturen van soldaten om vrede af te dwingen voorlopig af. Ze weet zich gesteund door de oppositie. De Beierse minister-president Edmund Stoiber (CSU) is bang dat grondtroepen een negatief effect kunnen hebben op de houding van de Russen.

Ook de Nederlandse regering heeft zich uitgesproken tegen een grondoffensief. Het zou „de hele Balkan in vuur zetten" en kunnen uitmonden in „een Derde Wereldoorlog", aldus minister Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) deze week. Wel is het kabinet in beginsel bereid mee te werken aan kleinzetten van grondtroepen in een vijandige omgeving. „De NAVO moet zeer zeker naar andere opties kijken", aldus de Canadese minister van Defensie, Art Eggleton. „De militaire planners en het Candese leger bekijken nu wanneer grondtroepen zullen worden ingezet."

Een meerderheid van de Franse bevolking is voorstander van het zenden van grondtroepen naar Kosovo. De percentages verschillen per enquête, maar de ontwikkeling is onmiskenbaar. Niet alleen worden de huidige luchtacties gesteund, een toenemend aantal Fransen meent dat grondtroepen nodig zijn om het werk af te maken. De steun voor het zenden van grondtroepen is groter naarmate het doel meer is beperkt tot humanitaire hulp en het beschermen van burgers uit Kosovo.

Ook de steun van het Amerikaanse publiek voor de inzet van grondtroepen in Kosovo groeit. De meeste Amerikanen verwachten dat het conflict nog maanden of zelfs jaren zal duren, en op de inzet van Amerikaanse grondtroepen zal uitlopen. *The Wall Street Journal* vermoedt dat president Clinton de bereidheid van zijn landgenoten om grondtroepen uit te zenden heeft onderschat. De tesche handen zijn gevallen, heeft niet geleid tot een massale roep om terugtrekking van alle troepen uit de regio. Het heeft eerder de verontwaardiging over het bewind van Milošević versterkt.

In Duitsland komt de steun voor de NAVO-luchtaanvallen vooral uit het Westen; 61 procent van de Oost-Duitsers vindt dat het land zich niet had moeten mengen in de oorlog op de Balkan. Eensgezind zijn de Duitsers als het gaat over het inzetten van grondtroepen. Driekwart vindt dat Duitsland daaraan niet moet meedoen.

De NAVO-actie geniet brede steun onder de Nederlandse bevolking. Bijna tweederde van de Nederlanders zou het volgens een NIPO-enquête eens zijn met de luchtstrijd. Voor- en tegenstanders van grondtroepen houden elkaar in evenwicht (beiden circa 45 procent). Mocht het komen tot een grondoffensief, dan zouden Nederlandse militairen daaraan moeten deelnemen, zo meent een ruime meerderheid van de bevolking.

De Britse publieke opinie denkt in meerderheid dat in Kosovo geen vrede kan worden bereikt zonder de inzet van grondtroepen. Maar de helft van alle Britten vindt tegelijkertijd dat Kosovo geen Britse levens waard is.

Neutrale Zwitsers hebben het moeilijk met Kosovo

Zwitserland heeft moeite om zijn strikte neutraliteit te handhaven. De reacties op de Kosovo-crisis laten dat goed zien.

Door onze redacteur
PAUL LUTTIKHUIS

ROTTERDAM, 9 APRIL. Drie Zwitserse legerhelikopters die sinds woensdag operationeel zijn in Albanië, zorgen voor groot nieuws in Zwitserland. Ze worden slechts gebruikt voor humanitaire hulp en vliegen onder de vlag van de VN. Maar het gaat wel om militair materieel en de coördinatie van hun inzet is in handen van de NAVO, ook al vallen ze officieel niet onder het commando van de alliantie.

Nooit eerder zetten de Zwitsers legermateriaal in bij een internationale missie, zelfs niet voor het verlenen van humanitaire hulp. De huidige inzet, hoe gering ook, is dan ook niet zomaar te verklaren uit Zwitsers medeleven met het drama van Kosovo. De Zwitsers zijn weliswaar begaan met het lot van de Albanese Kosovaren, alleen al omdat het land een groot aantal vluchtelingen uit Kosovo huisvest – ongeveer 50.000, dat is meer dan in de meeste andere Europese landen. Maar de Zwitserse regering had kunnen volstaan met de materiële en financiële hulp die al via overheidsinstanties werd gegeven.

De Kosovo-crisis laat zien hoezeer Zwitserland worstelt met zijn strikte neutraliteit. Het enige Westerse land dat nooit lid is geworden van de Verenigde Naties, is nog steeds huiverig als het gaat om toetreding tot internationale organisaties of om ondertekening van internationale verdragen. Maar in Bern wordt neutraliteit steeds vaker „slechts één element is van het buitenlandse beleid" genoemd.

Daardoor kon minister Adolf Ogi deze week met een plan komen voor Zwitserse deelname aan een internationale vredesmacht in Kosovo na beëindiging van de huidige gewelddadigheden. Volgens Ogi zou daarmee de draad van de OVSE-waarnemers, die in Kosovo gestationeerd waren voor de NAVO-aanvallen begonnen, met een uitgebreider mandaat van de VN weer worden opgepakt. Maar zijn voorstel vond weinig weerklank in de Bondsraad, de Zwitserse regering. Een Zwitsers initiatief nu zou kunnen worden uitgelegd als een openlijke afwijzing van de NAVO-acties. Bovendien is het voor de Zwitsers nog steeds wettelijk uitgesloten is om bewapende soldaten buiten de eigen landsgrenzen in te zetten.

Wel heeft de Bondsraad deze week een andere, voor Zwitserland drastische stap gezet. Woensdag kondigde de regering aan te overwegen om het internationale verdrag tegen genocide te ondertekenen. Dit verdrag van kort na de Tweede Wereldoorlog verplicht de 129 staten die haar hebben ondertekend om genocide te voorkomen en te stoppen. In Bern wordt er al een paar jaar over gebakkeleid. De regering, die tot nu toe aarzelde, vindt dat „recente ontwikkelingen het verdrag nieuwe betekenis hebben gegeven". Aangezien Zwitserland zich nooit heeft bemoeid met 'het buitenland' komt het begrip volkerenmoord alleen zijdelings in de wetgeving voor – ontkenning ervan (vooral in verband met de nazi's) is strafbaar. Eerst moet de wet worden aangepast voordat het land deel kan nemen aan het Internationale Strafhof en aan internationale tribunalen zoals dat in Den Haag.

Terughoudendheid blijft voorlopig de Zwitserse grondhouding. Zo hield Zwitserland zijn luchtruim gesloten voor NAVO-vliegtuigen, omdat een VN-mandaat voor de acties ontbreekt. Anderzijds wordt de wapenverkoop aan NAVO-landen niet gestaakt, terwijl er wel een embargo bestaat op wapenleveranties aan Joegoslavië. Helemaal neutraal is dat, in de Zwitserse visie, niet.

pen. En de militaire operatie waar het bondgenootschap nu in verwikkeld is, maakt het alleen maar erger. Dat zegt Michael E. Brown, deskundige op het gebied van Europese veiligheid en docent aan de Georgetown Universiteit in Washington.

Een verstandig bondgenootschap weet wanneer het moet inbinden, schrijft Brown in het komende nummer (mei/juni) van het gezaghebbende tijdschrift *Foreign Affairs*. Maar de NAVO, luidt zijn stelling, is niet verstandig. Na het einde van de Koude Oorlog heeft het bondgenootschap zich aan veel te ambitieuze doelstellingen verbonden. En daarvan plukt het nu de wrange vruchten.

Terwijl de NAVO de grootste militaire actie uit haar geschiedenis uitvoert en zich tegelijkertijd voorbereidt op haar vijftigste verjaardag, betoogt Brown op zijn werkkamer dat „een minimalistische NAVO" een betere kans op overleven heeft. „Het is nog te vroeg om te zeggen hoe dit offensief in Kosovo afloopt. Maar tot nu toe is het een volslagen ramp, voor de Kosovaren, maar ook voor de NAVO. Deze crisis laat zien hoe moeilijk het voor onze politieke leiders is om actie te ondernemen in dit soort conflicten. Een jaar geleden begon Milošević huis te houden in Kosovo. Steeds hebben president Clinton en zijn ministers gezegd dat ze niet zullen toestaan dat Milošević in Kosovo doet wat hem in Bosnië onmogelijk is gemaakt. En nu pas, na een heel jaar van slachtpartijen en etnische zuiveringen, komt de NAVO in actie. En dan ook nog maar met halve maatregelen."

sies en met economische en politieke problemen. Als ze die nieuwe taken niet op zich nam, zo was de gedachte, dan zou er voor de NAVO geen rol meer zijn weggelegd."

Hebben de luchtaanvallen tegen Joegoslavië niet bewezen dat de NAVO inderdaad bereid en in staat is om buiten het eigen gebied in actie te komen?

„Dat zullen de leiders van de NAVO-landen over twee weken op de top in Washington ongetwijfeld zeggen. Maar de werkelijkheid is dat we erg traag in actie zijn gekomen en dat we Milošević hebben geholpen door van het begin af aan grondtroepen uit te sluiten. En ons doel, het stoppen van de etnische zuiveringen, hebben we niet bereikt. Dat kun je onmogelijk een succes noemen.

„De bestudering van etnische conflicten, burgeroorlogen en genocide is mijn vak. Ik zou graag zien dat West-Europa en de VS in actie komen om dat soort toestanden te voorkomen. Maar de NAVO had in 1991 niet moeten beloven dat we dat zullen doen, want we kunnen of willen die belofte vaak niet waarmaken. Dat is onaangenaam, maar het is de politieke realiteit.

„In de praktijk zullen we dit soort acties niet vaak ondernemen, soort acties de nieuwe missie voor de NAVO ligt. Het ondergraaft het vertrouwen in de NAVO."

Maar als de NAVO zulke problemen vlak bij huis niet aanpakt, is er dan nog wel een taak voor de organisatie?

„De NAVO blijft ongelooflijk belangrijk. Het bondgenootschap bindt Amerika aan de veiligheid van haar West-Europese bondgenoten. Die band blijft voor de voorzienbare toekomst onmisbaar, vooral vanwege Rusland. Economisch is Rusland nu zwak en als politieke macht versnipperd. Maar het land is nog altijd een nucleaire supermacht met 20.000 tot 30.000 kernwapens, het heeft nog steeds een militair-industrieel complex en het kan economisch weer opkrabbelen. Duitsland was in 1933 ook niet wat je noemt een economische reus, en kijk eens hoeveel problemen het een paar jaar later al kon veroorzaken? Ik zie Rusland zeker de komende decennia nog als een latente bedreiging voor de Europese veiligheid.

„We moeten daarom al het mogelijke doen om te zorgen dat de NAVO blijft bestaan. En dat betekent dat we geen beloftes moeten doen die niet realistisch zijn. We moeten ons beperken tot de belofte dat we opkomen voor de veiligheid van de NAVO-landen."

Etnische zuiveringen in Kosovo passen niet bij de 50ste verjaardag van de NAVO

Wat is het verband tussen het NAVO-offensief in Joegoslavië en de top in Washington?

„Een van voornaamste redenen dat de VS en de NAVO vorige maand eindelijk in actie kwamen, was dat de top eraan kwam. Het zou een aanfluiting zijn geweest als er in Kosovo oorlog en etnische zuivering aan de gang waren, terwijl de NAVO met champagne haar verjaardagsfeestje vierde. De leiders hadden zich dan moeilijk op de borst kunnen slaan over de effectieve manier waarop de NAVO in heel Europa haar nieuwe missie uitvoert: het bezweren van etnische en politieke problemen.

„Toen Milosevic vorige zomer in het offensief ging, deden we niets. Toen hij in oktober het akkoord van Holbrooke brak, deden we ook niets. Wat was er in maart 1999 veranderd, dat we wel in actie kwamen? Dat een maand later de top zou worden gehouden. De historische bijeenkomst dreigde door de crisis in Kosovo uit te lopen op een vernedering van Clinton. Dus besloten Clinton en de NAVO om eindelijk hun dreigementen uit te voeren, hopend dat Milosevic net op tijd voor de top zou inbinden. Dan zou Clinton trots kunnen zeggen: hiertoe is de NAVO toch maar in staat. Nu beleven ze hun ergste nachtmerrie."

KOSOVO

'Fransen gewantrouwd'

[• *Vervolg* van pagina 1] Tienduizend Kosovaren, die na de ontruiming van het grenskamp Blace door de Macedoniërs naar een onbekende bestemming werden geevacueerd, zijn gelokaliseerd in Albanië en Macedonië.

Belgrado heeft de drie Amerikaanse soldaten die onlangs gevangen zijn genomen, nog niet vrijgelaten. Interim-president Kyprianou van Cyprus kwam gisteren naar Belgrado om hen op te halen. Maar tot vanmiddag kreeg hij hen niet mee.

Franse militairen worden buiten de grote militaire beslissingen van de NAVO gehouden uit vrees dat zij, direct of via de Russen, informatie doorgeven aan Belgrado. Dat schrijft vandaag *The Daily Telegraph*, die zich beroept op een hoge militaire bron in de VS. Volgens die bron onderschrijft Frankrijk wel de politieke eisen aan Joegoslavië, maar bestaat er vrees voor een 'militaire as Parijs-Belgrado'. (Reuters, AFP, AP)

Ingezonden mededeling

Italiaans fregat oefent in Iran

BANDAR ABBAS, 9 APRIL. In de Iraanse havenstad Bandar Abbas, aan de Golf, is gisteren een Italiaans oorlogsschip gearriveerd dat gaat deelnemen aan oefeningen met de Iraanse marine. Dat heeft de commandant van het Italiaanse fregat, Gianmaria Gambacorta, meegedeeld. Het is het eerste bezoek van een Westers oorlogsschip aan Iran sinds de Islamitische Revolutie van 1979. Het ondersteept hoe Iran onder president Mohammad Khatami nu snel uit zijn internationale isolement komt.

Op een persconferentie in Bandar Abbas zei Gambacorta dat het be-

Westers losgeld

Een VN-rapporteur repte deze week van slavernij in Soedan. Ook elders in de Sahel blijkt dit een diepgewortelde, weerbarstige praktijk. Burgeroorlog en vrijkoping door Westerlingen vererger het probleem.

Door onze redacteur
DIRK VLASBLOM

ROTTERDAM, 9 APRIL. Lang voordat Portugezen en Spanjaarden de Transatlantische route openden, was slavenhandel al een gangbare praktijk rond de Sahara. Met het 'schip der woestijn' als vervoermiddel, zwart Afrika als reservoir en de Arabische wereld als afzetgebied. Toen de koloniale

BUITENLAND

Een verwarrende oorlog

H.L. Wesseling

In 1870, toen de Duitse kanonnen Parijs beschoten, schreef de Britse minister van Buitenlandse Zaken, Lord Granville, in een brief: „I cannot say how my heart bleeds for the misery of France. I lie in bed thinking whether there is nothing to be done." Dit is een situatie die zijn collega's en opvolgers bekend zal zijn voorgekomen. Niet al die ministers zullen, zoals Granville, in bed hebben liggen piekeren, maar zij zijn wel vaak tot de conclusie gekomen dat zij niets konden doen.

Soms besloten regeringen wel tot actie over te gaan, zulks met zeer wisselende gevolgen. De meest noodlottige interventie was wel die van de Duitse en Russische regeringen die zich in 1914 respectievelijk achter Oostenrijk en Servië schaarden, waardoor de Eerste Wereldoorlog uitbrak. Toen Engeland en Frankrijk in 1939 Polen te hulp schoten, leidde dat ook tot een wereldoorlog, maar dit keer een goede, want Hitler was een gevaar voor de mensheid. Of interventie in een buitenlands conflict wenselijk is, hangt dus niet alleen af van het doel, maar ook en vooral van de omstandigheden, de mogelijkheden en de gevolgen.

Dat geldt ook voor de huidige interventie in Joegoslavië. De zaak op zichzelf is nobel genoeg. Het gaat immers om de bescherming van een vervolgde bevolkingsgroep en dus om een humanitair doel. Humanitaire bezorgdheid is echter een belangrijk, maar geen voldoende argument voor interventie. Er bestaan ook ernstige zorgen over de onderdrukking van de Koerden, de Timorezen en de Tibetanen, maar deze vormen van onderdrukking worden door weinigen beschouwd als voldoende reden voor een internationale luchtaanval op Turkije, Indonesië of China. Vroeger sprak men in dit verband van 'selectieve verontwaardiging'. Dat is het ook, maar dat is niet erg. Beter één volk geholpen dan geen. Het probleem met de steun aan de Kosovaren is niet dat op deze manier de ene onderdrukte groep wel wordt geholpen en de andere niet. Het probleem is dat het nog maar de vraag is of deze groepering op deze manier wordt geholpen. Verder gaat het bij de beoordeling van deze actie niet alleen om het lot van de Kosovaren, maar ook om twee andere kwesties: draagt de oorlog bij tot een blijvende oplossing en wat is het effect ervan op de internationale betrekkingen?

Dat de positie van de Kosovaren op korte termijn kan worden verbeterd door het bombarderen van Joegoslavië is een illusie gebleken. Dat had iedereen kunnen weten. Het argument dat gebruikt wordt om dit ingrijpen te rechtvaardigen is immers dat Milošević een gewetenloze schurk is, wiens politiek gericht is op de genadeloze onderwerping en vervolging van de Kosovaren. Welnu, als dat zo is – en er is weinig reden daaraan te twijfelen – dan kan niemand in ernst geloven dat zo iemand door bombardementen tot betere gedachten zal worden gebracht. Zulke oorlogshandelingen kunnen zijn positie eerder alleen maar versterken en zijn beleid verharden. Mensen die gebombardeerd worden, geven immers in eerste instantie de schuld aan hen die die bommen gooien en niet aan hun eigen regering. En wie heeft ooit gehoord dat Hitler zijn troepen en terreureenheden tot matiging maande, omdat de geallieerden Duitsland bombardeerden? De situatie in Kosovo kon dus door de bombardementen op Joegoslavië alleen maar verslechteren. Wie dit niet heeft beseft, is dom. Wie het wel heeft beseft, is hypocriet, want hij wist dat het officiële doel, een spoedige verbetering van de humanitaire situatie in Kosovo, een illusie was.

Deze interventie kan dus niet bijdragen tot een vreedzame oplossing. De door het Westen voorgestelde oplossing is die van een door buitenlandse militairen beschermde min of meer onafhankelijke provincie Kosovo, die onderdeel is van een soeverein land, Servië. Dit is een contradictio in terminis, want die soevereiniteit bestaat dan de facto niet meer. Milošević stond dus voor de keuze, ofwel dit voorstel en daarmee de geleidelijke maar onvermijdelijke secessie van Kosovo aanvaarden, dan wel trachten deze provincie, of op zijn minst een deel ervan, met geweld te behouden en eventueel te gebruiken als vuistpand voor een gebiedsruil elders. Het is duidelijk welke optie voor hem de aantrekkelijkste was. Voor een gewetensvol iemand zou het nadeel hiervan natuurlijk zijn geweest, dat er duizenden doden door zullen vallen, maar het was bekend dat dit voor Milošević geen enkel bezwaar zou zijn, want zijn gewetenloosheid was nu juist het argument voor deze interventie. Hoe dit ook zij, zo er al ooit een compromis mogelijk was, dan is de kans daarop nu voorgoed verdwenen. Wie immers gelooft nog dat de Kosovaren zich nog zullen schikken in het gezag van Belgrado?

Belangrijker nog zijn de gevolgen op langere termijn. De communistische partijen in Oost-Europa zijn sinds 1989 in verval. Het NAVO-optreden zal hun aanhang waarschijnlijk doen toenemen. Het belangrijkste land daar is natuurlijk Rusland. De heersende leer is dat Rusland politiek machteloos is, militair tot niets in staat is en economisch geheel afhankelijk van het Westen. Deze gedachtegang is gebaseerd op de theorie dat Rusland de Koude Oorlog heeft verloren en daarvoor nu de prijs betaalt. Deze triomfalistische redenering is kortzichtig en gevaarlijk. Het verval van Rusland is onmiskenbaar, maar dat neemt niet weg dat Rusland een groot land is met een omvangrijk militair potentieel en een reusachtig arsenaal aan atoomwapens. Het is ondenkbaar dat Rusland als politieke factor in Europa blijvend is uitgeschakeld, nog afgezien van de vraag of dat wenselijk zou zijn. Het gaat er dus om welke rol dit land zal spelen. De vooruitzichten op dit punt zijn hoogst onzeker en op dit moment bepaald verontrustend. Wat echter wel vaststaat, is dat een grootmacht in verval, die voortdurend wordt vernederd, althans zich vernederd voelt, een gevaarlijker land is dan een grootmacht die een zeker respect geniet en een zeker zelfvertrouwen bezit. Het huidige NAVO-optreden getuigt niet van respect en draagt niet bij tot het Russische zelfvertrouwen. Het kan haast niet anders dan de extremistische partijen een steun in de rug geven.

Het is ondenkbaar dat de verantwoordelijke leiders bovengenoemde bezwaren niet hebben beseft. Er zijn dan ook maar twee mogelijkheden. De ene is dat men simpelweg heeft gedacht: wij hebben al veel te lang niets gedaan en dus moeten wij nu wel iets doen. Dat zou dom zijn. De andere mogelijkheid is dat zij de gevolgen wel degelijk hebben voorzien, maar bedacht dat al deze ellende nodig was om de Westerse publieke opinie rijp te maken voor het echte doel, de liquidatie van het huidige regime in Belgrado, en de Russische opinie voor de aanvaarding hiervan met het argument: zo kon het niet langer doorgaan. Als dat zo is, dan zouden zij aanzienlijk cynischer, maar ook aanzienlijk intelligenter zijn dan velen tot nu toe hebben aangenomen.

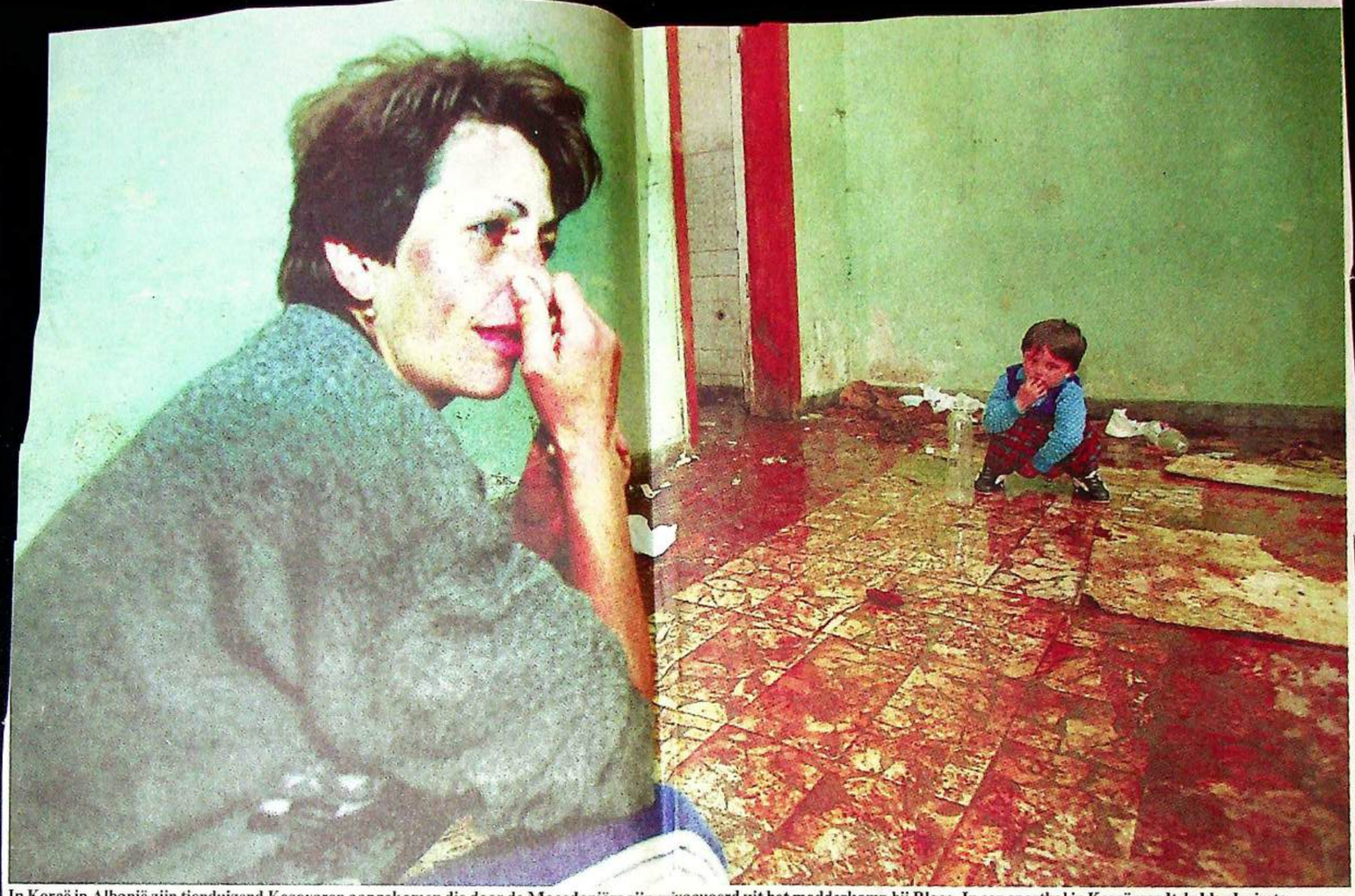

In Korçë in Albanië zijn tienduizend Kosovaren aangekomen die door de Macedoniërs zijn gevacueerd uit het modderkamp bij Blace. In een sporthal in Korçë wordt de kleedruimte gebruikt als toilet. (Foto NRC Handelsblad/ Maurice Boyer)

NAVO zwicht niet voor 'einde strijd Kosovo'

BELGRADO / BRUSSEL, 9 APRIL. De NAVO zet de luchtacties tegen Joegoslavië onverminderd voort, ondanks de melding van Belgrado dat de strijd tegen de „Albanese terroristen" in Kosovo is beëindigd. De NAVO is in toenemende mate bezorgd dat de Serviërs Kosovaren als 'menselijk schild' misbruiken.

De Russische president Jeltsin heeft gewaarschuwd tegen de inzet van NAVO-grondtroepen in Kosovo. Dat zou Moskou „niet toestaan". De voorzitter van de Doema, Seleznjov, zei vandaag dat Joegoslavië heeft gevraagd om aansluiting bij de unie tussen Rusland en Wit-Rusland en dat Jeltsin daar een voorstander van is. Volgens Seleznjov heeft Jeltsin Russische kernraketten weer op NAVO-landen laten richten. Hoge militairen ontkennen dit overigens.

Vannacht werd langs de grens met Kosovo een Macedonische soldaat doodgeschoten. Het is de eerste keer dat geweldshandelingen buiten de grens van Joegoslavië een slachtoffer maken. Vanochtend kwamen ook uit Albanië berichten over schermutselingen langs de grens met Kosovo. In het gebied bij Tropojë zou met artillerie zijn geschoten.

Belgrado meldde gisteren dat de strijdkrachten in Kosovo geen militaire acties meer uitvoeren. „In Kosovo heerst vrede", zo werd gezegd. De NAVO ziet de melding als een „charme-offensief" waaruit net zo min consequenties worden getrokken als uit de bekendmaking van een eenzijdig bestand door Belgrado, dinsdag. Er zijn „geen aanwijzingen" dat het Servisch geweld in Kosovo is gestaakt.

De bombardementen hebben volgens de NAVO de slagkracht van de Joegoslavische strijdkrachten aanzienlijk verzwakt, met name hun vermogen de troepen in Kosovo te bevoorraden. Volgens de NAVO zijn er aanwijzingen dat een deel van de 70.000 Kosovaren, die aan de grens met Macedonië werden teruggestuurd, door de Serviërs als 'menselijk schild' bij militaire bases is samengetrokken. De alliantie ontkende met klem in Priština burgerdoelen te hebben gebombardeerd. De Serviërs leidden woensdag journalisten door Priština. Zij meldden aanzienlijke verwoestingen aan burgerdoelen in het centrum. Volgens de NAVO zijn alleen militaire installaties in de buitenwijken aangevallen, en één politiehoofdkwartier in het centrum. De schade in het centrum is volgens de NAVO door de Serviërs aangericht bij de verdrijving van de Albanezen en de plundering van hun eigendom.

Bij de NAVO ontstond gisteren een controverse over de vraag of de Servische televisie een legitiem doelwit is van luchtaanvallen. Een militaire woordvoerder zei dat de televisie als „instrument van propaganda en onderdrukking" kan worden aangevallen. Andere woordvoerders spraken dit tegen. Wel worden transmissiezenders van de televisie en radio aangevallen als blijkt dat ze worden gebruikt door het leger.

De NAVO stuurt achtduizend militairen naar het noorden van Albanië, voor de opvang van vluchtelingen. Gisteren ontkwamen nog maar 1.500 Kosovaren naar Macedonië. [• *Vervolg* KOSOVO: pagina 5]

• ACHTERGROND: pagina 4, 5
• VERKEERDE WEG: pagina 5
• DOSSIER: www.nrc.nl

In Albanië smokkelt men Kosovaren met korting

Nog maar weinig Kosovaren zijn van Albanië naar Italië getrokken. De regering in Tirana ontmoedigt dan ook het vertrek van de vluchtelingen. „De evacuaties dragen alleen bij aan Milošević' strategie om Kosovo te zuiveren."

Door onze redacteur
YAËL VINCKX

VLORË, 9 APRIL. De mensensmokkelaars houden zich vandaag verborgen in Vlorë. De Albanese politie zoekt hen: gisteren werd een man uit Fier doodgeschoten bij de haven. De ruzie ging ongetwijfeld over geld, mensen of drugs, weet Joshua, een jonge Albanees die wel eens wat bijverdient met smokkeloperaties.

Opvallend afwezig in de havenstad Vlorë is ook de voorspelde toestroom van Kosovaren op doorreis naar Italië. De smokkelboten liggen klaar; in de Italiaanse kustplaatsen Bari en Brindisi zijn opvangkampen in gereedheid gebracht. Maar de Kosovaren komen niet. *Voorlopig niet.*

„De vluchtelingen zijn nog in shock", zegt Joshua op een terras aan de drukke hoofdstraat van Vlorë. „De meesten zijn maar net verdreven, ze koesteren hoop snel terug te kunnen. Ze denken er helemaal niet aan om naar West-Europa te gaan."

Er is een andere reden waarom de Kovosaren niet naar Italië varen. De Serviërs hebben al hun geld afgenomen. Haziz Kubeski en enkele tientallen andere mannen werden op hun vlucht gescheiden van de vrouwen. Van de mannen haalden de Serviërs al het geld uit hun zakken, van de vrouwen rukten ze alle sieraden af. „Zo'n 25.000 mark hebben ze gestolen", zegt hij treurig. De Kosovaren kunnen de oversteek over de Adriatische Zee – de normale prijs is zo'n 800 gulden – dus gewoon niet eens betalen.

Wel hebben de smokkelaars enkele dagen geleden een handvol Kosovaren voor niets overgezet in hun razendsnelle speedboten, maar toen gewone Albanezen zich gingen voordoen als gevluchte Kosovaren kwam aan deze *liefdadigheid snel een einde, vertelt Joshua. Nu zetten de smokkelaars de Kosovaren over voor de helft van de normale prijs. Aan het accent proberen ze te ontdekken of iemand daadwerkelijk uit Kosovo komt.*

De Albanese regering stimuleert het vertrek van de Kosovaren niet. „De vluchtelingen moeten op de Balkan blijven om zo snel mogelijk naar hun huizen te kunnen terugkeren", herhaalde president Rexhep Meidani de afgelopen dagen. In Albanië bestaat daarover consensus. „We zijn dankbaar voor de hulp, maar het Westen moet zijn hulp binnen Albanië aanbieden", vond oppositieleider Sali Berisha. En de minister van Informatie, Musa Ulqini, zei dat de evacuaties „alleen maar bijdragen aan Milošević' strategie om Kosovo etnisch te zuiveren".

Vjollca Hexhiller wil wel naar Italië. Ze komt uit de buurt van Prizren, in het zuiden van Kosovo, en heeft vier kinderen: twee jongens van veertien en twaalf jaar en een meisjestweeling van zeven. [• *Vervolg* SMOKKEL: pagina 4]

GroenLinks volledig door de mand gevallen

Door Wil van der Klift 7-4-99

GroenLinks steunt de bombardementen volledig en woordvoerster Marijke Vos, daarnaar gevraagd door de media op donderdag 25 maart, vond het zelfs nodig om eventueel ook grondtroepen in te zetten. Zij riep zelfs op om de NAVO-troepen in Macedonië, vooruitlopend op zo'n militair ingrijpen, alvast maar te gaan versterken. Het standpunt is nog niet gewijzigd, maar inmiddels zijn de eerste scheuren in de eenheid zichtbaar.

GroenLinks groeit en wil meeregeren, net als de Groenen in Duitsland. Daar blijkt overigens, sinds zij ook feitelijk regeringsmacht hebben, dat de leiding zich in niets (meer) onderscheidt van de sociaal-democratische wapenbroeders, die feitelijk het oude beleid van Kohl, bijna onversneden, voortzetten.

Alle idealen van weleer worden in sneltreinvaart overboord gegooid. De Groenen in Duitsland gaan akkoord met het feit dat, voor het eerst sinds WO-II, Duitse troepen in een oorlog worden gestuurd.

Een soortgelijke situatie zien we overigens in Frankrijk, waar de 'vernieuwers' van de PCF, die net de hamer en sikkel van l'Humanité hebben gehaald, in de Franse regering medeverantwoordelijk zijn voor de NAVO-bombardementen op een soevereine Europese staat.

Van de jonge 'vernieuwende' yuppen in Nederland, Duitsland, Frankrijk en elders heeft de arbeidersklasse niets te verwachten, die willen allemaal zo snel mogelijk in driedelig pak meebesturen. Eens temeer en duidelijker dan ooit wordt hiermee bewezen dat de opheffing van de CPN verraad aan de arbeidersklasse was. Het wordt tijd dat het progressieve deel van de leden, sympathisanten en kiezers van GroenLinks een signaal afgeven en die partij de wacht aanzeggen.

2 miljoen Grieken staken tegen bombardementen

Het verzet tegen de NAVO-bombardementen neemt onder de bevolking in de NAVO-staten toe. In Griekenland, waar de communistische partij KKE een belangrijke rol speelt in de demonstraties tegen de NAVO-aanvallen tegen Joegoslavië en troepentransporten door het land (zie Manifest, 25-3-99), staakten op vrijdag 2 april ruim twee miljoen mensen tegen de bombardementen. Gedurende twee uur werd overal in het land het werk stilgelegd.

Bron: Trouw, 3-3-99

8-4-99

Trouw DONDERDAG 8 APRIL 1999 PAGINA 17

Van 'een hek erom' tot Balkan-oorlog

Wat te doen in Kosovo? Scenario's zijn er vele. Allemaal met hun eigen voor- en tegenstanders, variërend van de strijdlustige oud-militair tot de behoedzame politicus.

Scenario's

Johan ten Hove

Niets meer doen in het conflict om Kosovo is voor de Navo geen optie. In de wandelgangen van zowel de Amerikaanse machtscentra in Washington als het Navo-hoofdkwartier in Brussel valt te beluisteren dat „we er middenin zitten en er voorlopig niet meer uit kunnen". Maar over wat er dan wel moet gebeuren zijn de meningen verdeeld. De scenario's variëren van stug doorgaan met luchtbombardementen tot ingrijpen op grote schaal met grondtroepen in Servië zelf.

Dat laatste werd gisteren door minister van buitenlandse zaken Van Aartsen volstrekt uitgesloten. Van Aartsen zei dat „in praktisch alle westerse hoofdsteden" dat standpunt werd gedeeld. Het inzetten van grondtroepen zou „het begin van een totale Balkanoorlog" zijn en de Navo in „hevig conflict" brengen met Rusland. De vraag is even wat er dan nu aan de hand is op de Balkan en hoeveel heviger het conflict met Rusland nog kan worden.

Afgezien van het kernwapenarsenaal beschikt Rusland niet meer over strijdkrachten die een reële bedreiging voor de Navo vormen. Natuurlijk is ruzie met Rusland niet gewenst, maar er is nog geen relevante Russische leider geweest die met dat wapen heeft gedreigd. Misschien haalt Van Aartsen, en met hem 'praktisch alle westerse hoofdsteden' de Russische beer van stal om de pijnlijke beslissing van het zenden van grondtroepen, waarbij slachtoffers in eigen gelederen kunnen vallen, niet te hoeven nemen.

Hoe dit standpunt te rijmen valt met de allereerste doelstelling van de Navo-bombardementen: het voorkomen van een directe humanitaire ramp in Kosovo, is volstrekt onduidelijk.

Natuurlijk zijn er ook mensen die altijd hebben gevonden dat de Navo, of wie dan ook, zich verre zou moeten houden van de Balkan. Die hanteren het standpunt dat aan de borreltafel wel het 'hek-er-omheen-scenario' wordt genoemd. Bemoei je niet met de Balkan, daar komt alleen maar ellende van, laat ze het zelf uitvechten en na verloop van tijd zien we wel wie er gewonnen heeft. Offer in ieder geval geen eigen mensen op die daar orde op zaken zouden moeten stellen. Inmenging maakt het probleem alleen maar groter.

Het aantrekkelijke van dat standpunt is dat het zo helder en consequent is, voor de rest druipt het cynisme ervan af. Momenteel overigens menen ze hun gelijk te halen door erop te wijzen dat sinds de Navo de luchtbombardementen op Joegoslavië en Servische doelen in Kosovo begon het aantal vluchtelingen uit Kosovo in de honderdduizenden loopt. Waarbij voor het gemak even wordt vergeten dat de Joegoslavische president Slobodan Milosevic reeds tussen de onderhandelingen in Rambouillet en die in Parijs tienduizend man Servische troepen extra naar Kosovo stuurde om de etnische schoonmaak alvast te beginnen.

Eén scenario, dat onder militairen steeds minder aanhang heeft, is nog steeds dat bombardementen vanuit de lucht alleen Milosevic wel op de knieën zullen krijgen. Van Aartsen en blijkbaar ook andere Navo-politici zijn dat standpunt toegedaan. Militaire kringen echter noemen het de grote misser van de Navo-tactiek; de hoop en verwachting dat Milosevic al na enkele dagen van bombardementen zou inbinden en alsnog het akkoord van Rambouillet zou ondertekenen.

Voorstanders van dit scenario wijzen erop dat zij nooit hebben gezegd dat zoiets binnen enkele dagen al zou gebeuren. Er is meer tijd nodig en de bombardementen moeten zo hard zijn dat de Servische strijdkrachten zodanig ernstige verliezen lijden dat de legerleiding in opstand komt. Zij proberen, hoewel voorzichtig, momenteel hun gelijk te halen door te wijzen op het aanbod van Milosevic een wapenstilstand in te stellen ter gelegenheid van het orthodoxe Pasen, het komende weekeinde. In die visie is Milosevic, wel degelijk onder druk van de voortgaande bombardementen, aan het schuiven en dient de druk alleen maar opgevoerd te worden.

DONDERDAG 8 APRIL 1999

Communisten uit Balkan-landen over NAVO-agressie:

Versterk de anti-imperialistische strijd voor vrede

Naar aanleiding van de NAVO-agressie tegen Joegoslavië hebben communistische partijen uit de Balkan-landen de volgende gezamenlijke verklaring uitgegeven.

Boven de volkeren van de Balkan hangt weer de dreiging van oorlog. De heersende klassen van de NAVO-landen, met name de VS, die hun eigen imperialistische belangen volgen, zijn al tien jaar bezig conflicten te doen ontbranden tussen de Balkanvolkeren.

Juist op dit moment zetten zij zich schrap voor een openlijke, agressieve aanval tegen een soevereine staat. Morgen zijn ze in staat om het gehele Balkangebied in een broederoorlog te storten.

De communistische partijen van de Balkan veroordelen de NAVO-interventie in onze regio. Zij drukken de overtuiging uit dat zowel het Servische als het Albanese volk, evenals de andere volkeren van de Balkan, in staat zijn om zelf en zonder buitenlandse interventie hun problemen vreedzaam op te lossen. We roepen de volkeren van de Balkan op om hun anti-oorlogsstrijd tegen de NAVO- en VS-interventie, tegen iedere buitenlandse interventie, te versterken, om een broederstrijd onder de Balkanvolkeren te vermijden.

24 maart 1999

Communistische Partij van Albanië
Communistische Partij van Bulgarije
Bulgaarse Communistische Partij «G. Dimitrov»
Nieuwe Communistische Partij van Joegoslavië
Communistische Partij van Griekenland
Communistische Partij van Roemenië

de Groene Amsterdammer
07/04/1999
6

Regio :
Oplage : 17610
Frequentie : wekelijks

9

DE NEDERBALKAN

De Navo-bombardementen zorgen niet alleen voor verniclingen in Belgrado en Kosovo. Ook in Nederland gaat het nodige in puin. Zoals GroenLinks. En de geloofwaardigheid van Mient-Jan Faber. Alleen de SP spint er goed garen bij.

door René Zwaap

IEDEREEN die in 1981 en 1983 heeft meegelopen in de massale anti-kruisrakettendemonstraties in Amsterdam en Den Haag, zal zich de afgelopen maanden hebben verbaasd over de wonderlijke capriolen van Mient-Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) en indertijd de felste bestrijder van de plaatsing van Navo-kruisraketten in Nederland. Met zijn kruistocht tegen de raketten bracht Faber 21 november 1981 maar liefst een half miljoen mensen op de been – een ongekende prestatie waar tot diep in het Pentagon met angst en beven op werd gereageerd.

Maar niemand maakte Dylans adagium van de veranderende tijden meer waar dan dezelfde Faber, toen hij zich in de hitte van het ontluikende conflict op de Balkan tot schrik van menigeen opstelde als pleitbezorger van het gebruik van diezelfde kruisraketten. Volgens de voormalige vredesapostel was geweld het enige nog resterende middel in het bezweren van het Groot-Servische gevaar op de Balkan. 'Laten we opstaan uit de machteloosheid die onze hypocrisie zo kenmerkt', aldus Faber op 7 oktober 1998 in de Groene Amsterdammer, verwikkeld in een debat met Clingendaels Rob de Wijk over de toen al woedende crisis rond Kosovo. Faber betoonde zich een warm voorstander van bombardementen. 'Je kunt stellen dat we met een geweldige ethische crisis te maken hebben', zei hij. 'Daar moeten we uit zien te geraken. Bombarderen dus.'

Een kordate uitspraak die een half jaar later al even kordaat in realiteit werd omgezet door Fabers vroegere favoriete *bête noire* de Navo. Nog voordat de grootschalige bombardementen op Belgrado begonnen, meldde het Amerikaanse leger al dat de voorraad kruisraketten er goeddeels doorheen was geschoten en dat er snel nieuwe orders moesten worden geplaatst om de verdubbelde oorlogsijver bij te kunnen houden.

Maar de Navo zal dat inmiddels weer zonder de zegen van het IKV moeten doen. Want het grote nieuws van de speciaal aan de oorlog op de Balkan gewijde bijeenkomst van GroenLinks, afgelopen zaterdag in de Utrechtse discotheek Seven, was dat Mient-Jan Faber weer honderdtachtig graden is gezwenkt als het om de bommen op de Balkan gaat. Faber riep hier juist weer op tot het onmiddellijke stopzetten van de kruisrakettenregen.

DE NACHT voorafgaande aan de partijbijeenkomst waren de eerste bommen in het centrum van Belgrado gevallen, onder meer op het ministerie van Binnenlandse Zaken, op tweehonderd meter van een ziekenhuis met kraamkliniek gelegen. Op basis van een telefonische marathon door de Balkan schilderde Faber het menselijke inferno dat zich de dagen daarna inderdaad aan alle tv-kijkers van de wereld zou openbaren. Op doffe toon, duidelijk aangeslagen, maakte Faber de zaal deelgenoot van de informatie die hij de voorafgaande uren van Joegoslavische vrienden had gekregen uit Servië, Albanië en Kosovo. De Navo-bombardementen, zo constateerde hij, hadden precies het tegendeel bereikt van het gestelde doel, te weten het tegengaan van de 'etnische zuivering' van Kosovo. De Albanese enclave van de Joegoslavische federatie raakte juist als gevolg van de bombardementen in ras tempo ontvolkt. 'De Kosovaarse Albanezen vluchten alle kanten op, ook naar Servië. Ze zijn zowel op de vlucht voor de Servische zuiveraars in Kosovo als voor de bommen van de Navo.'

'Het is de Navo die ons van huis verdrijft', citeerde Faber een Albanese journalist uit Kosovo, een persoonlijke vriend van hem.

Het catastrofale politieke landschap van de Balkan overziend stelde Faber dat de bombardementen het beste meteen maar moesten worden gestaakt. Ook het sturen van grondtroepen naar Kosovo, zoals GroenLinks nog steeds bepleitte, had volgens hem 'al geen zin meer'. 'De Navo heeft een diepe, diepe nederlaag geleden, zowel politiek, militair als moreel', zo vervolgde Faber. 'De etnische zuivering van Kosovo is mede door toedoen van de Navo nu al geschied. In Kosovo vallen geen Albanezen meer te helpen. Wij hier in het Westen zijn bezig met een achterhoedediscussie. De slag om Kosovo is verloren. Nu de Navo militair is vastgelopen zijn we in een hopeloze toestand geraakt. Milosevic heeft zijn machtsbasis juist versterkt. Een internationaal conflict dreigt. Zelfs het contact met de Servische oppositie en de vredesgroeperingen aldaar is nu weggevallen.'

HET WAS kortom niet de boodschap waar Paul Rosenmöller en de zijnen op hadden zitten te wachten in hun desperate poging om de interne onrust die binnen GroenLinks is uitgebroken te pacificeren. Sinds Rosenmöllers fractiegenoten Farah Karimi en Ineke van Gent verleden week halsoverkop hun aanvankelijke steun aan de Navo introkken, ziet GroenLinks al zijn politieke winst van de afgelopen jaren als zand door de vingers glippen. Niet alleen Belgrado en Kosovo, maar ook het CDA van kleinlinks ziet zichzelf na anderhalve week Navo-actie in puin liggen. De spectaculaire tournure van Faber en het IKV maakte de legitimiteitsbasis van het *unverfroren* pro-bommenstandpunt van de GroenLinks-fractie weer extra onmogelijk. Rosenmöller richtte dan ook bepaald geen warmhartige blikken richting Mient-Jan Faber nadat deze de volle zaal had toegesproken over zijn jongste fundamentele wending.

Faber maakte zich na zijn rede haastig uit de voeten, en Rosenmöller en zijn secondante in de kamer Marijke Vos zagen zich geconfronteerd met een steeds vijandiger wordende aanhang. Bijgestaan door partijvoorzitter Mirjam de Rijk sprak Rosenmöller over het 'voortschrijdende inzicht' van Mient-Jan Faber, maar hij weigerde politieke consequenties te trekken uit de toch niet mis te verstane oproep tot het stoppen van de oorlog tegen Milosevic, in Rosenmöllers woorden toch nog steeds 'de allerergste moordenaar'. Waarop de zaal hier en daar opmerkelijk begon te morren en de voorheen zo gevierde leider opeens begon te beschuldigen van 'Navo-geouwehoer' dan wel 'demagogie'.

IN AFWACHTING van een speciale partijraad, waar de kamerfractie van GroenLinks het pro-bommenstandpunt pas echt zal moeten verdedigen, bleek de partij zaterdag op de rand van de totale desintegratie te staan. Vooral representanten van de PSP-bloedgroep weerden zich in schrille bewoordingen tegen de leiding. 'GroenLinks doet mee aan de criminalisering van de internationale politiek', zo meende een oud-

Vervolg op pag. 10

Publicatie : de Groene Amsterdammer
Datum : 07/04/1999
Pagina : 6
Regio :
Oplage : 17610
Frequentie : wekelijks

Oorlog van 9 10

PSP'er. 'Hoe kunnen anti-militaristen nog lid van de partij blijven als die de propaganda van de CIA steunt en er mede voor verantwoordelijk is dat er kruisraketten met napalm worden gegooid? En dan straks ook nog eens een grondoorlog tegen de Serven! Dat is de Oostenrijkers in de Eerste Wereldoorlog en de Duitsers in de Tweede toch ook niet gelukt?'

Bovendien, zo hielden vele sprekers de kamerleden voor, meet de Navo met twee maten: 'Als we het UCK moeten steunen in Kosovo, hadden we Öcalan van de PKK ook niet aan de Turken moeten uitleveren. Trouwens, waarom bombardeert de Navo niet Istanboel om de Koerden te helpen. Anders dan de Kosovaren hebben de Koerden wel degelijk ooit een eigen staat gehad, die komen dus veel meer in aanmerking voor onze steun.'

GroenLinks-Statenlid in Zuid-Holland Hans Feddema sprak van 'een miskleun van jewelste': 'Het middel is erger dan de kwaal. Het UCK heeft Rambouillet alleen maar gebruikt om luchtsteun van de Navo te krijgen voor haar eigen onafhankelijkheidsstrijd.' Partijdiva Saar Boerlage van de Amsterdamse gemeenteraad stelde een ultimatum: of GroenLinks spreekt zich voor vrijdag a.s. alsnog uit tegen de bombardementen, of zij stapt uit de partij. Politicoloog Piet Reckman kwam met identieke dreigementen. Tal van minder bekende maar even verontwaardigde kameraden uitten zich in nog schrillere bewoordingen. 'Ik ben van voor de oorlog en wil dat graag zo houden', riep de vertegenwoordigster van de afdeling Delft.

De afdeling-Enschede, de eerste geleding van GroenLinks die zich tegen de Navo-acties uitsprak, eiste nogmaals onmiddellijke stopzetting van de bombardementen, om het op kruisraketten te bezuinigen bedrag te bestemmen voor de verdrukte Kosovaren. 'Laten we Kosovo maar opgeven, zoals Faber heeft gezegd, maar laten we dan wel een financieel plan maken, een soort Marshallhulp, maar dan het Rosenmöller-plan voor Albanië geheten, om van dat land een fantastische plek om te leven te maken', opperde een dromer bij de microfoon.

OOK KREEG Rosenmöller nog het aanbod van een partijgenoot om samen op te fietsen naar de brandhaard op de Balkan om 'iets van betrokkenheid' duidelijk te maken.

Rosenmöller zelf bleef evenwel voorstander van zijn eerder bij Van Aartsen geopperde voorstel om de 12.000 blauwhelmen die de VN in Macedonië heeft gelegerd, in te zetten voor een luchtbrug teneinde de vluchtende mensen in Kosovo een veilig heenkomen te bieden. 'Die macht zou maar een paar kilometer over de grens kunnen opereren', probeerde hij zijn voorstel nog eens te reanimeren. Het argument dat deze vredesmacht bij zo'n actie waarschijnlijk binnen enkele dagen bij de Serven aan het spit zouden geraken, waardoor een verdere escalatie richting grondoorlog weer een fatale stap dichterbij zou komen, vermocht hem ook nu nog niet te overtuigen.

Schamper hoongelach en boegeroep vielen de GroenLinks-leider ten deel. Waarna hij, in een laatste poging te redden wat er te redden viel, besloot met de opmerking dat hij in ieder geval apetrots was op zijn partij, waar toch maar mooi ruimte was voor diverse denkbeelden, en die bovendien als 'eerste Nederlandse politieke partij' bijeen was gekomen om over de dreigende wereldbrand te confereren.

MAAR HELAAS, zelfs dat laatste was niet waar. De eerste bijeenkomst van een Nederlandse politieke partij over de bommen op de Balkan vond namelijk reeds woensdag 31 maart jl. plaats in de Rode Hoed in Amsterdam, onder de vlag van de Socialistische Partij, dat zijn anti-oorlogsstandpunt in de Tweede Kamer beloond zag met een redelijk gevulde zaal, die zich vooral uitputte in adhesiebetuigingen aan het verdrukte Servië.

SP-voormannen Jan Marijnissen, Remi Poppe en Harry van Bommel zagen hun partij bij wijze van spreken per minuut groeien. Na een ferme anti-oorlogsspeech van Rode Hoed-directeur Huub Oosterhuis, de bekende psalmist die de laatste tijd sowieso in SP-vaarwater lijkt te zijn beland, groeide de bijeenkomst al snel uit tot een pandemonium, niet in de laatste plaats door de aanwezigheid van tal van representanten van de Joegoslavische gemeenschap in Nederland. 'Als Clinton niet eens zijn eigen familiecrisis kan oplossen, wat heeft hij dan in godsnaam te zoeken op de Balkan?' werd er geroepen.

'Vredeswerker' Gerard Schut, verantwoordelijk voor de dagelijkse wake op de Dam ter bezwering van het oorlogsgeweld, riep op tot een 'e-mail-bombardement' op premier Kok (kok@pvda.nl), alsook tot een internationale staking van arbeiders aller landen.

Zo ver kwam het vooralsnog niet. Wel instigeerde Marijnissen die avond een petitie tegen de oorlog, die inmiddels werd ondertekend door prominente Nederlanders als Jan Wolkers, Jack Spijkerman, Marcus Bakker, Stella Braam en Harry Sacksioni. Opvallend bij de ondertekenaars is ook Kees Kalkman, die vooral bekendheid geniet als defensiespecialist van GroenLinks. 'We zijn verstrikt in een onbeheersbare keten van actie en reactie, van geweld en nog meer geweld', aldus Marijnissen in zijn oproep. 'Er dreigt een catastrofale Balkan-brand, die alle kanten kan uitslaan en nog veel meer slachtoffers zal eisen. Wat niemand wil, staat wel te gebeuren.'

Gesteund door een immer groeiende lijst van Bekende Nederlanders roept de SP op tot stopzetting van de bombardementen en een terugtocht van de Servische troepenmachten naar hun kazernes. 'Er moeten nieuwe, open onderhandelingen komen tussen de strijdende partijen. Dan kan een internationale vredesmacht snel naar Kosovo en kunnen de vluchtelingen terug naar huis. Zo lang dat niet geregeld is, moeten de slachtoffers van de oorlog onmiddellijk doeltreffende humanitaire steun krijgen van de internationale gemeenschap.'

'GroenLinks betaalt een hoge prijs voor zijn droom om na de val van paars een nieuw rood-groen kabinet te fomeren, samen met PvdA en CDA', zo meent Marijnissen. 'Het pro-Navo-standpunt van Rosenmöller en de zijnen staat niet op zichzelf. Er zijn in de Kamer nog heel wat andere kwesties aan de orde geweest waar je kon zien dat GroenLinks de eigen uitgangspunten verlaat om maar zo dicht mogelijk tegen de PvdA aan te kunnen kruipen.'

DINSDAGAVOND jl. was het dan de beurt aan de PvdA om in conclaaf te gaan over de oorlog. Blijkbaar gealarmeerd door de acute ineenstorting van GroenLinks besloten de sociaal-democraten – al even verdeeld, met Ed. van Thijn, Apostolou en Elske ter Veld mordicus tegen de Navo-bommen – dat in het geheim te doen, in Utrecht. Daarover volgende week meer.

De vraag is nu: waar blijft de VVD? De dagelijks groeiende vertwijfeling van Frank de Grave als minister van Defensie rechtvaardigt ook hier een fundamenteel bezinningsproces.

MARTIJN BEEKMAN

Publicatie : Reformatorisch Dagblad
Datum : 06/04/1999
Pagina : 1

Regio : landelijk
Oplage : 58000
Frequentie : dagelijks

66

Commentaar

Crisis in de vredesbeweging

Jarenlang golden de paasdagen als hoogtijdagen voor de vredesbeweging. Paasmarsen en andere activiteiten werden georganiseerd tegen de kernbewapening en het militaire apparaat. Soms wist men grote aantallen mensen op de been te brengen. Inmiddels is van die omvangrijke vredesbeweging weinig meer over. Mede door Kosovo verkeert zij thans in een diepe crisis.

Die aftakeling is al begonnen met de val van de Muur en het einde van de Koude Oorlog. De dreiging van een Derde Wereldoorlog boette toen aan urgentie in. Daarbij kwam dat de praktijk in de communistische landen toch onmenselijker, corrupter, inefficiënter en milieuschadelijker bleek te zijn dan men veelal gedacht had. Althans voor een aantal vredesactivisten drong zich de pijnlijke vraag op of men zich in zijn ijver om vrede en verzoening tussen Oost en West te bewerkstelligen, niet zand in de ogen had laten strooien.

Met het einde van de Koude Oorlog was de wereld echter niet vreedzamer geworden. Dat gold zeker niet voor Joegoslavië. Juist daar bleek hoe moeilijk verschillende volken in vrede naast elkaar konden leven. Burgeroorlogen, etnische zuiveringen en massamoorden waren daar in de jaren negentig schering en inslag. Kon de rest van de wereld daarbij volstaan met vol ontzetting toe te kijken? Of moest er met militair geweld ingegrepen worden?

Voor mensen uit de vredesbeweging was het Joegoslavische drama extra pijnlijk omdat dit land in hun ogen jarenlang een gidsfunctie had vervuld. In de tijd van Tito gaf Joegoslavië immers leiding aan de beweging van de ongebonden landen. Die onafhankelijke opstelling tussen Oost en West, gevoegd bij het progressieve karakter van de Joegoslavische maatschappij (o.a. arbeiderszelfbestuur), gaf het land veel krediet bij PSP'ers, IKV'ers en verwante geesten.

Thans zien we hoe een partij als GroenLinks verscheurd wordt door heftige discussies over de bombardementen op Servië. Wie als GroenLinkser die acties steunt, voelt zich (zeker als er PSP- of CPN-bloed door de aderen stroomt) toch onprettig bij de gedachte dat hij nu tot de supporters van Amerika en de NAVO behoort en steun verleent aan de grootste militaire actie in Europa na 1945.

Wie zich echter tegen de NAVO-bombardementen keert, komt daarmee haast automatisch terecht in het ultranationalistische kamp van Milosevic. Dat is ook geen prettige ervaring. De Serviërs zijn immers de voornaamste schuldige in de reeks van Joegoslavische burgeroorlogen die nu al aan vele tienduizenden mensen het leven hebben gekost en waarbij door etnische zuiveringen vele honderdduizenden uit hun woongebieden verdreven zijn.

De Kosovocrisis betekent onmiskenbaarde vuurproef voor Rosenmöller. Onder zijn leiding leek GroenLinks de oude tegenstellingen tussen de drie samenstellende partijen overwonnen te hebben. GL ontpopte zich bij de verkiezingen als een geduchte concurrent voor de PvdA.

Thans is de partij tot op het bot verdeeld over een voor haar uiterst belangrijk punt. Een extra partijraad zal over enkele weken een oordeel vellen over de pro-NAVO-lijn van de Tweede-Kamerfractie. Voor Rosenmöller hangt daarbij veel af van de militaire ontwikkelingen op de Balkan. Krijgt de NAVO Milosevic vóór die tijd op de knieën, dan zullen alleen de principiële pacifisten hun bezwaren handhaven. Loopt het anderaf, dan zal de kritiek aanzwellen. Niet alleen bij GroenLinks maar ook in de PvdA.

Onderwerp: **IKV - INTERKERKELIJK VREDESBERAAD**

Publicatie : Algemeen Dagblad
Datum : 07/04/1999
Pagina : 2

Regio : landelijk
Oplage : 396910
Frequentie : dagelijks

67

WO III

NOG NOOIT in de wereldgeschiedenis is er waar dan ook een oorlog uitgevochten met mensenrechten als inzet. Dat is, in deze warrige tijden, de enige zekerheid waar wij ons rustig op kunnen verlaten. Zelfs de Tweede Wereldoorlog draaide om van alles en nog wat, behalve om die zes miljoen joden. Ik moge u even herinneren aan Winston Churchill, die zich ooit heeft laten ontvallen dat men niet aan zijn kop moest zeuren over dat handjevol 'wailing jews'. Hij had andere prioriteiten, en dat stak hij, recht door zee als hij was, niet onder stoelen of banken; er moest een oorlog gewonnen worden.

Toch schijnen massa's ontwikkelde mensen te denken dat de NAVO Servië platbombardeert omdat Mient Jan Faber vrienden heeft in Kosovo, die wij niet in de steek mogen laten. Die zalvende geitenbreier ontpopt zich dezer dagen als een onvervalste oorlogshitser, en nu pas realiseer ik me dat hij dat altijd al is geweest. Toen de NAVO nog bestaansrecht had, en zich uit voorzorg bewapende om haar eigen clubleden het lot te besparen dat Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Tsjecho-Slowakije, Roemenië, Afghanistan etc. etc. hadden ondergaan, toen stookte Mient Jan Faber ons op om 'welkom' op onze rug te tatoeëren en als vloermat bij de voordeur te gaan liggen. Als wij die raad hadden opgevolgd, god mag weten wat voor totalitair bloedbad wij dan over onszelf zouden hebben afgeroepen. Nu staat Mient Jan Faber te juichen langs de zijlijn, terwijl de NAVO bezig is eigenmachtig de Derde Wereldoorlog te ontketenen in een land dat buiten haar ledenbestand en buiten haar competentie valt. Wij zouden hier raar opkijken als de Industriebond FNV, om haar kaderleden van de straat te houden, een nationale staking zou afkondigen in de gezondheidszorg, en alle werkwillige artsen de toegang tot ziekenhuizen zou versperren. Maar Mient Jan Faber niet. Mient Jan Faber vindt de Industriebond FNV blijkbaar de aangewezen instantie om orde op zaken te stellen in bedrijfstakken die met de Industriebond geen fok te maken hebben, laat staan dat ze er ooit contributie aan hebben betaald. Kan iemand asjeblieft die halfzachte kwakzalver van het tv-scherm halen?

Mijn zusje, die het allemaal veel beter volgt dan ik omdat haar schoonfamilie in Belgrado woont, is ervan overtuigd dat de NAVO die 600.000 vluchtelingen aan de Macedonische grens moedwillig laat kreperen: hoe meer tandeloze oude vrouwtjes, stervend in hun eigen drek, bij ons op het journaal verschijnen, hoe liever. Dan worden wij, kijkers, ook agressief, en dan is de kans dat wij het uitroeien van half Belgrado sanctioneren het grootst.

Ik denk dat ze gelijk heeft. De gekste excuses hebben wij de afgelopen weken voorgeschoteld gekregen om te verklaren waarom de hulpverlening uitbleef: vrachtauto's met hulpgoederen konden de plek des onheils niet bereiken, want de enige toegangsweg was geheel versperd door files vluchtelingen. Ik zou bijna zeggen: rij dan over die vluchtelingen heen, daar hadden jullie indertijd in Bosnië ook geen moeite mee, toen het om je eigen hachje ging. Of, als jullie daar nu ineens wél gewetensbezwaren tegen hebben, waarom hebben jullie dan niet je toevlucht genomen tot voedseldroppings? Precisiebombardementen op het energiebedrijf, zodat nu heel Belgrado zonder verwarming zit, dat is geen probleem vandaag de dag, maar een voorraad voedselpakketten uitwerpen boven de Macedonische grens, dat gaat de technische krachten van de Noordatlantische Verdragsorganisatie te boven. En dat moeten wij geloven. Ja maar, roepen massa's ontwikkelde mensen mij toe, je kunt toch ook niet werkloos blijven toezien, terwijl er een volkenmoord wordt gepleegd?

O nee? Sinds wanneer kan dat niet? We doen nooit anders! Wie riep er om de NAVO toen de Armeniërs bezig waren Nagorno Karabach uit te moorden? Of waren het de Azerbeidzjanen die dat deden? Dat weet u niet eens meer, wil ik wedden. Kunt u nagaan hoe hevig u zich die volkenmoord heeft aangetrokken! Wie riep er om ingrijpen toen de Russen Tsjetsjenië platbrandden? U soms? Eigenaardig; daar kan ik me niks van herinneren.

Als ingrijpen vele malen desastreuzer is dan niet ingrijpen, dan blijft er niets anders over dan niet in te grijpen, en je te beperken tot het redden van zoveel mogelijk vluchtelingen. Marijnissen is bezig handtekeningen in te zamelen tegen de bombardementen. Ik heb al getekend. En ik ga ook op hem stemmen, de volgende keer. Hij is weliswaar een gewezen maoïst, en daar heb ik het niet op, maar zolang hij maar veilig en wel in de oppositie blijft zitten vind ik hem een aanwinst van jewelste.

Pamela Hemelrijk

Ook Rijn en Gouwe 10-4-'99

Onderwerp: **MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV**

Kosovaren, ondergebracht bij een zwembad in Tirana, trappen een balletje in het geleegde bassin.

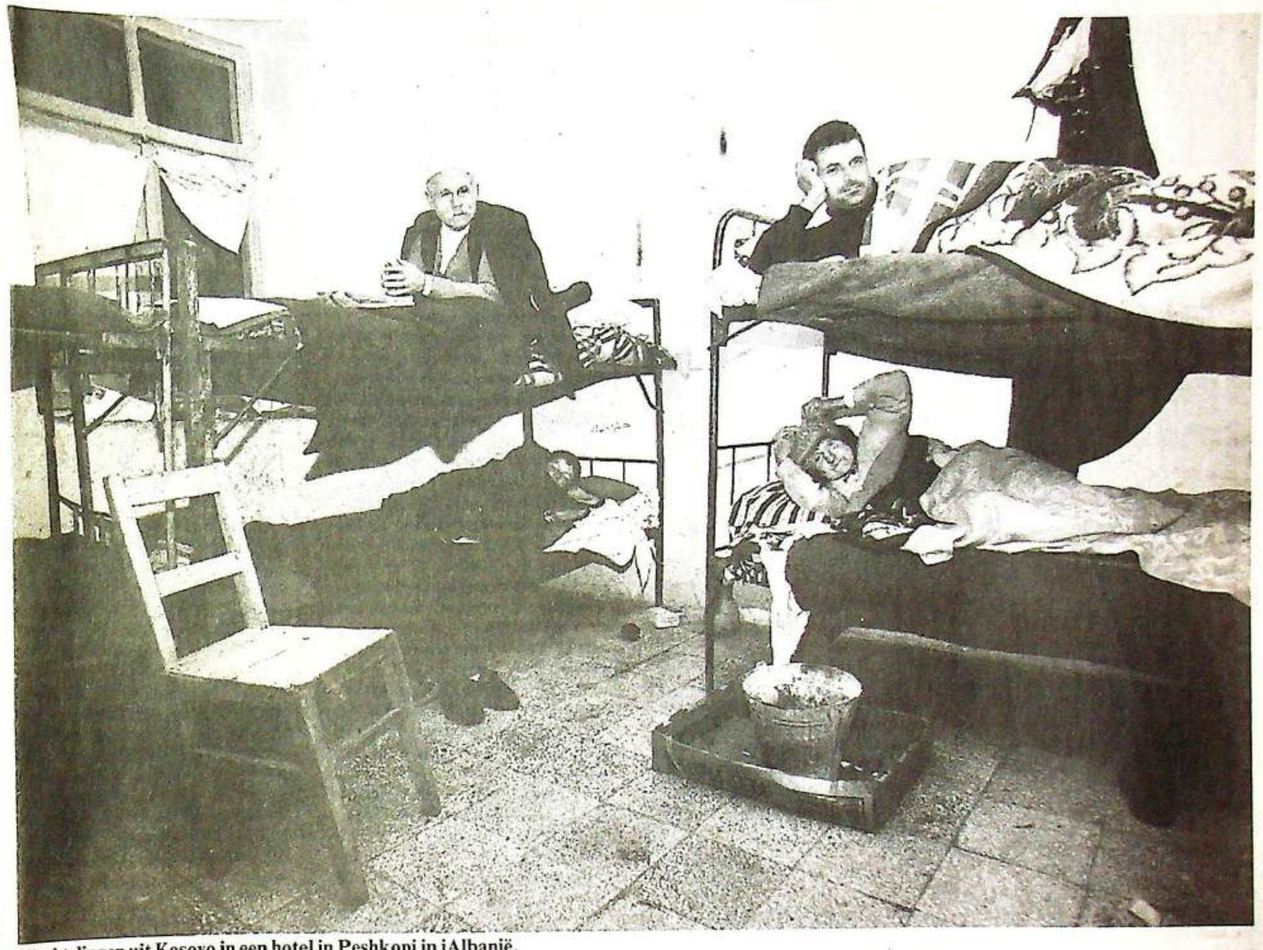

Vluchtelingen uit Kosovo in een hotel in Peshkopi in iAlbanië.

Opvang langzaam op gang

Luchtbrug met hulpgoederen

Door onze correspondenten

BRUSSEL, SKOPJE, LONDEN, MADRID, 6 APRIL. In Macedonië en Albanië is dit weekeinde de georganiseerde opvang van vluchtelingen op gang gekomen. Tevens begon een luchtbrug van vluchtelingen naar landen die bereid zijn hen tijdelijk op te nemen.

Vanuit NAVO-landen zijn honderden tonnen levensmiddelen, dekens, tenten en medicamenten naar Albanië en Macedonië gevlogen. Gisteren landden in Macedonië 31 vliegtuigen met noodhulp. De Duitse Bundeswehr alleen al vloog zaterdag en zondag 260 ton hulpgoederen naar de Balkan.

[• *Vervolg* van pagina 1] De mensen worden vanuit Kukës met bussen naar Tirana en andere grote steden gereden en ondergebracht in centra als de sporthal. Vervolgens worden ze verspreid over het land, bij families, kennissen of onbekenden. Heel veel Albanezen hebben dezer dagen vluchtelingen in huis.

Andere Albanezen trekken naar de grens om te helpen. Zo zijn acht mannen in hun zwarte leren jassen 's avond op weg gegaan naar de grenspost Morina, zo'n veertig kilometer voorbij Kukës. Nu is het negen uur in de ochtend en staan ze in de berm. Hun voorste vrachtwagen is geschaard, de open laadbak is half van de weg gegleden, de doorgang is grotendeels gesperd. Alleen een fourwheel-auto kan er langs. De mannen komen uit Peshkopi, een Albanees stadje in de grensstreek met Kosovo. De vrachtwagens komen van de mijn nabij Peshkopi en zijn uitgeleend om vluchtelingen op te halen.

Morina nadert en er komen meer wagens op de weg. Het zijn tractoren met boerenkarren, uitpuilend van Kosovaarse vluchtelingen. Ze hebben hun karren ligt er nog vers in het geheugen.

De Britse regering geeft gemengde signalen over de aanpak van de crisis. Vorige week bepleitte zij opvang in de buurlanden van Kosovo als beste optie, omdat opname van vluchtelingen zou neerkomen op „stilzwijgende acceptatie van Milošević' etnische zuive-

ALBANIË

'Een koek is gelijk aan een maaltijd'

modder van de luiers en bergt ze op. Maar ook aan de Albanese kant blijken de voorzieningen schamel te zijn. Twee jongens van het Albanese Rode Kruis zitten op vijf jerrycans met water – die zijn dus snel leeg. De Amerikaanse Catholic Relief Service deelt bekertjes jus d'orange en witte doosjes met tienkoeken uit. „Proteïne", zegt Anila Mjeda van de katholieke organisatie. „Een koek is gelijk aan een maaltijd." Dan moet ze weer verder. „Waar zijn de andere organisaties", roept ze half vragend, half verwijtend.

Op een grasveld zet een handvol medewerkers van Médicins du Monde op dat ogenblik de eerste tenten op. Twee jonge vrouwen uit Kosovo – ze zijn tijdig geevacueerd – helpen mee. Hun grootste probleem? „Schoon water", zegt een van hen beslist. „We kunnen mensen wel in tenten zetten, maar we hebben geen water. Het is een ongelooflijke ramp." Regelmatig kijkt ze ook naar de vluchtelingen die op sloffen en instappers door de modder voorbij glibberen. Want haar familie is nog in Kosovo. „Mijn handen werken hier, maar mijn ogen zijn daar", en ze wijst naar de grenspost. Dan slaat ze haar handen voor het gezicht en druppen de tranen door haar vingers.

Het is overigens de vraag of de tenten vol zullen raken. Ze staan in het zicht van een Servische observatiepost – Albanese soldaten gluren al de hele middag door hun verrekijker naar boven. Bovendien schieten de Serviërs op Albanees grondgebied. Ook deze dag ratelen hun machinegeweren tot twee keer toe. Een OVSE-waarnemer ter plekke zegt dat deze incidenten vaker voorkomen. „De Serviërs willen de Albanezen provoceren en de vluchtelingen bang maken." Dat laatste lukt; bij iedere knal, ook al is het een kapotte uitlaat, kijken de Kosovaren verschrikt op.

De meeste vluchtelingen willen door naar Kukës, normaal een provincieplaats met circa 10.000 inwoners, nu onderdak voor zo'n 100.000 mensen. Overal 'kamperen' mensen in de modder; op het veld voor de moskee, tussen de gestripte autowrakken op het voormalige autokerkhof, in de berm van de weg, achter de luchtafweersystemen. De chaos is groot – zeker nu president Rexhep Mejdani van Albanie vanmiddag op bezoek is. Het stadje is vergeven van politiewagens en wegafzettingen. Op het veld voor de moskee ontstaat een opstootje. Het lijkt over geld te gaan en politie-agenten voeren een man af. Even later

...lerd uitgeputte Kosovaren kwamen vannacht per vliegtuig aan in Turkije en 91 werden overgebracht naar Noorwegen. Sommige Kosovaren protesteerden: ze wilden helemaal niet naar Turkije. Een vrouw stierf na aankomst in Turkije van uitputting.

De situatie van de vluchtelingen is vooral schrijnend in het niemandsland tussen Kosovo en Macedonië. Artsen zonder Grenzen heeft geprotesteerd omdat Macedonië geen humanitaire organisatie bij de vluchtelingen zou toelaten. Zeker elf gevluchte Kosovaren stierven dit weekeinde van uitputting en gevreesd wordt voor het uitbreken van ziekten. Macedonië heeft aangekondigd dat slechts twintigduizend Kosovaren kunnen blijven en het heeft politie en soldaten ingezet om vluchtelingen tegen te houden die illegaal de grens willen oversteken. Aan de grens worden vandaag en morgen nog 50.000 vluchtelingen verwacht.

In Europa bestaat verdeeldheid over de vraag hoe de vluchtelingen uit Kosovo opgevangen moeten worden. Frankrijk en Italië vinden dat de Kosovaren in de regio moeten worden opgevangen. Andere landen zijn bereid hen tijdelijk op te nemen. De NAVO kondigde zondag aan dat Europese landen en de VS tijdelijk honderdduizend vluchtelingen willen opvangen. Maar Europees Commissaris Emma Bonino (humanitaire hulp) verklaarde daarop dat op die manier de Joegoslavische president Milošević wordt geholpen met zijn politiek van etnische zuivering. Ook Albanië vreest dat vluchtelingen die het gebied verlaten niet meer zullen terugkeren. Duitsland vindt de – tijdelijke – opvang van vluchtelingen wel nodig. De opvang van 350.000 Bosnische vluchtelingen, meer dan enig ander land, ging in Duitsland sterk teruggelopen.

Nu de Bondsrepubliek voor het eerst in 54 jaar weer aan een oorlog deelneemt, wilde Klotz de straat opgaan voor een vreedzame oplossing in Kosovo. Maar met zo'n 4.000 Joegoslavische demonstranten voorop, die het Servische beleid van moorden en deportaties luidkeels verdedigden, verging Sibyll Klotz en haar partijvrienden de lust om überhaupt nog aan de tocht mee te doen.

De oorlog op de Balkan heeft vele pacifistische Groenen en SPD-ers pijnlijk met de neus op de nieuwe normaliteit in Duitsland gedrukt. Voor een land, dat het door de traumatische nazi-erfenis ondenkbaar achtte ooit zelf nog in een oorlog verzeild te raken, is de algehele stemming na dertien dagen van NAVO-acties opmerkelijk rustig en vastberaden. Witte lakens, die ten tijde van de Golfoorlog nog uit de ramen hingen, zijn nergens te bekennen. Net zo min als de optochten van jongeren met witte halsdoeken en brandende kaarsen in de hand.

Vooralsnog staat een royale meerderheid van de bevolking (63 procent) achter de luchtaanvallen, die de NAVO sinds 24 maart in Joegoslavië uitvoert om een eind aan de verdrijvingspolitiek tegen de Kosovo-Albanezen te bereiken. Negenentwintig procent vindt de aanvallen niet gerechtvaardigd.

Uitgerekend de rood-groene regering van bondskanselier Gerhard Schröder (SPD) ziet het als haar plicht om in volstrekte eensgezindheid met de NAVO-partners dictators als Miloševic af te straffen. Desnoods gewapenderhand en dan maar zonder VN-mandaat.

Zelfs de groene parlementariër Angelika Beer, die jarenlang heftig tegen militaire vredesacties zonder VN mandaat ageerde, verdedigt de luchtaanvallen tegen „de humanitaire catastrofe". En de groene buitenlands politieke expert Helmut Lippelt, heeft het gewaagd als eerste parlementariër een balletje op te werpen over het inzetten van bodemtroepen. Provocaties dat pacifisme Auschwitz juist mogelijk heeft gemaakt (CDU-politicus Heiner Geissler), konden kennelijk geen kwaad, stelt het weekblad *Die Zeit* vast met het oog op de verhitte *Nie wieder*-debatten in de jaren zeventig en tachtig.

Over de valse start van het rood-groene kabinet, over de intrige van de teruggetreden Oskar Lafontaine of over de strijd met de atoombedrijven wordt geen woord meer gerept. Schröders positie als kanselier lijkt sterker dan ooit nu hij in het internationale veld, het begon bij de EU-top in Berlijn, vastberadenheid toont.

De resolute wijze waarop de kanselier vorige week een 'vredesvoorstel' uit Belgrado van de hand wees, dat de Russische regeringsleider Primakov in Bonn toelichtte, sprak boekdelen. Schröder weet precies, dat de rood-groene coalitie zich in zijn trouw aan de NAVO geen enkele twijfel kan permitteren. Hij persoonlijk zal bewijzen dat ook een rood-groen Duitsland betrouwbaar is.

Het westerse bondgenootschap is deel van de Duitse *Staatsraison*, hield hij vorige week zijn kabinetsleden voor. „We moeten onze verantwoordelijkheid nemen" en de mensenslachters in Belgrado bestrijden. Wie onzekerheid laat merken, hoort niet aan tafel, waarschuwde hij. Over bestrijding van de werkloosheid wordt door de 'automan' Schröder niet meer gerept. De oorlog in Joegoslavië heeft in Duitsland een wisseling van de binnenlandse thema's bewerkstelligd.

Plots realiseren velen bij SPD en Groenen zich, dat het lot van de natie door de buitenlandse politiek wordt beslist, schrijft de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, en niet door de sociale of rechtspolitiek. Nu gaat het de regering erom 'leiding' en 'verantwoordelijkheid' te tonen, de soldaten te steunen, de bevolking te informeren en de twijfelaars te overtuigen.

Dagelijks komt in Bonn de 'krijgsraad' bijeen en kijken Schröder en zijn ministers Fischer en Scharping (Defensie) ernstiger.

De grootste zorg van het drietal is te voorkomen, dat de situatie in Joegoslavië verder escaleert. Maar de vraag is hoe lang hun politiek kan rekenen op steun van de partij. Enkele Groenen eisen het aftreden van Fischer en een breuk met de SPD.

Op het partijcongres van 13 mei dat de Groenen over de oorlog houden, zal blijken of ze de nieuwe normaliteit kunnen hanteren.

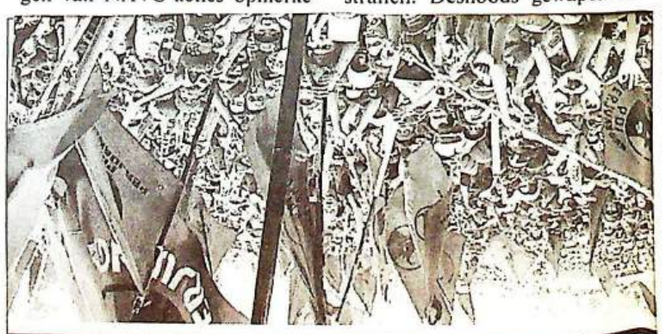

Duitse Groenen: dilemma's door oorlog

Het protest tegen de NAVO-acties in Duitsland is overgenomen door Serviërs, reden waarom menigeen zijn verzet liever niet uit. De Duitse Groenen hebben het er moeilijk mee.

Door onze correspondent
MICHÈLE DE WAARD

BERLIJN, 6 APRIL. 'Verbijsterd' was de groene Sibyll Klotz toen ze maandag duizenden Servische demonstranten in het centrum van Berlijn zag langstrekken, die nationalistische leuzen scandeerden als 'Joegoslavië, Joegoslavië' en 'Kosovo blijft van ons'. Alsof de Serviërs ditmaal de traditionele vredesmarsen met pasen voor zich opeisten.

Toen een demonstrant een groot plakkaat omhoog hield van kanselier Gerhard Schröder misvormd tot *Kriegskanzler* Adolf Hitler, vond Klotz het om 'ziek' van te worden. Na vele jaren had de groene politica uit het Berlijnse parlement weer eens aan een Paasmars willen deelnemen.

Veertig jaar geleden had de Britse filosoof en wiskundige Bertrand Russell in Londen het initiatief genomen om tegen atoomwapens te protesteren. Met het einde van de Koude Oorlog was de animo voor de marsen zelfs bij de vredesbewe-

Overleg Oost-Timor faalt
Gusmão roept op tot nieuwe strijd

Door onze correspondent

JAKARTA, 6 APRIL. De gevangen Oost-Timorese verzetsleider Xanana Gusmão heeft de bevolking van deze voormalige Portugese kolonie opgeroepen tot een algemene opstand.

Gusmão heeft zijn guerrillaleger (FALENTIL) opdracht gegeven „alle nodige stappen te nemen om het volk van Oost-Timor te beschermen tegen de moorddadige aanvallen van gewapende milities en het Indonesische leger (ABRI). Zijn oproep is een directe reactie op een incident in de stad Mauboke, gistieren, waarbij gewapende pro-Indonesische milities het vuur openden op inwoners van die plaats. Daarbij zouden vier mensen om het leven zijn gekomen. Iemand zes mensen gedood. De 56-jarige premier Zjoe overleden. De 56-jarige premier leed aan kanker. Dat heeft de regering van Kirgizië laten weten. Vice-premier Boris Silajev neemt zijn taak voorlopig waar. Het overlij

BISJKEK, 6 APRIL. Premier Zjoe

Premier Kirgizië sterft aan kanker

AMBON, 6 APRIL. Op het eilan... Kai Besar in de Zuidoostelijk... Molukken zijn vandaag zes mei... sen om het leven gekomen bij g... vechten tussen christenen en mo... lims. Gistravond kwamen ever... eens zes mensen om het leven in d... stad Tual op het naburige eilan... Kai Kecil. Dat hebben ooggetu... gen gemeld. De berichten van u... de Kai-eilanden duiden er op da... het religieuze en etnische geweld... op de Molukken voortduurt e... zich verspreidt en dat de strijd... krachten er niet in slagen de onrus... in te dammen. Het totale dodental... zou sinds vorige week zijn opgelo... pen tot 66. Afgelopen vrijdag vie... len christenen op Kai Besar na af... loop van het vrijdamiddaggebe... moslims aan bij een moskee. Hon... derden moslims vluchtten de bos... sen in. (AP)

Religieuze geweld op Molukken breidt zich uit

dagenlang in modderpoel

Door onze redacteur
CEES BANNING

SKOPJE, 6 APRIL. Woensdag kwam de eerste grote groep vluchtelingen uit Kosovo aan bij de Macedonische grensplaats Blace. Ze leggen de laatste kilometers te voet af en strijken na het passeren van de grens tussen Kosovo en Macedonië neer op een grasveld. Vier uur later zitten ze in een bus op weg naar gezinnen die hun opvangen.

Een paar dagen later is het grasveld een plaats waar mensen sterven. Zover het oog reikt: vluchtelingen. Het grasveld van woensdag is een modderpoel geworden. Mensen liggen onder kartonnen dozen en stukken plastic in de modder, vaak te zwak om een hoger gelegen plaatsje te zoeken. De Macedonische politie verbiedt journalisten het terrein te betreden. De tv-camera's staan nu op een nabij gelegen heuvel.

Ali Berisha ziet het gelaten aan. Hij woont een paar kilometer buiten Skopje en is hier bijna dagelijks om hand en spandiensten te verlenen. „Waar is het Rode Kruis, waar is de Macedonische overheid, waar is de Europese Unie, waar zijn de organisaties voor vluchtelingen, waar zijn de hulporganisaties, waar is iedereen", vraagt hij zich wanhopig af. De Albanezen die Kosovo zijn ontvlucht hebben de afgelopen dagen in Blace alleen van hun 'broeders' hulp gekregen. „Wij mannen staan hier in de modder, maar daarna nemen onze vrouwen het over", zegt Berisha. „Zij zorgen voor de opvang in onze gezinnen."

De mannen slepen met brood, water, dekens, kartonnen dozen en plastic naar het veld. Op de terugweg nemen ze de ziekste mensen mee naar een tent van het Rode Kruis. En soms een dode. Berisha: „Daarom schermt de politie het gebied af. Door hun lakse optreden vallen er doden."

Op hun laatste krachten komen veel vluchtelingen de grens over. Een paar nachten in de kou en regen zijn voor sommigen noodlottig. „Hier hadden tenten en barakken moeten staan. Met toiletten en een gebouw waar eten en dekens zou worden uitgereikt. Nu liggen veel mensen in de modder in hun eigen uitwerpselen. Door het lakse optreden van overheden en hulporganisaties leven ze als varkens."

Beate Smöller van het Duitse Rode Kruis hoort de verwijten later gelaten aan. „We doen wat we kunnen, maar zulke grote stromen vluchtelingen hadden we nooit verwacht. Maar de hulp komt nu goed op gang."

In een tent van het Rode Kruis onderzoekt ze vluchtelingen, stelt een diagnose en geeft medicijnen. Ze is bang voor het uitbreken van epidemieën.

In de druilerige regen voor de deur staan 23 mensen. Er staat een stoel waarop twee oude vrouwen zitten. Als de rij opschuift, staan ze op, pakken hun stoel, en zetten die een meter verder. Vervolgens trekken ze het plastic weer over hun hoofd.

beleidsomslag, duiken er berichten op dat de strijdkrachten pro-Indonesische groepen op het eiland bewapenen om dit gebied deel verder te destabiliseren. Maar het oog op de mogelijke onafhankelijkheid is verzetsleider Gusmão, die in de Cipinang-gevangenis in Jakarta een gevangenisstraf van 20 jaar uitzat wegens terrorisme, uit zijn cel gehaald. Hij heeft nu huisarrest en gemiddeld meer vrijheden om een rol te kunnen spelen in de onderhandelingen over de toekomst van Oost-Timor.

Aanvankelijk leken die gesprekken succesvol te zijn, maar vanochtend verklaarde Gusmão dat verzoeken om een internationale vredesmacht onder leiding van de VN, te stationeren op Oost-Timor, tot nu toe niet z... geëchoord met een initiatief van de door Indonesië, wordt in verband Timor, dat in 1976 werd ingelijfd pen twee maanden.

Het opgelaaide geweld in Oost-

Een videoband toont voor het eerst doodgeschoten Kosovaren uit het dorp Krushe Male. (Foto's AP)

Met een kapotte band bereiken deze Kosovo-Albanezen het plaatsje Morina op de grens met Albanië. (Foto's NRC Handelsblad, Maurice Boyer)

Rugova zegt Kosovo te willen verlaten

PRIŠTINA, 6 APRIL. Ibrahim Rugova, de leider van de Kosovo-Albanezen en 'president' van de eenzijdig uitgeroepen 'Republiek Kosovo', heeft gisteren – volgens de Servische televisie – in zijn woning in Priština gesproken met de Russische ambassadeur in Belgrado, Joeri Kotov, en met de Joegoslavische vice-premier Nikola Šainović.

Na het gesprek met Šainović gaven hij en Rugova een „gemeenschappelijk communiqué" waarin ze lieten weten „geheel bereid" te zijn samen te werken aan een vreedzame regeling van het conflict en de terugkeer van vluchtelingen.

Vorige week zond de Servische [illegible] uit van een ont-

Gisteren zei Rugova in zijn gesprek met ambassadeur Kotov dat „de bombardementen moeten worden gestaakt" en dat Belgrado „meer moet samenwerken met de internationale gemeenschap". Hij zei tevens Kosovo te willen verlaten. „Ik heb meneer Kotov gezegd dat ik uit Priština wil vertrekken en naar Skopje [in Macedonië] en naar andere landen wil gaan om bij te dragen aan het [vredes]proces om de huidige situatie te beëindigen. Ik heb hier geen medewerkers, ik kan hier niet werken en een bijdrage leveren. Ik denk dat ik vooral kan bijdragen als ik buiten Kosovo werk. Ik heb dat de Servische autoriteiten laten weten en ik wacht op een antwoord", aldus Rugova.

'Etnische moord' op videofilm vastgelegd

LONDEN, 6 APRIL. De BBC heeft zaterdag een videofilm uit Kosovo uitgezonden waarop de lijken van talrijke door het hoofd geschoten mannen te zien zijn. Volgens de maker, een Albanese amateur-filmer uit Kosovo, zijn de mannen vermoord door de Servische politie tijdens de 'etnische zuivering' van zijn dorp.

De film van Milaim Bellenica is het eerste beeldmateriaal dat de door vluchtelingen vertelde verhalen over massamoord ondersteunt. De Britse minister van Buitenlandse Zaken, Robin Cook, heeft gezegd dat de beelden eens temeer aantonen dat de NAVO-bombardementen op Joegoslavië gerechtvaardigd zijn.

Milaim Bellanica nam de beelden op in zijn dorp Krushe Male. Op 25 maart, een dag na de eerste NAVO-

NAVO-jubileum géén jubeltop

De NAVO viert deze maand haar vijftigste verjaardag. Maar met de militaire actie tegen Joegoslavië staat de toekomst van de alliantie zelf ter discussie.

Door onze correspondent
BIRGIT DONKER

WASHINGTON/BRUSSEL, 6 APRIL. Het had een jubeltop moeten worden, het vijftigste verjaarsfeest van de NAVO dat eind deze maand in Washington wordt gevierd. Met galadiners in het Witte Huis en meer dan veertig staats- en regeringsleiders verzameld in het Andrew Mellon Auditorium, de plek waar de defensie-organisatie op 4 april 1949 werd opgericht. Gevierd zou worden dat de alliantie de Koude Oorlog heeft gewonnen en dat drie nieuwe landen uit Oost-Europa zijn toegetreden. Maar nu er een oorlog tegen Joegoslavië woedt, wordt de driedaagse bijeenkomst van feestfranje ontdaan. „Je kunt de regeringsleden aan Washington is voor ons al veel", zegt commandant Radzilowski van de Metropolitan Police. „Nu komen er meer dan veertig. En als iemand een aanslag wil plegen in verband met Kosovo, zou dit natuurlijk een uitgelezen gelegenheid zijn." Alle verloven bij politie, geheime dienst en FBI zijn ingetrokken voor het weekeinde van 24 april. Het gebied rond het Mellon Auditorium wordt hermetisch afgesloten en het merendeel van de negentigduizend ambtenaren die in deze wijk van Washington werken, krijgt verplicht vakantie.

De top aflasten in verband met Kosovo is zelfs niet overwogen, zo wordt monter gezegd op het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken. Logisch, zeggen leden van verschillende vooraanstaande denktanks in Washington.

„De boodschap van de top moet zijn de erkenning dat de Verenigde Staten een belangrijke bijdrage leveren aan de veiligheid in Europa", zegt Stanley Sloan, specialist op gebied van internationale veiligheid en tot deze week onderzoeker voor het Amerikaanse Congres. „Eenheid is topprioriteit. Als de Amerikanen worden beschouwd als degenen die de Europeanen hebben meegesleept in dit conflict, zal president Clinton in eigen land geen steun hebben voor verdere actie. Amerikanen zullen zich afvragen: zijn de Europeanen onze steun wel waard?" Een Europese NAVO-diplomaat in Brussel noemt dit scenario overdreven. „Ik hoor hier nooit verwijten richting de Verenigde Staten." Hij vindt het ook „helemaal niet slecht" dat de staats- en regeringsleiders over twee weken in Washington vooral over Joegoslavië zullen praten. „Anders zou je hen sowieso een keer bij elkaar moeten roepen."

Meer nog dan al was gepland zal de top gaan over de toekomst van de veiligheidsalliantie in de 21ste eeuw. De NAVO heeft de afgelostrijdmacht. Er is niemand die nu zegt: hé, we moeten het strategisch concept nog even bijstellen."

De top moet ook gaan over de lessen van Kosovo, klinkt het op het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken. Een discussie zou gevoerd moeten worden over de vragen of de actie goed was en hoe de besluitvorming verliep. Vanuit het Amerikaanse ministerie van Defensie klinkt inmiddels het verwijt dat waarschuwingen zijn genegeerd dat luchtaanvallen onvoldoende zouden zijn om een etnische zuivering te voorkomen. „Er waren hier twijfels", zegt een functionaris van het Pentagon. „Maar de geloofwaardigheid van de NAVO stond op het spel." Een hoge NAVO-diplomaat meent echter dat het te vroeg is voor dergelijke kritiek. „De luchtaanvallen zijn pas begonnen.

Maar verschillende NAVO-zegslieden geven toe dat de snelheid en de wreedheid waarmee de Kosovaren hun land zouden worden uitgezet, is onderschat. „We hadden gedacht dat Milošević de bastions van het UÇK zou leeghalen, niet heel Priština", zegt een functionaris. „Dit was heel goed gepland", zegt een hoge diplomaat. Maar op de vraag of de onderschatting betekent dat de informatievergaring niet goed is geweest, luidt het antwoord: Je kunt nu eenmaal niet kijken in het hoofd van Milošević. „Hij is nog gekker dan we dachten", zegt de een. „Je redeneert binnen datgene dat je zelf voorstelbaar vindt", zegt de ander.

Afgelopen weekeinde is de hemel boven Kosovo opgeklaard, zodat de NAVO-luchtaanvallen na bijna twee weken de geplande volle omvang kunnen aannemen. Niemand op het hoofdkwartier wil zich vastleggen op een *timing*. Wel wordt de hoop uitgesproken dat de aanvallen het beoogde effect zullen hebben, voordat Kosovo helemaal leeg is. Dat zou binnen een tiental dagen moeten zijn. Nog altijd is de vraag open: wat gebeurt

'Je kunt niet in Milošević' hoofd

Evenementen worden bekeken 'op de juiste toon'

Verwoed speuren bekroond met proces

Nabestaanden van de Lockerbie-doden voerden tien jaar campagne, „to get the bastards". Nu de twee Libische verdachten eindelijk zijn uitgeleverd, staat hun veroordeling nog geenszins vast.

Michael Stein

AMSTERDAM, 6 APRIL. De twee Libiërs die gisteren in Nederland aankwamen om terecht te staan voor hun mogelijke aandeel in de Lockerbie-ramp van 21 december 1988, hadden zowel pech als geluk.

Als de Boeing-747 van PanAm een paar minuten later was ontploft, was het vliegtuig neergestort boven zee en was waarschijnlijk nooit de bruine Samsonite-koffer gevonden; daarin was in een Toshiba-cassetterecorder het berucht-te explosief semtex verstopt.

Die koffer, zonder begeleidende passagier van Malta naar het vliegveld van Frankfurt vervoerd, daar aan boord gebracht van een PanAm-toestel naar Londen, en ten slotte op het Londense vliegveld Heathrow in de Boeing-747 geladen, leidde uiteindelijk tot opsporing van de twee verdachten.

Tot hun geluk: ontplofte het vliegtuig niet een paar minuten eerder boven Engels grondgebied, maar stortte het neer op het Schotse stadje Lockerbie. Aangezien elf inwoners van Lockerbie daarbij werden gedood, kwam de zaak onder Schotse jurisdictie en zullen Abdel Basset al-Megrahi en Lamen Khalifa Fhimah onder Schots recht en door een Schotse rechtbank worden berecht. Het Schotse rechtssysteem stelt buitengewoon strenge eisen aan bewijsvoering en schuldigverklaring, en laat bijvoorbeeld nauwelijks ruimte voor *circumstantial evidence* (indirect bewijs). Daarom is het heel goed mogelijk dat de beklaagden uiteindelijk wegens gebrek aan overtuigend bewijs worden vrijgesproken.

De Lockerbie-affaire werd een van de meest vermaarde in de serie aanslagen op passagiers- en vliegtuigmaatschappijen die in de jaren tachtig de wereld in rep en roer brachten. Het was de tijd van de Libische leider Moammar Kadhafi, die zich in de ogen van de Westerse wereld had gemanoeuvreerd tot de gevaarlijkste man van het Midden-Oosten.

Kadhafi's geheime dienst zou de bomaanslag op de Berlijnse discotheek La Belle hebben gepleegd, waarbij twee Amerikaanse militairen en een Turkse vrouw om het leven kwamen. Kadhafi's geheime dienst zou ook de bomaanslag op de UTA-DC-10 boven Niger hebben gepleegd, waarbij 170 mensen omkwamen. Kadhafi's geheime dienst zou ook de bomaanslag op de Duitse discotheek hebben gepleegd, waarbij twee Amerikaanse militairen en een Turkse vrouw om het leven kwamen. Kadhafi's geheime dienst zou ook de bomaanslag op de Duitse discotheek hebben gepleegd, waarbij twee Amerikaanse militairen en een Turkse vrouw om het leven kwamen.

NAVO-acties dragen Vietnam-trauma ten grave

De eensgezindheid in de Verenigde Staten over de NAVO-acties tegen Servië leidt ertoe dat de Amerikaanse buitenlandse politiek eindelijk is genezen van haar trauma's, vindt E.J. Dionne Jr. De VS moeten nu al hun krachten inspannen om de overwinning te behalen.

De oorlog van de Verenigde Staten tegen de Servische strijdkrachten van Slobodan Milošević heeft ertoe geleid dat drie syndromen die het Amerikaanse buitenlands beleid plagen eindelijk ten grave kunnen worden gedragen.

Hoe we dit gebruik van Amerikaanse militaire macht achteraf moeten beoordelen, zal afhangen van de gevolgen daarvan – vooral die voor de noodlijdende Kosovaren en voor de toekomstige slagvaardigheid van de NAVO.

Ten eerste is er nu een einde gekomen aan het Vietnam-syndroom. Hoe we dit syndroom omschrijven hangt af vanuit welke invalshoek het wordt beschouwd. In de ogen van de tegenstanders van de Vietnam-oorlog was het een rationele terughoudendheid, een overtuiging dat het verstandig is de grenzen van de Amerikaanse macht te onderkennen. In de ogen van hen die de interventie in Vietnam nog altijd verdedigen, kwam het syndroom voort uit de misvatting dat de macht van de Verenigde Staten in wezen haatdragende agressie was en nimmer ten goede kon worden gebruikt.

Het afgelopen decennium heeft het Vietnam-syndroom veel klappen opgelopen, te beginnen bij het succes van de Verenigde Staten in de oorlog tegen Irak. Door Amerikaanse troepen in te zetten bij tal van conflicten – om te beginnen in Haïti, Bosnië en Irak – heeft president Clinton laten zien dat hij vindt dat de Amerikaanse militaire macht kan worden gebruikt ter bevordering van de democratie, de mensenrechten en gewettigde nationale belangen.

Maar de oorlog in Kosovo brengt de definitieve omslag. Dit keer hebben de meeste 'duiven' uit het Vietnam-tijdperk hun tweeslachtigheid overwonnen en het gebruik van geweld goedgekeurd. Sommige verstokte 'haviken' hebben zelfs beweerd dat de vroegere duiven met deze interventie instemmen juist omdat er géén vitale Amerikaanse belangen op het spel staan. Als de rechtse Republikeinse politicus Pat Buchanan beweert dat Kosovo een oorlog van het links-liberalisme is, heeft hij dan ook niet helemaal ongelijk.

In een bewonderenswaardig openhartige column, onlangs in *USA Today*, sprak Walter Shapiro namens veel anti-Vietnam-veteranen. „Doordesemd als ik was van de beperkingen van de Amerikaanse militaire macht, bevind ik me nu in de benarde omstandigheid dat ik mijn instemming met de NAVO-luchtaanvallen tegen Slobodan Milošević moet rechtvaardigen", schreef hij. „Zoals tragischerwijs blijkt uit het jarenlange geaarzel inzake Bosnië is Amerika het enige land dat over de middelen en de wil beschikt om ferm op te treden tegen de barbaren en terroristen die voor de poorten van de beschaafde samenleving staan."

De genezing van het Vietnam-syndroom is een transatlantisch verschijnsel. Dat blijkt onder meer uit de wel heel opmerkelijke bekering van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer tot het gebruik van Westers militair geweld. Fischer is lid van de Groenen, een van de meest pacifistische partijen die het Westen kent. „Als je voor krijgszuchtig wordt uitgemaakt, begin je jezelf af te vragen of je wel alles hebt gedaan wat in je vermogen lag" om een oorlog te voorkomen, zei Fischer afgelopen woensdag tijdens een persconferentie. „Ik kan alleen maar zeggen dat mijn antwoord ja is."

Dan is er het Golfoorlog-syndroom. Dit syndroom, de keerzijde van het Vietnam-syndroom, had ons er bijna van overtuigd dat de Amerikaanse militaire macht probleemloos kon worden gebruikt.

Het succes van de Golfoorlog had twee oorzaken: een uitzonderlijk gedegen voorbereiding en een zeer duidelijke doelstelling, namelijk de beëindiging van de bezetting door Irak van Koeweit. Maar we mogen daaruit niet concluderen dat door de technologische superioriteit van de Verenigde Staten elke toekomstige oorlog zo gemakkelijk zal schijnen.

Uit de slachting die in Kosovo is ontketend door de legioenen van Milošević' en uit de gevangenneming van Amerikaanse militairen kunnen we leren dat het effect van luchtaanvallen beperkt is, en dat we voorbereid moeten zijn op een strijd waarin technologie moet plaatsmaken voor de wil om een oorlog tot het einde toe te voeren.

Oorlogen zijn afschuwelijk en gaan gepaard met morele verdorvenheid. We mogen dan ook alleen oorlog voeren als onze doelstellingen lovenswaardig zijn en als we bereid zijn al onze krachten in te spannen voor de overwinning. Daarom komt de Republikeinse Senator John McCain (uit Arizona) alle eer toe, omdat hij heeft verklaard dat de Verenigde Staten, nu zij de strijd zijn aangegaan om de Kosovaren te beschermen, ons er ook niet meer uit terug mogen trekken voordat zij inderdaad beschermd zijn – ook al betekent dat de inzet van Amerikaanse grondtroepen.

Ten slotte is er nog het Automatisme-syndroom. Vroeger waren haviken haviken en duiven duiven. Hun reactie op een Amerikaanse interventie waar dan ook was voorspelbaar. Dat geldt nog steeds voor principiële pacifisten. Maar verder heeft vrijwel iedereen zijn politieke maagdelijkheid verloren.

Nu zoveel vroegere duiven zich ontpoppen als Kosovo-haviken en vice versa, is het onmogelijk geworden om mensen te stereotyperen. Bijna iedereen huldigt nu het standpunt dat Amerikaanse militaire macht te gebruiken is ten goede en ten kwade, in het nationaal belang en daartegen, zowel effectief als ineffectief. Door het overwinnen van de syndromen kunnen we thans open debatteren over de vraag of die macht moet worden gebruikt of niet, en zo ja wanneer, waar en hoe.

En laten we tenslotte dit tragische feit onder ogen zien: zelfs als Washington zich niet heeft gerealiseerd waar deze oorlog toe zou leiden, dan nog laat de bruutheid van de strijdkrachten van Milošević ons geen andere keus meer dan te vechten totdat de Kosovaren weer veilig in hun eigen land kunnen leven.

Oorlogen zijn afschuwelijk en gaan gepaard met morele verdorvenheid

E.J. Dionne Jr. is columnist van de Washington Post. *© The Washington Post Writers Group*

8

GroenLinks 'houdt zijn dilemma's niet onder de pet'

OK 6.4.99

Van onze verslaggever

UTRECHT

'We moeten er wel voor zorgen dat de focus op Kosovo gericht blijft en niet extreem op GroenLinks en het interne worstelingsproces', zegt GroenLinks-leider Rosenmöller voor aanvang van de partijbijeenkomst in de hypermoderne Utrechtse discotheek Seven.

Tussen twee dansnachten in zijn zaterdagmiddag ruim tweehonderd GroenLinksers bijeen voor een debat over het standpunt van de Tweede Kamerfractie en het bedenken van alternatieven om de Kosovo-crisis tot een einde te brengen.

Partijvoorzitter De Rijk vraagt de aanwezigen de stijl van de discussie in het oog te houden en niet te vervallen in morele superioriteit, een advies dat vooral sommige oudere pacifisten en anti-militaristen snel vergeten.

'Bombarderen is volstrekt illegaal, want er is geen volk aangevallen en geen resolutie aangenomen door de Verenigde Naties', zegt partijlid Schram, die de volkenrechtelijke stroming met zijn standpunt vertolkt. 'Bombardementen zijn nog altijd bombardementen', zegt een GroenLinkser uit Maarn, 'Vietnam en Irak hebben bewezen dat ze niets oplossen.'

Prominent partijlid Cryceveld neemt het op voor de fractie. 'GroenLinks in de Tweede Kamer heeft zich niet in de positie laten manoeuvreren dat ze alleen maar zegt dat dingen niet deugen. Met alle twijfel en ellende die het met zich meebrengt, heb ik daar respect voor.'

Een jongere GroenLinkser wil de Gandhi-methode toepassen: een fietstocht naar de Balkan en daar ergens op de stoep gaan zitten om het geweld te laten ophouden. Een oud-communiste vraagt zich vertwijfeld af: 'Waar is de vredesbeweging gebleven, waar zijn we in godsnaam, waarom beginnen we niet opnieuw?

Mede-oprichters van GroenLinks nemen het woord en blijken tegen. Boerlage, de laatste voorzitter van de Pacifistisch Socialistische Partij, dreigt GroenLinks te verlaten als de fractie niet radicaal haar standpunt omgooit. Ofman, de laatste voorzitter van Evangelische Volkspartij die is opgegaan in GroenLinks, zal zijn lidmaatschap niet opzeggen, maar: 'Het is misschien vloeken in de kerk van GroenLinks, bombarderen spoort niet met wat God zegt.'

IKV-secretaris Faber is somberder geworden naarmate de acties voortduren. De discussie over grondtroepen acht hij te laat. 'Kosovo is praktisch gezuiverd, het Westen heeft een diepe nederlaag geleden.'

Rosenmöller belooft zijn gehoor dat de fractie zal aandringen op een actieve rol van de Verenigde Naties op het internationale podium. 'We zullen iedere kans aangrijpen om de bommen tijdelijk te laten zwijgen.' De fractievoorzitter zegt er trots op te zijn dat dit debat in volle openheid wordt gevoerd. 'Bij andere partijen blijven die dilemma's onder de pet.'

De GroenLinks-bijeenkomst wordt afgerond met het besluit dat er binnen enkele weken een extra partijraad zal zijn waar de GroenLinks-fractie verantwoording zal afleggen voor de ingenomen standpunten. Op het laatste congres enkele maanden geleden, was 70 procent van de aanhang voor luchtacties om de Kosovaren te beschermen tegen Servische agressie.

Publicatie : NRC Handelsblad
Datum : 03/04/1999
Pagina : 37

Regio : landelijk
Oplage : 269667
Frequentie : dagelijks

7

VAN DE WEEK

Elsbeth Etty

Tot welke prijs

De hele week ritselde de Duitse pers van de vraag waar de schrijver Peter Handke zich ophoudt. In februari namelijk had Handke in een vraaggesprek met de Servische staatstelevisie 'het lijden van het Servische volk' met de Holocaust vergeleken om er aan toe te voegen: „Mijn plaats is in Servië, mochten de NAVO-misdadigers dat land bombarderen." Handke zou zich dus inmiddels wel in Novi Sad bevinden, in een schuilkelder.

Het raadsel van zijn verblijfplaats werd pas opgehelderd, toen de in Belgrado verschijnende krant *Politika* een brief van de pro-Servische auteur publiceerde. Handke was thuis. Zijn vergelijking van het lijden van het Servische volk met dat van de slachtoffers van de Holocaust had hij overigens teruggenomen. Hij had zich versproken, zei hij, en bovendien waren zijn woorden natuurlijk verkeerd uitgelegd door de '*Mauhwerker und Anti-Lese-Ratten*' van de media. In *Politika* kwam hij met een nieuwe metafoor. Nu waren de 'NAVO-misdadigers' buitenaardse wezens geworden: „Mars valt aan en sinds 24 maart zijn Servië, Montenegro, de Republika Srpska en Joegoslavië het vaderland van allen die geen marsmannen en groene slachters zijn geworden."

De retoriek van Handke – zowel de teruggenomen vergelijking met de Holocaust als het gepraat over buitenaardse wezens die een technologische oorlog tegen de ganse aarde voeren – sluit perfect aan bij de propaganda van Milošević. Volgens de officiële media in Servië bestaat er niet het geringste verschil tussen de doelstellingen van de NAVO en die van Hitlers Wehrmacht, die in Joegoslavië zware verliezen leed en er nooit in is geslaagd het land geheel aan zich te onderwerpen.

De identificatie van 'onze kant' met de 'goede kant' in de Tweede Wereldoorlog schijnt onontkoombaar. Bij ons wordt Milošević gelijkgesteld aan Hitler en zijn de Kosovaren slachtoffers van de Holocaust.

De parallel met '40-'45 lijkt het enig mogelijke referentiekader te zijn voor iedereen die zich moreel gedwongen voelt (en wie voelt dat niet?) eenduidig partij te kiezen. Is er twijfel mogelijk? „Er is geen mens zonder twijfel", zei minister-president Kok, wat aan zijn vastberadenheid overigens niets afdeed. Helaas, hij vergiste zich: er zijn genoeg mensen zonder spoortje twijfel, omgekeerde Handkes, voor wie de vijand altijd per se gelijk aan Hitler moet zijn.

Mevrouw Karimi, dissident binnen GroenLinks, is van mening dat het zou helpen als Nederland Milošević als Hitler zou zien. En dan: alle remmen los. „Of je voert geen oorlog, of een totale oorlog", vond zij krijgshaftig. Zou deze GroenLinkse mevrouw Von Clausewitz enig benul hebben van wat anno 1999 een 'totale oorlog' betekent – nucleaire vernietiging – en zou zij zich niet realiseren hier per ongeluk Goebbels te hebben geciteerd: '*Wollt ihr den totalen Krieg?*'

Milošević, schreven Ko Colijn en Paul Rusman in *Vrij Nederland*, heeft het bijna voor elkaar dat de NAVO medeverantwoordelijk wordt gesteld voor de humanitaire ramp in Kosovo. Roel van Duijn bijvoorbeeld schreef in *Trouw*: 'Wij, de bij de NAVO aangesloten landen, zouden beter vandaag dan morgen met een invasie over de bergen moeten beginnen als we de massale uitdrijving van Kosovaren tot staan willen brengen.' Maandagavond zag ik Mient Jan Faber en het Tweede-Kamerlid Jan Dirk Blaauw (VVD) in een televisiedebat. De emoties van Faber waren begrijpelijk. Hij had vrienden in Kosovo. Mensen moesten gered worden. En nu was volgens hem die arme Blaauw, die vooralsnog geen grondtroepen wil uitzenden, samen met de slappe NAVO mede aansprakelijk voor de slachting in Kosovo. Daar heb je de parallel met '40-'45 weer: wie twijfelt aan de noodzaak van *all-out war* (*der totale Krieg*) wordt welhaast medeverantwoordelijk gesteld voor etnische zuivering.

Je zou denken dat niet Blaauw of de NAVO, maar Milošević daaraan de schuld draagt. Tussen een Faber en een Blaauw bestaat een hoge mate van eensgezindheid over de doelstellingen van welke bemoeienis met het conflict op de Balkan dan ook: een halt toeroepen aan de etnische verschrikkingen en het bezweren van het gevaar voor de veiligheid in Europa. Waar zij over van mening verschillen is uitsluitend de vraag: tot welke prijs? Welke inzet, welke middelen zijn verantwoord?

Mij lijkt dat Faber, Van Duijn, Karimi, iets te heldhaftig roepen: tot elke prijs. Een grondoorlog op de Balkan kan vele jaren duren en zal tienduizenden doden vergen. Dat is wel even iets anders dan een uiting van de diepste walging en verontwaardiging over wat de Kosovaren overkomt. Een oorlog is geen demonstratie, een slagveld mag niet worden verward met het Malieveld in Den Haag.

Er is de afgelopen dagen al vaak gewezen op de merkwaardige rolverwisseling die zich heeft voorgedaan. Bianca Jagger, Mient Jan Faber, Roel van Duijn, kopstukken van de vredesbeweging van de jaren tachtig, sporen de NAVO aan tot harder optreden, terwijl een voormalige houwdegen als Blaauw tot kalmte maant. Ik weet het niet. Ik ben geen strateeg. Misschien hebben de pleitbezorgers van de inzet van grondtroepen gelijk. Toch hoor ik het met enige verbazing aan als Faber daarover spreekt op een manier die elke andere optie uitsluit, alsof er in militaire aangelegenheden geen faseringen of gradaties mogelijk zijn. Het gaat over mensenlevens, niet over tinnen soldaatjes.

Na zijn debat met Blaauw zag je Faber voor de televisie aanschuiven bij GroenLinks. De deuren gingen dicht voor de journalisten. Geheim oorlogsberaad! Wat een *Wichtigmacherei*. Allemaal toneelspel van mensen die voornamelijk willen uitdragen dat zij over een meer ontwikkeld geweten beschikken dan Blaauw, Kok of Solana, de lessen van de Tweede Wereldoorlog beter hebben geleerd, de Hitler op de Balkan beter doorgronden, nog even moreel superieur zijn als zij zichzelf in de jaren tachtig ook al vonden en meer compassie hebben met de vermoorde of verdreven Kosovaren. Aan die compassie twijfel ik niet. Wat ik wantrouw zijn de pogingen anderen in compassie te willen overtroeven met geroep om de totale oorlog.

Winnaar

3-4-99

Alle mensen die – niet ten onrechte – de afgelopen maanden riepen, ja smeekten om gewapend ingrijpen van de Navo in de Kosovo-crisis, zien nagelbijtend toe hoe zich ondanks of misschien wel mede dankzij de Navo-bombardementen in Kosovo 'de grootste humanitaire ramp in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog' voltrekt. Het doemscenario wordt werkelijkheid: de Joegoslavische president Milosevic is als held en martelaar sterker dan ooit en maakt onverbiddelijk werk van zijn voornemen om Kosovo van zijn Albanese bevolking te ontdoen, door georganiseerde moordpartijen, brandschatting en massale deportatie.

Het meest beangstigend is de vaststelling dat de Navo, onder aanvoering van de Verenigde Staten, militair niet bij machte is de tragedie een halt toe te roepen. Zonder ogenblikkelijke inzet van grondtroepen – militair onhaalbaar, zeggen de deskundigen, politiek ongewenst zeggen de politici – wordt weliswaar het Joegoslavische leger slag na slag toegebracht en krijgt de Servische bevolking het zwaar voor de kiezen, maar zal het doel van de interventie: de redding van de Albanese Kosovaren, niet gehaald worden, integendeel. Aan de lange lijst van mislukte gewapende Amerikaanse interventies kan nu Kosovo toegevoegd worden. Dat is een zware slag voor wie na de val van de Muur in de Pax Americana geloofde.

Teleurstellend is dat de Nederlandse regering weigert zich dagelijks publiekelijk te verantwoorden voor de oorlogshandelingen waarbij Nederland betrokken is. Zo blijft een hoogstnoodzakelijk publiek debat voorlopig achterwege. Geruststellend is daarentegen dat de Nederlandse pers gevrijwaard blijft van nationalistische propaganda, zoals in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Er wordt gelukkig op een sobere manier bericht, met veel aandacht voor de standpunten van de Serviërs.

Er is niet veel hoop meer dat de ramp gekeerd kan worden. Een belangrijke rol is paradoxaal genoeg weggelegd voor de 'vrienden' van Milosevic, voor het diplomatieke vermogen van landen als Rusland en Griekenland, en een klein sprankje hoop biedt het moedige optreden van Montenegro, dat zich ondanks bombardementen op eigen grondgebied onafhankelijk durft op te stellen ten opzichte van het groot-Servische geweld tegen de Albanezen. Maar vooralsnog kan niet meer gedaan worden dan massale steun voor de Albanese vluchtelingen in Macedonië en Albanië en diplomatieke offensieven ter voorkoming van verdere escalatie van de strijd in de regio.

Willem van der Meiden

Publicatie : de Volkskrant
Datum : 03/04/1999
Pagina : 21
Oplage : 350850
Frequentie : dagelijks
Advertentiewaarde : 0,00
Regio : landelijk

6

Hoe kun je nu trots zijn op geslaagd bombardement?

Ik ben boos, teleurgesteld en verdrietig. Nederland is in oorlog. En niemand lijkt zich zorgen te maken. Onschuldige Servische burgers komen om omdat onschuldige burgers van Kosovo beschermd moeten worden. Juichende commentaren omdat 'we' een MiG hebben neergehaald. Ik wil daar niet bij horen, ik vind het juist triest en vraag me af of wij als mensen, als Nederlanders dan niets hebben geleerd. Hoe kun je trots zijn op een 'geslaagd' bombardement? Misschien is deze oorlog nodig, ik weet het niet. Ik heb ook geen alternatieven.

Maar nodig of niet, ik schaam me wel dat het blijkbaar nodig is om weer een oorlog te beginnen en dat we problemen niet op een andere manier kunnen oplossen. En wat ik het meest beangstigend vind : het is eenvoudig om een oorlog te beginnen, maar het kon weleens veel minder eenvoudig zijn om er weer een eind aan te maken.

AMSTERDAM *Henk Gooijer*

Bommen

Lijden we plotseling aan een collectief verlies van onze verstandelijke vermogens? Denkt de hele politiek nu echt dat kruisraketten en ander oorlogstuig een oplossing bieden voor Kosovo? Zelfs GroenLinks, met de vroegere PSP en PPR, staan de bommen politiek te verdedigen! Natuurlijk is Milosevic een schurk, natuurlijk moeten we optreden, dat moesten we trouwens al veel eerder. Maar als bommen het enige zijn waar de internationale gemeenschap nog toe in staat is, dan staan ons nog zware tijden te wachten.

Deze acties zijn om duizend redenen fout, het ingrijpen is veel te laat, inconsequent ten opzichte van andere spanningshaarden, juridisch onbegrijpelijk. Maar bovenal: dit is onmenselijk; dit ongerichte, nutteloze geweldsvertoon kán niet het antwoord zijn.

Ik denk dat er ook andere middelen zijn, economische sancties in het kwadraat. De huidige sancties zijn een lachertje. Zorg dat er geen benzine het land meer binnenkomt, geen mooie buitenlandse auto's, geen kleren, geen computers. Dat is wel even lastig voor onze bedrijven, vraagt misschien wat flexibiliteit van de diplomaten naar de buurlanden toe, maar zorgt voor druk van binnenuit.

Nog maar een paar jaar geleden liep ik mee in een grote betoging tegen de kruisraketten, samen met honderdduizenden anderen; 'de kruisraketten de wereld uit, om te beginnen uit Nederland'. Nu weten we in ieder geval waar ze zijn terechtgekomen.

AMSTERDAM *Hans Bolscher*

Wanhopig

Toen ik hoorde dat door de NAVO begonnen was met de bombardementen op Servië, had ik het gevoel dat ik bij mijn eigen begrafenis stond. Ik voelde mij wanhopig, verdrietig en verward. Zoveel geweld, zoveel ellende.

Ik lees of hoor de voors en tegens van al het geweld en ik vraag mij af: wie heeft er nu gelijk? De Serviërs, de Kosovaren of de NAVO? Ik denk dat iedereen vanuit zijn eigen visie gelijk of ongelijk heeft. Dat maakt het voor mij zo verwarrend.

Het enige dat ik zeker weet is dat wij met al onze kunde en kennis op welk gebied dan ook klaarblijkelijk nog steeds niet in staat zijn conflicten geweldloos op te lossen. Dat is afschuwelijk.

TILBURG *José van Burink*

Brandhaarden

In de jaren tachtig struikelde je over verschillende anti-apartheidsbewegingen, Pax Christi en IKV lieten graag van zich horen, de kraakbeweging loeide erop los en elk plaatsje had zijn eigen Nicaragua-comité. Nu staat het Zuidoosten van Europa in brand en al maanden vraag ik me af waar al die bewegingen, comités en actiegroepen zijn gebleven.

Ik vind het heel vervelend om te constateren dat brandhaarden dichtbij huis ons tegenwoordig niet meer kunnen opwinden: men heeft er geen mening over. Vervelender echter is dat op het moment dat de internationale gemeenschap daadwerkelijk tot actieve betrokkenheid bij een conflict als in Kosovo overgaat – gedwongen door de halsstarrige weigering van Milosevic om tot vrede te komen – vanuit alle hoeken en gaten de critici tevoorschijn kruipen. Want nu is de tijd blijkbaar rijp voor bekende (Mient-Jan Faber, Marcel van Dam) en onbekende Nederlanders (U-pagina, 27 maart) om zich snel-snel een mening te vormen. Dat deze mening altijd een kritische en dus afwijzende opinie is op het optreden van de westerse wereld, is één van die zekerheden in het leven.

Deze mensen zouden zich eens moeten afvragen waarom ze zich nooit eens vooraf een mening vormen. Waarom maken ze zich niet vooraf druk maken over Kosovo, de Palestijnse zaak en Montenegro? De Kosovaren worden al maanden vermoord en verjaagd: *soit!* Maar bommen op Joegoslavië maken deze betweters pas echt wakker!

En ja, waar ben jij zelf dan geweest, zul je je afvragen. Nu, ik heb er, met mijn vriendin, gestaan in Brussel, met ons protestbord voor Kosovo. Maar we stonden er alleen, en dus naar de huidige maatstaven beschouwd eigenlijk voor joker.

TILBURG *R. Klerks*

Handtekeningen

Wat kan je als vader van drie zonen van ongeveer dertien doen als ineens weer de beelden opduiken van vallende bommen en duizenden ontheemden. Zwijgen en machteloos toezien? Opgaan in apathie? Verdomme, ik behoor toch niet tot een laffe generatie die niet meer de straat op durft om uit te komen voor wat onrechtvaardig, gewelddadig en dom is.

Zaterdags gingen mijn zonen en ik naar de winkel om bezemstelen en hardboard te kopen voor een handtekeningenactie. Een bord op de rug en een op de buik, aan de bezemsteel een bord ter grootte van een A3-tje. Een klus van een uur. De avond ervoor rolden de teksten uit de printer. In de copyshop werd het printwerk opgeblazen. Nu nog de borden volplakken en de lijsten vastklemmen.

We gingen die zaterdag een uur door het centrum van Maastricht, mijn zoon Damien en ik. De andere jongens schaamden zich om mee te gaan. De ervaring om win-

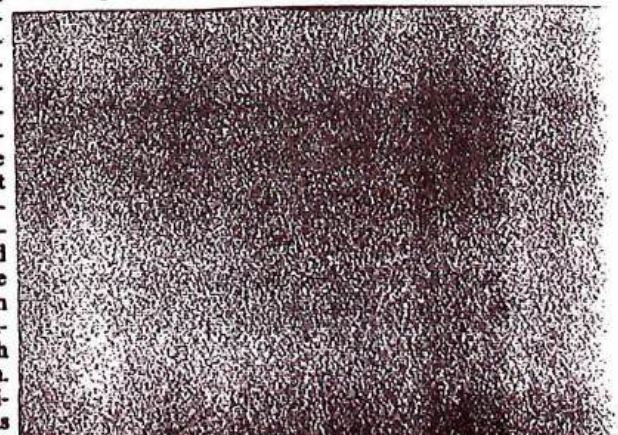

Publicatie : Dagblad de Limburger
Datum : 03/04/1999
Pagina : 27
Regio : Limburg
Oplage : 180560
Frequentie : dagelijks

De wereld volgens Clingendael

Actualiteitenprogramma's op radio of televisie en kranten kunnen kennelijk niet zonder. De deskundigen van Clingendael zijn een begrip geworden in de Nederlandse media.

WASSENAAR • „De een zijn dood is de ander zijn brood." Adjunct-directeur P. Meerts geeft volmondig toe dat de oorlog in Kosovo zijn Clingendael-instituut geen windeieren legt. „Dit zijn gouden tijden voor ons."
Instituut voor Internationale Betrekkingen, zo luidt de officiële benaming van Clingendael. Opgericht in 1983 en voortgekomen uit een fusie tussen het Nederlands Instituut voor Vredesvraagstukken, het Voorlichtingscentrum van de Verenigde Naties, de Vereniging voor Internationale Rechtsorde en het ministeriële Defensie Studiecentrum.

De zestig medewerkers van het instituut huizen in een statig onderkomen aan de rand van Wassenaar. Die experts werden in de eerste jaren van Clingendael nog voornamelijk betaald met subsidies van Defensie en Buitenlandse Zaken. Dat potje van vier en een half miljoen gulden is echter nooit groter geworden, terwijl de uitgaven wel meer en meer stegen. Geen nood, want Clingendael weet zichzelf inmiddels aardig te redden: alleen al aan 'projecten' – grotendeels in opdracht van dezelfde ministeries – wordt nu jaarlijks zes miljoen verdiend.

Ondanks al die overheidscenten beroept het instituut zich erop dat het a-politiek en neutraal is. Sommigen twijfelen daar echter aan. Zo waren veel werknemers van het instituut ooit ambtenaren in dienst van ministeries. Zoals Nova-deskundige Rob de Wijk. Hij was jarenlang 'hoofd plannen' bij Defensie. IKV-secretaris Mient Jan Faber: „Clingendael zit te dicht op de ministeries om volstrekt neutraal te zijn."
Adjunct-directeur Meerts is het daar volstrekt niet mee eens. „Ons centrale uitgangspunt is neutraliteit. Rob heeft een geheel eigen mening en die geeft ie ook. Zoals al onze medewerkers. Natuurlijk zijn er intern sessies waarin we zaken bespreken, maar niemand wordt hier een mening opgedrongen."
Voor de meeste Nederlanders is Clingendael een bekend begrip. Maar waar het instituut precies voor staat, daar heeft de gemiddelde Nederlander weinig weet van. Clingendael doet grofweg drie dingen: onderwijs, voorlichting en onderzoek. De laatste poot levert geen cent op, stelt Meerts, maar zorgt wel voor naamsbekendheid waardoor er weer meer cursussen worden verkocht. „Zonder het een zou het ander niet bestaan."
Met name in het buitenland is Clingendael een veelgevraagde partner met hoog aanzien. Jonge diplomaten komen naar Den Haag of medewerkers van het instituut gaan zelf op reis om bij voorbeeld Letten, Esten, Tjechen, Kazachstanen, Iraniërs of Zuid-Afrikanen te onderwijzen in de diplomatie.
Op zich is dat vreemd omdat Clingendael toch een typisch Nederlands danwel typisch Europees instituut is. Meerts, van huis uit politicoloog, geeft dat grif toe. „Toch heb ik zelf maar één keer meegemaakt dat cursisten daar kritiek op hadden. In Iran werd ik door een student op de vingers getikt die mijn denken puur Eurocentrisch noemde."

Nederland heeft volgens Meerts juist een streepje voor op andere landen. „Omdat we een klein land zijn en dus geen dwingende hoofdrol spelen op het wereldtoneel. En vanwege onze anationalistische mentaliteit. In tegenstelling tot bij voorbeeld de Duitsers en de Fransen proberen wij niet de Nederlandse visie aan het buitenland te 'verkopen'. Natuurlijk zijn ook wij nationalistisch, maar dat zit heel diep verborgen in onze volksaard."
Vooral Oost-Europa is sinds jaar en dag een speerpunt van Clingendael. En volgens Meerts zijn de effecten daarvan in de praktijk zichtbaar. „Je ziet dat het netwerk aan contacten in die landen steeds groter wordt. Het wordt veel gemakkelijker daar iemand op een ministerie te spreken te krijgen. Verder zie je wel degelijk grote veranderingen in die landen zelf. In Estland bij voorbeeld. Maar ook in Litouwen, in een deel van Oekraïne. Ja, dat er nu rotzooi op de Balkan is, ach. Kijk eens hoe wij in de zeventiende eeuw met onze gevangenen omgingen."
Volgens Meerts loopt Joegoslavië vier eeuwen achter bij het westen. „Op het gebied van mensenrechten en tolerantie wel, ja. Ik heb zelf in 1980 een tijdje in Belgrado gewerkt. Toen merkte ik tot mijn verbazing dat Joegoslavië eigenlijk slechts door de tegengestelde druk van het westen enerzijds en de Sovjet-Unie anderzijds overeind bleef. Dat de interne problemen tussen Serviërs en Kroaten en andere bevolkingsgroepen heel, heel diep lagen."

In dit ene geval heeft Meerts aan den lijve ondervonden hoe in de praktijk dingen anders kunnen zijn dan ze lijken. En dat is juist een groot punt van kritiek dat steeds weer terugkeert als het om Clingendael gaat: de medewerkers zouden te veel leunen op theoretische kennis en te ver van de praktijk in al die verre buitenlanden staan.
„Wij hebben meer praktijkervaring dan menigeen denkt. Niettemin is het een legitiem verwijt om te wijzen op de schrijnende verschillen tussen theorie en praktijk. Helaas zijn die verschillen onoverkomelijk."

Meerts vindt dan ook dat het politici niet te zwaar moet worden aangerekend als zij adviezen van Clingendael naast zich neerleggen, ook als dat fout uitpakt. Zoals met Servië nu het geval is, want het instituut waarschuwde hier jaren geleden al voor, evenals voor het averechtse effect van bombardementen.
„Het is heel gemakkelijk achteraf iets te roepen. Maar voor de besluitvormers ligt het een stuk moeilijker dan voor ons. Soms zul je als minister of politicus dingen moeten doen waar je eigenlijk niet achter staat. Simpelweg omdat zij met zoveel meer zaken rekening moeten houden dan wij."
Dat klinkt alsof hij denkt dat Den Haag met tegenzin meedoet aan de NAVO-acties. „Daar kunt u wel eens gelijk in hebben. Laat ik het zo zeggen: als heel deze oorlog in Kosovo voorbij is, wil ik nog wel eens zien dat Nederland en andere Europese landen nog eens aan zo'n actie meedoen. Ik acht de kans groot dat een volgende keer de Engelsen en de Amerikanen het alleen moeten doen."

Griekse aartsbisschop steunt het 'heldhaftige servisch-orthodoxe volk'

Wereldraad wil einde bombardementen NAVO

GENÈVE De Wereldraad van Kerken en andere oecumenische organen staan achter de oproep van de Servisch-Orthodoxe Kerk om een einde te maken aan de NAVO-bombardementen op Servische doelen. „Elke dag van bombardementen brengt ons verder van een oplossing", aldus de organisaties in een brief aan VN-secretaris-generaal Kofi Annan.

Patriarch Pavle van de Servisch-Orthodoxe Kerk veroordeelde de interventie door de NAVO en riep tegelijkertijd de Servische autoriteiten op om naar vrede te streven. De Wereldraad van Kerken en de Conferentie van Europese Kerken ondersteunen die oproep van hun lidkerk. Ook de Lutherse Wereldfederatie en de Wereldbond van Hervormde en Gereformeerde Kerken staan achter de brief aan Annan. Alleen de VN is volgens de ondertekenaars in staat om de huidige impasse rond Kosovo te doorbreken.

Patriarch Pavle, die gedurende de gehele burgeroorlog in het vroegere Joegoslavië het Servisch standpunt heeft verdedigd, noemde enkele jaren geleden Kosovo „de wieg van het Servische volk, waarvoor elke Servische man zijn leven over moet hebben".

Ook orthodoxe zusterkerken hebben de luchtaanvallen op Servische doelen scherp veroordeeld. Volgens aartsbisschop Christodoulos, hoofd van de Grieks-Orthodoxe Kerk, laat de NAVO zich leiden door „haat tegen de orthodoxen". Hij betuigde zijn solidariteit met het „heldhaftige servisch-orthodoxe volk". De russisch-orthodoxe patriarch Aleksej II beschuldigde de NAVO van „heiligschennis".

'Wraakacties'

Oecumenisch patriarch Bartholomeos, geestelijk leider van alle orthodoxen in de wereld, sprak zich juist uit tegen het nationalisme op de Balkan. In het Griekse dagblad Elefthérotypia benadrukte hij dat de orthodoxie nationalisme als een ketterij ziet. Zonder direct naar de NAVO-bombardementen te verwijzen, keerde ook hij zich tegen het gebruik van geweld als oplossing voor conflicten. Paus Johannes Paulus II heeft opgeroepen om onmiddellijk „de wapens tot zwijgen te brengen" en de „wraakacties" in Kosovo te beëindigen. Onderhandelingen in plaats van geweld moeten een oplossing voor het conflict in Kosovo brengen, zei hij tijdens een onderhoud met parlementariërs van de Raad van Europa.

De staatssecretaris van het Vaticaan, kardinaal Angelo Sodano, drong er in de Italiaanse krant La Repubblica bij de NAVO op aan de bombardementen op Servische doelen onverwijld te staken. „In een nachtmerrie van bommen en bloedbaden kan men kan niet over vrede en onderhandelingen praten."

De Vaticaanse nuntius in Belgrado, aartsbisschop Santos Abril y Castello, heeft op dit moment weinig hoop op hervatting van de vredesonderhandelingen over Kosovo. „De woorden van vrede worden gesmoord in wapengekletter", aldus de ambassadeur in de Italiaanse krant Corriere della Sera. Het Vaticaan is volgens hem op alle fronten diplomatiek actief om een uitweg uit de impasse te vinden. Voor hem staat voorop dat een conflict dat al eeuwen bestaat, niet met geweld kan worden beslecht.

IKV

De NAVO moet Servië dreigen met de inzet van grondtroepen in Kosovo en het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK) alvast van betere wapens voorzien en militaire training geven. Dat vindt secretaris Mient Jan Faber van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV).

Zijn „doodsbange" contacten in Kosovo die hij in de afgelopen dagen via de telefoon heeft gesproken, hebben twee vragen, zei Faber begin deze week. „Ze willen weten waar de grondtroepen van de NAVO blijven en hoe de Albanezen veilig uit Kosovo kunnen komen." Hij pleit voor een snelle hulpoperatie van de Verenigde Naties om Albanezen die Kosovo moeten of willen verlaten, te evacueren.

Faber erkent dat de inzet van grondtroepen de NAVO maanden van voorbereidingen zal kosten, maar de verdragsorganisatie moet volgens hem nu al beginnen met dreigen. Intussen moet het UÇK met wapenleveranties, training en logistieke ondersteuning van de NAVO in staat worden gesteld om zich beter tegen de Servische aanvallen te verdedigen.

De IKV-secretaris acht het „ondenkbaar" dat Milosevic na de golf van NAVO-bombardementen zijn handtekening zal zetten onder een vredesakkoord dat voorziet in de stationering van NAVO-troepen in Kosovo. Het toezicht op de naleving van een toekomstig verdrag moet volgens Faber in handen komen van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).

Zo'n OVSE-vredesmissie in Kosovo zal een forse militaire poot moeten hebben om militaire acties van Serviërs en Albanezen te kunnen voorkomen en de politie onder controle te kunnen houden. Faber denkt aan een missie van ongeveer 20.000 burgers en 5000 militairen. Rusland zou daarin een centrale rol moeten spelen.

In Kosovo is niet alleen een grootschalige etnische zuivering maar ook een „propagandaoorlog" aan de gang. Diverse ooggetuigen hebben Faber gemeld dat de Serviërs zelf gebouwen opblazen en die ontploffingen vervolgens aan NAVO-bombardementen toeschrijven.

Het IKV en zijn zusterorganisaties in de Helsinki Citizens Assembly (HCA), één netwerk van Europese vredes- en mensenrechtenorganisaties, gaan „om het hardst" lobbyen om hun voorstellen bij Europese regeringen ingang te doen vinden. De HCA wil ook waarnemers leveren voor een missie die de situatie in Kosovo in ogenschouw moet gaan nemen.

Legerbisschop

De Nederlandse legerbisschop J. Punt, tevens hulpbisschop in het bisdom Haarlem, heeft zijn twijfels over de NAVO-actie in Joegoslavië. Hij erkent dat de humanitaire nood in het land immens is, maar „het blijft voor mij echter een vraag of dit de juiste weg is in een etnisch en sociaal kruitvat als de Balkan".

De uitspraken van de bisschop zijn vervat in een gebedsoproep, die zondag zal worden voorgelezen in alle kerken van het bisdom.

Punt merkt op, dat het voor het eerst sinds de oprichting van de NAVO is dat de organisatie in oorlog is met een soeverein land. „Op humanitaire gronden hebben politici en militairen gewetensvol hiertoe besloten." Maar: „Een verbetering van de humanitaire situatie is op dit moment nog niet inzicht. Deze lijkt zich eerder te verscherpen door onderlinge wraakoefeningen en de bombardementen zelf. Als zou blijken dat de NAVO met luchtacties alleen haar doelstelling niet kan bereiken, en voor de onvermijdelijkheid komt te staan om ook grondtroepen in te zetten, dan moet gevreesd worden dat de situatie onbeheersbaar wordt."

De bisschop vraagt zich openlijk af wat de escalatie van het conflict kan betekenen voor de Nederlandse troepen aldaar. „Bovendien lijken de bombardementen in deze oorlog als neveneffect te hebben dat juist gevaarlijke nationalistische strevingen opgeroepen worden, met name in het toch al vernederde Rusland.

Ik hoop en bid dat er alsnog wegen gevonden mogen worden om langs de weg van verzoening uit dit conflict te komen." (ANP/GPD/AFP)

Ook in Friesch Dagblad. 9/4'99
Leeuwarder 31/3'99

Het is een merkwaardige Stille Week. Terwijl christenen stil staan bij het lijden van Jezus, is er opnieuw een oorlog. Moet men aannemen dat ook christenen elkaar op leven en dood bestrijden op de Balkan. Op een Goede Vrijdag als die van vandaag, is er niet alleen een gevoel van machteloosheid maar past ook één van schuld.

Van machteloosheid omdat de oorlog niet kon worden voorkomen, omdat wij eigenlijk geen oplossing zien.

De Westerse democratieën, met Amerika aan het hoofd, hebben zich na het einde van de Koude Oorlog opgeworpen als wereldordehandhavers. Als strijders voor de mensenrechten. Maar er zijn helaas voorbeelden te over dat dit niet de resultaten opleverde die zij voor ogen hadden. Men denke aan het leed in Afrika, in Ruanda, in Congo. Aan de voortdurende tirannie van Saddam Hussein. En nu ook aan het gewetenloze, barbaarse drijven van de Joegoslavische dictator Milosevic.

Die machteloosheid manifesteert zich ook in een omkering van politieke tegenstellingen. De NAVO, het machtsmiddel van de westerse democratieën, meende tot dusverre zijn taak te kunnen volvoeren door middel van 'techniek op afstand': luchtaanvallen met in verhouding weinig risico's. Inzet van grondtroepen, met veel meer risico's, was niet aan de orde.

Tegenover de NAVO-sympathisanten in ons land, die deze strategie nog steeds verdedigen, staan nu de vroegere NAVO-bestrijders uit de tijd van de Koude Oorlog (GroenLinks en het IKV) die er toe neigen juist wel de inzet van grondtroepen te bepleiten. De geweldlozen van weleer willen – vanwege de gruwelijkheden in Kosovo – een verheviging van het geweld. . .

Wanneer men in een Goede Vrijdag-bezinning, zoals het past, het een en ander in een wat groter verband en meer op afstand beziet, dan dringt ook een gevoel van collectieve schuld zich onweerstaanbaar op. En schaamte.

Dit brengt een uitspraak in gedachten van de bekende historicus Huizinga, in 1935, bij de dreiging van een wereldoorlog: „Er is nooit een tijd geweest waarin de mens zich zo de gebiedende taak bewust was om samen te werken aan het behoud en de volmaking van aardse welvaart en beschaving." En toch. . .

Na de Tweede Wereldoorlog is men desondanks bescheiden gebleven. Het 'nooit meer oorlog' van na de Eerste Wereldoorlog hoorde men nauwelijks meer. Toch is Europa na 1945 bijna vijftig jaar oorlogsvrij gebleven.

Waar ligt nu verder onze schuld? Zit die in onze verkeerde inschatting van de dictator Milosevic, van het Servisch nationalisme, van de Balkanproblematiek? Zeer zeker ook. Waarbij dan maar weer eens gewezen moet worden op de interne verdeeldheid van de Europese Unie, die mede zoveel vertraging heeft veroorzaakt. En op de niet aflatende steun van Rusland aan het zo gevaarlijke Servische nationalisme.

. . .en opdracht van het Westen

Maar het Westen, wij, hebben meer zaken om in dit verband eens goed over na te denken. Zo is daar de Westerse rijkdom, die schril afsteekt tegenover de stand van zaken in vele andere landen op deze wereld. Het is in dit kader te begrijpen dat de Serven en de Kosovaren, die al in ons land vertoeven en nu demonstreren, er waarschijnlijk weinig voor voelen om weer naar hun geboorteland terug te keren. Mocht er ooit weer vrede op de Balkan komen, dan wacht het Westen nog een immense taak om te helpen daar een menswaardig bestaan voor alle mensen op te bouwen.

sche en economische ontwikkeling, anderzijds is deze ook tot stand gekomen ten koste van allerlei economisch minder ontwikkelde landen. Het is daarom goed dat in het kader van het Bijbelse Jubeljaar vele christenen er momenteel voor pleiten om aan het eind van dit millennium die landen een groot deel van hun schulden kwijt te schelden. Ook professor Goudzwaard pleitte daar dinsdag voor in zijn afscheidscollege.

Maar het gaat niet alleen om het Westen als politieagent, als economische macht. Met name onze manier van leven kan niet buiten schot blijven. Onze vluchtige consumptiemaatschappij die bezig is zoveel traditie, zoveel onmisbare deugden, overboord te werpen. Waarin de politiek, het zo nauw aan normen en waarden verbonden handelen van mensen, dreigt te verworden tot het pragmatisch afhandelen van dossiers.

Zo beleven wij een Goede Vrijdag vol machteloosheid en schuld. Die om verzoening schreeuwt.

Maar wij weten dat deze dag niet geïsoleerd ligt in de tijd. Hij leidde toen en leidt ook nu naar Pasen. Dag van overwinning op de dood. Een dag ook van opstaan en verder gaan. Niet zonder hoop, want Hij heeft ons niet als wezen achtergelaten.

De NAVO is onderdeel van het probleem

Op de Balkan voltrekt zich een humanitaire ramp. Honderdduizenden Kosovari zijn verjaagd van huis en haard, honderden zijn vermoord. De ellendige beelden van etnische zuivering die we zo goed kennen uit Bosnië en Kroatië worden wederom breed uitgemeten op onze tv- schermen. Vluchtelingen trekken de grenzen van de naburige landen over, de vluchtelingenkampen groeien in aantal en omvang. De VN vluchtelingenhulporganisatie snelt te hulp. Voor velen doet het proces denken aan een natuurramp. Natuurrampen, zoals bekend, zijn onomkoombaar. Maar hoe onomkoombaar was deze catastrofe eigenlijk? Er is immers een reeks politieke keuzes aan voorafgegaan, die uitmondden in de NAVO bombardementen.

De directe aanleiding van de oorlog vormt het onderhandelingsproces van Rambouillet. Daar is onder westerse druk een document tot stand gekomen dat in essentie een zeer grote autonomie vastlegde voor de Kosovari, terwijl tegelijkertijd het grootste deel van de Joegoslavische soevereiniteit over het gebied werd ingeperkt dan wel afgebroken. Om te uitvoering van het verdrag te bewaken zou een NAVO vredesmacht in het gebied gestationeerd worden.

Zoals bekend werd het verdrag wel ondertekend door de Kosovari maar niet door de Joegoslavische regering van Milosevic. Nadat de Amerikaanse onderhandelaar Holbrooke nog een keer langs was geweest in Belgrado, blijkbaar met hetzelfde aanbod, ontketende de NAVO een luchtaanval op Joegoslavië.

Die aanval was in eerste instantie gericht op de luchtverdedigingsinstallaties van Joegoslavië, zodat latere aanvallen op het Joegoslavische leger veilig konden worden ondernomen. Wat de gevolgen zijn geweest is onduidelijk. Misschien is een substantieel deel van het militaire apparaat van het Joegoslavische leger vernietigd, misschien ook niet. Volgens Russische bronnen zijn meer dan duizend burgers gedood of gewond. Dergelijke cijfers worden heftig ontkend door de NAVO.

De woordvoerders van die organisatie houden vol dat er sprake is van precisie bombardementen die alleen militaire doelen treffen. In ieder geval is het offensief niet zonder risico's: dat blijkt uit het verlies van een zogenaamd voor radar onzichtbare Stealth vliegtuig van de Amerikaanse luchtmacht.

De reactie van Milosevic op de bombardementen is bekend. Een proces van massale etnische zuiveringen werd ingezet waardoor elk etmaal een kleine honderdduizend mensen het land ontvluchten. Misschien onder invloed van de verontwaardiging in de publieke opinie hierover, werden al na een paar dagen de doelen van de NAVO uitgebreid. Niet alleen de luchtafweer en commando structuur werd aangevallen: ook de tanks en kanonnen die in Kosovo werden ingezet. Van heinde en verre werden nog eens tientallen bommenwerpers aangevoerd om deze taak uit te voeren.

Waartoe diende deze massale strafexpeditie? Want dat was het, met vergaande gevolgen. Voor het eerst in de geschiedenis van de NAVO werd een soevereine staat aangevallen zonder een mandaat van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Daarmee werden de schamele garanties, die kleine landen een beetje bescherming bieden tegen agressie door grotere landen, onderuit gehaald. Er kwamen felle reacties vanuit Rusland en China, die in het eenzijdige optreden van de NAVO een precedentwerking zagen voor de toekomst.

De officiële motivaties voor de bombardementspolitiek werden door minister Van Aartsen als volgt opgesomd in de Tweede Kamer, toen de bommenwerpers al onderweg waren:

1. Stopzetting van excessieve militaire acties
2. Voorkomen van verdere humanitaire catastrofe
3. Ondertekening van het Rambouillet akkoord
4. Afdwingen van de eerder gemaakte afspraken met de NAVO over het terugtrekken van (Joegoslavische) eenheden.

Met het eerste wordt bedoeld militaire acties van het Joegoslavische leger en de paramilitaire eenheden (o.a. van de beruchte Arkan) in Kosovo. Van getuigenissen die uit Kosovo komen weten we dat het gaat om etnische zuiveringsoperaties, gerichte moordpartijen op Albanezen, 'verdwijningen' van Servische inwoners van Kosovo (het bevrijdingsleger van de Kosovari voert op kleinere schaal ook moorden uit), en het uitvoeren van contra-guerrilla operaties tegen het Albanese bevrijdingsleger, die zonder onderscheid ook de bevolking treffen.

De techniek die hierbij gebruikt wordt bestaat deels uit beschietingen door artillerie en tanks, maar ook mortieren, machinegeweren en geweren. Luchtbombardementen kunnen kanonnen en pantservoertuigen vernietigen, en zelfs soldaten doden als die zonder dekking over open terrein bewegen. Ze kunnen beslist niet verhinderen dat kleine groepen van gewapende soldaten door dorpen en de hoofdstad Pristina trekken en daar de bevolking terroriseren. De enige mogelijkheid om dat te verhinderen is om het land te bezetten met grondtroepen en de vijand te verjagen.

Dit is tevens een commentaar op de tweede vraag: een humanitaire catastrofe kan niet verhinderd worden door de luchtbombardementen. De eis tot ondertekening van het akkoord werd in de verklaringen van de NAVO gescheiden van de luchtaanvallen. Dat wil zeggen dat de NAVO stelt dat het tot doel heeft het leger van Joegoslavië deels af te breken. Dit is een op zich zelf staand doel en wordt dus bereikt op een door de NAVO zelf gedefinieerd ogenblik, los van wat er werkelijk op de grond gebeurt en los van de politieke doelen.

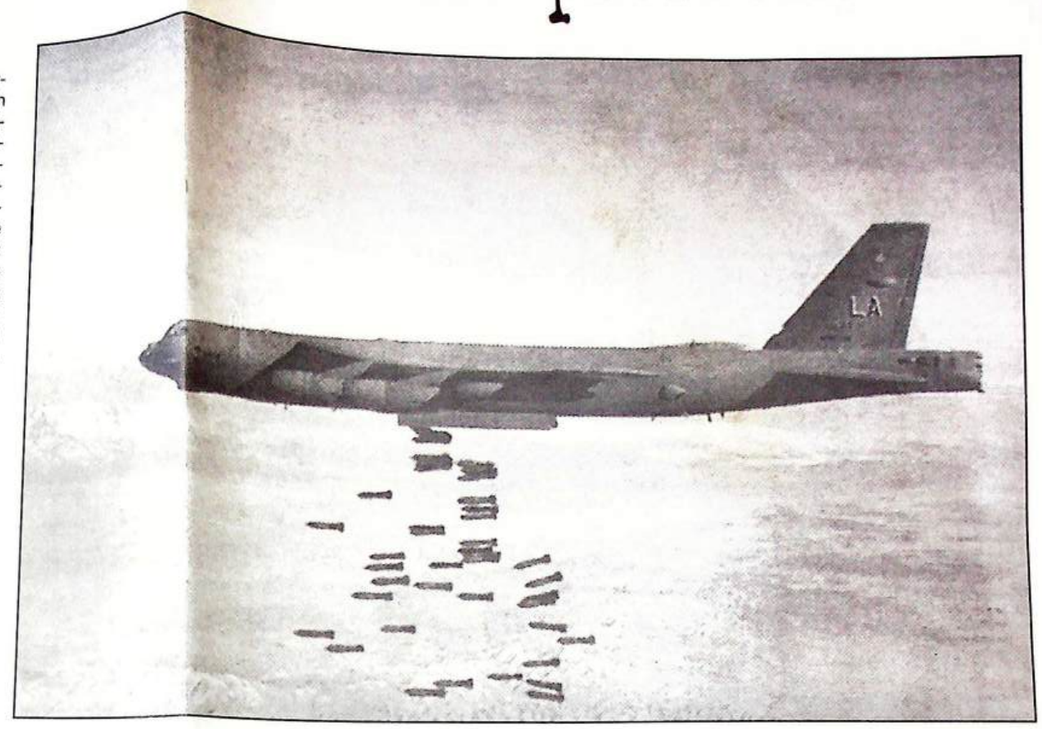

Deze (derde en vierde) politieke doelen die door minister Van Aartsen werden aangehaald, zijn in openbare uitspraken van Albright ook reeds verzwakt: zij had het er over dat er een overeenkomst moest komen in lijn met de eerder gemaakte afspraken (zij het wel met de belangrijke eis dat de NAVO een eventuele vredesmacht moet blijven leiden).

De reden dat de militaire en de politieke doelen gescheiden zijn van elkaar heeft te maken met de politieke realiteit die de Nederlandse voorstanders van bombardementen niet onder ogen willen zien. Namelijk dat de eis aan Milosevic om het verdrag te ondertekenen voor hem politieke zelfmoord is (omdat een vreemde vijandelijke krijgsmacht op Joegoslavisch grondgebied zonder verzet wordt toegelaten). De grote vraag is waarom zo een eis gesteld werd en in feite nog steeds op tafel ligt. Waarom is er niet een andere vredesmacht voorgesteld, geleid door de OVSE of de VN? Waarom wordt dit nu niet gedaan? Het lijkt er immers op dat de Joegoslavische regering niet gaat inbinden. Dit is volstrekt logisch, omdat het nu aangeboden verdrag de wezenlijke belangen van de Joegoslavische staat en dus haar politieke leiders aantast. Dat wordt ook zo gezien door een groot deel van de bevolking die als één man rond Milosevic is gaan staan.

In de discussie wordt door sommige voorstanders van interventie ook nog een ander militair alternatief voorgesteld: een invasie door NAVO troepen te land die heel Kosovo zou moeten bezetten. Maar het zou weken, zo niet maanden duren voordat de minimale invasiemacht (minstens 100.000 man) ter plekke is. Voor het gemak wordt er vanuit gegaan dat hieraan volledige medewerking wordt verleend door de buurlanden en de nabije NAVO lidstaten, hetgeen twijfelachtig is. In die tijd zijn de etnische zuiveringen allang voltooid.

De hele opzet van de operatie klopt dus niet: ze is voorgesteld als een manier om de Kosovari bevolking te redden, maar werkt in feite averechts. Wie de militaire logica volgt komt onvermijdelijk op een grondoorlog terecht. Maar dat gaat juist niet gebeuren. Waarom volhardt de NAVO op de weg van luchtbombardementen?

Van groot belang is het politieke idee dat de NAVO de oplossing is van de grote politieke problemen in het komende tijdperk. Overal breken conflicten uit: in plaats van de Verenigde Naties moet de NAVO het antwoord bieden. Niet alleen in het oude verdragsgebied maar ook overal ter wereld waar de westerse landen hun belangen in gevaar zien. De Balkan is niet van wezenlijk belang voor de politieke elites in het westen, maar het conflict heeft wel een zeer belangrijke functie: namelijk om het nut van de NAVO te bewijzen als bewaker van de internationale vrede. In die calculatie spelen de belangen van de plaatselijke bevolking nauwelijks een rol. Er is overduidelijk gekozen voor een militaire optie terwijl andere mogelijkheden niet zijn uitgeprobeerd.

Een daarvan was een aanbod voor een vredesmacht onder VN leiding met deelname van Russische en andere troepen naast die van de NAVO. Dat zou de Russische diplomatie een kans hebben gegeven om een dempende rol te spelen. Rusland heeft behalve goede relaties met Milosevic namelijk ook de *controle over de energie leveranties van Joegoslavië. Voor die Russische medewerking moet door het Westen een prijs worden betaald: misschien via IMF monetaire ondersteuning of andere hulpprogramma's. Dat betekent geenszins dat de Russische regering het beste voorheeft met de plaatselijke bevolking: voor haar is de Balkan slechts een pion in een groter machtspel. Maar zo'n diplomatiek compromis zou de ramp die zich nu voltrekt hebben vermeden.*

Het is te gemakkelijk om alleen maar te roepen dat er door bombardementen geen vrede kan worden afgedwongen. Er is een plicht voor de tegenstanders om alternatieven aan te bieden. Dat bestaat momenteel helaas uit het naar voren brengen van een oplossing die bij de internationale machtspolitiek ligt en niet bij de bevolking ter plaatse. Toch is het van groot belang om de Nederlandse politici af te brengen van het rampzalige idee dat de bommenregen van de NAVO de bevolking daar zal helpen. Dat wordt nog een hard debat.

Karel Koster

Medewerker van het Anti Militaristisch Onderzoeks Kollektief.

NAVO-AANVALLEN GOED VOOR WAPENINDUSTRIE

Operatie Alied Force in Joegoslavië is een productpresentatie in de praktijk. Hoewel de aanvallen net begonnen zijn, durven analisten al voorzichtig te zeggen dat de NAVO-aanvallen goed zijn voor de defensie-industrie. Het is de ultieme test om wapens in de praktijk te zien functioneren.

Tijdens de aanvallen zijn tot nu toe verkenningsvliegtuigen, gevechtsvliegtuigen en bommenwerpers gebruikt. De B-52 en F-15 Eagle van Boeing, De F-16 en F-117A van Lockheed Martin en de EA-6B Prowler en B2 Stealth van Northrop Grumman. De gebruikte vliegtuigen en wapens kunnen laten zien wat ze waard zijn en wellicht worden er ook tekortkomingen ontdekt. De meest gebruikte kruisraket op dit moment is de Tomahawk van Raytheon, een van de vier overgebleven defensie-industriegiganten in de VS. (Bron: NRC)

ZINLOOS GEWELD

Na afloop van een vredescongres in Utrecht op 27 maart werd een verklaring opgesteld, waarmee de NAVO-bombardementen in Kosovo en Servië en de Nederlandse medewerking daaraan worden veroordeeld. Deze verklaring werd door een twintigtal organisaties ondertekend, waaronder Franciskaanse Vredeswacht, Groen-Links-Enschede, AMOK-VD, Vrouwen voor Vrede, Werkgroep Paasmars, Haags Vredesplatform, Kern & Vrede, Païs en SP:

1. Deze acties zullen met zekerheid grote aantallen slachtoffers ten gevolge hebben onder de Albanese en Servische bevolking, niet alleen in Kosovo, maar ook in andere gebieden. Zo leiden deze acties tot het tegendeel van het gestelde doel: de bevolking van Kosovo te beschermen. Paramilitaire troepen voeren represaille-campagnes uit op onschuldige burgers.
2. De NAVO-strafexpeditie is niet door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties gesanctioneerd en is in strijd met het VN-handvest.
3. Dit militaire ingrijpen verstoort de ontspanning in Europa en heeft de kans op nieuwe confrontaties tussen Oost en West verhoogd. Een nieuwe wapenwedloop kan het gevolg zijn.
4. Het absoluut vasthouden aan de stationering van NAVO-troepen in Kosovo heeft de vredesonderhandelingen in Rambouillet geblokkeerd. Een voldoende aantal civiele waarnemers zou een vreedzaam alternatief zijn geweest en was wellicht aanvaardbaar voor alle partijen.
5. Het akkoord van Rambouillet is slechts op hoofdlijnen bekend. Het openbaar maken van deze stukken is voor een democratisch besluitvormingsproces in Nederland onontbeerlijk.
6. Wij veroordelen deze NAVO-actie als een afschuwelijk voorbeeld van zinloos geweld. Binnenlandse strijd tegen zinloos geweld wordt absurd en ongeloofwaardig wanneer door de Nederlandse regering in de internationale verhoudingen wordt gegrepen naar massaal zinloos, onrechtmatig en ondoelmatig geweld.

MANIFESTATIE Op zaterdag 10 april vindt er vanaf 12.00 uur op de Dam in Amsterdam een demonstratieve bijeenkomst plaats tegen de NAVO-bombardementen en de Nederlandse inbreng hierin.

Anarchisten in ex-Joegoslavië zijn vanzelfsprekend eensgezind tegen de oorlog. Ze onderhouden intensief contact met elkaar en proberen elkaar te steunen. Aan de vooravond van de NAVO-aanvallen had Marco van Eurodusnie uit Leiden een interview met de anarchiste Jovana uit Belgrado. Vlak na de bombardementen ontving hij een brief.

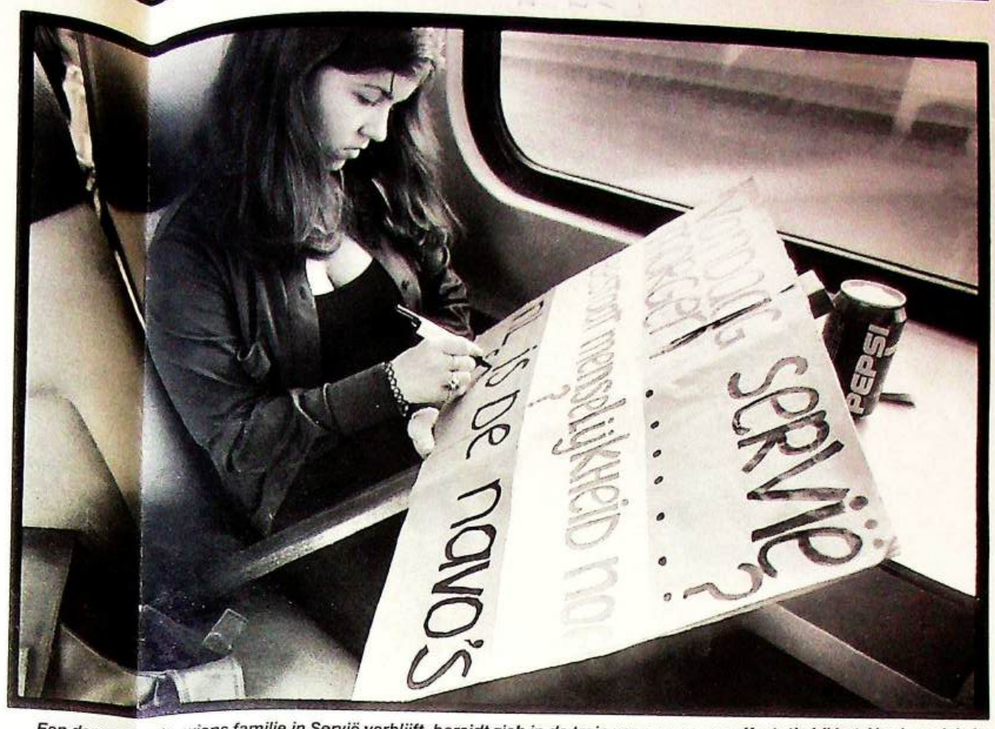

Een demonstrante, wiens familie in Servië verblijft, bereidt zich in de trein voor op een manifestatie bij het Vredespaleis in Den Haag, waar enige honderden Serviërs op 27 maart protesteerden tegen de NAVO-bombardementen in hun land. (Foto: Thomas Schlijper)

OORLOG IN EUROPA

'Tien jaar hard werk van oppositiegroepen in één nacht vernietigd'

'Genoeg Pinokkio!' stond op een spandoek tijdens een anti-oorlogsdemonstratie in Skopje (Macedonië). Op het spandoek werd Bill Clinton afgebeeld met een lange neus en een swastika op zijn voorhoofd. De demonstranten wezen hiermee op hypocrisie en de constante stroom leugens die Clinton over de situatie in klein Joegoslavië verspreid.

Dinsdag 23 maart werd in Servië de bevolking opgeroepen zich voor te bereiden op de oorlog. Om kwart over elf 's avonds gaf NAVO secretaris-generaal Solana generaal Clark, commandant van de NAVO-troepen, opdracht met de operatie Allied Force te beginnen. Het is oorlog in Europa, al past iedere politicus en legerleider op het een oorlog te noemen. Het zijn acties gericht tegen president Milosevic om hem te dwingen akkoord te gaan met een regeling die *basisrechten garandeert aan de Albanese meerderheid in Kosovo. Volgens de propaganda zijn de bombardementen* niet gericht tegen de Servische bevolking maar tegen hun "dictatoriale" leiders. Ondertussen vallen de bommen op de bevolking die het doel niet zijn en is niemand duidelijk welk nut het dient. Helaas voor de getroffen Serviërs, Kosovaren en Montonegrijnen is er geen enkele politiek of militair verantwoordelijke die z'n nek uit steekt en de bombardementen stopt.

Jovana woont in Belgrado. Ze studeert filosofie, is actief in de Groep voor Libertaire Initiatieven in Belgrado (GLIB) en het Centrum voor Libertaire Studies in Belgrado. Ik vraag haar hoe ze het vindt om in Servië te leven sinds het door de westerse wereld tot paria-staat is 'gebombardeerd'.

Jovana: „Het leven in Servië ervaar ik als inspirerend! Dan heb ik het natuurlijk niet over de honger, de armoede, het tekort aan medicijnen, de censuur en onze beperkte mogelijkheden om rond te reizen... maar wanneer je aan het einde van de dag je ogen sluit kan dit je inspireren tot rebelse daden. Mogelijkerwijs helpt de situatie in Servië je begrijpen hoe alles met elkaar verbonden is en hoe belangrijk het is de strijd met ieder aspect aan te gaan.

„Toch is het leven in Servië niet alleen *maar klote. Wanneer je van alle kanten wordt aangevallen brengt het mensen* ook bij elkaar. Ik zie mensen die elkaar solidariteit tonen en elkaar helpen en dat betekent veel voor me. Altijd was ik bang voor de manier waarom het kapitalisme mensen van elkaar vervreemd en het consumentisme mensen verblindt maar aangezien de kapitalistische landen ons afwijzen hoeven we ons gelukkig niet zo te gedragen."

Belgrado, 29 maart

Beste Marco,

De sirenes loeien maar ik heb geen zin naar de schuilkelder te gaan nadat ik er eerder ruzie heb gehad met racistische klootzakken. Tweederde van de mensen die er schuilden voor de NAVO-bommen waren zigeuners en werden door de Servische bazen van de Burgerbescherming schofterig behandelt. Ik kon ze verder niet helpen en ben naar huis gegaan, ondanks het luchtalarm.

Ik kan trouwens nog maar moeilijk mijn vrienden zien want het openbaar vervoer werkt bijna niet meer. M'n buren zijn naar Hongarije gevlucht. Gisteren stond ik op het balkon toen er een bom niet ver van waar ik woon insloeg. Ik voelde de hitte van de explosie in mijn gezicht en deed een stap terug. Vijf uur per dag loeien de sirenes en er is geen mogelijkheid je aan het feit te onttrekken dat Servië in oorlog is.

Je vroeg me naar het, inmiddels gesloten, radiostation B92, door wie dat gesteund en gefinancierd werd. Nou, door westerse krachten natuurlijk, zoals superspeculant Soros. Ze zijn niet "alternatief" maar praten in ieder geval niet de regering na. Hun uitzendingen veroorzaakten trouwens wel vaak paniek onder de bevolking.

Wat er volgens mij moet gebeuren om deze waanzin te stoppen? Als eerste moet de NAVO stoppen met haar bombardementen en moeten lokale Servische en Albanese vertegenwoordigers om de tafel gaan zitten met het doel een vredesregeling te bereiken. De problemen moeten op lokaal niveau worden aangepakt en wat mij betreft mogen de Albanezen best hun eigen staat hebben zolang ze de Servische minderheid maar respecteren. Daarnaast moeten Servische en Albanese oorlogsmisdadigers terecht staan. Maar eerst moet de NAVO ophouden zich te bemoeien met het beleid van andere staten, want staten zijn militaire organisaties en niet louter politiek. Daarom loopt iedere inmenging uit op een oorlog. Waarom zegt de NAVO niet gewoon dat ze Shell in Servië willen en een oliepijplijn van de Kaspische naar de Adriatische zee? Waarom zegt men niet gewoon dat ze in Servië een goedkoop legioen arbeidskrachten wil voor hun multinationals aan wie ze "ons" land willen geven?

Geloven mensen nu werkelijk dat de bombardementen een humanitaire missie zijn?

Jovana

Servië wordt in het westen afgeschilderd als een totalitaire staat. Wat is hiervan waar?

„De staat is denk ik per definitie totalitair daar zij er niet is om de individuele vrijheid van mensen te beschermen. Wanneer je kijkt of Servië aan de breed geaccepteerde mensenrechten-criteria voldoet is het antwoord waarschijnlijk nee. Mensenrechten worden in Servië niet gegarandeerd maar ik denk dat de geaccepteerde liberale en dus westerse definitie van mensenrechten er is om de belangen van het westerse kapitaal - en haar expansie - wereldwijd te beschermen. Hiermee wil ik zeker niet de Servische politiek beschermen maar wel wijzen op het feit dat de westerse 'democratische' landen veelal subtielere manieren hebben gevonden om de bevolking onder controle te houden. Het grote verschil tussen hen en Servië is dat de laatst genoemde meer zichtbare politieke en politionele methoden heeft om haar doel te bereiken terwijl de 'democratische' landen zichzelf meer bedienen van economische middelen. Het doel, controle over de bevolking, blijft echter hetzelfde."

Milosevic is politiek gezien de machtigste persoon in Servië, wat beweegt deze man?

„Wat Milosevic beweegt om de machtigen der aarde voortdurend dwars te zitten, is zijn pathologische ijdelheid. Hij volgt niet één specifieke ideologie. Om precies te zijn volgt hij er meerdere. Hij was lid van de communistische partij en noemt zich socialist. Hij gedraagt zich in het land, bijvoorbeeld tegenover de media en de oppositie als een fascist en is met zijn "Groot Servië" gedachte sinds een aantal jaar op de nationalistische toer gegaan. Maar achter de schermen gedraagt hij zich als een cryptokapitalist die staatsbedrijven verkoopt aan buitenlandse investeerders..."

Wat vindt je van wat er momenteel in Kosovo gebeurd?

„Sinds de Slavische stammen zich vestigden in de Balkan werd Kosovo als Servisch gebied gezien. In de 14e eeuw werden de Serviërs verslagen door de Turken waarop zij zich terugtrokken uit Kosovo en vijf eeuwen bezetting door de Turken volgde. Tot de dag van vandaag bleef Kosovo een symbool van Servische vastberadenheid en kracht. Ook vind je in Kosovo veruit de meeste middeleeuwse, orthodoxe kloosters waarmee ik wil zeggen dat de Serviërs zich religieus en emotioneel verbonden voelen met het land.

„Ik heb altijd al ongemakkelijk gevonden om over Kosovo te praten. Als kind begreep ik al dat er daar iets niet klopt, maar het duurde even voordat ik door had dat het daar echt goed fout zat. Vanaf begin 1980 wordt de Albanese bevolking er door de Servische politie getreiterd en lastig gevallen. De Serviërs installeerde daar in feite een soort apartheidsregime. De Albanese bevolking heeft zich daar 20 jaar lang op vreedzame wijze tegen verzet. Zo creëerden ze hun eigen onderwijssysteem waar in het Albanees werd onderwezen. Ondertussen vroegen ze de internationale gemeenschap voortdurend om aandacht voor hun problemen. Natuurlijk werd deze roep om hulp genegeerd totdat de Albanezen de wapens opnamen. Ik erken het recht van de Kosovaren op een eigen staat, maar ze moeten wel een oplossing vinden die acceptabel is voor de Servische minderheid (10%). De hele situatie zou echter niet door onze "zorgzame" leiders besproken moeten worden maar op gemeenschapsniveau. Ik geloof niet in een van boven af opgelegde oplossing (alle nu geopperde oplossingen komen van boven af) en zou me een stuk gelukkiger voelen wanneer de verschillende volkeren een manier vinden om zichzelf te emanciperen."

Waarom richt de bende rond Milosevic haar aandacht zo op Kosovo?

„Iedere staat houdt in het geheim een kwetsbaar en licht ontvlambaar punt achter dat, wanneer nodig, alle aandacht zal trekken. Het gecreëerde probleem rond Kosovo is dan ook een poging van de Servische staat haar macht te behouden. Kapitalistische staten gebruiken voor dit doel graag de onafhankelijkheidsbewegingen in haar gebied om indien nodig als zondebok te gebruiken. De economische crisis in Servië is rampzalig en iedere keer wanneer de armen en arbeiders (2/3 van de bevolking) hier tegen protesteren wijst het regime naar Kosovo. Deze formule kun je overigens op bijna alle conflicten in ex-Joegoslavië loslaten. Wanneer sociale armoede dreigt te escaleren in een opstand vindt het betreffende regi-

"De Verenigde Staten zijn naarstig op zoek naar nieuwe vijanden waarmee ze hun rol als wereldwijde politieman kunnen rechtvaardigen. Mensenrechten werden in Kosovo al 10 jaar voortdurend geschonden maar daar heeft niemand zich ooit om bekommerd. Net zoals niemand zich stoort aan de onderdrukking van Koerden door de Turkse staat. Maar Turkije is dan ook lid van de NAVO en koopt haar wapens van NAVO landen. (...) Milosevic misdaad is dan ook niet dat hij Albanezen onderdrukt maar dat Servië traditioneel verbonden is met Rusland en hij weigert een bondgenoot te worden van een Verenigde Staten dat wereldheerschappij nastreeft.(...) Er is natuurlijk geen reden om te pleiten voor staten. Zij houden de vrijheid gevangen. Maar aan de andere kant hebben we de totalitaire kapitalistische heerschappij te vrezen, geleid door de Verenigde Staten. Er zijn miljoenen uitgebuitenen in de wereld en geen leider die het opvalt. Nu proberen ze ons ervan te overtuigen dat het om een humanitaire actie gaat. Eerste klas cynisme is het! Het gevecht om Kosovo is een gevecht voor kapitalistische werelddominantie.(...)"

Uit een pamflet van de Sloveense band Man in the Shadow, verspreid op 27 maart tijdens een concert.

Het duivelse dilemma

OP DE Keizersgracht voor De Rode Hoed deelden mannen in de zoele lenteavond pamfletten uit: 'Stop de oorlog tegen Servië! Voor een socialistisch alternatief!' Alles goed en wel, maar wat is het alternatief, laat staan het socialistische?

Binnen werd het debat *Beter dan bommen* gevoerd, belegd door de Socialistische Partij. Het viel op dat iedereen erg goed kon uitleggen wat allemaal is misgegaan en dat we er nooit aan hadden moeten beginnen.

Vooral Rob de Wijk, per taxi aan- en afgevoerd tussen twee live televisie-uitzendingen door, blonk daarin uit. Hij zei het duidelijker dan ik het hem tot dan toe in *Nova* ooit hoorde doen.

Indien de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie Clingendael, het instituut voor internationale betrekkingen waaraan De Wijk verbonden is, om raad hadden gevraagd over Kosovo, zou hij 'nooit hebben geadviseerd tot dreigen met geweld'. "Want het leidt er uiteindelijk toe dat je de daad bij het woord moet voegen. Maar velen hoopten dat het dreigement op zichzelf zou volstaan. Die wens werd de vader van de gedachte en daarmee belanden we in een fuik waaruit we niet meer terug kunnen zwemmen."

Wat wij in deze kwestie zijns inziens meemaken, is 'de maakbare samenleving op zijn internationaals: een bepaald optimisme dat anderen zullen doen wat je zou willen dat ze doen'.

Vanuit de zaal werd geopperd dat een strenge economische boycot of een strikt wapenembargo wellicht beter geholpen zouden hebben, maar ook dat betwijfelt De Wijk: "Zie Irak: waterdichte sancties, het bruto nationaal product gehalveerd en wie zit na tien jaar nog in het zadel? Saddam Hoessein! Omdat juist in zó'n situatie de bevolking zich achter de machthebber schaart."

Onder zijn gehoor zat het levende bewijs te applaudisseren: modern uitgedoste jongelui van Servische origine, die je tot voor twee weken niet voor aanhangers van Milosevic zou hebben gehouden, maar die het nu wel zijn geworden.

De Wijk ging verder: "Als het in Nederland over zinloos geweld gaat, hoor ik autoriteiten zeggen: het is niet echt te voorkomen. Waar halen we dan het idee vandaan dat we het soort conflicten als in Kosovo kunnen beheersen? Misschien moeten we accepteren dat voor sommige problemen geen oplossing voorhanden is en moeten we niet de pretentie hebben dat we alles in de wereld kunnen regelen."

Het is een moeilijk te aanvaarden gedachte: de burgers zien avond aan avond onrecht en ellende op de televisie en verlangen dat 'de internationale gemeenschap' daar een einde aan maakt. Maar de bemoeienis van internationale organisaties met Kosovo heeft de zaak er alleen maar erger op gemaakt: die heeft de Albanezen in het gebied gestijfd in hun separatisme, waardoor de Serviërs zich des te heftiger aan dit erfgoed vastklampten.

"De geschiedenis bewijst dat interventies altijd te laat komen, namelijk: als de verhitting der gemoederen al te hoog is opgelopen," zei De Wijk.

Hij heeft gelijk; die interventie wakkerde de verhitting zelfs nog verder aan. Maar het is een gelijk achteraf. Wat moet gebeuren nu het eenmaal zo ver is dat 'de internationale gemeenschap' – althans: Amerika en zijn bondgenoten – aan het bombarderen is geslagen?

De leuze van de Socialistische Partij, vervat in een pamflet, luidt: 'Stop de oorlog, hervat de onderhandelingen.' Maar het duivelse dilemma is dat men daarmee capituleert voor Milosevic en de Kosovaren dan echt in de steek laat.

"Er is geen alternatief meer voor de bombardementen," zei De Wijk nog net voordat hij weer naar *Nova* vertrok. "Geen van beide partijen zwicht nu, omdat ze beide menen dat ze het militair kunnen redden. Ze moeten eerst bloedend op de grond liggen voordat er weer gepraat wordt."

En dan? Dan zal Kosovo worden opgedeeld in een noordelijk deel, voorzien van Servische heiligdommen en industriële potentie, en in het onafhankelijke zuiden, dat weldra aansluiting zal zoeken bij Albanië. Wat is dan gewonnen? Een half miljoen vluchtelingen, een verwoest land, veel wederzijdse verbittering.

Het viel op dat veel aanwezigen hoopten de kool en de geit te kunnen sparen: zowel de oorlog stoppen als de Kosovaren steunen. Maar daarvoor is het te laat. Je kunt elkaar nog zo lang uitleggen wat de laatste jaren allemaal verkeerd is gedaan, we zitten nu in een vaarwater waarin we onszelf hebben gemanoeuvreerd en waar noch wij, noch de Serviërs, noch de Albanese Kosovaren meer zonder kleerscheuren uitkomen.

Het viel ook op dat men in de zaal de vertwijfeling van premier Kok onecht en 'voor de spiegel ingestudeerd' vond, maar dat het Amsterdamse SP-Kamerlid Harry van Bommel diens oprechte 'emotie' niet in twijfel wilde trekken. Misschien komt dat doordat iedereen die met de kwestie te maken krijgt – al is het maar als Nederlands parlementslid – iets van die vertwijfeling voelt.

Tegen het eind van de bijeenkomst stond ik, met een half oor luisterend, in het trappenhuis (omdat wij, zoals hij zei, het allebei 'niet kunnen laten') te roken met Jan Marijnissen. Hij had 'weinig nieuws gehoord', want de voornaamste vraag was toch: wat nu? Daar was hij ook niet echt uit. Dat vond ik sympathiek.

Het Parool 1-4-'99

Bij de verjaardag van de NAVO

2-4-99

Protest tegen de Navo-bombardementen, Belgrado 29 maart Foto Fotoloods

EEN SCHILD ZONDER VERTROUWEN

De NAVO wordt zondag vijftig en voert intussen oorlog op de Balkan. Koek en ei is het nooit geweest in dit 'schild tegen agressie'. Realpolitik hield de defensieve alliantie veertig jaar bijeen. Nu zijn er ook humanitaire motieven in het geding en moet ze offensief opereren. De dilemma's van aanvallen én verdedigen in Servië en de rest van Europa.

Geir Lundestad (ed.): *No End to Alliance.*
The United States and Western Europe: Past, Present and Future.
Macmillan Press, 268 blz. ƒ 161,10

Geir Lundestad: *'Empire' by integration.*
The United States and European Integration, 1945-1997. Oxford University Press, 210 blz. ƒ 57,70

Ronald Havenaar

De eensgezindheid waarmee de NAVO vorige week is begonnen aan de riskante militaire actie tegen de strijdkrachten van Milošević is opmerkelijk. Zelfs de Fransen hebben hun passie voor solisme althans voorlopig onderdrukt. Toen in 1989 het communisme de handdoek in de ring gooide, werd het Atlantische bondgenootschap uitgeroepen tot de meest succesvolle alliantie uit de Europese geschiedenis. Maar in de inleiding van de bundel *No End to Alliance* wijst de Noorse historicus Geir Lundestad, bekend geworden door zijn Koude Oorlogsgeschiedenis *East, West, North, South* (1991), dit oordeel terecht van de hand als veel te geflatteerd. Sinds de NAVO vijftig jaar geleden, op 4 april 1949, werd opgericht, is de organisatie geplaagd door een eindeloze serie interne conflicten, die menigmaal twijfel opriepen over haar overlevingskansen.

Al in 1950 rezen er grote problemen naar aanleiding van de oorlog in Korea. De Britse premier Attlee wist niet hoe snel hij naar Washington moest reizen om president Truman op de vingers te tikken over diens dreigement eventueel kernwapens te gebruiken tegen de Noord-Koreaanse agressor. Daarna volgden nog vier decennia van onderlinge spanningen, niet alleen over nucleaire strategie, maar ook over het optreden van De Gaulle, over de Duitse Ostpolitik, over het Midden-Oosten, over de inval van de Sovjet-Unie in Afghanistan, enzovoort.

Hoe heeft de NAVO al die moeilijkheden overleefd? Het gebruikelijke antwoord luidt dat het gemeenschappelijke belang weerstand te bieden aan de Sovjet-Unie uiteindelijk steeds weer zwaarder woog dan het splijtende effect van onderlinge conflicten. Maar in zijn boek *'Empire' by integration*, dat gelijktijdig is verschenen met de bundel *No End to Alliance*, verdedigt Lundestad op overtuigende wijze de stelling dat voor de Amerikaanse leiding van het bondgenootschap beheersing van de Duitse kwestie een minstens zo belangrijk motief was om de NAVO op te richten en bij elkaar te houden. De Europese integratie, die door Washington niet alleen werd gesteund maar ook werd aangemoedigd, was in die strategie een onmisbare scharnier.

Aan de hand van grondige archiefstudie laat Lundestad zien hoe zwaar de verse herinneringen aan twee grootscheepse interventies, in de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, op de Amerikaanse besluitvormers drukten toen zij in de tweede helft van de jaren veertig hun houding moesten bepalen. Voorkomen moest worden dat Duitsland in de toekomst voor een derde maal in staat zou zijn de stabiliteit in Europa dusdanig te ontwrichten dat de Verenigde Staten opnieuw gedwongen werden ten koste van zware offers in te grijpen. Uiteraard was verzet tegen Stalins imperiale ambities op dat moment de meest urgente taak. Maar al snel stond voor Washington vast dat de medewerking van West-Duitsland aan die weerstand onmisbaar was.

Bondsrepubliek

Aansluiting van de in 1949 opgerichte Bondsrepubliek bij de NAVO was echter voorlopig onaanvaardbaar voor de West-Europese bondgenoten. Pas in 1955 zou Bonn lid worden. Om het risico te vermijden dat dit nieuwe Duitsland zich van het Westen zou afkeren, oefende de Amerikaanse regering zware druk uit op Frankrijk om met de oude vijand samen te werken. De Bondsrepubliek moest zo hecht mogelijk worden geïntegreerd in een West-Europa dat onderdeel was van de Pax Americana. Al op 19 oktober 1949 schreef minister van Buitenlandse Zaken Acheson aan zijn ambassadeur in Parijs: 'France and France alone can take the decisive leadership in integrating Western Germany into Western Europe.'

Hij kreeg welkome hulp van Jean Monnet, die gedurende de Tweede Wereldoorlog geruime tijd in de Verenigde Staten had gewoond en in 1950 voor de Franse minister van Buitenlandse Zaken Schumann een plan opstelde dat leidde tot de oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Dat initiatief luidde een Frans-Duitse samenwerking in die binnen een breder Europees kader nog steeds doorgaat.

Lundestad beklemtoont dat de Verenigde Staten als wereldmacht na de Tweede Wereldoorlog een imperium hebben opgebouwd met een in historisch opzicht uniek karakter. Het belangrijkste onderdeel, West-Europa, is niet met de gebruikelijke verdeel-en-heers-strategie onder controle gehouden. Integendeel, de West-Europese landen werden aangemoedigd samen te werken. Die politiek berustte in meer dan één opzicht op welbegrepen eigenbelang: integratie zou de traditionele tegenstellingen tussen deze naties kunnen overbruggen en de terugkeer verhinderen van een tragisch verleden waarin Amerika tot tweemaal toe in een oorlog was meegesleept. Bovendien waren stabiele verhoudingen in dit deel van het Amerikaanse imperium een voorwaarde voor een effectieve bijdrage aan de weerstand tegen het communisme. Ook bleef Washington hopen dat West_Europese samenwerking op den duur een sterke partner zou opleveren, die zelf meer verantwoordelijkheid kon dragen en de Verenigde Staten zou ontlasten in hun defensieverplichtingen. Het belang dat Amerika had bij een sterk West-Europa werd door president Eisenhower (1953-1961) samengevat met de woorden: 'weakness could not cooperate, weakness could only beg'.

Steun aan de West-Europese integratie was echter aan een absolute voorwaarde gebonden: het Amerikaanse imperium moest vanuit één centrum geleid blijven worden, namelijk Washington. Dit 'empire' had een bijzonder karakter door de ruimte die de West-Europeanen kregen onderling samen te werken en in bondgenootschappelijke kwesties hun stem te laten horen. Maar die zeggenschap was aan een duidelijke grens gebonden: hun integratie moest zich blijven ontwikkelen binnen het Atlantische kader, dat wil zeggen in overeenstemming met Amerikaanse belangen. Dit fluwelen imperialisme kon alleen succes hebben zolang West-Europese leiders hun beslissingsvrijheid gebruikten om op de hoofdzaak te blijven instemmen.

De doelstelling van De Gaulle om een Europees machtsblok te vormen, onafhankelijk van de Sovjet-Unie èn de Verenigde Staten, was de grootste uitdaging waarmee de Amerikaanse regering tijdens de Koude Oorlog werd geconfronteerd. Lundestad beschrijft hoe groot de schok was die het in januari 1963 door Adenauer en De Gaulle ondertekende Elysée-verdrag in Washington teweegbracht. Deze overeenkomst, die voorzag in een veiligheidssamenwerking tussen Frankrijk en de Bondsrepubliek, dreigde de Europese integratie buiten het Atlantische kader te plaatsen en onbruikbaar te maken als Amerikaans instrument om Duitsland onder toezicht te houden. Met grof politiek geschut werd de regering in Bonn weer in het gareel gebracht. Volgens Lundestad spraken de Amerikanen achter de schermen het dreigement uit dat ze zich niet langer garant zouden stellen voor het behoud van West-Berlijn.

Na de val van de Berlijnse Muur in 1989 maakte de regering in Washington onmiddellijk duidelijk dat ook na de ineenstorting van het communisme de NAVO in haar ogen niet een overbodige organisatie was geworden. Anders dan de Franse president Mitterrand en de Britse premier Thatcher steunde president Bush het streven van bondskanselier Kohl naar Duitse eenwording. Op één voorwaarde: de Bondsrepubliek moest na de vereniging lid blijven van het Atlantisch bondgenootschap. In zijn bijdrage aan *No End to Alliance* schrijft David Calleo, hoogleraar aan Johns Hopkins University, dat in de recente discussie over de vraag of Polen, Hongarije en Tsjechië toegelaten moesten worden tot de NAVO, president Clinton tenslotte vooral overstag is gegaan met het oog op de positie van Duitsland. Kohl overtuigde hem ervan dat het lidmaatschap van deze naties een belangrijk middel was om de stabiliteit aan de Duitse oostgrens en daarmee de integratie van Duitsland in de Westerse samenwerking te versterken.

Communistische vijand

John Mearsheimer, verbonden aan de universiteit van Chicago, verdedigt in *No End to Alliance* de stelling dat met het verdwijnen van de gemeenschappelijke communistische vijand het bestaansrecht van de NAVO is aangetast. Niet alleen de regeringen in Washington, Bonn, Warschau, Boedapest en Praag blijken daar anders over te denken, ook het gedrag van de Atlantische stoorzender Frankrijk wijst in een tegengestelde richting. Na de val van de Berlijnse Muur bezwoer president Mitterrand zijn collega Bush de Amerikaanse troepen niet terug te trekken. Die aftocht zou een verenigd Duitsland naar zijn overtuiging aanmoedigen een eigenzinnige koers in te slaan, die voor Europa als geheel en voor Frankrijk in het bijzonder alleen maar onzalig kon zijn.

Vervolgens begon Frankrijk aan een geleidelijke maar niettemin spectaculaire toenadering tot de NAVO. Het toonde zich bereid de traditionele afkeer van een Amerikaanse 'hegemonie' te trotseren. Na dertig jaar afwezigheid hernam de regering in Parijs in december 1995 haar plaats in het Militaire Comité van het bondgenootschap. Deze Franse daad, volgens Lundestad goeddeels veroorzaakt door de Duitse eenwording, werd daarnaast zeker bespoedigd door de afloop van de crisis in Bosnië in de zomer van dat jaar. Alleen de NAVO bleek toen in staat te zijn een einde te maken aan een nieuw probleem waarmee Europa na het einde van de Koude Oorlog in Joegoslavië werd geconfronteerd: de regionale oorlog.

De continuïteit van de Amerikaanse buitenlandse politiek kwam na 1989 niet alleen tot uitdrukking in het onverminderde belang dat Washington aan de NAVO bleef hechten. Ook de instrumentele relatie tussen het Atlantische kader en de Europese integratie werd niet uit het oog verloren. De steun aan een verdiepte samenwerking in de Europese Unie (EU) werd door president Clinton bekrachtigd met de woorden: 'it provides a home for Germany to act out its future in an integrated Europe and not independent of it'. Anders dan zijn voorganger Bush verklaarde hij zich ook voorstander van een zelfstandiger Europese rol in de veiligheidspolitiek.

Maar in Bosnië bleek de EU niet in staat tot slagvaardigheid. Deze oorlog, die de introductie meebracht van het 'ethnic cleansing', woekerde drie jaar door, tot de NAVO in 1995 de Serviërs dwong het Dayton-akkoord te tekenen. Meer nog dan de Amerikaanse 'hard ware' bleek het besluitvaardige leiderschap van Washington onmisbaar.

Publieke opinie

Waarom besloot de Amerikaanse regering toen in te grijpen? De publieke opinie, geschokt over de bloedbaden die via CNN het huiskamerleven verstoorden, oefende via het Congres zware druk uit een daad te stellen. Maar belangrijker nog was dat de NAVO bij een voortdurende passiviteit ontmanteld dreigde te worden als het Amerikaanse instrument om de Europese stabiliteit te bewaken.

Al voordat de crisis in Kosovo uitbrak, toen de Serviërs een jaar geleden begonnen om Albanese burgers te verdrijven en te vermoorden, heeft Clinton bij herhaling gewaarschuwd dat een gewelddadig conflict op de Balkan zich als een olievlek kan verspreiden. 'We wish to avoid', aldus minister Albright van Buitenlandse Zaken in januari 1997, 'the instability that drew five million Americans across the Atlantic to fight in two world wars'. Vroegtijdig ingrijpen diende te voorkomen dat in een latere fase op veel groter schaal moest worden geïntervenieerd.

In de rechtvaardiging van de vorige week begonnen militaire actie schuiven argumenten van *Realpolitik* en humanitaire aard in elkaar. Het is onaanvaardbaar toe te blijven kijken hoe in dit deel van Europa Servische troepen hun sinistere praktijken botvieren op weerloze burgers, die niets anders kunnen doen dan vluchten. Aldus ontstaat het risico dat naburige landen worden gedestabiliseerd door deze toestroom, als ze al niet worden meegesleept in een militair conflict.

Na ruim een week wordt echter de vraag nijpend of in Kosovo de Servische agressie gekeerd kan worden met een halve oorlog van alleen luchtaanvallen. De politieke en militaire verhoudingen zijn in meer dan één opzicht ongunstiger dan in Bosnië. In Kosovo vecht Milošević om behoud van zijn grondgebied. Bovendien werden de Serviërs in 1995 niet alleen met een offensief uit de lucht geconfronteerd, maar ook met oprukkende Kroatische en Bosnische strijdkrachten, die werden ondersteund door een beperkt Westers interventieleger.

De luchtbombardementen zijn het enige middel dat de NAVO tot nu toe ter beschikking staat om Milošević te dwingen tot een overeenkomst die althans de overgebleven Kosovaren de mogelijkheid geeft te overleven. Deze aanvallen zijn bovendien zinvol omdat ze het militaire apparaat verzwakken van een man die de hoofdverantwoordelijkheid draagt voor een geweldsuitbarsting die sinds 1991 in het voormalige Joegoslavië naar schatting driehonderdduizend dodelijke slachtoffers heeft geëist. Als hij de kans krijgt, moet hij in staat worden geacht om na de Kroaten, Bosnische moslims en Kosovaren ook de Montenegrijnen en de Hongaren in Vojvodina tot doelwit te maken van zijn desperate politiek.

Niettemin roepen de bombardementen het dilemma op dat ze in hun opzet om de Albanese Kosovaren bescherming te bieden een averechts effect hebben. De Serviërs voeren hun politiek van liquidatie, mishandeling en verdrijving op, de vluchtelingenstroom neemt toe. Moet de NAVO troepen sturen om deze burgers te beschermen en de militaire krachtsverhoudingen dusdanig om te buigen dat Milošević gedwongen wordt in te binden? Afgezien van het probleem dat een dergelijke strijdmacht niet onmiddellijk voorhanden schijnt te zijn, is het de vraag hoeveel regeringsleiders van NAVO-landen bereid zijn hun kiezers te confronteren met het sturen van soldaten die een grote kans maken tegen een Servische of Albanese kogel op te lopen. Waarschijnlijk moet de toestand nog veel dramatischer worden voordat een actie van NAVO-troepen voor de lidstaten binnenlands-politiek aanvaardbaar wordt.

Als het Westen niet bereid is de Albanezen op deze wijze bij te staan, moet hun dan niet de mogelijkheid worden geboden zichzelf te helpen? Wapenleveranties aan de opstandige UÇK zouden de strijd voor Milošević een stuk zwaarder kunnen maken. Anderzijds roepen ze het gevaar op dat de Albanezen zullen doorvechten tot ze de onafhankelijkheid hebben bereikt die het Westen in verband met de stabiliteit op de Balkan evenzeer onwenselijk acht.

Elke Westerse koers heeft grote risico's, inclusief het gevaar van een Russisch isolement dat ressentimenten opwekt. Maar die constatering neemt niet weg dat deze halve aanval het enige politieke alternatief vormde voor een voortgezette passiviteit die erger was geweest. Dan was de Servische moord- en plundertocht, die al sinds een jaar gaande is, evengoed doorgegaan, wellicht minder intensief, maar ongestraft en zonder enig vooruitzicht dat de zaak zou worden gekeerd. Als de lidstaten niet hadden gereageerd op de aanzwellende stroom van klachten over het gebrek aan Westerse daadkracht, dan was de NAVO rijp geworden voor opheffing.

De opmerkelijke eensgezindheid die de lidstaten tot nu toe in deze militaire actie manifesteren, inclusief de eigenzinnige Fransen en pacifistische Duitsers, geeft blijk van het besef hoeveel er op het spel staat. Maar het verzet tegen de bombardementen groeit. In de Duitse coalitie van sociaal-democraten en groenen begint het te rommelen. Het slechtste dat het bondgenootschap nu kan overkomen is dat, onder invloed van tegenslagen of Russische bemiddelingspogingen, een verdeeldheid ontstaat waarvan Milošević kan profiteren. Het gaat om de vraag in hoeverre de NAVO in staat is de stabiliteit te waarborgen: op de Balkan en in de rest van Europa.

Veertig jaar lang heeft de NAVO haar geloofwaardigheid door nucleaire afschrikking moeten bewijzen. Die dubbele 'containment' van Duitsland en het communisme was defensief en, achteraf gezien, relatief makkelijk. Nu moet de NAVO regionale conflicten zien in te dammen, zonder de integratie van Duitsland op het spel te spellen. Die nieuwe 'containment' is defensief en offensief tegelijkertijd en dus veel moeilijker.

Zeven redenen voor een demonstratie in Keulen

De kritiek op de eenzijdige fixatie van de Europese Unie op munt en economie neemt toe. Vanuit verschillende maatschappelijke groeperingen vallen kritische geluiden te beluisteren. Zeven woordvoerders geven aan waarom het volgens hen druk moet worden op de demonstratie in Keulen, de 29ste mei.

Nederlands vakbondsprotest broodnodig

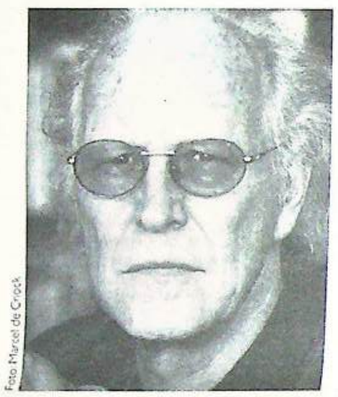

Foto Marcel de Cirack

Eigenlijk had hier een oproep van Lodewijk de Waal moeten staan. Als voorzitter van de FNV kan hij zo'n 1,3 miljoen bondsleden inspireren tot deelname aan de Europese demonstratie in Keulen tegen werkloosheid, sociale uitsluiting en armoede. Hij doet 't helaas niet. Maar dat maakt die demonstratie niet minder belangrijk en nodig. Als de crisis van de Europese Commissie iets aantoont, is het wel de sterke behoefte aan een Europa dat van onderop wordt opgebouwd. Dat gebeurde twee jaar geleden met 50.000 mensen op de Dam en nu gaan we naar de Dom in Keulen. Misschien denkt De Waal dat vakbondsleden daar niks te zoeken hebben, omdat het goed gaat in Nederland. Dan zit-ie fout. Neem de verlakkerij van het lage werkloosheidscijfer. Geregistreerd zijn 263.000 mensen zonder werk. Volgens de OESO-standaard zijn dat er echter minstens 1,5 miljoen: arbeidsongeschikten, vervroegd uitgetredenen, mensen die meer dan twaalf uur per week willen werken enz. Sociale uitsluiting? Volgens de officiële cijfers is bijvoorbeeld twintig procent van de Marokkanen en achttien procent van de Turken werkloos. Armoede? Bijna 800.000 mensen leven in Nederland onder het bestaansminimum. Zeker nu Blair, Jospin en Schröder popelen om de arbeidsvrede van het poldermodel te importeren, is er in Keulen veel vraag naar een Nederlands vakbondsprotest.

Hans Boot,
redacteur van Solidariteit, blad voor een strijdbare vakbeweging

Een Europa met hart voor haar burgers bant armoede uit

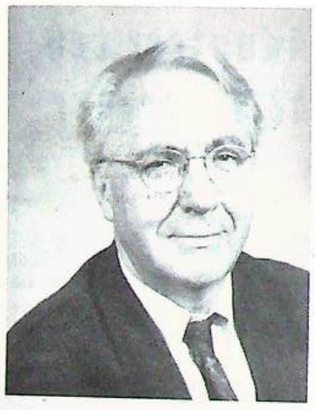

Het verenigde Europa zal een warm hart moeten hebben voor de gemarginaliseerde mensen in Europa. Ik denk dan aan de armen in de grote steden, de armen op het platteland van Zuid-Europa, de werklozen, de mensen die uitgesloten worden door de globale economie, de vluchtelingen, de illegalen, de daklozen in de steden, kortom het hedendaagse Europese proletariaat. Het zou heel verdrietig zijn wanneer het verenigde Europa alleen geïnteresseerd zou zijn in economische kracht en cultureel prestige. Een dergelijk Europa zal een boemerangeffect ervaren. De uitgeslotenen zullen hun eigen plan trekken en zich tegen de overheid keren. Het is bekend dat een deel van de criminaliteit nauw samenhangt met de sociale problematiek. Er mogen dus geen immense verschillen in inkomens ontstaan. Iedereen moet een graantje mee kunnen pikken van de vooruitgang. Verspreid over Europa moeten solidariteitsnetwerkjes ontstaan die de krachten bundelen en opkomen voor de belangen van gemarginaliseerde mensen. Overheden vertonen de neiging tevreden te zijn met economische groei, verder denken kost vaak teveel moeite. En als er vervolgens tegenvallers zijn, dan moeten de arme burgers daar plotseling voor opdraaien. Dat blijft een fundamentele onbillijkheid die krachtig moet worden bestreden. Een Europa dat hart heeft voor haar burgers, bant de armoede uit.

Ds. Hans Visser

Stop machtsuitbreiding Wereldhandels-organisatie

De Europese Unie (EU), de Verenigde Staten en Japan willen binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO) een "Millennium-Ronde" lanceren om een vergaande economische liberalisering af te dwingen. De machtsuitbreiding van de WTO is onderdeel van een agressieve roofzuchtige politiek om de markten en hulpbronnen van landen in het Zuiden verder onder controle te krijgen. De Europese Commissie (EC), die de onderhandelingen in de WTO voert namens alle EU-lidstaten, wil een uitbreiding van het TRIP's-akkoord over Intellectuele Eigendomsrechten dat ook de felbekritiseerde Patenten op Leven omvat. Ook streeft de EC naar invoering van (onderdelen van) het Multilateraal Akkoord over Investeringen (MAI), dat in 1998 wereldwijde protesten opriep. Deze ontwikkelingen gaan lijnrecht in tegen het belang van gemarginaliseerde gemeenschappen, ontwikkeling, democratie, milieu, gezondheid, mensenrechten, arbeidsrechten en de rechten van vrouwen en kinderen. Een internationale coalitie van maatschappelijke organisaties voert daarom campagne tegen machtsuitbreiding van de WTO en tegen de "Millennium-Ronde". De onderhandelingen in de WTO en de voorbereidingen binnen de EU vinden plaats achter gesloten deuren, zonder enige democratische controle van burgers, het Europees parlement of nationale parlementen. De campagne vormt daarom een goed aangrijpingspunt om te strijden voor inperking van de macht van de EC en een vergaande democratisering van de EU.

Merijn Schoenmaker,
MAI niet gezien

Brussels milieubeleid: dwing het af in eigen land

Foto Xander Remijs

De EU heeft besloten een aantal typen lawaaiige vliegtuigen te weren. Vooral Amerikaanse maatschappijen zullen hiervan de dupe worden. De VS hebben gedreigd de Europese Concorde als vergelding niet meer toe te laten in haar luchtruim. Een voorbeeld waarbij de EU voorop loopt in milieubeleid? Misschien wel, maar het was nooit zover gekomen als de druk vanuit een aantal landen om iets te doen aan de geluidsoverlast niet zo sterk was toegenomen. Schiphol heeft (weliswaar boterzachte) geluidsgrenzen, Heathrow is vol, maar ook in Madrid en Milaan komen burgers in verzet tegen het lawaai. Pas toen de burgers de herrie niet langer pikten en daardoor de vrees ontstond dat groei van het vliegverkeer in gevaar zou komen als de oude lawaaibakken in de lucht zouden blijven, werd de druk op Brussel zo groot dat de EU tot aktie over ging. Zo zal het ook gaan met de kerosine-accijns. Brussel zal niet uit zichzelf een accijns invoeren voor vluchten binnen de EU, want dat schaadt Europese luchtvaartmaatschappijen. Pas als burgers, in eigen land, zoveel stampei maken dat vliegvelden of nationale overheden zelf maatregelen invoeren - en dat is al gebeurd in Zürich, Noorwegen en Denemarken - zal de Commissie met voorstellen voor een emissieheffing komen. Maar niet eerder. Goed EU-milieubeleid zal dan ook in eerste instantie door burgers zelf in eigen land afgedwongen moeten worden.

Wijnand Duyvendak,
Milieudefensie

Europa blues

Of ik een stukje wil schrijven voor de actie 'Naar een ander Europa'. Lijkt mij een nuttige exercitie. De vraag is alleen: wat voor Europa dan? En is er nog wel zoiets als Europa tegen de tijd dat dit stukje van de persen rolt? Terwijl ik dit schrijf gilt op teletekst de ene na de andere onheilstijding om aandacht: een Duitse generaal genaamd Naumann, voorzitter van de Militaire Raad van de NAVO, zegt dat de Serven nu ook echt via de grond moeten worden aangepakt. Jelstin zou uit naam van de Slavische broederschap de paar roestige Sovjet-atoombommen die nog niet door het internationale gangsterdom achterover zijn gedrukt en op de zwarte markt verkocht, op diverse doelen in het westen hebben laten richten, iedereen lijkt in de ban van de bom. Zelfs de liefelijke Anet Bleich in de Volkskrant vaart uit tegen 'die bleke pacifistenkliek'. De adrenaline knalt om je oren. Europa is weer helemaal terug in the picture, en de regie lijkt in handen van dr. Strangelove. Ik denk aan On the Beach van Nevil Shute. Zou de familie in Australië nog een plekje vrij hebben voor wat Europese aanhang? Ik denk aan Joschka Fischer, die zich dertig jaar geleden, stenen gooiend naar de politie in Frankfurt, waarschijnlijk ook iets heel anders had voorgesteld dan dat hij ooit nog eens op kop van een gereanimeerd Duits leger ten strijde zou trekken tegen de Servische erfvijand op de Balkan. Wie trekt er eigenlijk aan de touwtjes? Trekt er wel iemand aan de touwtjes? Zijn er eigenlijk wel touwtjes om aan te trekken? Of is de dolle beer van de waanzin los? 'Naar een ander Europa'. Ja graag. Maar welk Europa dan? Misschien was Europa nog het beste afgeweest als het na WO II een openluchtmuseum was gebleven, een tandeloze oude man, terend op herinneringen. Dit 'ontwaakte' Europa, deze zoveelste jeugd, er komt alleen maar ellende van. Dat plan van Freddy Heineken om Europa op te delen in een stuk of 600 mini-staatjes, allemaal met hun eigen operette-kleuren en een eigen folkloristische dans, misschien was dat zo gek nog niet. Lijkt me wel rustig. De republiek Noord-Holland, koninkrijk Frisia, de communistische volksrepubliek Flevo-land - om de dertig kilometer een grenspaal en een stempel in je paspoort, nergens een Europoller te bekennen...Utopia. Mmm, bedenkelijke gedachten, net wat u zegt. Eigenlijk zou ik in deze stemming geen stukje moeten schrijven, zeker niet over Europa, cq dat 'andere Europa'. Was er maar een ander Europa.

René Zwaap,
Journalist

Hoe kom ik in Keulen?

Voor de demonstratie van 29 mei zijn de volgende opstapplaatsen bekend:

Amsterdam
De bussen vertrekken op zaterdagochtend om 08.00 uur bij het Victoria hotel, tegenover het Centraal Station.

Utrecht
De Amsterdamse bussen maken een tussenstop in Utrecht bij de Jaarbeurshallen bij het Centraal Station om 09.00 uur.

Rotterdam
Vertrek: zaterdag 08.00 uur vanaf het Centraal Station aan de voorzijde (Conradstraat).

Verder zijn er naar alle waarschijnlijkheid opstapplaatsen in Arnhem en Den Haag. Veel meer opstap mogelijkheden zullen in de komende maanden bekend worden. Al deze bussen vertrekken zaterdag morgen en keren 's avonds weer terug naar de plaats van vertrek. Om een plaats in een van de bussen te bespreken, voor 12 mei aanmelden bij:

Comité Euromarsen (020) 689 88 06 of (020) 616 29 20

U kunt zich op dit telefoonnummer aanmelden voor één van de bussen uit Amsterdam, of het telefoonnummer van de organisatie bij u in de buurt krijgen.

De Amsterdamse bus is gratis voor mensen die de reis niet kunnen betalen. Een financiële bijdrage is echter van harte welkom. Diegene die het kunnen betalen, kunnen ook een zitplaats 'adopteren' voor iemand die geen geld heeft. De busreis kost ongeveer 35 gulden per persoon. Ook de bussen die vanuit andere plaatsen vertrekken proberen lage prijzen te regelen voor mensen met een laag inkomen.

Naar een Ander Europa
aktiekrant

Een uitgave van Stichting Naar een Ander Europa • april 1999

Laat het in Keulen donderen op 29 mei

De Europese Unie is in woelige wateren beland. Van het aanvankelijke triomfalisme is weinig over. De uitbreiding van de EU verloopt moeizaam, de Europese Commissie stapte op na een vernietigend frauderapport en bovenal: het economisch tij keert. "Zwart scenario dreigt voor Euroland", kopte de Volkskrant in april. Steeds meer mensen beginnen te twijfelen aan de wijsheid van dit Europa van de eenheidsmunt, nu de werkloosheid weer dreigt op te lopen omdat de economische groei tegenvalt, en landen die deelnemen aan de euro daar niet met renteverlagingen of extra uitgaven op kunnen reageren. Terecht. Een ander Europa is nodig.

Het begon allemaal zo mooi. "Nooit meer oorlog", was het uitgangspunt voor de founding fathers van de Europese gedachte na de Tweede Wereldoorlog. Maar vandaag zijn de meeste EU-lidstaten verwikkeld in een oorlog met Servië op het Europese continent. Dit Europa werkt aan een gemeenschappelijke defensie en sluit intussen de grenzen voor vluchtelingen van armoede en geweld.

"Meer welvaart" beloofden de ministers die de eenwording in de jaren '80 in een hogere versnelling brachten. De Helmut Kohl's van Europa dereguleerden de Europese markt, maar meer welvaart voor de bevolking van Europa bracht het niet. Meer dan 50 miljoen Europeanen leven vandaag onder de armoedegrens. Europeanen zoeken massaal betaald werk, terwijl de zorg, het onderwijs en het milieu schreeuwen om mensen. Economische groei, niet om het welzijn van de bevolking te verhogen, maar omwille van de groei - dat is de omgekeerde logica van het huidige Europa. Diezelfde logica brengt een gigantisch gesleep van goederen met zich mee. Mainports en Trans-Europese Netwerken - asfalt, hoge snelheidstreinen en vliegvelden - worden uit de grond gestampt. Dit Europa brengt geen welvaart en is slecht voor het milieu.

"Een halt aan werkloosheid", is de belofte van de sociaal-democratische regeringsleiders die sinds kort de dienst uitmaken in Europa. Volgens officiële statistieken staan meer dan 18 miljoen EU-burgers werkloos aan de kant. Vrouwen en migranten hebben nog steeds een achterstand op de arbeidsmarkt. Maar effectieve maatregelen blijven uit.

"Meer democratie" roepen ze allemaal. Maar de onderhandelingen spelen zich nog steeds af achter gesloten deuren. Nationale parlementen noch het Europees Parlement krijgen een voet tussen de deur bij wezenlijke zaken. Scheiding der machten? De Europese Commissie verzamelt uitvoerende en wetgevende bevoegdheden in één orgaan. Meestal is onduidelijk met welke inzet onze ministers onderhandelen. Het Europees burgerschap stelt weinig voor, migranten zijn ervan uitgesloten.

Op 3 en 4 juni vindt in Keulen een nieuwe Eurotop plaats. Tijd om de balans op te maken. Dit Europa zit in het slop. De kwestie is niet Europa of Nederland. De kwestie is dat het tijd wordt de burgers van Nederland en Europa te laten beslissen: wat voor een Europa, voor wie en door wie?

Andere logica

De staatshoofden en regeringsleiders van de vijftien lidstaten praten in Keulen over 'agenda 2000', de financiering van de uitbreiding van de Europese Unie. Een heikel punt, want het gaat om de hoogte van de financiële bijdrage van de lidstaten en om (landbouw-)subsidies. Het gaat om harde euro's. Of de onderhandelaars nog toe zullen komen aan werkgelegenheidsbeleid en Europese richtlijnen inzake sociale bescherming, is maar de vraag. Maar er zijn verwachtingen gewekt. Niet voor niets is in vrijwel heel Europa rechts van het regeringspluche verdrongen. De nieuwe sociaal-democratische regeringen hebben een belofte in te lossen. De belofte van een sociaal Europa.

Sinds de 'Werkgelegenheidstop' in Luxemburg (november '97) is bovendien enige twijfel gerechtvaardigd over wat zij zich bij een sociaal Europa voorstellen. De 'Europese werkgelegenheidsrichtlijnen' die toen aangenomen werden gaan eerder in de richting van het 'activeren' van werklozen met strafkortingen en gedwongen scholing, onderbetaalde nep-banen, lagere lonen, meer flexibiliteit en verdere economische groei ten koste van het milieu. Kortom: de werkende en de werklozen worden aangepakt, niet het tekort aan banen.

"Eerst economische en monetaire eenwording, dan volgt de rest vanzelf", was de redenatie van de EU-politici. De euro en de Europese Monetaire Unie (EMU) zijn er nu, maar 'de sociale dimensie' en 'het Europa van de burger' blijven vage beloftes. Logisch, want gevolgen van de EMU ondergraven de mogelijkheden daarvoor juist. Volgens een groeiende groep economen is er helemaal geen bewijs voor het dogma achter de EMU, dat een lage inflatie tot hoge groei leidt. De criteria van de EMU zijn willekeurig en houden geen rekening met de uiteenlopende omstandigheden in de lidstaten. De landen die inmiddels meedoen aan de euro - zoals Nederland - merken nu dat hun vrijheid om beleid te maken beperkt is. Wisselkoersaanpassingen of aanpassingen van de rente, mogen niet meer. Het zogenaamde 'Stabiliteitspact' bepaalt dat overheidstekorten en staatsschulden niet mogen oplopen, ook niet tijdelijk om werkgelegenheid te stimuleren. De enige mogelijkheden die nog overblijven om onvermijdelijke economische tegenslagen op te vangen zijn via de arbeidsmarkt - loonsverlaging en ontslagen - en door verder te snijden in de overheidsbestedingen. Dat leidt tot een neergaande spiraal van ontmanteling van de sociale zekerheid en voorzieningen. De economen waarschuwen ook tegen de zogenaamde beleidsconcurrentie. Nu al beginnen lidstaten elkaar te beconcurreren met een zo gunstig mogelijk investeringsklimaat, met grote ecologische en sociale gevolgen.

Wat nodig is, is een Europa dat breekt met het keurslijf van de EMU. Investeren, in plaats van afbreken. Investeringen in zorg, onderwijs en werkgelegenheid zijn niet alleen sociaal wenselijk, maar kunnen bovendien een belangrijke economische impuls zijn.

Een andere logica is ook nodig in democratisch opzicht. De inwoners van Europa worden nu buiten de eenwording gehouden. Toch gaat het om onze toekomst. Politieke transparantie en meer macht voor het Europese parlement, zijn eerste stappen. Maar fundamenteler is dat echt tegemoet gekomen moet worden aan de wensen van de Europese bevolking. Een referendum en een breed maatschappelijk debat over, bijvoorbeeld, een Europese grondwet of een Europees werkgelegenheidsplan zou iedere burger de kans geven te stemmen over òf en hoe we een verenigd Europa willen.

Kom naar Keulen!

Voor een Europa waarin niet monetaire criteria en winsten op de eerste plaats staan, maar een Europa met een menselijke agenda: sociaal, democratisch, groen, gastvrij, vreedzaam en feministisch. Dat is waarvoor de Stichting Naar een Ander Europa en het Nederlandse Comité voor de Euromarsen zich inzetten, samen met partner-organisaties in heel Europa. Al tijdens de Eurotop in 1997 organiseerden deze twee brede platforms een demonstratie en een alternatieve Eurotop. Meer dan 50.000 mensen liepen toen in Amsterdam te hoop voor een ander Europa.

Ook in Keulen zal dat 'andere Europa' present zijn. Tienduizenden mensen uit heel Europa komen op zaterdag 29 mei naar Keulen om te demonstreren tegen werkloosheid, armoede en sociale uitsluiting. Per bus, of lopend. Er komt een Europese mars van Brussel naar Keulen. Die mars vertrekt op 22 mei in Brussel. De organisatie verwacht zeker 1500 deelnemers. Daarna beginnen de debatten, demonstraties en acties rond alle denkbare aspecten van Europa. Het 'Parlement van werklozen en uitgeslotenen in strijd' houdt zitting in Keulen. Er komt een 'Alternatieve Tegentop'. Een 'Linksradicale Top plus actiedagen'. Tegenconferenties. Acties. Straattheater. Een tentenkamp. Teveel om op te noemen, verderop in deze krant vindt u de details.

De doelstellingen zijn ambitieus: Keulen zal twee weken lang de hoofdstad van de woede zijn. De demonstratie op 29 mei moet nog groter worden dan Amsterdam.

In Nederland organiseren de Stichting Naar een Ander Europa en het Nederlandse Euromarsencomité debatten, acties en informatie- bijeenkomsten, en vooral: de bussen naar Keulen. Laat zien dat Europa, niet het Europa van euro's, banken en grote bedrijven hoeft te zijn. Hoe vrolijk, veelkleurig en mondig het andere Europa is. Hoeveel logischer het is van onderop te beginnen, bij de mensen waar het om gaat. Ga daarom mee naar Keulen! Of nog beter, help mee met de mobilisatie!

Demonstratie tegen de Eurotop, juni 1997. Foto: Werry Crone

Alternatieve top van Bündnis '99

Vrijdag 28 mei
startschot, om 20.00 uur

Zondag 30 mei-dinsdag 1 juni
10.00-13.00/15.00-18.00 uur:
workshops

Thema's
Wetenschap/sociaal, Milieu, Onderwijs, Vrouwen, Aktie

In alle fora worden de thema's uitbreiding naar Oost-Europa en democratie behandeld.

Woensdag 2 juni
10.00 uur: Plenaire afsluiting

Plaats
Alte Feuerwache, Melchiorstrasse 3
(bij U-Bahn halte Eberplatz)

Adopteer een actievoerder m/v

Kunt u zelf niet naar Keulen komen, maar vindt u het wel uitstekend dat de EU-leiders met gefundeerde kritiek 'van onderen' worden geconfronteerd? Misschien wilt u dan geld schenken zodat wij in Keulen een en ander kunnen opbouwen voor degenen die wel komen demonstreren en debatteren. Uw geld zal worden gebruikt om de kosten die we in Keulen maken voor zaken waar Nederlandse Keulengangers baat bij hebben, te dekken. We denken daarbij aan het inrichten van een steunpunt, een pers- groep, gemeenschappelijke slaapvoorzieningen en - hopelijk deze keer niet nodig - arrestantenbegeleiding. Stort op gironummer 7609478 t.n.v. Stichting Naar een Ander Europa te Amsterdam, onder vermelding van "adoptie".

Humanitarna Pomoc Jugoslaviji

Humanitaire Hulp aan Joegoslavië

DRAGI PRIJATELJI Srbije i Jugoslavije!

U ovom trenutku kada bombe agresora padaju na nasa sela i nase gradove ruseci kuce, fabrike i mostove, uzrokujuci patnju mnogobrojnih gradjana, neophodno je da ulozimo maksimalne napore za pruzanje pomoci nasoj zemlji iz Holandije.

Zato je osnovana Humanitarna Organizacija ***Humanitaire Stichting Noodhulp***.
Ova Organizacija je nastala na bazi inicijative nasih Klubova i pojedinaca koji zive i rade u Holandiji.
Cilj Organizacije je pruzanje pomoci narodu nase zemlje u lekovima, hrani i odeci. Cilj je da ova pomoc **STO PRE** stigne do onih kojima je potrebna.

BESTE VRIENDEN van Servië en Joegoslavië!

Op dit moment wanneer de bommen vallen op onze dorpen, steden, huizen fabrieken en bruggen is het leed van de burgers enorm. Het is noodzakelijk dat we ons maximaal inspannen voor het organiseren van de hulpactiviteiten vanuit Nederland.

Hiervoor is de ***Humanitaire Stichting Noodhulp*** opgericht.
Deze stichting is een initiatief van onze Clubs en particulieren die werkzaam zijn in Nederland.
Het doel van de Stichting is het verlenen van de humanitaire hulp aan het volk van ons land in vorm van medicijnen, voedsel en kleding. Het doel is dat deze hulp **ZO SPOEDIG MOGELIJK** de bij de mensen in nood aankomt.

POMOZITE! SADA!

Molimo vas da novcanu sumu koju ste sami odredili uplatite na racun Organizacije:

HELP! NU!

Wij vragen aan U om een door U zelf te bepalen bedrag over te maken naar de rekening van de Stichting:

GIRO 1236

(Postbank)

HUMANITAIRE STICHTING NOODHULP

Za detaljnije informacije obratite se najblizem Klubu nasih gradjana.
Verdere informatie kunt U verkrijgen bij de dichtstbijzijnde Joegoslavische/Servische Clubs.

• Amerikanen gevangen • Langdurige campagne NAVO • Russen sturen marine

De Servische tv toont een van de gevangen Amerikanen. (Foto AP)

Serviërs tonen drie militairen VS op tv

BELGRADO, 1 APRIL. Het Joegoslavische leger heeft drie Amerikaanse soldaten in handen, die in Macedonië een routine-patrouille uitvoerden langs de grens met Kosovo. De Servische staatstelevisie liet vanochtend beelden zien van de drie. Hun gezichten vertoonden sporen van mishandeling.

De soldaten, Steven Gonzales, Andrew Ramirez en James Stone, maakten deel uit van de voormalige vredesmacht voor Macedonië UNPREDEP, die in februari haar activiteiten staakte. De 350 Amerikaanse militairen voegden zich daarna bij de al aanwezige NAVO-macht, die oorspronkelijk was bedoeld om Westerse waarnemers in Kosovo te redden. Gistermiddag meldden ze, tijdens een patrouille in de omgeving van het stadje Kumanovo, vlakbij de grens met Kosovo, dat ze omsingeld waren en beschoten werden.

Bij een zoekactie van NAVO-troepen en de Macedonische politie werden noch de soldaten, noch hun Humvee-terreinwagen teruggevonden. Het is onduidelijk of het trio gevangen genomen is door Joegoslavische troepen, door paramilitairen of Macedoniërs van Servische afkomst. De Servische televisie meldt dat de soldaten op Joegoslavisch grondgebied werden ingerekend.

De vluchtelingenstroom van Kosovaren naar Albanië, Montenegro en Macedonië neemt nog steeds toe. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR meldt dat de afgelopen negen dagen 150.000 Kosovaren het land verlieten en mogelijk een half miljoen mensen onderweg zijn. Bij de grens nemen Joegoslavische grenstroepen in veel gevallen paspoorten en identiteitspapieren af en schroeven kentekens van auto's. De NAVO meldde gisteren dat Servische troepen in Kosovo op grote schaal archieven van de burgerlijke stand, belastingsdiensten en kadasters vernietigen. Op die manier kunnen de vluchtelingen niet aantonen dat ze in Kosovo woonden of eigenaar zijn van grond of huizen. Woordvoerder Jamie Shea van de NAVO zei gisteren: „Dit is een soort Orwelliaans scenario om ze te beroven van hun gevoel van cultuur, hun verleden en hun gemeenschap". [• *Vervolg* KOSOVO: pagina 5]

• OPVANG: pagina 3
• ARKAN GEDAGVAARD: pagina 4
• DOSSIER: www.nrc.nl

Citaten uit een oorlog

30-3-99

„De recruten beseffen nu beter dat ze als soldaat risico lopen. Gezinnen aanvaarden niet meer dat een familielid sneuvelt, zeker niet ver van huis. Hoeveel Belgen willen hun leven geven voor Joegoslavië? Daarom moeten we in de opleiding onze mensen zo voorbereiden dat ze zelf een deel van het risico in handen hebben en dat correct uitvoeren van de bevelen het risico vermindert. Zo bekomen we een aanvaardbaar risico. De gebeurtenissen buiten België hebben geen effect op onze behoefte aan nieuwe recruten."
Roger Maes, stafchef landmacht België, bijlage Vacature Gazet van Antwerpen, Knack

„'Vrijwilligers gezocht voor Kosovo'. Niet dat Randstad Interlabor met deze advertentie vechtlustige huurlingen zocht voor de oorlog in de Balkan. De vrijwilligers hebben vredelievender bedoelingen. Telefonische oproepen beantwoorden van mensen die inlichtingen vragen over Kosovo, die geld willen storten of zelf een hulpactie willen organiseren."
Job@ Selectie Rekrutering, bijlage De Standaard

„Het is niet voor het eerst dat een regionale crisis op de Balkan groter en smeriger werd. Kosovo is niet alleen voor de Navo beslissend, ook voor het soort Europa waarin we willen leven. We zullen niet genieten van vrede en welvaart als we barbarisme vanuit een ander tijdperk tolereren."
Javier Solana, secretaris-generaal Navo, Global Viewpoint

„Ik geloof niet dat we een oplossing kunnen vinden wanneer Milosevic aan de macht blijft."
Zoran Djinmdjic, leider van de grootste oppositiepartij van Servië, ex-burgemeester van Belgrado en ex-minister onder Milosevic, The Observer

Na een lange treinreis lopen gevluchte of verdreven inwoners van Kosovo de laatste drie kilometer in het niemandsland bij de grens tussen Kosovo en het veilige, maar chaotische Macedonië. (Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer)

Vechten om plaats in trein naar veiligheid

Een groep van ongeveer duizend vluchtelingen kwam gisteren gezamenlijk de grens met Macedonië over, uitgeput en aangeslagen. 'Maar hier ben je veilig, zuster.'

Door onze redacteur
CEES BANNING

SKOPJE, 1 APRIL. In het schooltje hoog in de bergen van West-Macedonië klinkt een indringende kreet. „Niet weer, niet weer", schreeuwt een vluchteling uit Kosovo. Hij wil niet nog een keer zijn naam en al zijn verblijfplaatsen in de afgelopen tijd opgeven. De Macedoniër Zenjnel Hajdini toont begrip. „We komen straks langs", zegt de etnische Albanees. Hij coördineert het onderbrengen van gevluchte volksgenoten in zijn gebied.

Het schooltje bevindt zich in Xhonovica, een gehucht in de buurt van van Osticar. Moe en verslagen zitten de gevluchte oude mannen, vrouwen en kinderen in de houten schoolbanken. Een aantal jonge mannen staat in groepjes druk met elkaar te praten. Pakjes sigaretten gaan van hand tot hand. Na de opmerking van Hajini loopt het klaslokaal leeg. De 58 vluchtelingen verdwijnen in de donkere avond op weg naar een verblijfplaats in het bergdorpje met nog geen 200 inwoners.

Een kwartier later ligt Hajdini op zijn knieën in de huiskamer van een boerderij. Op een lijst noteert hij de namen van de mensen die worden opgevangen door het boerengezin Saiti. Ali Asani, 43 jaar oud, stelt zijn moeder, zijn drie broers, zijn zuster, zijn vrouw en zijn twee kinderen voor aan Hajdini. Als laatste schrijft hij de naam van de 24-jarige Hasan op, die zich heeft aangesloten bij de familie Asani. Hasan is niet in staat om één woord uit te brengen; elke keer als hij een poging doet, schieten zijn ogen vol tranen en verbergt hij zijn gezicht in zijn handen. Hasan is alleen gevlucht, zijn familie bevindt zich nog in Kosovo.

Het is tien uur 's avonds. De familie Asini en Hasan zijn nu twee etmalen onderweg. Maandagavond hoorden ze van de Servische autoriteiten dat er woensdag een trein zou vertrekken van Priština, de hoofdstad van Kosovo, naar de Macedonische hoofdstad Skopje. Ze zouden niet worden lastiggevallen en de reis was gratis. Een dag later, vroeg in de morgen, verlieten de acht volwassenen en twee kinderen hun laatste woonplaats Mitrovica en gingen te voet naar het 35 kilometer verderop gelegen Priština. „Zwijgend," zegt Ali. Alleen zijn dochtertje zei af en toe wat. „Is het nog ver?"

Om zeker te zijn van een plaats in de trein, brachten ze de nacht door op het station. Ze deden geen oog dicht. Serviërs in zwarte uniformen en met zware laarzen patrouilleerden en provoceerden de hele nacht. Ze vertellen hoe onder veel geschreeuw en lawaai een jonge vrouw werd meegenomen naar een kantoor; de deur werd dichtgegooid, het raam open gezet. Veel vrouwen werden onzedelijk betast, ook Ali's echtgenote. Uitdagend keken de Serviërs hem daarbij aan. „Als ik één vinger naar haar zou hebben uitgestoken, hadden ze me afgemaakt", mompelt Ali. „Ik wil met mijn familie overleven, ook al gaat het ten koste van mijn eer." Als de tolk zijn woorden vertaalt, knijpt zijn vrouw hem in zijn hand.

Lang, zeer lang duurde het wachten voordat ze gisteren de trein in mochten. „Toen de deuren eindelijk opengingen, was er geen houden meer aan. Gezinnen vochten zich naar binnen. Er waren veel te weinig plaatsen." Mensen die zich aan de buitenkant van de deuren hadden vastklampt, werden weggeschopt. [• *Vervolg* VLUCHTELINGEN: pagina 5]